

1969 -1970

Rónaföldi Zoltán: Múltba nézek...
Emlékeim a Magyar Néphadseregről.
A 21. önálló páncéltörő tüzérosztály

Rónaföldi Zoltán:

**Múltba nézek...
Emlékeim a Magyar Néphadseregről**

**A 21. önálló páncéltörő tüzérosztály
MN 3793
Szeged, 1969-70**

Ez a Mű a Creative Commons Nevezd meg! - Ne add el! -
Ne változtasd! 3.0 Unported Licenc feltételeinek
megfelelően szabadon felhasználható.

***„Tanulj meg engedelmeskedni, hogy
egykor parancsolhass!”***

Szeged 1970. augusztus 3, hétfő.

Magyar Néphadsereg, MN 3793.

Vorosilov laktanya, a 21. önálló páncéltörő tüzérsztály

A katonaidőnk utolsó napja. Ébresztő rendes időben. Nincs már semmilyen felszerelésünk, azt már a múlt hét végén leadtuk. Csak a gyakorlóruha az, ami még van. Úgy gondoltuk, hogy augusztus 1-én mehetünk, de aztán ez még sem így lett, csak harmadikán szerelünk le, mert hét végén nincs leszerelés.

A napos asztalnál még szolgálatban a napos, mintha mi sem történt volna. Néhány nappal ezelőtt megtörtént a tiszthelyettesi előléptetésünk, sajnos nem mindenkinek. A rangjelzéseket felvarrni már nincs értelme.

Utoljára megyünk reggelizni az étterembe és vissza, egyenruhában és zárt alakzatban.

A rajokban szolgáló normál katonaidős barátaink is itt vannak még velünk, tőlük nehéz lesz a búcsú, jóban, rosszban együtt voltunk. Nekik még legalább fél évük van hátra. Várhatják az újabb egyetemistákat és adhatják ismét rogyásig a szolgálatot, amíg azok is átesnek majd az alapkiképzésen.

Aztán jön a parancs, átöltözni!

A rajtunk levő gyakorlóruhát, ágyneműt, plédeket, pizsamát, törülközőket leadjuk, és civil ruhába öltözünk. Elég furcsán bámulunk egymásra, hiszen csak a bevonuláskor láttuk egynéhány társunkat így, 11 hónapig csak egyenruhában voltunk. Nincs már szolgálat a napos asztalnál, a laktanyát is a törzsszakasz katonái őrzik, immár harmadik napja. A körlet is furcsa, bevetetlen, ágyak, a fogasokon nincsenek a mikádók, a szekrények üresek

Aztán a 2. üteg sorakozik a körlet folyosóján. Átfut a fejemen, ilyen összeállításban soha többet az életben nem leszünk már együtt. Az életünk egy olyan szakasza zárul, amely megismételhetetlen...

A leszerelési segélyt már korábban felvettük, úgyhogy pénzzel bőven el vagyunk látva.

Az ütegparancsnokunk jön, sorban, mint a korábbi kihallgatások ceremóniáján, a civil ruhás katonái előtt és mindenkivel kezet fog, sok sikert kíván a tanulmányainkhoz. Még egy hétig a katonai törvények hatálya alá esünk, ezt véssé be mindenki az eszébe!

Én pedig őszintén remélem, hogy egy hónap múlva az újonnan jövőknél már minimum ő lesz az alakulat törzsfőnöke, mert megérdemli. Jó sokat vesződött velünk, de ő ettől sokkal képzetesebb, minthogy egyszerű ütegparancsnok legyen.

Kora délután van, amikor a Csepel teherautók kifordulnak a laktanya kapuján, hogy a szegedi főpályaudvarra vigyenek bennünket. Ide érkeztünk a múlt év szeptemberének első napján és innen is megyünk el ma. A történet tehát 1969. szeptember elsején kezdődött. Vagy egy kicsit korábban?

1965-69 között a kazincbarcikai Ságvári Endre Gimnázium és Szakközépiskola bányagépész-bányavillamossági szakközépiskolai osztályában tanultam. Éltük a középiskolás diákok életét, tanulás, sport, zene, film, építőtáborok...

Mi szakközépiskolások azonban sokkal inkább fegyelemhez voltunk szoktatva, mint a gimnazista társaink. A heti két napos gyakorlat, kezdettől fogva ipari, bányászati munkahelyeken, rákényszerített bennünket az ottani szigorú szabályok, követelmények betartására. Alapvetően a munkához szoktattak bennünket a munkahelyeken és ezt csak fokozta, hogy a nyári szünetünk is egy hónappal rövidebb volt, mint a többieké. Minden nyáron négy hét szakmai gyakorlatot kellett teljesítenünk, napi nyolcórás munkával.

Mielőtt a történetben elmélyednénk, szeretném ezt időben, események között is elhelyez, hátha a fiatalabb olvasóimnak ezekről jobban felidéződhetne a kor!

1967

január 27.

Amerikai–brit–szovjet szerződést írnak alá a világűr kutatásáról és békés felhasználásáról. A szerződés megtiltja az atom- vagy más tömegpusztító fegyverek Föld körüli pályára, a Holdra, vagy más égitestre való eljuttatását vagy világűrben való állomásoztatását.

január 31.

Románia – a Varsói Szerződés tagállamai közül elsőként – felveszi a diplomáciai kapcsolatokat az NSZK-val.

március 17.

A Jugoszláviában élő horvát értelmiségiek nyilatkozata a horvát nyelv önállóságáról.

március 28.

A jugoszláv alkotmány első módosítása.

március 31.

A Mons közeli Casteauban ünnepélyesen megnyitják a Szövetséges Fegyveres Erők Európai Legfelső Parancsnokságát (SHAPE).

április 6–7.

Washingtonban első alkalommal tanácskozik az Atomtervező Csoport.

április 14.

Kállai Gyula kormánya lemond.

április 18.

A jugoszláv alkotmány második módosítása.

április 21.

Katonai rendszer veszi át a hatalmat Görögországban.

június 5–10.

Hatnapos háború Izrael Állam és négy arab ország között.

június 9.

A Ceaușescu vezette román delegáció Moszkvában nem írja alá a közlekeleti helyzetről kiadott közös nyilatkozatot, és – szövetségeseitől eltérően – nem szakítja meg a diplomáciai kapcsolatokat Izraellel.

június 14.

Az Észak-atlanti Tanács Luxemburgban ülésezik, ahol megvitatja a hatnapos izraeli–arab háború tapasztalatait.

június 17.

Az első kínai kísérleti hidrogénbomba-robbantás.

július 2.

Raymond Barre francia politikus lesz az EGK gazdasági és pénzügyi biztosa.

október 8.

Bolíviában La Higuera faluban kivégezték Ernesto Che Guevara argentin - kubi származású forradalmárt.

október 13.

Megnyílik a Mikroszkóp Színpad.

október 14.

Kolárovo (Gúta, döntően magyar lakosságú település) ismét megkapja a városi rangot. A városban Alexander Dubček mond beszédet.

október 16.

Hivatalosan megnyitják a NATO új központját Brüsszelben.

november 30.

Dél-Jemen kikiáltja függetlenségét Nagy-Britanniától.

december 3.

Christiaan Barnard sebészprofesszor Fokvárosban elvégzi a történelem első szívatültetését, a páciens a szívatültetést követően még 18 napig élt.

december 12.

A NATO Nukleáris Védelmi Ügyek Bizottságának brüsszeli ülése. Megvitatják az Atomtervező Csoport jelentését a hadászati nukleáris erőkről, a ballisztikus rakéta–elhárító rakétákról, a nukleáris fegyverek harcászati alkalmazásáról, és a nukleáris tervezésben való nemzeti részvételről.

Határozatlan dátumú események

- ✓ *Népszavazás erősíti meg Gibraltár Nagy-Britanniához tartozását.*
- ✓ *Angliában elfogadják a homo szexualitásra vonatkozó törvényt, amely megengedi két huszonegy év feletti felnőtt homoszexuális aktusát privát helyszínen.*
- ✓ *Világkiállítás Montrealban.*
- ✓ *Hazánkban bevezetik a gyermekgondozási segélyt (GYES).*
- ✓ *Több mint 60 ország képviselője aláírja az Atomcsend egyezményt*
- ✓ *Charles de Gaulle kormányzata másodszor is megvétőzza Nagy-Britannia felvételét az EGK-be.*
- ✓ *A Ford Mustang megjelenésére és sikerére válaszul a Chevrolet bemutatja Camaro típusát. A kapható legerősebb motor a 375 lóerős, 6490 cm³-es, V8-as*

Az év témái

1967 a filmművészetben

- ✓ *Fekete István - Tüskevár*
- ✓ *Elvira Madigan - svéd film*

1967 az irodalomban

- ✓ *Mihail Bulgakov: A Mester és Margarita (Macmep u Mapzapuma) (posztumusz)*
- ✓ *Heller Ágnes: Reneszánsz ember*
- ✓ *Stanislaw Lem: Kiberiáda*
- ✓ *Herbert Marcuse: Az utópia vége*
- ✓ *Gabriel García Márquez: Száz év magány (Cien años de soledad)*
- ✓ *Örkény István: Tóték*
- ✓ *Somlyó György – Mesék a mese ellen (versek), Szépirodalmi*
- ✓ *Üvöltés címmel antológia jelenik meg magyarul az amerikai beatnemzedék költőitől*

1967 a zenében

- ✓ *Summer of Love Amerikában*
- ✓ *az acid-rock diadalútja*

Fontosabb külföldi albumok

- ✓ *The Beatles: Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band, Magical Mystery Tour*
- ✓ *The Beach Boys: Smiley Smile, Wild Honey*
- ✓ *Buffalo Springfield: Buffalo Springfield Again*
- ✓ *The Rolling Stones: Between the Buttons, Their Satanic Majesties Request*
- ✓ *Pink Floyd: The Piper at the Gates of Dawn*
- ✓ *The Jimi Hendrix Experience: Are You Experienced?, Axis: Bold as Love*
- ✓ *The Velvet Underground: The Velvet Underground and Nico*
- ✓ *Cream: Disraeli Gears*
- ✓ *The Doors: The Doors, Strange Days*
- ✓ *Jefferson Airplane: Surrealistic Pillow, After Bathing at Baxter's*
- ✓ *Bob Dylan: Bob Dylan's Greatest Hits, John Wesley Harding*
- ✓ *The Who: The Who Sell Out*
- ✓ *The Mothers of Invention: Absolutely Free*
- ✓ *Bee Gees: Turn Around, Look at Us*
- ✓ *Bee Gees: Bee Gees' 1st*

Magyar lemezek

- ✓ *Illés: Ezek a fiatalok*
- ✓ *Kovács Kati: Bolond az én szívem*

1967 a tudományban

- ✓ *A dél-afrikai Fokvárosban Christiaan Barnard professzor végrehajtja az első sikeres emberi szívátültetést.*
- ✓ *A Venyera-4 szovjet űrszonda leszáll a Vénuszra.*

1967 a sportban

- ✓ *Muhammad Ali (Cassius Clay) amerikai ökölvívó megtagadja a katonai szolgálatot, ezért ötévi börtönre, 10 ezer dollár pénzbírságra ítélik, a Bokszzvilágszövetség (WBA) pedig megfosztja bajnoki címétől.*
- ✓ *Denny Hulme (Brabham) nyeri a Forma-1-es világbajnokságot.*
- ✓ *Szabadfogású birkózó-világbajnokság Bukarestben. A magyar csapat két arany-, két ezüst- és egy bronzérmét szerez.*

1968

január 1.

Magyarországon elkezdődnek az Új gazdasági mechanizmus összefoglaló nevű gazdaságpolitikai reformok.

A korábban önálló fővárosi közlekedési vállalatok összevonásával megalakítják a Budapesti Közlekedési Vállalatot.

január 3–5.

A Csehszlovák Kommunista Párt KB tanácskozásán felmentik tisztségéből Antonín Novotný első titkárt és Alexander Dubčeket választják utódául. A CSKP-ben és a társadalomban kezdetét veszi a „prágai tavaszként” ismert demokratizálási folyamat.

január 19.

Az USA és a Szovjetunió a genfi Leszerelési Konferencián beterjeszti az atom-sorompó szerződés tervezetét.

március 22.

Lemond tisztségéről Antonín Novotný csehszlovák köztársasági elnök.

március 23.

Bulgária, Csehszlovákia, Magyarország, Lengyelország, az NDK és a Szovjetunió képviselőinek drezdai tanácskozásán a „testvéri országok” felszólítják a Csehszlovák Kommunista Párt vezetőségét a „negatív tendenciák” felszámolására.

március 30.

Csehszlovákiában Ludvík Svobodát választják meg államfőnek.

április 4.

Memphis városában lelőtték Martin Luther Kinget, afro-amerikai polgárjogi politikust.

április 8.

Csehszlovákia új miniszterelnöke Oldřich Černík.

április 22–25.

Az RKP KB ülése, ami a szocializmus építése folyamán elkövetett hibákkal foglalkozik, Nicolae Ceaușescu itt nyíltan bírálja a Gheorghe Gheorghiu-Dej idejében, az ő személyes irányításával elkövetett törvénytelenégeket. Az ülésen rehabilitálják Lucrețiu Pătrășcanut.

június 2–10.

Diáklázadás Belgrádban és más egyetemi városokban.

június 5.

Los Angelesben merénylet áldozata lett Robert F. Kennedy elnökjelölt, az egykori elnök öccse.

június 24–25.

Az Észak-atlanti Tanács reykjavíki miniszteri ülésén áttekintik a Berlinbe vezető utakra vonatkozó intézkedéseket, és kiadják a kölcsönös és kiegyensúlyozott haderőcsökkentésről szóló nyilatkozatot.

július 1.

Aláírják a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozását célzó atomsorompó-szerződést.

Hazánkban áttérnek a 44 órás munkahétre.

augusztus 17.

Alexander Dubček Komáromban találkozik Kádár Jánossal, aki burkoltan figyelmezteti a külső beavatkozás veszélyére.

augusztus 18.

A Vas megyei Borgátán felavatják az ország első hévízművét. (A 47 °C-os vizet kezdetben fürdési célra, később hajtatóház és csibenevelő üzemeltetésére hasznosították.)

augusztus 20.

A Varsói Szerződés csapatai, szovjet vezetéssel, 200 000 katonával, 5000 harcokocsival lerohanják Csehszlovákiát, hogy véget vessenek a (prágai tavasz néven emlegetett) demokratikus folyamatnak. Az invázióban a szovjet csapatok mellett jelentősebb lengyel, magyar, és inkább jelképesen bolgár erők vettek részt. Az NDK csapatai a Varsói Szerződés főparancsnokának utolsó pillanatban hozott döntése alapján maradtak ki a hadműveletből.

augusztus 21.

A belgrádi vezetés elítéli a Varsói Szerződés csehszlovákiai invázióját.

augusztus 23–26.

Az elhurcolt csehszlovák vezetőket Moszkvában a szovjet feltételek elfogadására kényszerítik (többek között ígéretet kell tenniük az „antiszocialista erőkkel” való leszámolásra).

augusztus 26–28.

A Szlovák Kommunista Párt rendkívüli kongresszusán a szovjetbarát orientációt képviselő Gustáv Husákot választják első titkárának.

szeptember 12.

Albánia lemond a Varsói Szerződésbeli tagságáról.

október 11.

Jugoszláv–nyugatnémet vendégmunkás–egyezmény.

november 5.

Az Egyesült Államok elnökválasztásán a republikánus Richard M. Nixon aratott győzelmet.

november 13–14.

Megalakul az Eurocsoport.

november 15–16.

Az Észak-atlanti Tanács elítéli a csehszlovákiai szovjet akciót, amelyet az Egyesült Nemzetek Alapokmányának alapelveivel ellentétesnek minősít és figyelmeztetést intéz a Szovjetunióhoz.

november 27.

Diáktüntetések Koszovóban. (Az albán nacionalizmus első nyílt jelentkezése 1945 óta.)

december 18.

Újabb alkotmánymódosítások Jugoszláviában.

december 22.

A Békéscsabára tartó 6616/a számú, mentesítő gyorsvonat Mendét elhagyva, Pusztaszentistván megállónál frontálisan ütközött az 5565 sz. tehervonat mozdonyának „B” végével. A tehervonat mozdonya és 13 kocsija, a gyorsvonat mozdonya és két kocsija kisiklott. 43 halott, 66 sebesült áldozat.

december 24.

Az Apollo–8 amerikai űrhajó három emberrel a fedélzetén Hold körüli pályára áll.

Határozatlan dátumú események az év folyamán

A Maros Magyar Autonóm Tartomány megszüntetése, helyén létrejött Maros, Hargita és Kovászna megye. A csíkszeredai és környékén élő lakosság tüntetésekbe kezd, azért, hogy Hargita megye székhelye Csíkszereda legyen. (A román hadsereget a városba vezénylik, fennállt az erőszakos oszlatás veszélye, de végül is sikerült békésen megoldani a problémát.)

1968 a filmművészetben

- *A majmok bolygója. (Blake Edwards)*
- *Űrodüsszeia. (Stanley Kubrick)*
- *Fényes szelek. (Jancsó Miklós)*
- *Szégyen (Ingmar Bergman)*
- *A veréb is madár (Hintsch György)*
- *Kémek a sasfészekben (Brian G. Hutton)*
- *Zabriskie Point (Michelangelo Antonioni)*
- *Eper és vér (Stuart Hagmann)*

1968 az irodalomban

Örkény István: Egyperces novellák.

1968 a zenében

március 28.

- ✓ *A Broadwayn bemutatják a Hair című musical-t.*
- ✓ *Újraindítják az 1960-ban leállított Gibson Les Paul elektromos gitár gyártását.*
- ✓ *Megalakul a Smile, a Queen együttes előzenekara.*
- ✓ *Megalakul a Deep Purple.*

Fontosabb magyar albumok

- ✓ *Illés: Nehéz az út*
- ✓ *Kovács Kati: Ne lépd át a küszöbömet*
- ✓ *Omega: Trombitás Frédi és a rettenetes emberek*

Fontosabb külföldi albumok

- ✓ *The Band: Music from Big Pink*
- ✓ *The Beatles: The Beatles*
- ✓ *Bee Gees: Horizontal*
- ✓ *The Jimi Hendrix Experience: Electric Ladyland*
- ✓ *Cream: Wheels of Fire*
- ✓ *The Doors: Waiting for the Sun*
- ✓ *Pink Floyd: A Saucerful of Secrets*
- ✓ *Jethro Tull: This Was*
- ✓ *Deep Purple: Shades of Deep Purple*
- ✓ *Simon and Garfunkel: Bookends*
- ✓ *Steppenwolf: Steppenwolf*
- ✓ *Johnny Cash: Live at Folsom Prison*
- ✓ *The Rolling Stones: Beggars Banquet*

1968 a sportban

október 17. - október 27.

- ✓ *XIX. Nyári olimpiai játékok – Mexikóváros, Mexikó. 112 ország részvételével. 167 magyar sportoló, 10 arany-, 10 ezüst-, 12 bronzérem!*

február 6. - február 18.

- ✓ *X. Téli olimpiai játékok – Grenoble, Franciaország. 37 ország részvételével. Magyarország a franciaországi Grenoble-ban megrendezett 1968. évi téli olimpiai játékok egyik résztvevő nemzete volt, három sportág, összesen tizenhárom versenyszámában nyolc férfi és két női, összesen tíz versenyző képviselte. A magyar sportolók nem szereztek érmet.*

A magyar sportolók egy sportágban összesen egy olimpiai pontot szereztek. Ez egy ponttal több, mint az előző, innsbrucki olimpián elért eredmény. (gyorskorcsolya: Martos György, Martos Mihály, Ivánkai

György, műkorcsolya: Ébert Jenő, Almássy Zsuzsa, sífutás: Balázs Éva, Holéczy Tibor, Holló Miklós, síugrás: Gellért László, Gellért Mihály.

✓ *A Ferencváros nyeri az NBI-et. Ez a klub 21. bajnoki címe.*

1968 a művészetben, kultúrában és divatban

Carlos Castaneda Don Juan tanításai című könyve az ellenkultúra egyik best-sellere lesz, és a figyelem középpontjába állítja a tradicionális kultúrák drog-használati szokásait.

12

1969

január 1.

Csehszlovákiában érvénybe lép a föderációról szóló törvény. Az államalakulat két egyenjogú ország, a Cseh Szocialista Köztársaság és a Szlovák Szocialista Köztársaság szövetségévé alakul át.

január 16.

Prágában egy 20 éves egyetemista, Jan Palach benzinnel leönti és felgyújtja magát a kommunista rendszer elleni tiltakozásul.

január 20.

A 17 éves Bauer Sándor Budapesten végiglocsolja benzinnel és meggyújtja a testére csavart nemzeti színű zászlót. Búcsúlevelében ezt írta: „Szeretnék élni, de most szénné égett holttestemre van szüksége a nemzetnek.”

január 30.

Műtét utáni szövődményekben meghalt Georges Pire, belga Domonkos-rendi pap, aki 1958-ban a Nobel-békedíjjal tüntettek ki a menekültek érdekében végzett tevékenysége miatt.

február 11.

Jugoszláviában elfogadják a területvédelmi egységek felállításáról szóló törvényt.

március 11–15.

A jugoszláv JKSZ IX. kongresszusa, ahol elfogadják a párt új szervezeti szabályzatát, mellyel növelik a tagpártok önállóságát.

április 30.

Alexander Dubček helyett Gustáv Husák lesz a Csehszlovák Kommunista Párt első titkára.

május 28.

Létrehozzák a Földközi-tengeri Azonnal Bevehető NATO Haditengerészeti Köteléket (NAVOC–FORMED).

július 7.

A BKV megszünteti az ülőkalauzos rendszert.

július 7.

Kanadában a francia nyelvet az angollal egyenjogúnak ismerik el.

Megjelenik a Chevrolet Camaro ZL-1

július 19.

John Fairfax kikötött a floridai Fort Lauderdale-ben, miután elsőként átevezett az Atlanti-óceánon.

július 20.

Az Apollo–11 űrhajósai leszállnak a Holdra, Neil Armstrong az első ember a Holdon. Őt követi Edwin „Buzz” Aldrin, Michael Collins a Hold körüli pályán várja őket.

augusztus 20.

Az első tisztavatás a Parlament előtt.

október 1.

Neuwerk-sziget Alsó-Szászországból Hamburg tartomány fennhatósága alá kerül.

október 3.

Elkészül Kelet-Berlinben a berlini tévétorony, Európa egyik legmagasabb épülete

október 23.

Mohammed Sziad Barre vezérőrnagy kikiáltotta a Szomáli Demokratikus Köztársaságot.

november 19.

Leszállnak a Holdra az Apollo–12 űrhajósai, Charles Conrad és Alan Bean.

november 19.

A Malév egyik Tu-134 típusú repülőgépe Isztambulban a vizes pályán túlfut a leszállópályán, és súlyos balesetet szenved.

november 25.

John Lennon, a Beatles együttes tagja visszaküldi 1965-ben kapott kitüntetését a II. Erzsébet brit királynőnek, tiltakozásul Nagy-Britannia biafrai politikája és az Amerikai Egyesült Államok vietnami beavatkozását támogató kormánypolitika ellen.

december 8–10.

Először ülésezik a Modern Társadalom Kihívásainak Bizottsága (CCMS).

1969 a filmművészetben

- ✓ *Éjféli cowboy.*
- ✓ *Hello Dolly!*
- ✓ *A kaktusz virága.*
- ✓ *Andrej Rubljov.*
- ✓ *A sötétség hadserege.*
- ✓ *Satirycon.*
- ✓ *Rómeó és Júlia.*
- ✓ *Szelíd motorosok.*

- ✓ *Feldobott kő.*
- ✓ *Imposztorok.*

- ✓ *Isten hozta őrnagy úr!*
- ✓ *Pál utcai fiók.*

1969 az irodalomban

- ✓ *Graham Greene: Utazások nagynénémmel*
- ✓ *Kurt Vonnegut: Az ötös számú vágóhíd, avagy a gyermekek keresztes hadjárata*

1969 a zenében

július 3.

Brian Jones, a Rolling Stones együttes gitárosának halála.

augusztus 15. – 18

Woodstocki fesztivál az Egyesült Államokban.

Külföldi lemezek

Kovács Kati: When the gypsies sing and dance tonight (The Park in the City) Ausztrália

Fontosabb magyar albumok

- ✓ *Illés: Illések és pofonok*
- ✓ *Koncz Zsuzsa: Volt egyszer egy lány*
- ✓ *Omega: Tízezer lépés*
- ✓ *Metro: Metro*

Fontosabb külföldi albumok

- ✓ *Jefferson Airplane: Volunteers*
- ✓ *The Beatles: Abbey Road*
- ✓ *Santana: Santana*
- ✓ *Johnny Cash: Live at San Quentin*
- ✓ *Cream: Goodbye*
- ✓ *Crosby, Stills & Nash: Crosby, Stills & Nash*
- ✓ *Deep Purple: The Book of Taliesyn,*
- ✓ *Deep Purple, Concerto for Group and Orchestra*
- ✓ *Bob Dylan: Nashville Skyline*
- ✓ *The Doors: The Soft Parade*
- ✓ *Blind Faith: Blind Faith*
- ✓ *Led Zeppelin: Led Zeppelin, Led Zeppelin II*
- ✓ *King Crimson: In the Court of the Crimson King*
- ✓ *Jethro Tull: Stand Up*
- ✓ *Pink Floyd: Ummagumma*
- ✓ *The Rolling Stones: Let It Bleed*

✓ *The Who: Tommy*

1969 a tudományban

március 21.

Megindul a magyar színes televízió kísérleti adás.

15

1969 a sportban

- ✓ *Jackie Stewart megszerzi pályafutása első Forma–1-es világbajnoki címét a Matra csapattal.*
- ✓ *Műkorcsolya-világbajnokság Colorado Springsben.
Almássy Zsuzsa egyéni műkorcsolyázásban bronzérmes nyer.*
- ✓ *Öttusa-világbajnokság Budapesten. Balczó András egyéniben világbajnoki címet nyer, a magyar csapat ezüstérmes.*
- ✓ *Ritmikus sportgimnasztika-világbajnokság Várnában.*
- ✓ *Súlyemelő-világbajnokság Varsóban. Földi Imre, Bakos Károly és Tóth Géza aranyérmes szerez.*
- ✓ *Vívó-világbajnokság Havannában.
A magyar csapat két ezüst- és három bronzérmes nyer.*
- ✓ *Atlétika-Európa-bajnokság Athénban.
Németh Angéla gerelyhajításban aranyérmes nyer.*
- ✓ *Birkózó- Európa-bajnokság Szófiában.
A második helyezett Bajkó Károly a magyar csapat egyetlen érmes nyer.*
- ✓ *Cselgáncs- Európa-bajnokság Oostendében.
A magyar csapatból Pulai János és Ipacs László bronzérmes.*
- ✓ *Evezős- Európa-bajnokság Klagenfurtban.
A magyar csapat egy ezüstérmes nyer.*
- ✓ *Kajak–kenu- Európa-bajnokság Moszkvában.
A magyar csapat négy arany-, három ezüst- és öt bronzérmes nyer.*
- ✓ *Műkorcsolya - Európa-bajnokság Garmisch-Partenkirchenben.*
- ✓ *Ökölvívó- Európa-bajnokság Bukarestben.
Gedó György és Orbán László aranyérmes nyer.*
- ✓ *Tenisz- Európa-bajnokság Torinóban.
Férfi egyesben Baranyi Szabolcs megszerzi a sportág első magyar bajnoki címét.*

1970

január 12.

Moammer Kadhafi kormányt alakít Líbiában.

január 15–17.

A HKSZ KB „reformplénuma”; kibontakozik az úgynevezett. horvát tavasz reformmozgalma.

január 28.

Lubomír Štrougal Csehszlovákia új miniszterelnöke.

február 11.

Fellövik az első japán műholdat, a 38 kg-os Ohsumit. (Japán ezzel negyedik a sorban.)

február 13.

Az erdélyi magyar költő, Moyses Márton a brassói román kommunista pártház előtt benzinnel fölgyújtja magát.

február 15.

Santo Domingo mellett, közvetlenül a felszállás után a tengerbe zuhan egy dominikai Douglas DC-9-es. A fedélzeten tartózkodó 102 ember életét veszítette.

március 5.

Életbe lép a nukleáris fegyverek elterjedését tiltó szerződés.

március 11.

Agrárreform Peruban.

március 20.

A Kennedy Űrközpontról fellövik az első NATO távközlési műholdat.

április 2.

Budapesten felavatják a kelet–nyugati (2-es, piros) metró első, Deák tér–Fehér út közötti szakaszát.

Világkiállítás Oszakában (Japán).

április 11-17.

Az Apollo-13 holdexpedíció, amely kis híján katasztrófába torkollik.

április 16.

A szovjet–amerikai SALT tárgyalások második fordulója Bécsben.

április 20.

Bruno Kreisky kisebbségi szociáldemokrata kormányt alakít Ausztriában.

április 24.

Startol az első kínai mesterséges hold, a Mao-1, a hordozórakéta neve pedig Hosszú menetelés. (Kína lett az ötödik űrhatalom.)

április 29.

Amerikai és dél-vietnami csapatok lépik át a kambodzsai határt.

május 4.

Négy diákot ölnek meg a Nemzeti Gárdisták egy háború-ellenes tüntetés során az ohioi Kent Állami Egyetemen (Kenti sortűz).

május 10.

A Tisza felső folyásától pusztító árhullám indul végig a folyón. Előtte már négy kisebb levonul, amelyek közül az áprilisi az 1941 óta mért legmagasabb vízszintű!

A szatmári területeken iszonyatos a kár, házakban, állatokban, terményben...

május 20.

Makó teljes kiürítése, közel 20 000 ember kerül Szentésre, Hódmezővásárhelyre.

Ekkor éri el Szegedet is a hihetetlen 961 cm –es árhullám. 49 napos védekezés, éjjel-nappal. Szeged kiürítésére vonatok, autóbuszok, katonai járművek tömege van összehívva.

május 25.

A Csehszlovák Kommunista Párt KB kizárja a párt soraiban Alexander Dubčeket.

május 31.

Minden idők legpusztítóbb földrengése (Richter-skálán 7,7-es) az Újvilágban (Közép-Peru 80 000 ember).

június 11.

A NATO Védelmi Tervező Bizottság miniszter ülése megvitatja a szovjet erők jelenlétének fokozódását a Földközi-tengeren, és üdvözli a Földközi-tengeri Azonnal Bevehető NATO Haditengerészeti Kötelék szolgálatba állítását.

június 18.

Konzervatív választási győzelem Nagy-Britanniában.

július 4.

49 napos, éjjel-nappali, védekezés után Szeged és az alatta elterülő vidék megmenekül, a gátak kitartottak, az emberekkel együtt.

július 5.

Toronto mellett lezuhant az Air Canada egy Douglas DC–8-as repülőgépe. Mind a 108 utas életét veszítette.

augusztus 9.

Cuzcóban (Peru) motorhiba miatt lezuhant egy Lockheed L–188A repülőgép. A balesetnek 101 áldozata volt.

szeptember 4.

Salvador Allende győzött a chilei választásokon.

szeptember 28.

Gamal Abden-Nasszer egyiptomi elnök halála. Utóda Anvar Szadat.

szeptember 30.

Richard Nixon amerikai elnök kétnapos látogatásra Belgrádba érkezik.

október 10.

A Fidzsi-szigetek függetlenné válik.

október 24.

Salvador Allende lesz Chile elnöke.

november 5.

Mobutu lesz Kongó elnöke.

november 8.

Nyilvánosságra hozzák Egyiptom, Líbia és Szíria államszövetségének tervét.

november 17.

A Luna–17 szovjet űrszonda leszáll a Hold felszínére, és a Holdra bocsátja a Lunohod–1 automata holdautót, az első holdjárművet.

november 21.

Az USA felújítja a légitámadásokat a Észak-Vietnam ellen.

november 27.

VI. Pál pápát Manila repülőterén megtámadja egy papnak öltözött bolíviai festő.

december 2–4.

Az Észak-atlanti Tanács és a Védelmi Tervező Bizottság (DPC) brüsszeli miniszteri ülésén az USA bejelenti, hogy nem csökkenti az amerikai erők létszámát Európában, kivéve, ha az kölcsönös kelet–nyugati intézkedés keretében történik. A DPC elfogadja a „Szövetségi védelem a 10-es években” című tanulmányt. Tíz európai ország elfogadja az európai védelem javításának külön programját.

Határozatlan dátumú események

január

Népszámlálást tartanak Magyarországon, mely szerint hazánk lakossága 10 314 152 fő volt.

október

A magyar Országgyűlés elfogadta a IV. ötéves tervről (1971–1975) szóló törvényt.

Októbertől kezdődően – Gazdasági stabilizációs programot indítanak el Jugoszláviában.

december

Gdańskban és Lengyelország több más városában sztrájkok és utcai tüntetések történtek. A karhatalmi és katonai egységek beavatkozása 44 halálos áldozatot követelt.

1970 a filmművészetben

- ✓ *M.A.S.H.*
- ✓ *Patton.*
- ✓ *A 22-es csapdája.*
- ✓ *Love Story.*

1970 az irodalomban

- ✓ *Bereményi Géza: A svéd király*

1970 a zenében

- ✓ *Brian May, Freddie Mercury és Roger Taylor megalakítja a Queen-t.*
- ✓ *Megalakul az ABBA együttes.*
- ✓ *Feloszlik a közkedvelt Beatles együttes.*

Fontosabb magyar albumok

- ✓ *Hungária: Koncert a Marson*
- ✓ *Koncz Zsuzsa: Szerelem*
- ✓ *Kovács Kati: Suttogva és kiabálva*
- ✓ *Metro: Egy este a Metró Klubban*

- ✓ *Omega: Éjszakai országút*

Fontosabb külföldi albumok

- ✓ *Syd Barrett: The Madcap Laughs, Barrett*
- ✓ *The Beatles: Let It Be*
- ✓ *Black Sabbath: Black Sabbath és Paranoid*
- ✓ *Creedence Clearwater Revival: Cosmo's Factory*
- ✓ *Deep Purple: Deep Purple in Rock*
- ✓ *Derek and the Dominos: Layla and Other Assorted Love Songs*
- ✓ *The Doors: Morrison Hotel*
- ✓ *Emerson, Lake & Palmer: Emerson, Lake & Palmer*
- ✓ *George Harrison: All Things Must Pass*
- ✓ *Jimi Hendrix: Band of Gypsys*
- ✓ *John Lennon: John Lennon/Plastic Ono Band*
- ✓ *Led Zeppelin: Led Zeppelin III*
- ✓ *Paul McCartney: McCartney*
- ✓ *Pink Floyd: Atom Heart Mother*
- ✓ *Santana: Abraxas*
- ✓ *The Who: Live at Leeds*

1970 a tudományban

január 1.

- ✓ *A Unix-korszak (epoch) megkezdődik 00:00:00 UTC időpontban.*
- ✓ *Megjelenik a floppy disc, az adattárolást leegyszerűsítő lemez*
- ✓ *A Luna-17 szovjet űrhajóról leszáll az első mozgó kísérleti állomás a Holdra*
- ✓ *Budapesten átadják a kelet-nyugati metró első szakaszát.*

1970 a sportban

- ✓ *Jochen Rindt (Lotus) nyeri a Formula–1-es világbajnokságot, ám úgy, hogy ő már ezt nem érhetette meg. Az osztrák versenyző az olasz nagydíj egyik edzésén szenvedett halálos balesetet, de előnyét a világbajnoki pontversenyben később sem sikerült vetélytársainak behozni, így Rindt lett a Formula–1 máig egyetlen posztumusz világbajnoka.*

május 31.–június 21.

A Mexikói labdarúgó-világbajnokságot Brazília nyerte meg 100%-os teljesítménnyel. A döntőben Brazília-Olaszország 4:1 (1:1) Gólok: Pelé, Gérson, Jairzinho, Carlos Alberto, Bonisegna. Ezzel Brazília harmadszor nyerte el, így végleg hazavihette a Jules Rimet kupát.

Kis katonai szótár, hogy a továbbiak egyértelműen világosak legyenek. Minden úgy, ahogy 1969-70-ben érvényben volt és csak annyi, amennyire itt szükségünk lesz.

Katonai rendfokozatok:

	honvéd	honv.
Tisztesek	örvezető	örv.
	tizedes	tiz.
	szakaszvezető	szkv.
Tiszthelyettesek	őrmester	őrm.
	törzsőrmester	tőrm.
	főtörzsőrmester	ftőrm.
Tisztek	alhadnagy	ahdgy.
	hadnagy	hdgy.
	főhadnagy	fhdgy.
	százados	szds.
Főtisztek	őrnagy	örgy.
	alezredes	alez.
	ezredes	ezds.
Tábornokok	vezérőrnagy	vörgy.
	altábornagy	altbgy.
	vezérezredes	vezds.
Továbbszolgáló		tsz. (Tisztes és tiszthelyettes.)
Tartalékos		tart.
Katonai főiskolások		
	növendék	növ.
	I. évfolyam	növ. (Őrmesteri fokozat.)
	II. évfolyam	növ. (Törzsőrmesteri fokozat)
	III. évfolyam	növ. (Főtörzsőrmesteri fokozat)
	IV. évfolyam	növ. (Zászlósi fokozat)
Katonai szervezetek		
	Honvédelmi Minisztérium	HM
	Magyar Néphadsereg	MN
	hadsereg	hds.
	hadtest	hdt.
	hadosztály	ho.

ezred	ezr.
zászlóalj	zlj. (A tüzérségnél: osztály, tüo.)
század	szd. (A tüzérségnél: üteg. ü.)
szakasz	szk. (A tüzérségnél tűzszakasz, tűsz.)
raj	r. (A tüzérségnél: lövegraj, lr.)
Kiegészítő Parancsnokság	kieg. pk.
Helyőrség Parancsnokság	hórpk.
ügyeletes alegység	üal.
Városparancsnokság	VÁP (Ugyanez a rövidítése a katonai rendészeti járőröknek is!)
Fedőszám (postafiók szám)	MN 3793 (Magyar Néphadsereg MN és egy négyjegyű szám, amely az elhelyezésre utalt. A későbbi postai irányítószámokhoz semmi köze nem volt.)
Beosztási megnevezések	
hadosztályparancsnok	hopk.
osztályparancsnok	opk.
törzsfőnök	tf.
politikai helyettes	polh.
fegyverzeti helyettes	fgyh.
anyag helyettes	anyh.
ütegparancsnok	üpk.
helyettes	üpkh.
tűzszakaszparancsnok	tűzspk.
lövegpáncsnok	lpk.
híradó	hír.
vegyvédelmi	vv.
felderítő	fd.
hadtáp	hdtp.
egészségügyi	eü.
ügyeletes tiszt	ÜTI
őrpáncsnok	órpk.
ügyeletes	ügy.
napos	nap.
látogató ügyeletes	lügy.
Technikai eszközök	

löveg	lg.
géppisztoly	gpi. (Igazából gépkarabély!)
gépkocsi	gk.
telephely	th.
lőszer	lősz.
repszgránát	rpgr.
repsz-romboló gránát	rrgr.
páncéltörő gránát	pcgr.
űrméret alatti gránát	üagr.

„Néha fontosabb jól harcolni, mint győzni,
és a vesztes is büszke lehet a maga bátor küzdelmére.”

Földi Pál

Egy kicsit messzebről kell indítanom az emlékeket ahhoz, hogy nagyjából minden világos legyen. Családunk férfi tagjai szinte kivétel nélkül a Magyar Királyi Államvasutak, később a MÁV szolgálatában álltak. Első volt ezek között dédnagyapám, id. Magyar „Tőkés” Bálint, aki ezt a sort 1896-ban elkezdte. Amint az később két világháború alatt is bizonyítást nyert a vasút amolyan félkatonai szervezeti rendben működött, a háborúk alatt hadiüzemként, a legsúlyosabb időkben katonai irányítás alatt. A vasúti szolgálat előtt minden férfi rokonunk természetesen katonai szolgálatot is teljesített, ez előfeltétele volt az ide való bekerüléshez. A vasúti alkalmazottak és családjaik körében a „szolgálat” - soha sem „munka” - valamiféle szent dolog volt, ez adta a családi lét anyagi alapjait. A szolgálat mindent előzött! A MÁV minden időben képzett, folyamatosan oktatott, szorgalmas emberekkel bírt, akik a biztos megélhetés tudatában választották ezt. A rend és fegyelem valamilyen szinten hasonlított a katonaságnál később tapasztaltakkal. Nemcsak a rangfokozatok feleltek meg egymásnak, hanem az egyenruha viselése, a tisztelgés, a jelentés kötelezettsége is. Én ebben éltem a gyerek-, később fiatalkoromat is, ezért ez nem volt szokatlan számomra.

A bánrévei gyerekkoromban a házunk mellett levő sportrepülőtér rengeteg élményt adott, ahol szintén a rend, a fegyelem fogott meg, akár a sportrepülők, akár az ejtőernyősök körül sündörögtünk.

Ugyanezt láttam a községben levő határőr őrs katonáitól is, akik, ha esett, ha fűjt mentek a szolgálati helyeikre.

**Ságvári Endre Gimnázium és Szakközépiskola,
Kazinccarcika
1969**

Mind az általános iskolában, mind később a középiskolában jól ment a tanulás, a bizonyítványaim rendre jeles eredményűek voltak. Bennünket, szakközépiskolásokat – ez egy kezdődő iskolatípus volt az 1960-as évek közepén – nem technikum, nem gimnázium és nem ipari tanuló intézet. 4+2 rendszerben oktatnak, azaz a hét hat napjából négy az iskolában, általános- és szaktantárgyakkal telt, a másik két nap pedig üzemi gyakorlat volt a választott szakmában. Mi bányászati szakközépiskolai osztályba jártunk, melyet mai szóval a Borsodi Szénbányák menedzselt és igényt is tartott a végzettségekre! A bányászok között is a rendet, a fegyelmet, a bajtársiasságot tapasztaltam meg, mint minden olyan munkánál, ahol egy ember nem igazán tud boldogulni, hanem a csapat

érhet el nagyon nagy eredményt, a közös munka a lényeg. Ráadásul minden nyáron – a szünidő terhére – négy hét kötelező üzemi gyakorlat volt, természetesen nem iskolai tanműhelyben, hanem termelő helyeken, bányáknál, illetve a bányagépjavitóban. Megszoktuk a rendszerességet és a munkát is.

Szándékom, hogy a tanulmányaimat felsőfokú intézményben folytatom egyértelműnek tűnt. A gondom csak a választással volt, elhatározásomat, hogy a középiskola után a tanulást katonai főiskolán folytatom, a család nem támogatta egységesen. Anya, szokás szerint számtalanszor, számtalan módon igyekezett erről eltéríteni. Apám ekkor is másként állt a dolgokhoz, ő csak azt kötötte ki, hogy amit az ember választ, azt aztán legjobb tudása, tehetsége és szorgalma alapján kell végezni, bármilyen nehéz is legyen.

Akkor a középiskolai osztályunkból N. János és én döntöttem így. R. Pista a motoros repülő képzéséből eredően már korábban fel volt véve ekkorra, a Kilián György Repülőműszaki Főiskolára¹.

A többi végzős osztályból F. Gyuri, F. Jóska², A. Kálmán voltak, még akik akkor katonai főiskolára jelentkeztek.

A felsőfokú katonai képzést akkor hazánkban a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán (lövész, tüzér, páncélos, határőr, karhatalom) Szentendrén, a Zalka Máté Katonai - Műszaki Főiskolán (híradó, lokátor, vegyvédelem, járműtechnika, hadtáp, pénzügy) Budapesten, a Kilián György Repülőműszaki Főiskola (hajózó, szerelő-műszaki, irányító) Szolnokon lehetett kapni. Természetesen volt ezen kívül akkor, a már egyetemre bekerült, de a néphadsereg ösztöndíjasaiként tanulók részére Budapesten a Karikás Frigyes Katonai Kollégium, és a már tisztek részére pedig a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, ahol a törzstisztek képzése folyt.

1969 nyara, az érettségi után

A vita ellenére beadtam a felvételi jelentkezést a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola,³ híradó - lokátor szakára. A képzés akkor 4 éves volt már, szaktiszti - üzemmérnöki zettséggel. 1969 tavasszal írtam a felvételit matematikából és fizikából, Miskolcon, ahol a katonai főiskola a területi írásbelit rendezte. Néhány héttel később kellett Budapestre utazni azoknak, akiket az írásbeli alapján arra érdemesnek tartottak. Az ottani felvételi 3 napos volt. Első nap az egészségügyi vizsgálatok történtek azzal a kikötéssel, hogy aki alkalmatlan, az másnap már utazhat is haza, nem vesz részt a szóbeli és az alkalmassági vizsgákon. A három napot végigcsináltam. Második és harmadik nap testnevelési tesztek, pszichikai vizsgálatok, matematikai és fizikai szóbeli, valamint elbeszélgetés volt. Úgy éreztem, hogy rendben mentek a dolgok... Néhány héttel ké-

¹ Sajnálatos módon tanulmányai közben egészségügyileg alkalmatlan lett a szuperszonikus repülésre, mivel más szakterületet nem választott (helikopter, repülőműszaki, repülésirányító, stb) ezért leszerelték.

² Dandártábornok, jelenleg a NATO Brüsszeli irodájában dolgozik

³ Budapest Üllői út, a valamikori Ludovika Akadémia.

sőbb kaptam az értesítést, hogy „egészségi alkalmatlanság” miatt a felvételt elutasították. Ez az előzőekben leírtak miatt elég érdekesen hangzott, de ez olyan indok volt a felvételi rendszerben, amelyet sem vitatni, sem fellebbezni nem lehetett... Csak érdekességként jegyzem meg, hogy 1969. március 28-án, Miskolcon, az úgynevezett összeírás során végzett orvosi vizsgálatokon, alkalmas egészségügyi minősítést kaptam. Később majd a katonai főiskolai elutasítás után 1969. június 3-án ismét alkalmas lettem egy sorozáson!

Anyám megkönnyebbült, apám értetlenül nézett rám. Később kiderült, hogy felutazott Budapestre és személyesen beszélt gyerekkori barátjával K. Ferencsel, aki akkor ezredesi rangban, a néphadsereg politikai főcsoportfőnökségén szolgált. Nem segített...

Később magamtól is rájöttem, hogy a látványos felvételi vizsgákon túl a háttérben is zajlottak események. A jelentkezőket és családjaikat a rendőrséggel lenyomoztatták, információkat gyűjtöttek a háttérben. Ez aztán már csak a szerencsén múlt, hogy akik ezt a feladatot kapták kit kérdeztek meg a környezetből. Mértékadó, hiteles embert, vagy mondjuk az írni, olvasni alig tudó, szerény szellemiekkel rendelkező házfelügyelőt? Valószínűleg e vizsgálatnál nem volt „kerek” minden, velem és a családdal kapcsolatosan, ezért utasítottak el ilyen módon. Ez viszont számomra nem volt vigasztaló, mert máig meggyőződésem, hogy azt a pályát is legalább olyan sikeresen tudtam volna befutni, mint a majdani későbbit.

No, viszont nem lehetett megállni, ráadásul feléledt bennem egy rettenetes bizonyítási kényszer. Az érettségi után a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem gépészmérnöki karára felvételiztem. Ez akkor egy komoly kihívás volt a mostanihoz képest, mert rendkívül szigorú létszámhatárral, csak a legjobb felvételeket produkálók tudtak bekerülni. Ráadásul az akkori rendszerben a középiskolából vitt pontok csak töredékét adták a szükségesnek, a mértékadó részt a felvételikén kellett megszerezni. A matematika, fizika felvételinél, mink szakközépiskolások, de a technikumból jövők is általában hátránnyal indultak a gimnazistákkal szemben, akik ezeket a tárgyakat alaposabban, nagyobb óraszámokban tanulták. Ezért aztán alaposan bele kellett húzni a külön órákkal, szakkörökkel, saját tanulással...

A felvételeket végigcsináltam. Máig emlékszem minden részletre innen is, de leginkább arra, hogy a fizika szóbelin, későbbi tanárom D. Zoltán „*forgatott*”, majd miután megelégedte a vizsgáztatást a bizottság egy másik tanára a következőt kérdezte: „*Látom a középiskolai bizonyítványa alapján, hogy bányászati szakon végzett, jól tanult, ezek szerint érdeklis is. Miért nem a bányamérnöki kart választotta? Mi lenne, ha ezek alapján, sikeres felvételi után oda irányítanánk?*” Én azonban ragaszkodtam a gépészmérnöki karhoz. Hej, ha az ember előre látna dolgokat, mennyivel könnyebb lehetne az élete! Utólag belegondolva, a középiskolás bányászati ismeretek alapján talán már az egyetem elvégzése is könnyebb lett volna, utána a pálya a Borsodi Szénbányáknál még simább, bár így sem panaszkodom!

A felvételi vizsgák után néhány héttel később jött a határozat, amelyben értesítettek a felvételtől, de arról is, hogy előtte 11 hónap katonai szolgálatot kell teljesíteni, mint előfelvételisnek. Ezek után újabb sorozási eljáráson vettem részt, ahol „*csuklás nélkül*” alkalmasnak nyilvánítottak, gond nélkül mehettem majd szeptember elsejétől katonának. Ez megint elgondolkoztatott! Korábban többször alkalmas, áprilisban alkalmatlan, júniusban ismét alkalmas, hogy is van ez?

Anyá ismét kétségbeesett, mert ő az előzőekkel már letudottnak vélte a katonaságot. Apámnak nem volt szokása, de most káromkodott, bár ennek már különösebb jelentősége nem volt.

A volt középiskolás osztály az érettségi után szerte-szétszaladt. Akit egyenesbe felvettek az indult ismét tanulni. Az előfelvételesek katonának, a többiek dolgozni. Volt akkor viszont egy komoly lehetőség, külföldre, az NDK-ba toboroztak szakmunkásokat. A II. világháború még ekkor, az 1960-as évek végén is éreztette a németekre a hatást. Nem volt elég fiatal munkaerő, főleg a férfiak hiányoztak. Mentek a srácok vígan, mert igen jó béreket ígértek, az egyebek mellett. A volt osztályunkból is sokan mentek. Viszont jó néhányuk gyerekkel feleséggel érkezett később haza, holott eszük ágában sem volt nőszülni! De ez egy másik történet.

Így aztán szeptember elsején testvérem Klári elsős lett a kazincbarcikai gimiben, ahol számára rögtön azzal a „*hálátlan*” dologgal kellett szembesülnie, hogy korábbi tanárai – rám való hivatkozással – mindig velem példálózta. Gondolom elege lehetett ebből, de mivel jól tanult előbb-utóbb békén hagyták. Én pedig szépen elkezdtem előfelvételis katonai pályafutásomat.

Azt, hogy ki hová kerül teljes titoktartás övezte, ám apa, a miskolci MÁV igazgatóságán levő, katonai szállítási irodán dolgozó munkatársai segítségével rövid úton kiderítette, hogy a miskolci egyetem előfelvételis hallgatói Szegedre kerülnek. Nos, ez nem a világ vége, ráadásul nagyváros, diákváros, igaz, hogy Kazincbarcikától 230 km-re van légvonalban, nagyjából délre. Az országot ismerve lehetett volna messzebbi hely is, valahol egy sokkal rosszabb településen.

Már az indulás is olyan igazi katonás dolog volt. A behívó Mezőkövesdre szólta a kultúrházba. Ahhoz, hogy a megadott időre, Mezőkövesdre lehessen érní, a legkorábbi Miskolcra induló vonattal kellett menni. Ebből adódóan Sz. Pista barátom és osztálytársam, aki Izsófalván lakott, nálunk aludt, mert ő aztán ezt a korai indulást otthonról végképp nem tudta volna kivitelezni.

Szerencsére Barcikáról volt busz, olyan négy óra magasságában a miskolci Tiszai – pályaudvarra, így az első vonatot elértük. Mezőkövesden a kultúrházba toborozták össze a megyéből való előfelvételseket. Mindenki időre befutott, aztán a korai érkezés után szinte az egész nap tengéssel-lengéssel telt el, melyet csak egy formális létszámmellenőrzés és egy ugyanilyen orvosi vizsgálat zavart meg. Ez abból állt, hogy a fiatal katonarvos megkérdezte, hogyan érzem magam, az előző vizsgálat óta van-e valami változás? Nem volt, így hát maradtam. Ekkor kezdtük megszokni azt az igazán „*katonás*” szellemet, hogy hihetetlen rohanásokat, majd hihetetlen tengés-lengés követ, számunkra minden logika nélkül. Olyan 11 óra tájban rájöttem, hogy bőven elég lett volna mindenkit akár csak 9 órára iderendelni, mert a kultúrház mozi termének székein már mindenki elgémberedett reggel 6 óra óta. Ahogy a költő írta valamikor: „*Állni látszék az idő, bár a szekér haladt...*” Ettünk, ittunk, töltöttük az időt, ami már beleszámított a 11 hónapba!

Kora délután kezdték a társaságot szerte széjjelvinni a vonatok, ahogy a különféle alakulatoktól befutottak a kísérő tisztek, tiszthelyettesek. Itt derült ki, hogy Sz. Pista, mint a budapesti műszaki egyetem villamosmérnök hallgatója Debrecenbe kerül. Így hát rövid úton elbúcsúz-

tünk. Ránk, Szegedre tartókra, csak kora este került sor! Egy hadnagy jött értünk az alakulattól (K. hadnagy, mint majd később kiderül, ő a 3. üteg pk. helyettese). Felutaztunk Budapestre, átgyalogoltunk a Keletiből a Nyugatiba, mert időnk aztán itt is volt bőven, majd egy személynivel éjfél utánra már oda is értünk. Ez akkor érthetetlen volt, mert nem látszott az egész valami hatékonyak, de majd rájövünk ennél csodálatosabb dolgokra is következő év alatt!

A társaság a vonaton ismerkedett, meglepve tapasztaltam, hogy egy csomó srác, főleg a miskolci középiskolákból, ismerik egymást, sőt osztálytársak, én meg itt állok egyedül, senki sem ismerős.

Ekkor érkeztem meg először életemben Szegedre, ahol az éjszaka ellenére is kellemes nyári meleg fogadott bennünket, ez nekünk hegyieknek szokatlan volt, mert itt a Bükkben már ilyenkor az éjszakák és reggelek hidegebbek voltak. Itt már katonai teherautók vártak bennünket, a jó Csepel teherkocsik, melyekre majd az itt töltött idő alatt számtalanszor le- meg felugrálunk, pakolunk, jövünk-megyünk...

A kocsik futottak az éjszakai Szegeden, utcáról utcára és valahol a város szélén egyszer csak kikötöttünk egy laktanyánál. Itt az udvaron mindenki leszállt és a KISZ klubba irányítottak bennünket. A laktanya udvarán lámpák égtek, a város távolban, az udvarról nem sok minden látszott. Mi, borsodiak voltunk az utolsó érkezők, az ország más részeiből hamarabb ideértek a többiek, úgyhogy a klubban elfértünk. Egy nagyon szőke hajú, katonai gyakorlóruhás fiú fogadott bennünket – ő volt az alakulat KISZ titkára – és végre egyértelműen elmondta, hogy hol vagyunk, milyen alakulatnál, milyen laktanyában. Kiderült tehát, hogy ez itt a 21. önálló páncéltörő tüzérsztály, melynek fedőszáma MN 3793, a laktanya pedig a jó öreg Vorosilov nevét viseli, aki köztudottan „*nagy-nagy tüzér*” volt. A fegyverzet vontatott tábori ágyú, mégpedig 85 mm-es, páncéltörő. Megtudtuk aztán azt is, hogy ez az alakulat évek óta előfelvétellel foglalkozik, akik a kiképzési szakaszokon folytonosan vizsgáztatnak, az utolsó lesz majd a tiszthelyettesi vizsga, leszerelés előtt. Summa summarum tehát itt tartalékos tüzér tiszthelyettes képzés folyik.

Mind eközben 5 fős csoportokban elvitték a fiúkat felszerelni, már jócskán elmúlt három óra, mire rám is sor került. Az összes civil ruha egy erős papírsákba került, amelyet meg kellett címeznünk haza. Az összes magunkkal hozott élelmet le kellett adni, semmit meg nem tarthattunk. A felszerelés ment, mint a karikacsapás, a gyakorló szolgálati ruhába be kellett öltözni, a többi cuccot a sátorlapra kellett tenni, majd felvezettek a legénységi körlet 3. emeletére, mutattak egy ágyat, le lehetett feküdni. A hálóterem olyan 50 ágyasnak tűnt első becslésre.

Másnap egész rendes dolog volt, hogy egészen 8 óráig hagyták a társaságot aludni, csak ezután kezdődtek a dolgok. Egyetlen ismerős arcot sem láttam. A laktanya ablakából, amely a város felé nézett jól látszott a Fogadalmi templom tornya, a mellettünk levő nagyobb utcán villamos járt, a másik oldali ablakokból az udvar, a telephely, raktárak és a kerítés mellett egy másik, nagyobb laktanya látszott. Mindezt – kivéve a város felőli rész egy részét – magas fás erdősáv vette körül. A fák mögött időnként hallatszott a vonatok jellegzetes dübörgése.

Már a beöltöztetésnél is feltűnt, hogy nem a várt rangjelzést viselő tisztetek, altisztek foglalkoznak velünk, hanem majdnem velünk egykorú srácok, akiknek a gyakorlóruha vállapján három sáv volt. Rövidesen kiderült, hogy ők a Kossuth katonai főiskola harmadéves pán-

célos növendékei, meg néhány híradó növendék a Zalkáról. Az is egyértelmű lett, hogy a kiképzést ők fogják végezni, mert két hónap csapatgyakorlat várt rájuk, mint minden tanév elején. Ez megnyugtatónak látszott és az is lett, ilyen módon tanult, intelligens raj- és szakaszparancsnokaink lettek, akik ráadásul értették is a dolgokat. Értették a fegyelmezést, a kiképzést, de úgy láttam, hogy nem látják célszerűnek azokat a módszereket, amelyről annyit lehetett előzetesen hallani „gyötörni ok nélkül a katonákat”.

Az étkezdébe levonulva reggeli, majd mindenki ott maradt és bevonult az alakulat tiszti- és tiszthelyettesi kara. A parancsnok J. alez, egy jó kiállású, a negyvenes évei vége felé járó, katonás ember. A helyettesei V. alez. politikai tisztt, M. őrgy. anyagi tisztt, G. őrgy. fegyverzeti tisztt, NF őrgy. törzsfőnök. Aztán a többiek, akik a törzshöz tartoztak, Gy. szds. felderítőfőnök, H. szds. híradófőnök, N. szds. hadtáp, L. szds. egészségügy. Az ütegeknél NJ. őrgy. a 2. ütegpk, Sz. szds a helyettese, B. őrgy a 3. ütegpk, K hdgy. pedig a helyettese. A tiszthelyettesi kar a következő volt: Sz. ftörm. törzszakasz pk, O. ftörm. fegyverzet, L. ftörm. gépjárművek, K. ftörm. vegyvédelen, F. ftörm. hadtáp, T. törm. fegyverzeti műhely, N. törm. titkos iratok, N. tsz.szkv. a 3. üteg szolgálatvezetője.

Az ismertetésben az opk. elmondta az elvárásokat, röviden, tömören, célszerűen. Nagyobb vonalakban kitért a katonai rendtartás néhány elemére, mellyel egyértelműen megvilágította előttünk, hogy a szóbeli feddéstől, a „futkosó”-ig⁴ nagyon széles az a skála, amellyel bennünket kézben lehet tartani. Egyértelmű lett számomra, hogy a seregben kétféle katona van, aki már volt büntetve, és aki majd ezután lesz. Gondoltam, érdemes lesz odafigyelni, ha itt így mennek a dolgok. Később aztán majd látszik, hogy ebből mi volt az, amit nekünk meg kellett szívlelni. Bár a komolyabb büntetések akár az egyetemi tanulmányokat is veszélyeztethették!

Azt is elmondták, hogy az első négy hét az alapkiképzés, ezt követi a katonai eskü, majd jönnek a szakkiképzések, mindezek olyan 3 hónapos ciklusokkal. Egy-egy kiképzési szakaszt vizsgák zárnak le, ez lesz a minősítések alapja. Tőlünk, mint egyetemistáktól elvárják, hogy mind magatartásunkkal, szorgalmunkkal, sokkal jobbak legyünk az átlagos katonáknál! Egyébként is tiszthelyettesek leszünk, az egyetem után pedig a tartalékos tisztképzés is igényt tart ránk, úgyhogy mindent bele.

Az is egyértelmű, hogy az itt levő előfelvételizsek majdnem mind a miskolci egyetemről kerültek ide, néhányan vannak csak a szegedi távközlési főiskola hallgatói közül.⁵

Aztán elkezdődött az alakulatok megszervezése. Itt már látszott, hogy vannak, akiket előre leválogattak, ők voltak a felderítők, illetve a híradósok. A Kazincbarcikáról hozott, MHSZ rádióklub tagságom és az előtte elvégzett rádió-operátori tanfolyam, mindez a sorozáson is bemutatva, itt semmit sem számított. Később majd L. Guszti bácsi,⁶ aki az MHSZ kazincbarcikai rádióklub lelkes tagja és kiképzőnk, egy alkalommal megkérdi, hogy híradós lettem-e? Nemleges válaszomra ékesszóló káromkodások közepette feltette a nagy költői kérdést, akkor minek ölünk időt, energiát az előképzésre, ha ezt nem veszik figyelembe? No, én erre nem tudtam a választ, de az, hogy nem lettem híradós egy cseppet sem zavart.

⁴ Fegyelmező zászlóalj, akkor az ország több pontján. Az ide beutaltakat a hadbíróóság ítélte el. Az itt töltött idő nem számított bele a katonai szolgálat idejébe!

⁵ Az NME hallgatói közé tartoztak ettől már a dunaújvárosi főiskola (Kohó- és Fémipari Főiskolai Karaként) előfelvételis diákjai is.

⁶ Egyébként a Vegyterv kiváló tervezőmérnöke, aki szabadidejében rádiózott, komoly készülékeket épített, de a fiatalok kiképzésével is rendre foglalkozott.

A többiek nagyság szerint sorakoztatták és az alkat, valamint a kondíció alapján a 2. és 3. ütegre szétosztották a társaságot. Nem tudom köszönni a szerencsémnek, hogy én 2. üteges lettem, de erről majd később. Később az ütegekre sorolt állományt is hasonlóan szétválogatták lövegrajokra. Itt már látszott, hogy az erőnlétnek kiegyensúlyozottan kell működnie, tehát valószínűleg lesz mit emelgetnünk, tologatnunk a továbbiakban.

Én a 2. üteg, 2. lövegrájába kerültem, melynek akkori pk-ja M. híradó növendék lett. Az alapkiképzés nem okozott neki gondot, de később a tüzérségi ismereteknél, gyakorlatoknál határozott hátrányban volt a páncélos növendékekkel szemben. Összességében egy jó szellemű, nyugodt fiú volt, a tüzérismereteket ő is akkor tanulta.

Az 1. raj Zs. növendék, a 3. Sz. növendék, a 4. F. növendék, az 5. Szb. növendék pk-sága alá került. A híradórajt R. híradó növendék vezette, a felderítőket pedig N. növendék. A szakaszpk. D. növendék lett. Róluk majd részleteiben később.

NJ. örgy. üteg pk. egy határozott, jó kiállású negyvenes éveiben járó tiszt – később beszélük, hogy az egyik szentesi alakulat törzsfőnöke volt, de mivel nem volt hajlandó Szegedről oda költözni, alacsonyabb beosztást kapott itt helyben. Aztán majd számunkra is egyértelmű lesz, hogy neki ez egyelőre balszerencse, nekünk viszont inkább az ellenkezője, mert magasan képzett, jó szellemű tiszt.

Egy idő után majd az is kiderül, hogy az alakulat furcsán, kiképzési feladatai miatt nincs feltöltve, hiányzik az 1. üteg, melynek pk-ja Sz. szds. lenne. Ő így a 2. üteg pkh-ja. A rajok is csak olyan számban vannak, amennyit az elő felvételizsek száma megkövetel. Minden teljes „*takarékon*” megy, sehol egy felesleges ember, így nekünk a 2. ütegben még szolgálatvezetőnk sincs.⁷

A szolgálatokat, főképp az őrséget az alapkiképzésünk végéig – szeptember vége – a törzsszakasz végzi, akik zömében gépkocsivezetők, most azonban őrségbe járnak rogyásig. A törzsszakaszhoz tartoznak még a telefonközpontosok, a rádió távírárszok, a kazánfűtő és többek között Gy. a KISZ titkár, akinek ezen kívül semmiféle „*hadi*” beosztása nem létezik – függetlenül - csak V. alez. a pk-ja. Később, ennek fonákságát átérezve, ebből eredően ő lesz a „riadó büfés”, azaz amikor mindenki lótfut, és kirótt feladatainak próbál eleget tenni egy – egy riadó alkalmával, ő fergeteges gyorsasággal főzi a kávékat, ezzel is erősítve a csapatszellemet és a koffein biztosította éberséget! Segít persze a cuccolásoknál is, amikor erre szükség van. A törzsszakasszal ilyen formán tehát egyelőre nincs dolgunk. Ők az 1. emeleten vannak elhelyezve.

A mi körletünk a 2. emeleten van, ami egy jó nagy tér, a végében egy tanteremmel. A fűtésről majd két óriási méretű acélkályha gondoskodik. A körletet a rajok sorrendjében foglaljuk el, azaz az együvé tartozók itt is egymás mellett vannak. Az ágyak négyesével sorolva, mellettük kis szekrény, melyben a szolgálati gyakorló, a normál gyakorló, a karbantartáshoz szükséges használtabb gyakorlóruha, a zoknik, a tisztálkodási szerek, tornaruha vannak. Nagy

⁷ Majd a végén, amikor az 5. hadseregről írok, amelynek a mi alakulatunk is része volt egyértelmű lesz, hogy az országban takarékosági okok alapján, egy csomó helyen 30-50 %-os a feltöltöttség. Kiképzések folynak és minden egyéb, a 24 órán belül mozgósítható tartalékosakra van építve. Főleg igaz ez a Dunától keletre levő alakulatok egy részére.

csodálkozásunkra pizsama, papucs, rendes tornaruha, tornacipővel. Egyelőre sem könyv, sem levél, sem kimenő az alapképzés végéig nincs. Az ágy végén a hátizsák, a tartalék fehérneműkkel, a sisak, a sátorlap. A vaságy, laticel matrac a sodronyon, egy használt pokróc a matrac alatt, két jó minőségű plédszerű takaró, lepedő, párna és a legnagyobb meglepetésre pizsama, papucs. A körlet végében fogas sor, ahol a mikádók⁸ vannak felakasztva, elrendezve. Szerencsésen mi vagyunk az elsők, akik itt már a „*surránót*”⁹ kapjuk zoknikkal, a tavalyiak még csizmában csattogtak. A várakozásokkal ellentétben nincsenek emeletes ágyak, mindenki „*földszintes*”. Majd a legénységi körletek néhány hónap múlva való átalakítása után mégiscsak megkapjuk az emeletes ágyakat, mert a nagy tér elosztása a falak és a folyosó előírt mérete miatt már nem biztosítja a „földszintes” ágyelrendezést.

Az én ágyamban azonban valami fatális félreértés miatt két hagyományos matrac van, amely így a szép, katonás ágyazást nem teszi lehetővé. Néhányszor újraismételtetik, majd egy növendék is megpróbálja. Az eredmény siralmas. Tanácskoznak, aztán villámgyorsan szereznek N. tsz.szkv-től rendes laticelt, hogy a külalak biztosított legyen, különben ők is „*szorulnak*”. Erre a körletrendre az elején óriási gondot fordít mindenki, mert a reggeli szemlekor az ágyakat zsinórhoz állítjuk, egy csúnya ágy az egészséget tönkreteszi. No, ez is megoldódott!

A tanteremben televízió (ezzel egy ideig még nincs gondunk, a tv-zéstől sokkal fontosabb feladataink vannak, még este is) és rengeteg színes falikép, természetesen a különféle kézi-fegyverek metszeteivel, „*robbantott*” ábráival, tábla, kréta, asztalok, padok.

Az emeleten raktár, fegyver- és vegyvédelmi szoba, szakasz- és üpk. szoba. Az egyik oldali szárnyban a WC-k, és a mosdó. Hamar rájövünk, hogy teljes a komfort, hideg-meleg víz korlátlanul. Inni meleg, mosdani-fürdeni hideg. Egy héten egyszer lesz majd igazi meleg víz a központi zuhanyozóban, a többi a hideg vizes mosdóban, amely külalakra egyelőre nem túlbiztató. Körbe és középen műkö betonvályú, melynek oldalán vízcsapok. Reggel este nagy a forgalom, ezért majd szabályozni kell, hogy ne legyen tülekedés a mosdóban. Borotválkozás este, mert reggel erre nincs idő.

A gyakorlóruhák kényelmesek, sok zsebbel, amiben viszont zsebkendőn kívül semmi sem lehet. Az evőeszköz készlet a nadrág oldalzsebében van. Csodáljuk, hogy még erre is gondoltak, aztán valamelyik növendék felvilágosít, hogy ez nem arra készült, hanem adott esetben majd ide kell elhelyezni a személyi sugár-dózismérőt! Mekkora különbség!!!

Jön ám a beszoktatás, a körlet ajtajában mindig egy növendék, akitől a ki- és belépésre engedélyt kell kérni. Ezt is megszokjuk majd, aztán amikor már „magunk között leszünk”, azaz csak egyetemisták, ezt már egyáltalán nem tartjuk be, csak ha figyel bennünket valaki.

A napirend rendkívül egyszerű, ébresztő 6 órakor, 6¹⁰ reggeli torna, mosdás, 6³⁰ körletrendezés, 7⁰⁰ reggeli az étkezdében, 7³⁰ takarítás (belső és külső körlet szerint), kihallgatás, 8⁰⁰ foglalkozások kezdete. Meglep, hogy előre beosztott órarend szerint megy minden, táblára kifüggesztve a napos asztala mellett a kiképzési terv, e szerint történik minden, tízperces szünetekkel. Az órák a témáknak megfelelően, sportpálya, rohampálya, gyakorlótér, tanterem, alakuló tér, telephely, stb. Tízórai egy szelet csokoládé, majd folytatás délig. Ebéd előtt gyors mosdás,

⁸ Félhosszú prémgalléros kabát, amelyből a téli bélés kigombolható, így ősszel és tavasszal is használható.

⁹ Katonai, magas szárú bakancs, gumitalppal. A bakancs, fűzős, de a felső rész takaróeleme csatos, és a fűzős részt részben eltünteti és a bokát is védi.

parancshirdetés (levélosztás is majd később), ebéd, majd karbantartás (egyelőre kézfegyverek, vegyvédelmi ruha), egyéni tanulás...

A tisztek és tiszthelyettesek 16 órakor indulnak haza, csak az ügyeletes tiszt marad (ÜTI). Aki mehet, az megy is a városba. Kimenő, kimaradás, eltávozás, szabadság. Bennünket azonban nem érintenek még ezek a dolgok. Elvileg, ha nincs szolgálat, vagy valami extra feladat (konyha, mosogatás, klub takarítása...), akkor a délután szabad. Kázinó egyelőre nem látogatható. Marad a körlet és a tanterem. Este nyolckor létszámellenőrzés a körletben, majd a takarodóra való készülődés. Tisztálkodás, a ruha, a bakancs rendbetétele, szekrényrendezés, a gyakorlóruha szabályos elrendezése a „stoki”-n, amit szintén n-szer kell elgyakorolni, hogy elfogadható legyen és se a növendékek, se pedig az ÜTI ne találjon hibát. 10 órakor takarodó.

Az alakulatnál a létszámra való tekintettel a tiszthelyettesek is rendre ÜTI-k. Ez is 24 órás szolgálat a kapu melletti házban. Az opk, M. őrgy. anyagi tiszt és V. alez politikai helyettes nem adnak ÜTI szolgálatot. Ugyanígy a két törm. sem. A többiek viszont bőségesen! Ez csak majd később lesz számunkra egyértelmű. Most, mint kezdők egy-egy feladattal sem igazán boldogulunk, hol van az még, hogy egy csomó mást is észrevegyünk. Később majd írok erről bővebben, hogy a tiszthelyetteseknek általában és miért volt elég nagy trauma az ÜTI szolgálat.

A második nap érdekes, mert az osztály teljes fegyverzetét, járműveit, felszereléseit kihurcolják az alakuló térre és a sportpályára. Itt rajonként végigjárva, mindent bemutatnak, a pk. dzsipjétől kezdve, a híradó kocsin át, a fegyverekig, lőszerig. Van itt minden, mint a falusi búcsúban, de legtöbbször még nem igazán tudjuk, hogy mire való. Nem kell erre majd sok idő és minden a helyére kerül!

A telephely egy betonelemekből épített, iszonyú hosszú, három oldalról zárt és fedett épület. Ebben az összes gépjármű és a három üteg lövegei is bent vannak. Ezeken túl az egyik végében ott a készenléti tüzérségi lőszer is, egy esetleges megindulás esetére a lőszer javadalmazás.

A laktanya, mint kiderül a Röszei út mentén van a város délnyugati végén, az út túloldalán a vágóhíd (így is hívják a villamosmegállót), mellette az Alsóvárosi temető. A kerítésszomszédunk a Zalka laktanya, tele műszaki katonákkal, gépekkel. A Zalkán túl a várost övező árvízi töltés, amely egyben a főpályaudvarra vezető vasút is egyben. Ez itt nagy íven kerüli a várost dél és nyugat felől. Túloldalán már termőföldek, illetve a repülőtér füves síkja. Szemben a város felé néhány száz méter füves terület – gyakorlótér – amelyen számtalan lövészgödör, árok, fedezék, stb. kiásott, de már omladozó körvonalai, de még nekünk is jut hely bőven, hogy ilyen irányú szakértelmünket elmélyíthessük. Utána a város széle, amely Szege-den sem különb, mint egy kis faluban, emlékeim szerint a helyiek ezt Cserepes sorként emlegették. A szép és fényes belváros csak jóval beljebb kezdődik.

A Vorosilovhoz a Röszei útról egy bekötő úton lehet behajtani. A kapuban álló őr feladata az is, hogy az erre az útra lekanyarodó, de nem a laktanyába tartó járművek rendszámát távesővel leolvassa. Ezt az ÜTI a rendőrségnek jelenti! Képzelem mekkorát csodálkozhatott az a külföldi autós – bár akkor még nem voltak sokan – aki, mondjuk itt fordult meg, mert elvettette az irányt és a rendőrség ezért órákig vegzálta, mint potenciális kém! Természetesen mindenhol kinn a „*Fényképezni tilos!*” tábla, fő az óvatosság. Ez majd megint egy fogós kérdés lesz számomra. Az rendben van, hogy a laktanyába senki se kukucskáljon be, de mi van

olyankor, amikor az osztályunk telkes fegyverzettel vonul át Szegeden, ilyen - olyan gyakorlatokra. Nem feltétlenül kell tehát a laktanyát bámulni, elég mellette élni és máris látszik, hogy hányan vagyunk, mit, mivel és miért csinálunk. Persze ez nem az én problémám ekkor, bár jó sok energiát áldoz az ország ekkor ilyen „álcázási” dolgokra.

Az őrség az őrszobában és három felállítási ponton helyezkedik el. A kapuban, a telephely előtt, illetve a városi hosszú kerítés mellett. E harmadik őrhely hol lesz, hol nem lesz, hogy ez mitől függött, azt ma sem vagyok képes eldönteni.

A laktanyáról is hamar képet kapunk, körbevisznek bennünket. A bekötőút felőli kerítés mellett a legénységi épület, amely háromemeletes. A laktanya kapuja, hozzávetőleg középben, innen visz az út az alakuló térre és a telephelyre is. A kapuban az ÜTI háza, mögötte a parancsnoki épület, amely szintén több emeletes. Itt az osztálytörzs, a tiszti étkezde, a másik végén a gyengélkedő szobái. Itt van a központi fürdő, zuhanyozó is a földszinten. Az épület folytatása a legénységi étkezdete, amely végében színpad, mögötte a könyvtár a klub. Az étkezde mellett komplett konyha, nagy üstökkel, de egyelőre az ebédet és a vacsorát a Kossuth műszaki laktanya¹⁰ konyhájáról hordják. Be kell következni majd jó néhány nagyon hitvány minőségű ételnek - amit az ellenőrző tisztek is majd erősen megkifogásolnak - hogy ezek után, talán két hónap múlva, villámgyorsan üzembe álljon a konyha és nagyjából ez a téma is egyenesbe kerüljön. Szakács, és segédszakács főz, a mi munkánk is több lesz, mert nem csak az étkezdei ügyeletet, szolgálatot kell adni, hanem a konyhai kisegítésről is gondoskodni kell. Az ételek javulása szerintem ezt megérte.

Ami viszont rettenetesen furcsa, az étkezde napi háromszori takarítás, felmosás, lemosás után is olyan tömény ételszagot áraszt, hogy az elképesztő. Itt már a falakban, a téglákban is benne van a szag. A személyi evőeszköz készlet a szabványos, rozsdamentes, viszont hihetetlenül primitív az alumínium tányér, pohár, amikből ennünk kell. Horpadtak, ütöttek-kopottak. Majd még sok időnek kell eltelnie addig, amíg a raktárakban a leltározásoknál segítő társaink elmondják, hogy halomban áll ott beladázva a rozsdamentes evőtálca, amelyen levest, második fogást, mindent egyszerre el lehet hozni. Ez a leszerelésünkig nem lesz kiosztva! M. őrgy. szerint ott van jó helyen a raktárban, nem kopik, nem horpad, egyébként is nekünk elég jó a régi is. Ez sajnos nála nem egyedi így vannak a komplett labdarúgócsapat mezek, focicipők és még ki tudja mi minden a raktárban. Lehet, hogy úgy selejtezték le őket, hogy sose láttak katonákat? Ez számomra elég furcsa megközelítése volt a dolgoknak, de erről majd később és többször is meggyőződom.

A 63.M. gyakorlóruha¹¹

A telephely mögött a kerítésig füves focipálya, körülötte szabványos, 400 m-es, salakos futókörök. Jobbra tőle egy földdel fedett lőszerraktár, az attrap lőtér,¹² a „gázkamra”. A telephely mögött üzemanyag tárolók, gépkocsiműhely és garázs, fegyverzeti

¹⁰ A szegedi főpályaudvar mellett volt, itt volt a műszaki dandár pk-sága is.

¹¹ A képen egy VAP-os, nekünk a derékszíj barna. és nincs szipcsinór sem térképtáska.

műhelyek. A Zalka laktanya felé eső oldalon végig barakkszerű raktárak. A raktár és a telephely előtti alakuló tér között, rohampálya, palánkkal, botlóval, alagúttal, fallal, gerendával. Mellette szabadtéri tornaszerek, rúd, kötél, korlát, nyújtó...

Egy érdekes epizód már a második nap. A bevonulásra előírták, hogy milyen frizurával kell bevonulni. Mindenki jól megnyiratkozva érkezett tehát, de másnap mindenki a borbélynál találja magát, aki 2 forintért, jócskán gépeli a maradék hajakat. A jövőben majd kiderül, hogy a jó ember civil, úgy van megfogadva, heti két alkalomra. Amikor aztán soványnak találja majd a bevételeit, panaszra megy az opk-hoz, vagy valamelyik helyetteséhez, ott meghallgatásra találván másnap már mindenki a borbélynál sorakozik, természetesen parancsra. Ez aztán megy majd egy darabig, amíg a derék borbély el nem unja és közli, hogy többet nem villamosozik ki a város szélére, nyiratkozzon meg mindenki a kimenőjén a városban. Aztán, majd ahogy megyünk előre az időben, kiderül, hogy rajomban B. Jancsi és L. Győző, ollóval

kiválóan nyírnak haját, úgyhogy majd erre sem kell sokat költeni, legfeljebb egy sörrrel megvendégelni őket. De ez ekkor még a jövő zenéje!

AKM-63

Az alapkiképzés megy rendesen, hamar beleszokunk az időre való teljesítésre. Az alakítás, a torna, de legfőképpen a rohampálya jó kondíciót igényel. Aztán hamar kiderül,

hogy jó néhány „szakszolgálatra alkalmas” minősítésű egyetemista is van köztünk, akikre egy csomó minden nem úgy vonatkozik, mint az alkalmasokra, de nem sok mindent lehet már tenni, nincs kivételezés. Ennek majd már akkor lesz óriási jelentősége, amikor az alapkiképzés után, alegység, egység szinten történnek a megméretések, itt már az ő gyenge teljesítményüket is ellensúlyozni kell, különben nem lesz jó eredmény, ami a kedvezményektől való elesést eredményezi.

A szurony, vagy rohamkés

De ez egyelőre még nem téma, most mindenki magáért küzd. A rövid távú futásokkal nincs különösebb gondom, de az 1500 m felettieket már nem szeretem, lefutom, de általában a szükséges jó szintidő nincs meg, ez majd később a kiváló minősítembe kerül!

Az alapkiképzés végére katonásan mozgunk, beszélünk, jelentünk, normaidőre teljesítjük a feladatokat – kivéve néhány szakszolgálatost – látványosan tudunk már vigyázzmenetet pro-

¹² Makettekkel berendezett mini terep, amelyen imitálni lehet a mozgást és minden egyebet. Még löni is lehetett kis harckocsikra – kispuskával – illetve álló makettek.

dukálni. Sőt azt is tudjuk, hogy a laktanyán belül, alakzatban őrnagytól felfelé, vigyázzmenetben kell a tiszteletadást végrehajtani.

Hamar belátjuk, hogy a „normaidők” és az elvárások átlagos képzettségű és műveltségű katonákra vonatkoznak, no de itt mindenki egyetemista. Egyedül a sportnál lehetnek személyes akadályok. Minden egyébnél nekünk sokkal jobban kell teljesíteniünk, nagyjából ez így is lett. A fegyver az AKM-63 – akkori terminusban géppisztoly – egyébként gépkarabély, 7,62 mm űrméret, 30-as tár, amelyből 5 fér a tártáskába. Ezt aztán megtanuljuk szét- és összeszerelni, tisztítani, bár úgy gondolom, hogy nem lehetett teljesen normális az, aki úgy tervezte meg ezt a fegyvert, hogy a műanyag tus és a markolatok is világoszöldek!

Ezt tisztán tartani szinte lehetetlen, mossuk mindenféle csodaszerrel, aztán mégis foltos. Amikor ezt sem sikerül sehogy sem eltüntetni, akkor jön a borotvapenge, amellyel óvatosan kaparjuk a műanyagot, de csak úgy, hogy nyoma ne látsszon. Ha folt is lejön és karcolás sincs, akkor nyertünk, ellenkező esetben ordítózás! A gépkarabély tartozéka tokban levő rohamkés, amely egyben feltűzhető szurony és más egyéb is.

A növendékek délutánonként is foglalkoznak velünk. Megtanulunk néhány veretes katonadalt, később ezt majd meneteléskor be is kell mutatnunk. Itt van egy dolog, ami számomra sem akkor, sem most nem magyarázható egyszerűen. A páncélos növendékek megtanítják velünk a „*Szél viszi messze a fellegetek...*”¹³ című katonadalt, amit a többivel együtt az udvari jövés-menés közben éneklünk is. Napközben nem, csak este a vacsorára menve és onnan jövet. Lesz, olyan ÜTI, aki ilyenkor kirohan és leállítja az egészet és némi ordítózással tudomásunkra hozza, hogy ez egy fasiszta induló. Van, aki nem, köztük G. örgy. fegyverzeti tiszt, bár róla a törzsszakasz öregjei azt állítják, hogy a háború végén már tiszt volt és *Signum laudis*-a is van. Korát nézve ez mondjuk lehetett így, a helyiek ezt tudhatták.

Néhány délután a gázálarcban való menetelgetéssel telik el. Már az első alkalommal óriási a mulattság, azt a változatot használjuk, amelynek szűrője a gázálarc tokban marad. Ha valaki nem veszi ki a szűrő alján levő porvédősapkát, akkor nem kap levegőt. Jó néhányan kétségbe esve rántják le az álarcot, amikor nem jön rajta a levegő...

Ugyanígy a növendékek a riadót, a cuccozásokat is jó néhányszor elgyakoroltatják velünk. Nem unatkozunk.

Újdonság az volt bőven, az esti kollektív bakancstisztítási szertartás a legénységi épület előtt, a „*Honvéd*” szappan, a cigaretta-pénz, a zsoldfizetés, meg még egy csomó más is...

A „surranó”

Egy vasárnap délelőtt Sz. „bácsi” szds. az ÜTI. Magához rendel és megkérdezi, hogy ismerem-e Szegedet. Mondom, hogy nem, életemben először vagyok itt. No, nem baj, fogjam a kerék-párt, majd kimutat a távolba, ahol a gyufagyár (?) kéménye lát-

¹³ 2. világháborús magyar katonadal, melyet az akkori páncélosoknak írtak! Jó néhány tiszt fasiszta dalnak titulálta.

szik. Menjek le oda, ott tiszti lakótelep valahol és hozzam el számára azt, amit otthon felejtett! Ha a váp¹⁴-osok megállítanának, csak mondjam meg nyugodtan, hogy ő küldött. Nem voltam nyugodt... Elbicikliztem a megadott irányba, elhoztam a könyvét és még csak le sem tartóztattak. Ez ilyen formán elég jól sikerült.

Az 1. rajpk. Zs. növendék, egy kistermetű, cigányos barnaságú fiú. Egyébként az összes páncélos növendék alacsony, gondolom azért válogatták meg őket, mert a harckocsikban nincs túl bőven hely. M. híradó növendékről már szoltam, vele jól kijöttünk, mint 2. raj. Sz. a 3. rajpk. vidám srác, olyan, akire nyugodtan a „bohém” jelző ráillik. A későbbi zenélések, gitározások nagy barátja. Bár alapvetően pozitív gondolkodású, ő is maga alatt van néha, ha letolást kap. F. növendék a 4. rajpk. elegáns, távolságtartó, de nincs vele gond. Szb. az 5. rajpk. mindenben csak röhög, nem lehet eminens tanuló, mert társai is kissé furán néznek rá. R. a híradórajnál nyugodt, leköti a saját dolga. N. a felderítőket vezeti. Kiváló tornász, egyszer szájátva bámuljuk, hogy a sportpályai nyújtón és korláton mit tud. D. növendék a szakasparancsnok. Szerintem a nálunk levő katonai főiskolások között ő lehet a legjobb tanuló, értelmes, szigorú, de nem kötekedő.

A foglalkozások kapcsán erősödünk és ezzel arányosan egyre éhesebbek és éhesebbek leszünk. A folyamatos fizikai terhelés nem ugyanaz, mint a heti két tornaóra a középiskolában egy kis atlétikaedzéssel megfűszerezve. Az alakítás kapcsán a mozgásunk is kialakul. Megtanulunk röviden, szabatosan jelenteni, jelentkezni. Nincs hebegés-habogás, csak a lényeg, az is tömören, röviden, szabályzatszerűen. Még egy probléma, nekem legalábbis az. Én az északi hegyvidék, kemény, ízes vizéhez vagyok szokva. A szegedi vízből több liter megivása után is szomjas vagyok. Még hónapok telnek el, mire a szervezetem átáll az itteni vízre.

A helyes fegyverfogásokat a növendékek belénk sulykolják, minden lehetséges lövés testhelyzetben, díszelgéskor, egyéb helyzetekben. A gépkarabéllyal való célzás művészetére a fali tablók, illetve a célra tartási gyakorlatok tanítanak. A fegyver távolsági beállításától a helyes légvértelig mindent.

Egyet nem lehet azonban így megtapasztalni, mégpedig azt, hogy az üres tárú fegyvernek más a súlyeloszlása, mint amikor a 30-as töltött tár rajta van. Ezt azonban lövészeteken egyszer sem tapasztalhatjuk meg, mert a legtöbb lőszer egyszerre, amit ellőhetünk, az mindössze tíz darab. Őrségben majd látjuk, hogy a feltárazott fegyver az más. Van egy kezdetleges célzó szimulátor is, amely optikai elven működik.

Itt még középiskolásként

¹⁴ Városparancsnokság járőrei, akik mindig az utcán voltak, de főleg a belvárosban, pályaudvarokon, ahol sok katona megfordult. Aztán papírozás, és rossz tisztelgés, szabálytalan ruhaviselet, meg egyebek miatt állandó csesztetés.

Lázás készülődés a gyalogsági lövészetre. Súlyos ismertetések a lőtér rendjéről, annak biztosításáról, a lőtéri fegyverhasználatról. Mindent ezerszer elgyakorlunk. A vezényszavakat, a mozzanatokot, a fegyver töltését, ürítését, ellenőrzését. Még a löszerek helyes átvételét is. Állunk a sportpályán sorban, egyik kezünk tenyérrel hátrátéve, melybe a mögöttünk menő növendék beleszámolja a löszereket. Ekkor meglepetés, mögöttem megáll és kérdi: „*Maga gitározik?*” A balkezem ujjain látja a gitárhúroktól megkeményedett bőrt. (Az általános iskolai zongoratanulás után, középiskolában már a gitárt nyúztam. Jól ment, szerettem is, bár az iskola zenekarába soha sem jutottam be, de nem is nagyon bántam. Magam, egy szál gitárral, énekkel megoldottam a dolgokat. Később itt majd ennek is lesz jelentősége!) Válaszomra, hogy igen, azt mondja, hogy majd délután beszélgetni fogunk. Tényleg érdekelte és elmondta, hogy nyugodtan lehet engedélyt kérni az üpk-től a gitár otthonról való elhozására, majd egy eltávozás során. Eskü után már erre is lesz lehetőség. Értett a zenéhez, jót beszélgettünk az együttesekről és erről az egészről. Ők Budapesten a menő hazaiakat a klubjaikban sokszor láthatták, de a külföld zenéjével is tisztában voltak. Hiába, ez ugyanaz a korosztály volt.

A vizsga, a gyalogsági lövészet, az Újszegedi lőtéren, ahol lőlapra, 50 m-ről 3 lövést kell leadnunk, egyesével. Aki megfelelően lő, az már mehet majd őrségbe! Ezt a törzsszakasz katonái alig várják, hiszen az előző turnus leszerelése óta már második hónapja adják az őrséget, szakadásig.

A fegyveremmel, amely az MG-0935 azonosítót viseli, valami gond van. A lőlapon nincs találat. A növendékek elég idegesek lesznek. Odajön K. hdgy. elveszi, lő vele hármat. Kibálság a célhoz, visszajön, odainti T. törm. fegyvermestert és felíratja a számát. Nekem adnak egy másikat, mellyel a szolgálathoz való köregységet meglövöm. A fegyvert elviszik a műhelybe, valamit majd babrálnak rajta, visszahozzák és egészen 1969. 12. 12-ig ezt használom. Most már mehetünk őrségbe!!!

A belszolgálat már sokkal hamarabb elkezdődött, naposok vagyunk az ügyeletes vezetésével, itt nem kell fegyvert hordanunk, bár a gépkarabély rohamkésének a derékszíjon való viselését megkövetelik, a karszalag mellett.

A növendékek nálunk csak 2 – 3 évvel idősebbek, mégis van tekintélyük, mert a katonai dolgokhoz nagyon értenek. Egyébként sincs különös gondunk egymással. Hamar belátom, és ezzel sokan vagyunk, hogy a legegyszerűbb és a legkisebb energiát az követeli, ha a dolgokat ügyesen, gyorsan megoldjuk, végrehajtjuk. Én egyébként is szívesen vállalom a szabadidőm terhére is olyan dolgokat, amelyek érdekelnek, amit meg tudok csinálni. Ilyen volt a körlet dekorálása a KISZ klub átépítése, meg még egy csomó dolog. Sokan, sokat dolgoztunk, de önkéntes alapon. Aki a 60-as években fiatal mind tudja, hogy mi a beatzene. Ebben rangtól függetlenül mindenki járatos. Érdekes módon délutánonként, néha még reggel is a stúdióból kiváló zenét sugároznak a körlet hangszórói. A menő számok egytől egyig. Hazai is, külföldi is. A stúdiós, mozigépész, és gépkocsivezető, B. Kálmán, később az 1. rajhoz kerül, nagyszerű srác. Ellát majd bennünket zenével, filmmel egész időnk alatt. A neves külföldi együttesek zenéi szólnak az akkori hazaiak mellett, Illés, Fonográf, Omega, Metró... Azt, hogy ő hogyan jutott hozzá a magnetofonszalagokhoz, máig rejtély, viszont tippem az van. Akkoriban már Szegeden virágzott a piac, amelyre a Vajdaságiak Jugoszláviából számtalan holmit behoztak (farmernadrág, hanglemezek, stb.) Ők az akkori Jugoszláviában már európai útlevelel bírtak és sokkal szabadabban jöttek-mentek, mint mi, magyarok.

A zenét érdekes módon soha sem tiltották le, délutántól takarodóig, de sokszor reggel is szóltak a hangszórókból, persze ilyenkor csak nagyon halkán.

Vígan énekli az Illés, hogy:

„Sárka egy kicsikét butácska, De Sárkának a szíve kitárva. Gondoltam, hogy egyszer majd beférek, De Sárkának hiába beszélek.....”

37

Erre mondta Sz. növendék a 3. rajpk-ja „*Én meg még azt hittem, hogy ez valami helyi zenekar!*” Tényleg ez más hangvétel, mint a korábbi Illés-együttes. De igen jó volt az Omega „Tízezer lépés” című albuma is, szólt hát a *gyöngyhajú lány, a petróleumlámpa, a tízezer lépés...*

Egy délután fényképezkedés a katonai igazolvány számára. Kiadnak egy kimenő zubbonyt, azt veszi fel sorra mindenki, a fényképész dolgozik, néhány nap múlva az addig üres igazolványokban katonai egyenruhás kép kerül. Persze az igazolványok az üpk. szekrényében, majd csak sokkal később látjuk viszont ezeket, de ugyanott vannak elzárva a személyi igazolványaink is.

A laktanya előtti füves gyakorlótéren, hason fekvésből indulva, kiásunk jó néhány lövészgödört. Ilyen módon a gyalogsági ásót is megtapasztaljuk, szerencse kérdése, hogy ki melyik részre kerül. Van, ahol csupa homok a talaj a fű alatt, itt nem nagy kunszt az ásás, de ahol esőben teherautó is megfordult, ott már kemény dió a lövészgödör. Aki nem ássa ki, az fut egy két kört, az élethez sok szerencse is kell. A szeptemberi napsütésben, bár nem könnyű az ásás, de én egész jól érzem magam.

NJ. őrgy ütegpáncsnok és SZ. „bácsi” szds. vezették a kiképzésünket. Az őrnagy határozott volt, Sz. „bácsi” szds. (A régiek, a törzsszakasz katonáitól eredt a „bácsi” megjelölés. Ez egy kicsit a korára, aztán a modorára utalt, valamint a szipkából szívott cigarettáira!) kicsit kiabálósabb, káromkodósabb, de a haragját kiordítva aztán már béke is volt. Néhány veretes káromkodása – csodálatos szófordulatokkal – máig az emlékeimben van. Pár nyelvész disszertációt írhatott volna belőlük, ha ilyen témákat kutatott. Ennek ellenére messze nem tartottunk tőle annyira, mint az őrnagytól, bár ok nélkül ő sem ment neki senkinek.

A másik ütegben jóval feszültebb volt a helyzet, esténként, amikor jöttünk mentünk a körletekben, erről kimerítő eszmecserek folytak. B. őrgy. egy elég furcsa alak volt, látszott, hogy önmagát igen nagyra értékeli – törzstiszt -, bár a -ba, -be, -ban, -ben ragokat rendre, helytelenül használta, ezeket összecserélte. „*Eltársak! Most felmegyünk a körletben!*” „*A foglalkozást a tanterembe tartjuk meg.*” K. hdgy-gyal is elég kioktató, fensőséges modorban tárgyalt. N. tsz szkv-t pedig rendre megalázta, ha tehette nagy nyilvánosság előtt megfuttatta, vagy jól letolta. Ha ő volt az ÜTI, akkor minket 2. ütegesek sem nagyon kímélt, majdnem mindig volt ilyenkor valami konfliktusa valamelyikünkkel. Ennél rosszabbul már csak a saját 3. ütege járt. Az ütegébe kerül néhány srác, akik a pannonhalmi bencés gimnáziumban végeztek. Mit mondjak enyhén szólva nem a kedvencei, így M. Péter és T. Levente elég sokszor van futólépésben! M. Péter nyugodt, őt nem zavarja ez annyira. Levente viszont lázad, ezért B. még

jobban céltáblának használja. Ugyanígy lesz C. Józsi is, bár ő nem katolikus, csak feleselt egyszer kétszer B-vel, ezért, B. le is csukatta párszor.

Főleg majd raj- és szakaszparancsnok koromban találkozom vele, az ÜTI szolgálatait alatt, amikor mások hülyesége helyett is én hallgatom végig a veretes litániákat. Őszinte leszek én őt nem becsültem, bár összességében nem sok dolgom akadt vele. Lesznek még ilyenek páran az alakulatnál, de olyanok is, akikkel bármilyen feladatra elmertünk volna menni, akárhová, mert bízni lehetett bennük.

Beindul az őrségbe járás. Az őrpk. mindig egy növendék. Felvezető nincs, csak ő és minden őrhelyre 3 váltás. 2 óra kint, 2 óra készültségben az őrszobán, 2 óra alvás szintén ott, már ha valaki ilyen ciklusokban erre képes volt. Az őrszoba a pk. épület első emeletén – állandóan zárva – a telefonközpont mellett. Mindennel felszerelt és itt a fogda is! Az őrségbe a teljes gyalogsági felszereléssel megyünk – szerencsére gyalogsági ásó nélkül – és 5 tár, azaz 150 darab lőszerrel. Az őrszobában még ládában tartalék lőszer és kézigránát is van. Természetesen arra az esetre, ha olyan makacs ellenség esik nekünk, akire a saját 150 darabunk nem lenne elég. Az őrpk. vezeti kétóránként a váltásokat, nappal elvileg alhatna, de éjszaka nem. A telephely előtti őr a telephely mögötti kerítés kivételével, szinte az egész laktanyaudvart belátja, a sportpályával együtt. A kapuban levő őr az utat, az első kerítés elejét az erdőig és a legénységi épület, valamint a parancsnoki szárny elejét. Ha van harmadik őr, akkor az a hosszú kerítés melletti területet figyeli. Ez az őrhely viszont néha van, néha nincs. Máig rejtély előttem, hogy mitől függött az, hogy van és az, hogy nincs. Ez a hátsó kerítés melletti rész viszont az erdővel szomszédos, itt tehát a két másik őről függetlenül bárki bejöhett volna úgy, hogy ezt senki sem látja. Az épületek takarásában meg már egyszerű mozognia. Szerintem mindig lenni kellett volna ennek az őrhelynek is. Bár ez a hely volt a legsejtelmesebb, az erdőben éjszaka mindig neszez valami, ami a csendben rendkívül idegesítő. A növendékek távozása után majd, amikor már az őrpk. szolgálatot is mi adjuk a fiúk már bátrabbak. Amely időszakokban a hosszú kerítés mellett nem volt őrségünk a zömében helybeliekből álló törzszakasz egy két „*öregjéhez*” a mennyasszonyaik esténként ellátogattak! Nyílt titok volt, de gondot nem csináltunk belőle, mert előre, csendben szóltak. Ezt természetesen csak akkor, ha nyugodt, nem leskelődő ÜTI volt szolgálatban. E témáról majd kicsit később, bővebben.

Az őrpk. nappali alvásával is csak az a gond – majd ezt magam is megtapasztalom – a telephelyre nappal mindig bemászkalna valaki, ezért az őr állandóan kikéri az őrpk-t, hogy erre engedélyt adjon. Nesze neked nappali alvás. Az őrszobákban – a pihenőhely kivételével – éjszaka teljes díszkivilágítás. Erre jön majd egy vérfagyasztó élmény! Késő tavasztól őszig olyan meleg van, hogy a nyitott ablakok segítenek csak valamennyire, ebből viszont a szünyogokkal keletkezik egy állandó harc, melyben folyamatosan vesztesre állunk. Már minden bűdös a kemotoxtól, csak szédelgünk, ránk nagyszerűen hat a vegyszer. Ezek viszont jókedvűen repkednek, a jelentős veszteségeik ellenére is! Hiába, milliószeres túlerőben voltak, itt csak valami lángszóró segíthetett volna.

B. Kálmán, hogy az őrségnek is jobban teljen az idő, meg a körletben is, délutánonként „*nyomja*” a zenét, szól hát a zene, külföldi, magyar vegyesen.

„Kényes porcelán, és itt áll a zongorán Egy fényes régi-régi-régi-régi lámpa. Talpán zöld betűk: én vagyok a fény, a tűz, hogy láss az éjszakába'. Petróleum lámpa, Milyen szép a lángja. á-á-á.....”

„...Igen, él egy gyöngyhajú lány Álmodtam, vagy igaz talán Gyöngyhaj az óta ég Mély tengerben él ...”

„...Tízezer lépés olyan sok, Tízezer lépésre vagyok, Tízezer lépésre ott vagy, Tízezer lépés kéne csak....”

Rájövünk elég hamar, hogy az alapbeosztásunkon kívül, az alkalmi- és segédszolgálatokra tekintet nélkül még számos feladatunk lesz. Ilyen módon kerül kialakításra a riadóőr-ség (azokból szerveződött, akik nem harcolók és kivonulók és riadó esetén azonnal átvették a laktanya őrzését), a kiértesítők csapata, a tűzoltók részlege...

A tűzoltók csapatát kiképezték arra, hogy a laktanyában található, mondhatni elemi tűzoltó eszközökkel beavatkozva, a hivatásos tűzoltóság megérkezéséig tevékenykedjenek. Ez a tűzi vízhálózat kezelése, a porral oltókkal való tűzoltás, az oltóhomok használata és hasonló egyszerű dolgokból állt csak, de egy rajnak állandóan össze kellett tudni állni e feladatra. Amikor már „képzettebbek” leszünk és a rutin, meg a bátorság is magasabb szintre csap, akkor már abból kiindulva, hogy tűz és riadó, meg kiértesítés, egyszerre való bekövetkezésének minimálisak a valószínűségei, annyi embert tartottunk bent délutánonként, amennyi egy – egy próbasorakozásnál az ÜTI szoba előtt elég volt a két feladatra. A létszám biztosította, hogy egy-két embert ilyenkor megcseréljünk, ne teljesen ugyanazok álljanak oda a ház elé. A tiszthelyettesekkel ezt könnyebb volt megcsinálni, mivel ők kevésbé ismertek bennünket. Az útegek tisztjeivel ez nagyon kockázatos volt. Azonban, ha annyit mondok, hogy mi nem voltunk első lépcsős alakulat, mégis csak a létszám 30 %-a lehetett egyszerre távol az alakulattól. Ebbe a szolgálati úton lévő, a vezényelt, a gyengélkedő, a szabadságos, a helyőrséget elhagyó kima-radásos is beleszámított. Ilyen formán erősen cselezni kellett a létszámmal, mert, ha mindenkít, minden szolgálatot kiállítottunk volna szabályosan, akkor már nem sok mozgástér marad a kimenőre, eltávra.

Én, nagy döbbenetemre – az első időszakban - kiértesítő leszek, bár erősen szabadkozom hozzávetőleg 10 másodpercig, hogy most vagyok itt először és a várost sem ismerem. „Nem gond, majd egy szegedi fiú körbeviszi!” Így hát M. Laci bevisz egy délután a városba és megmutatja azt a három utcát a belvárosban, ahol az általam kiértesítendő egy tiszt és két tiszthelyettes lakik. Megmutatja, hogy riadó esetén, melyik utcákon tesz ki az autó és mi a legcélszerűbb, leggyorsabb útvonal, amelyen végigfutva, a kiértesítést elvégezhetem. Jó néhányszor majd próbaként gyakoroltatják a kiértesítőket is. Kiértesítőknak riadó, gépkocsin be a városba, a kiértesítést megtesszük és rohanunk vissza a gyülekezési pontokra.

Egy ilyen alkalommal itt lesz egy óriási kalandunk. Az út szélén állunk és várjuk a gépkocsit. Jön egy idegen szds. Tisztelgés, de nem megy tovább, hanem megérdeklődí, hogy mi a fenét keresünk ott. Laci egy régebbi katona, jelenti, hogy kiértesítők vagyunk, gyakorlaton. Erre aztán elszabadul a „pokol”. Hol a fegyverünk, a felszerelésünk, a tölténytár? Magyarázzuk, hogy ez csak gyakorlat, a várossal való tájékozódási ismeret. Hajthatatlan, „mi ne nézzük őt hülyének” és egyébként is azonnal mondjuk be az alakulat számát, ahonnan meglógtunk! Már ott tart, hogy a szemben levő boltból akar telefonálni a várospk-ságra, amikor végre befut az autó, rajta már egy csomó srác. Nagy nehezen végre megérti, hogy nem sikerült szökevénye-

ket fognia, bezárásként alapos kioktatást kapunk arról, hogy ez így nincs jól és így kiértesítők nem mászkálhatnak. Gondolom kieges, vagy valami hasonló lehet, mert nagyon igyekeznek! Aztán nagy kegyesen elbocsát bennünket.

Én igyekszem mindent memorizálni, bár a városban minden idegen. Üzleteket, táblákat, stb. próbálok megjegyezni és azt, hogy hol merre kell fordulni. Riadó esetén még azokat is ki kell értesítenünk, akiknek telefonjuk van! Gépkocsi indul a laktanyából, minden kiértesítő kap egy tár löszert, vászonzsákba van bevarrva! Csak a fegyvert, tártáskát, gázálcot kell vinnünk. A kiértesítendő személyekkel alá kell írni a parancsot, aztán lóhalálában vissza az indulási sarokra, mert aki nincs ott, azt a gépkocsi nem várja meg, mehet gyalog a város végéhez!

Október végéig vagyok kiértesítő, mindig azon izgulok, hogy mikor tévedek el Szegeden. Egy gyakorlatnak szánt kiértesítéskor – nagyjából szeptember végén lehetett - szombat este, a belváros tele emberekkel, és nekem többek között, a Kárász utcát keresztezve kellett végigfutni. Elég látványosra sikerült, a civilek meghökkenve bámulnak, egy évvel vagyunk csak túl az 1968. augusztusi csehszlovákiai bevonuláson, megszálláson. Teljesen kifutva magam érek V. alez. politikai helyettes, belvárosi lakásához, ajtót nyit a csengetésre, néz, a papírt aláírja, majd megkérdezi: „*Miért ez a nagy rohanás?*” Jelentem neki, hogy az ÜTI eligazítása szerint, „*aki nincs ott 15 percen belül az indulási helyén, azt a kocsit otthagyja*”, jöhet a több kilométeres séta a laktanyáig. Nem mond semmit csak azt, hogy „*aha*” és mehetek, ha így van. Úgy vélem, hogy a következő hétfőn azért nem állta meg szó nélkül a részben szombat esti belvárosi rohangálási programot, sem az egyebeket. Ez után már ÜTI-től kiértesítő nálunk olyat nem hallott, hogy gyalog kellene a laktanyába visszajutnia. Később az alakulat zenekarának dolgai miatt lesz V. alez-sel személyes beszélgetésem, de erről majd ott, egyelőre csak annyit, hogy tanár az eredeti hivatása. Sokakkal ellentétben még csak emelt hangon beszélni sem halottam soha, nemhogy ordítózni. Többször kimutatta, hogy a becsületes, törekvő munkát, kulturális téren is értékelte és kiállt mellettünk, akár az opk-val szemben is. Ott és akkor ez nekem nagyon tetszett.

Az alakulatnál aztán azt is egyértelműen kijelentették, hogy bár a 24 órás szolgálat után a katonai szabályzatok szerint 24 óra pihenő járna, ezt számunkra nem tudják biztosítani. A szolgálatok letétele után a kiképzéseken részt kellett vennünk. Ez alól csak a telefonközpontosok és a rádiótávírársz volt felmentve. Úgyhogy nem hogy pihenőnap, de a szabadságolás idején kétnaponta jártunk szolgálatba!

Ekkor tanulom meg egy rosszul végrehajtott megjelenés és jelentés után, hogy mi is az a „*szolgálat*”! Napos vagyok és üzenettel küldenek az üpk-hoz. Kopogok, belépek, sapkát le – automatikusan – és jelentek. Az üpk. meghallgatja és felvilágosít, hogy rosszul hajtottam végre. A szolgálatban levőt a fegyvere, jelzése megkülönbözteti a többiektől. A szolgálati ruha tartozéka a sapka, melyet szolgálatban soha le nem vehetek, abban kell belépnem bárhová is! Egyértelmű, megértettem.

Az akkori szolgálati rendnek megfelelően elkezdjük adni meghatározott időszakonként – úgy emlékszem heti váltásban – az „*ügyeletes alegység*”-et. Ez két raj felfegyverzett katonát jelent, egy teherkocsin, RPD golyószóróssal megerősítve. Az ül-t tiszt, vagy tiszthelyettes vezeti. Ebben már T. törm. fegyverzeti és T. törm. titkos irodás is rész vesznek. Az ügyeletes alegység szolgálatra úgy 4-5 hetenként kerül sor az alakulatra, mivel ez helyőrség szintű.

Nincs kétségünk, hogy adott esetben rendfenntartási feladattá is fajulhat az ügy, ha a BM-es egységeket kell kisegíteni. Nem repesünk az örömtől, de hát ez van.

Az alap kiképzés egyik fergeteges fénypontja a 16 km-es gyalogmenet lett, amely alaposan lelombozta az alig megszerzett önbizalmunkat. Valahol Szegedtől északi irányban van Sándorfalva, még feljebb Sövényháza, azóta Ópusztaszer. Sándorfalva mellett volt akkoriban egy olyan katonai gyakorló terület, amelyet mind a néphadsereg, mind az itt állomásozó szovjetek használtak. Ez a gyakorló terület lett a végpont és itt még néhány gyalogsági harcászkodási manővert is terveztek velünk, majd vissza ismét gyalog Szegedre. A felszerelés teljes gyalogsági, ásóval mindennel, hátizsákkal, stb. A várost kikerülve vezettek bennünket a célhoz, meghatározott pihenőkkel. A nap ezerrel sütött, szeptember volt és nagyon jó idő. A kulacs víz hamar elfogyott. Egyébként is én a bükki, kemény, ízes vizekhez voltam szokva, számomra a szegedi víz alig volt iható. Állandóan szomjas voltam, még akkor is, ha a hasam már pukkadott a sok megivott víztől. A sok felszerelés gyúrta ránk a ruhát, dörzsölt nyomott minden, ráadásul folyt rólunk a víz rendesem. A már jól bejáratottnak vélt bakancsok viszont alaposan megtréfálták a népet. Mire leértünk, már alig volt menetképes ember! Harcászkodásról már szó sem lehetett, sőt ki kellett rendelni a gépkocsikat, hogy az osztályt visszavigyék a laktanyába. Ez óriási patáliába csapott át az opk. részéről, aki ezt a tényt nem volt hajlandó figyelembe venni. Aztán már maga is megenyhült, amikor az egészségügyi tiszt megjelentette neki, hogy nagyjából mindenki három napig „*tornacipős*” – saját megjegyzésem ehhez, hogy főleg azok, akik a vízhólyagos talpakkal, lábakkal hozzá fordultak, mert egyszerűen lenyírta a hólyagokról a bőrt. Azok jártak jól, köztük én is, akik mindezt maguknak rendezték le a klasszikus módon, tűvel felszúrni két oldalt, vizet ki és kezdődhet a gyógyulás. Ebben is érdemes volt a növendékekre hallgatni, akik ezen már réges - régen ugyanígy átestek. Legalább lett három könnyű napunk.

Itt kitérnék a kiképző növendékeink egy „*súlyos*” problémájára is. Nem kellett különösebben hallgatózni, nyíltan mondták, amit gondoltak. Az, hogy csapatgyakorlat, az, hogy kiképzés rendben van, de velük úgy bánt az osztály, mintha tisztesekek lettek volna! Ez rendszeren szíven ütötte a társaságot. Nem ehhez voltak szokva a főiskolán, ráadásul harmadévesként már ftörm. besorolásúak voltak. Ott Szentendrén, Budapesten szabad idejükben mentek erre - arra a városban, itt meg rájuk is a 30 %-os korlát vonatkozott, azon kívül adták az ügyeletesi és őrpki szolgálatot is rendszeren. Az ellátás a legénységgel, semmi különbség. Velük volt a főiskoláról – kivéve a hétvégéket – F. alez. aki csakis az ő teljesítményeiket figyelte az itt létük két hónapján keresztül. Nem szólt, ült az árnyékban és jegyzetelt, néha összehívta a növendékeket és eligazította őket. Valószínűleg rajta keresztül panaszkozhattak, de mi semmi eredményét ennek nem láttuk.

Egyszer, azt hiszem Sz. növendék mérgében azt mondta „*Szólni kellene F. növendéknek – aki a 3. üteghez volt beosztva – az ő apja a HM-ben igen magas rangú tiszt. Jöjjön le és állítsa vigyázzba az osztály teljes tisztikarát, egy egész napra!*”

Az ötlet szép volt, lelki szemeink előtt meg is jelent az osztály tisztikara vigyázz állásban. De természetesen F. apja nem jött le vigyázzba állítani a tisztikart, bár lehet, hogy a fia révén tudott a növendékek dolgairól. Azt azonban nem zárom ki, hogy majd a közel egy év múlva

beköszöntő „*miniszteri szemle*” helyszínének kiválasztásában volt része! De ez csak egy nagyon erős feltételezés!!!

Egy adategyeztetési alkalommal az egyikük, talán a szakaszparancsnok D. növendék, felfigyelt a születési helyemre. Kérdezte, hogy ismerem-e L. Jánost, - aki tankörtársa a főiskolán, mint páncélos növendék – természetesen ismertem, a húga osztálytársam volt az általános iskolában. Ő Mezőtúrra került gyakorlatra, ilyen módon a személyes találkozás elmaradt, viszont ismét kiderült, hogy kicsi a világ!

Az öltözködésünket az évszakok, azon belül az időjárás határozta meg. A részletet mindig az ÜTI adta ki az ügyeleteseknek. Így az egyöntetű öltözet mindig biztosított volt. Kellemes emlékem, hogy Szegeden még az október, sőt még a november nagy része is meleg és száraz volt. Ez a kiképzési viszonytárságok egy részétől megszabadított.

Közeledett az eskü ideje és készültünk is erre alakilag tisztességesen, hiszen itt lesznek egy csomóan a városból, párt, KISZ, sereg és nem utolsó sorban mindenki szülei, testvérei. Szégyen lett volna hibázni. G. Jancsi alaposan ráfázott, mert, mint vezető KISZ aktivistát, őt szemelték ki, hogy az egység elé kiállva mondja a szöveget. Viszont a díszlépés, vigyázzmenet nem ment neki valami fényesen, ezért vele délutánonként egy-két növendék külön foglalkozott. Mit mondjak, nem irigyeltük! Az eskü 1969. szeptember 27-re lett kitűzve. Ez egy szombati nap, ekkor még olyan, hogy szabad szombat nem létezett hazánkban, ahhoz, hogy szüleim és testvérem időben ott legyenek, előző nap le kellett utazniuk.

Néhány nappal az eskü előtt D. növendék szpk. hívatott és szokatlan kérdéseket tett fel. Szüleimről, a családról, a foglalkozásukról kérdezett, majd nem mondott semmit. Furcsa volt, de én nem igazán akartam kérdezgetni, ő meg nem mondott semmi egyebet. NJ. üpk. magához rendelt. Ilyenkor az emberben végigszalad a közelmúlt és azon gondolkodtam, hogy mi lehet a baj, és ha van, akkor ezt, hogy fogom megúszni. Közölte, hogy tekintettel az alapkiképzési eredményeimre, kitüntetés képen, a szüleim meghívást kapnak az opk. dísztribünjére az ünnepély alatt, utána pedig a fogadásra, amit a kiemelt vendégek részére ad majd. No, ez volt a megkönnyebbülés pillanata számomra. Megköszöntem és távozhattam. Kezdtém összerakni a dolgokat az előzményekből, D. azért nem mondott semmit, mert még nem volt biztos, hogy a jelöltek közül kit választanak. A döntés után azonban azt mondta négy szemközt, hogy ez így lesz jó. A 3. ütegből hasonlóan választottak egy családot.

Értesíteni szüleimet nem lehetett, mert ekkor még nem levelezhattunk, egyébként is már csak vagy két nap volt odáig.

A felkészüléskor NF. törzsfőnök okozott némi feszültséget, mert minden áron a tüzeledésre akarta a díszmenetet végrehajtani. Tüzeledések, tüzeledés. Ez volt az a pillanat, amikor a jól begyakorolt és ténylegesen jól működő díszmenet rendre kiesett az ütegből, követve a zenét, ami viszont úgy tűnt, hogy gyorsabb, mint amit begyakoroltunk. Természetesen először ránk ordított, de miután sokadszorra is káosz lett, akkor a stúdiósra kezdett el üvöltözni, hogy rossz sebességen játssza le az indulót. Miután majdnem mindenkinek sikerült kimentenie magát és zene nélkül hibátlan menetet produkáltunk, elkezdett gondolkodni! Néhány vele azonos rangú tiszt hangot adott abbéli nézeteinek, hogy a zenével lesz a baj, másikat kell választani. Ezen aztán egy darabig huzakodtak, míg végül előkerült a jó öreg Klapka-induló. Csodák csodájára, erre minden gond és bonyodalom nélkül ment minden, jó volt az ütem, jó lett a

zene és egyébként is csak zárójelben jegyzem meg, hogy magyarok vagyunk... Mi a fenét erőlködött egy szovjet indulóval egész délelőtt? Annyi bizonyos, hogy nem volt egy muzikális alkat.

Az esküt a régi formátumú kimenőruhában – barna félcipő, hajtóvás nadrág, kimenőzubbony, tányérsapka – tervezték, bár szerintem sokkal jobban néztünk volna ki a méretre adott szolgálati gyakorlóruhákban. A kimenőruhák méretei, és állaga nem egészen volt kifogástalan. Ezt aztán tisztítottuk, vasaltuk...

Eskü után a 2. üteg, 2. lövegraja¹⁵

Aztán elkezdődött. Mindenki díszben, a tisztok díszruhában. Jöttek a bekötőúton a vendégek, a szülők, az anyémek is a húgommal együtt, az ablakokból én is jól láttam őket. Meglepetésükre a kapunál – akkor, aki belépett személyi okmányokkal igazolta magát – a fogadó tiszt egy másik tiszthez irányította őket, aki elmondta, hogy milyen kivételes állapotban lesznek és elkísérte őket a fogadóhelyre. A szüleim nagyon meghatódtak és az esküt így nézték végig a tribünről, ami az ilyenkor szokásos módon fel volt díszítve előtte pedig jó néhány fegyver, ágyú, golyószóró is ki lett állítva.

Csak halkan jegyzem meg, hogy a díszmenet minden hiba nélkül, jól sikerült, szerintem a szüleink el sem hitték, hogy négy hét alatt ilyen, ennyire meg lehet tanulni. A katonai eskü okmányát az üpk. előtt, a szülők jelenlétében kellett aláírni! Most is vallom, hogy szépen és jól volt ez az egész szervezve, nekem most is jólesik visszagondolni erre.

A fogadás után végre találkozhattunk, egy hónap óta először. Akkor egyébként sem voltam testes, de az alapki képzés mindannyinkból elég sokat kivett. Anyát kellett megnyugtanni persze, hogy eleget eszünk, alszunk és egyébként is jól vagyunk.

Most már mi vagyunk a tribünön...

A pk. ezután a frissen felesküdtötteknek este tízig a város területére kimenőt adott. Ekkor léptünk ki négy hét után először szabadon a laktanyából és nem kiértésként rohantam végig, hanem sétálva a Kárász utcán. Végre szétnézhettem.

Szüleim és testvérem a MÁV vendégszobájában szálltak meg a főpályaudvar mellett. Ők is ekkor jártak először Szegeden, nekik is minden új volt. Kérdeztem őket a fogadásról, amiről

¹⁵ Balról-jobbra: B. Laci, én, K. Péter, L. Péter, M. István híradó növendék (Zalka Máté KF), O. János, T. Árpi, G. Tamás, L. Bandi

azt mondták, hogy a jelenlevő tisztek és vendégek jó benyomást tettek rájuk, az opk. volt talán egy kicsit „fellengzős”, de egyébként ez csak részletkérdés. Az a lényeg, hogy jól vagyok, most már levelezhetünk, látják, hogy normális a hely.

1969. szeptember vége, a sportpályán

Egyébként tényleg szép volt a laktanya, rendesen lefestve, felfestve minden, szegélykövek, nyárfasor (ez majd lombhulláskor már nem olyan szép, főleg, ha az ember külső körletes) kifogástalan külsejű épületek, szép sportpálya és a pk. épület körül virágok. Egyéb helyeken gondozott fű.

minden kitakarítva és ez nem csak az eskü napjára volt igaz. Ezt akkor nagyon komolyan vették és azok a munkák sem voltak akkor még tilosak – később majd lesznek – amelyekkel a környezetet egy kis virággal, festegetéssel, járdakövezéssel mi magunk rendbe tudtuk tenni, a szabadidőnk rovására, bár azért, ha átnéztünk a szomszédba, egy kicsit mindig dagadt a keblünk. A laktanya és benne mi elég rendesen néztünk ki. Ez akkor is erősödött bennünk, amikor a Zalkások átjárhattak a mi kantinunkba, később, meg mi is az övékbe, amikor nálunk ideiglenesen szünetelt. A fegyelmezés érdekében hol itt, hol ott záratta be valamelyik pk. egy kis időre.

Bár folyamatosan el kellett viselnünk az állandó cikizésüket, ha megláttak minket a laktanya udvarán, már szólt is a fütty és utána a „buff” kiáltás. Ezzel utánozták a levegőt hasító lövedék hangját és a robbanást. Egy darabig ingerelt mindenkit, majd már rájuk sem hederítettünk, főleg azok után, amikor a laktanya előtti közös gyakorlótéren láttuk, hogy az aknatelepítést és azoknak a felszedését gyakoroltatják velük. Ilyen módon a cikizés meg lett bocsátva, bár elszántan, véget nem érően füttyögtek a saját nagy gyönyörűségükre.

Aztán, mint mindenről kiderült, hogy ez egy öreg vicc, mi vagyunk a „buff”-osok. Ezt kitudja mikor és ki találta ki, de valószínűleg apáról fiúra szállt, mint a népmese.

Sajnos lesz majd egy olyan időszak is, amikor vagy négy hónapig eszükbe se jutna füttyülni, csak a laktanyájuk kényelmében lehetnének, ez lesz az 1970-es tisztai árvíz.

85 mm, ZIS, D-44 pct. ágyú

Az alapkiképzés után „testben, lélekben” megerősödve már a tüzériképzés dominál, bár lesznek olyan dolgok, amik leszerelésig kísérnek bennünket, alaki gyakorlat, testnevelés, sport, újra és újra.

A növendékek még egy hónapig itt lesznek, de már az „utódlások” kérdése is egy fontos napi-

rendi pont. Az alapkiképzés után néhány szakszolgálatosnak enyhébb helyet keresnek. Így például M. Pisti raktáros lesz, neki rendre vérnyomás problémái voltak. Maradnak még páran a hadrendben, de egy kettő majd még kikerül közülünk, bár ezek már külön, ámde súlyos történetek.

A kezelők helye

Gőzerővel folyik a D 44 ZIS, 85 mm űrméretű, páncéltörő ágyú kezelésének begyakorlása. Eredetileg szovjet konstrukció, de állítólag a nálunk levőket már a lengyelek gyártották le. Maga a löveg egy 55 kaliberes (4675 mm csőhossz), csőszájfékkal ellátott páncéltörő ágyú. A tömege 1725 kg, többféle lövedék kilövésére alkalmas (repsz-, repesz-romboló-, páncéltörő-, lövedékek, ennek több változata is.

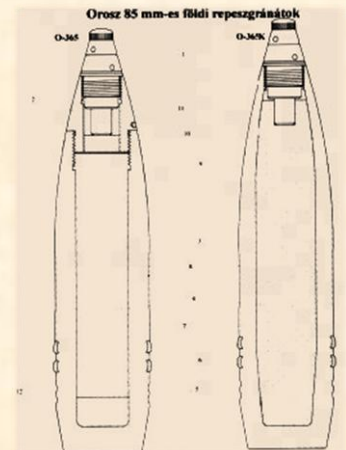
1030 m/s torkolati sebesség, 19,5 kg-os lövedék, melyben 0,74 kg robbanóanyag van. Ez 1000 m-en 100...130 mm páncélt átüt, közelebről még többet. A csövet $-7^{\circ}/35^{\circ}$ szög tartományban lehet függőlegesen állítani. Jól begyakorolt személyzet akár 20 lövés/perc tűzgyorsaságot is elérhet.

Félautomata rendszerű, azaz csak az első töltés előtt kell kézzel nyitni az ékzárát, a lövés után automatikus hüvelykivetés, majd kézzel töltéskor automatikus a záródása az ékzárnak. A löveg maximális lőtávolsága 15650 m, az ágyút 8 fő kezeli.

Elég furcsa szerkezet alakra, nagyon alacsony építés, hosszú, karsú cső. Kétféle lövegtávcső, egy a megosztott (Goerz-féle lövegtávcső), egy pedig a közvetlen irányzáshoz (OP-2-7w/5,5-szörös nagyítással). Az üteg 1. lövegén infrasugárvető tányérja, a dögnehez, acélházas akkumulátorai a raktárban ciklikus töltésen, az infratávcsöve¹⁶ állványon a lövegtől távolabb, kábellel kötve.

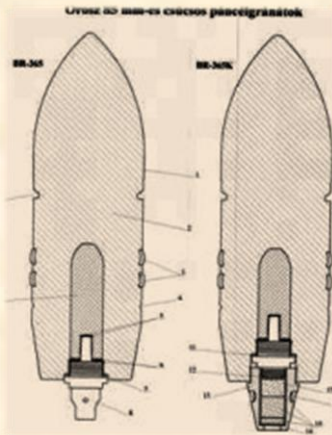
85 mm, repeszromboló lövedék

Tanultunk már a sugárzásokról középiskolában, az MHSZ-ben is egy csomó dologról, azt is tudjuk, hogy a denevérek hogyan tájékozódnak, hebegnek már valamiféle lézerről is de, hogy ez az infra ilyen méretben, ilyen színvonalon van, ezt én nem tudtam.

¹⁶ Csak a Rambo filmekben nevelkedett és minden „jót” az amerikaiaknak tulajdonító ifjúságnak árurom el, hogy az éjjellátó készüléket nemcsak az amerikaiak találták fel, hanem a szovjetek is és én ezzel már 1969-ben dolgoztam! Jó kicsit nagyobb volt, mint a mostaniak, nehezebb is meg még csúnyább is, de a „mienk” volt, ráadásul még működött is! A németek már a II. világháború során is használták!

Mint később kiderül, remekül látunk vele a koromsötét éjszakában is! Ez akkor nekünk igazi kuriózum! Bár gondolom a maiaknak is, akik ezt olvassák, ilyen technika nem csak az amerikaiaknak volt, mint az a filmekben látszik, hanem már a 60-as években az MN-nek is!

85 mm, pct. lövedék

A cső hátrasiklását egy hidraulikus fék szabályozza, a helyzetolását pedig pneumatikus munkahenger.

A lövegnek 8 fő kezelő legénysége volt, egy lg.pk-ja, egy irányzója, egy zárkezelője és egy töltőjén kívül még a lőszer előkészítéssel és ellátással még négy katona gondoskodott. A rajhoz tartozott még a gépkocsivezető is.

A végletekig gyakoroljuk a kezelési műveleteket, egyelőre csak a

mechanikus dolgokat, azaz, fel- és lekapcsolás, tüzelőállás foglalás, az ágyú kézzel való mozgatása, forgatása, a szerkezeti működések, töltés és az ürítés is, mert a gyakorlógránáttal az ágyú nem félautomata. Ezt ismételtjük minden kezelői helyen, melyet váltva mindenki begyakorol. Így hol irányzó, hol kezelő, hol töltő, hol lőszeres az ember. Elsajátítjuk lassan a kezelést, karbantartást, a hátralevő 8-9 hónap-

ban majd a besulykolás megy, azaz bármilyen helyzetben, gondolkodás nélkül, automatikusan is végre tudjuk hajtani a mozzanatokot. Ez félelem, felfokozott idegi állapotban elsőrendű fontosságú lehet, adott esetben, élet és halál kérdése.

BR 365P pct. lövedék

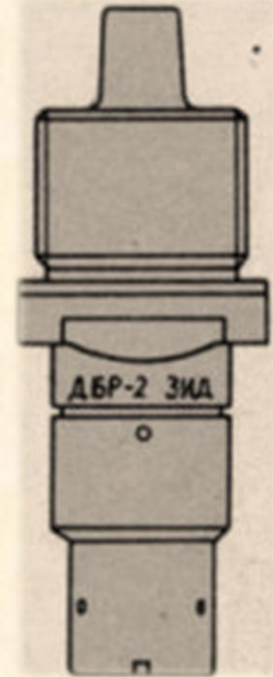
A növendékek páncélosok nagyrészt, ezért sok és éles vita van – ez is lehet már – ki lehet a nyerő? A tüzér, vagy a páncélos. Mindenki védi az igazát! Egy biztos a páncéltörő egészen addig előnyben van, amíg lesből, jól álcázott helyről az első lövéseket adja, utána már szerencse dolga, mert a harckocsik nagyon gyorsak, stabilizátoros a lövegük és relatíve védettebbek, mint az ágyúk kezelői. Igaz találat esetén sem nekik, sem nekünk nincs sok esélyünk.

A felderítők és a híradók szakkiképzése egyelőre a mienktől függetlenül folyik. Gy. szds. felderítőfőnök mindkét üteg felderítőit képzzi, nem igazán látjuk őket menni, inkább futva közlekednek a felszerelésükkel együtt. H.

szds a híradótiszt a hírrajokat mozgatja. Ott egy kicsit nyugodtabbnak látszik az ügy, bár a telefondobbal, hátukon a rádióval ők is szaladnak jó párszor.

A hozzánk került gépkocsivezetőkről, néhány gondolat. A társaság elég vegyes volt. Itt nemcsak a személyes képességek, hanem a viselkedési módra is gondolok. Összességében egy srác volt, aki rám különös benyomást tett, ez pedig R. honvéd. Már a katonaidejének második részét töltötte és látszólag nem volt vele semmi gond, a felderítőrajba osztották. Megfigyeltem, hogy szabadidejében ül a tanteremben és olvas. Ez is rendben volt, azzal az eltéréssel, hogy mindig csak ugyanazt a könyvet olvasta. A végére érve, átfordította az elejére és megint indult a könyv, Kenneth Robertstól az „Északnyugati átjáró”.¹⁷ A régebbiek aztán felvilágosítottak, amikor ezt megkérdeztem, hogy ez kezdettől így van? Különösebben nem érdekelt, tőlem aztán, ha szabad, akár naponta is elolvashatja, bár volt ott a könyvtárban százszámra könyv, meg különféle napilapok, folyóiratok is jöttek az alakulathoz. Majd következő nyáron aztán, leszerelése előtt egy szolgálatra vezénylés kapcsán kapok tőle egy életveszélyes fenyegetést. De erről majd ott és akkor, amikor sorra kerül.

DBR-2 pct. lövedék

Adjuk a különféle szolgálatokat és végezzük az egyéb munkákat is. Külső körlet, belső körlet, konyha nincs, van viszont mosogatás, napjában háromszor. Még ezzel sem lenne nagy baj, mert a százegynéhány főre való elmosogatás nem nagydolog.

Csepel D-344¹⁸

Egy dolog viszont egyértelmű, ha nem elég meleg a víz, akkor több ultra mosogatópor kell, ez fordítva is igaz. Ez a zsírok és oldószerek fizikai-kémiaiájából következik és nem valami szubjektív dolog. Nálunk általában az első verzió az igaz, ezért N. szds. hadtáptiszttal rendre mindenkinek afférjai támadnak: „Hová szórják azt a sok ultrát?”

Ilyenkor egy válasz létezik, hogy a mosogató medencébe. Erősen kételkedik, csóválja a fejét, előadást tart a helyes arányokról. Aztán morogva adat még néhány tasak port. A víz hőmérsékletének hatását a mosogatóra

¹⁷ Egyébként tényleg jó könyv volt, én is elolvastam – egyszer.

¹⁸ Amikor még volt hazánkban jelentős ipar, járműgyártás, fegyvergyártás és minden egyéb, a hadsereget is hazai termékekkel lehetett ellátni.

nem veszi tudomásul, egyszerű, itt meg a központi kazán szénkészlete az, amire gondosan ügyelnie kell. Hiába, no, neki is megvan a keresztje, amit cipelnie kell.

A ZIS D-44 egy oroszországi múzeumban

Állandó a harc e téren, aztán F. ftörm-el, a helyettesével, ellenőriztet rendszeresen, hát-ha leleplezhetik a mosogatópor maffiát. A mosogatást viszont mindenki igyekszik tisztességesen elvégezni, mert utálunk zsiros edényekből enni, inni. Ez a téma egyébként

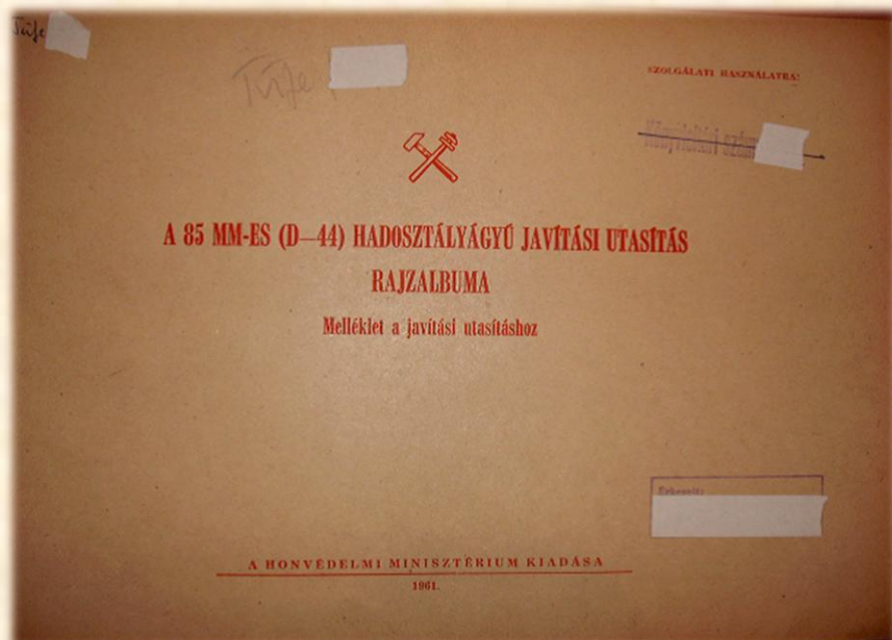

leszerelésig kitart majd!

Az ellátás tűrhető, de nem túl változatos és eléggé egyszerű az étkezésünk. A fizikai terhelés hatására állandóan éhesek vagyunk, és ezt nem ellensúlyozza a rengeteg kenyér, nápolyi, meg az édességek, amit pótlásnak veszünk majd. Van egy két étkezés, amikor a felszolgált étel minősége és mennyisége is neveléses.

Bár O. ftörm. amikor ÜTI, rendre lejön a reggelit ellenőrizni és ilyenkor nem győzi minden asztalnál elmondani, hogy micsoda „disz-

nó” szerencsénk van, amikor az 50-es években ő volt katoná, csak kenyeret, meg kávékat adtak, ilyen hogy felvágott nem is létezett. (Zárójelben jegyzem meg, hogy bizonyosan igaz lehetett, mert ezt édesapámtól is halottam. Ő 1952-ben volt Budapesten légvédelmi tüzér, akkor, amikor a „népek nagy barátja és tanítója, a

lángelkű és eszű Sztálin elvtárs” éppen majdnem háborút eszkalált Titóval, akire nagyon megharagudott. Apám szerint is, ha reggelire volt káposztaleves, akkor estére feketekávé, és ez naponta felcserélődött már, hogy választékosabb legyen az étkezés.)

Az első nagyobb étkezdei botrányunk valami hasonlóból eredt.

M. őrgy. a pk. anyagi helyettese is ellenőríz rendszeresen. Meglátja reggeli után a maradék kenyereket, kenyérhéjat. Hihetetlenül behergeli magát és nagyhangon előadást tart a népgazdálkodás erőfeszítéseiről, és a pazarlásról. Ezt még megfűszerezi a következőkkel: „*A Vietnamban harcoló vietnámi elvtársaknak nincs mit enniük, erre mi így prédáljuk a kenyeret!*” Roppant módon sajnáljuk a „*vietnámi elvtársakat*”, az már csak kérdés, hogy ők esznek-e kenyeret, vagy csak rizst? Ahogy megy előre és folytatódik a „litánia” jó néhány elmormolt, durva szitok is elhangzott az asztaloknál a „*vietnámi*” elvtársakkal kapcsolatosan, sőt olyan is, hogy M. gyűjtse össze a kenyérdarabokat nekik és küldje el. Egyébként meg azon gondolkotunk, hogy a mi kenyérdarabjainknak mi köze a vietnámi háborúhoz.

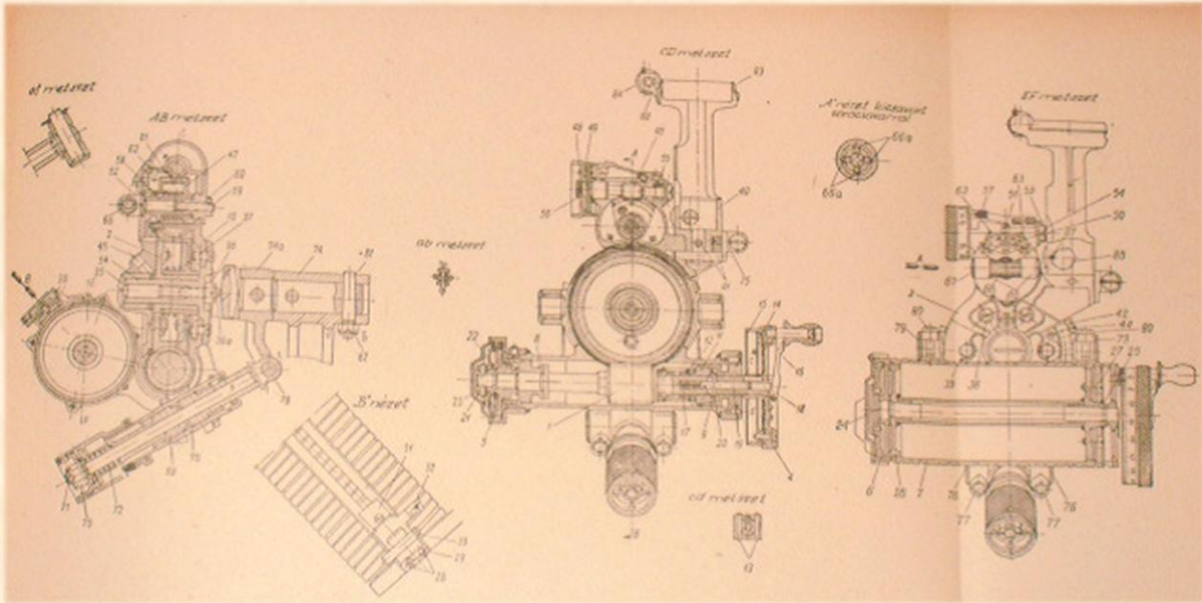
Nem kellett hozzá sok ész és élettapasztalat, hogy lássuk, a vietnámi háború az egész szocialista tábornak túl sokba került. Az oda befektetett javak természetesen soha meg nem megtérülők voltak.

Korábban is háborúztak már, akkor éppen a franciákkal a gyarmatosítóikkal, ebben is a szovjetek és a kínaiak látták el őket fegyverekkel, amit persze az egyéb szocialista országokon bőven behajtottak. A magasabb eszmeiség, ebben a vietnámi – amerikai konfliktusban engem nem érintett meg különösebben. Összességében csak azt éreztem, hogy ez a háború sem jó, ahogy a többi sem volt az. Később majd az egyetemen sok vietnámi társunk tanul, főleg szerzőgépezésnek. Nagyon zárt közösséget alkottak, csak már a tanulmányok vége felé engedtek fel valamelyest. Sajnáltuk őket, mert tudtuk, hogy a végzés után, válogatás nélkül, katonának viszik őket. A többi már csak szerencse dolga lesz, reméltük, hogy 1975 utánra lecsillapodnak ott is a dolgok.

Vízszállító Csepel

Néhány gondolat a járműveinkről. Nálunk és általában akkor a néphadseregben a tehergépkocsik – különböző speciális kialakításokkal – a Csepel teherautók voltak. Ezekből normál platós, rádiós, üzemanyagos, vízszállító, egészségügyi, vezetési pontnak kialakított, stb. változatok voltak. Mind hazai gyártásúak és nagyon strapabíró jószágok. Terepen simán összkerékajtásra lehetett ezeket kapcsolni, azon kívül csörlőjük is volt, azaz fix ponthoz kikötve a saját vontatókötelüket egészen képtelen helyekről ki tudták magukat menteni. Ott létünk alatt főleg a lövegvonatók voltak nagy igénybevételnek kitéve, ezek futották a legtöbbet, de alig kellett őket javítani a szokásos karbantartás mellett. A pk. kocsik GAZ terepjárók voltak, nálunk csak kis számban. Egyetlen egy szovjetgyártású gépkocsink volt, az is zárolt „M” állományban. Ez egy ősrégi, de soha sem használt híradóautó volt, amely a telephelyen állt állandóan, lezárva. Erről majd lesz egy érdekes történet a későbbiekben.

Megkapom első eltávozási lehetőségemet, amely egy külön fejezet a tizenegy hónapos szolgálat alatt. Nem maga az eltávozás, hanem az utazás, haza- és visszajutás. Bár itt van egy csodálatos képességű társunk, L. Bandi, akinek kedvenc könyve a vasúti menetrend. Ezt olvasgatja este, szabadidejében is. Elég különleges képessége is van, mert majd egy idő után – mindkét ütegből – rendre tanácsadásra hozzá járulnak a srácok, ugyan mondaná el, Szegedről X-be legegyszerűbben és leggyorsabban, hogyan lehet eljutni. Láss csodát, a Bandi gyerek sokszor fejből adja meg a válaszokat. Van tehát egy tudós utazási szakértőnk. Nem lévén szabad szombat, tehát e napokon is kiképzés van, de csak 14 óráig. Az eltávozások és egyebek azonban csak 16 órától indulnak. 16 órakor indul viszont az a gyorsvonat, amely Szegedről Miskolcon át, akkor egészen Kazincbarcikaig közlekedik. Igaz, hogy ez egy – egy útja során bejárja a fél országot. Nem viccelek, az útvonal a következő: Szeged – Kecskemét – Cegléd – Szolnok – Debrecen – Nyíregyháza – Miskolc – Kazincbarcika. Ide éjfélre érkezik, de nem kell átszállni, csak üldögélni. Nos, ezt a vonatot nem lehet elérni, mivel 16-kor engednek ki! Marad a Budapestre való felutazás és onnan Miskolc – Kazincbarcika. Ez három átszállás. Ehhez már nem kell rohanni, mert az emlékeim szerint a következő budapesti gyors olyan 18 óra környékén indul el. Ez sem fut azonban világcsúcsot, hihetetlen gyenge a menetidő, több óra Budapestig. Ez valószínűleg a pálya rovására írható, mert gyakran csak vánszorog a vonat. Mire ez beér a Nyugati pályaudvarra és átérünk a keletibe, az utolsó Miskolcra menő vonat elmegy!¹⁹ Nincs más, várni kell az éjszakai postavonatot, amellyel hajnalban vagyok Miskolcon. Az első vonattal haza, de így is majdnem 7 óta mire hazaérek. Egy két óra alvás, mert a vonatokon erre nincs nagyon sok lehetőség, sokszor mi katonák állunk, mert nincs elég hely, ezt pedig akkor a viselkedési szabályokkal a fejünkbe verték. Az udvariasság, a néphadsereg külső megítélése pedig mindenekelőtt való! tilag fél nap jut a családra, mert este a 18 órás gyorsal fel Budapestre, az éjszakai tal Szeged. Ez olyan fél hat körül ér be, onnan nincs más, mint az Alsóvárosi temető melletti

¹⁹ Itt már megoszlanak a vélemények. Különböző klubok alakulnak, akik a Budapesti leszállási helyeket próbálják, például Kőbánya-Kispest ahonnan, ha van gyors villamos, akkor Kőbánya felsőre talán át lehet érní. Nem mindig sikerült!

utcán ki a Röszei útra – futva, mert még az ÜTI-nél jelentkezni kell 6 előtt és át is kell öltözni – így reggel hatkor már ismét a helyemen lehetek.

Csepel D-344 műhelykocsi

Számvetésem szerint a hazafelé vivő út 15 óra – utazás és várakozások – a visszafelé út egy kicsit gyorsabb, az csak 12 és fél óra. Otthon 11 óra! Nem túl jó határfok műszaki nyelven, de ezt ahányszor csak elengednek, végigcsináljuk. Az előzőek szerint mindez lehetne jobb, ha mondjuk, 15 órakor engednék ki, de ezt soha nem teszik! Hozom viszont a gitáromat, amelyre az

üpk-től engedélyt kaptam a következő feltételekkel: ő is kedveli a zenét, tehát nincs kifogása, de csak szolgálaton, kiképzési időn kívül. Nincs zajongás, rendetlenkedés, a gitár napközben a raktárban, ahonnan az M. Pisti raktáros adja ki nekem. Elfogadható, normális feltételek. Ettől kezdve, mivel többen is értünk hozzá, ki jobban, ki kevésbé, délutánjaink színesebbek. B. Laci is jól játszik. Most már a növendékek is sokszor csatlakoznak, a velük való viszony részünkről udvarias, de már sokkal barátiabb részünkről is.

Újdonság számunkra a „*rovancs*” című mozzanat, amikor minden ember, az összes felszerelésével, amelyet a sátorlapba összegyűjt, levonul a sportpályára. Ott úgy kell felállni, hogy minden társ, minden irányban „*átnyújtási*” távolságon kívül legyen! A szolgálatvezető, N. tsz. szkv. listáról olvassa egyesével a dolgokat, azt egy szerre mindenkinek fel kell mutatnia. Akinél nincs, azt már írják is fel. Körben tiszték, tiszthelyettesek, akik figyelik, hogy ne lehessen machinálni. Később majd egyértelművé válik, főleg leszerelések idején, hogy a fegyver tisztítókészlet, meg még számos kurrens cikk létezik, amely hiánya sokaknak, sok fejfájást okoz.

A moziban akkor mutatják be hazánkban a „*Halál 50 órája*” című filmet, amely az Ardenneknben lezajlott, elkeseredett csatát mutatja be, 1944 karácsonyán. A páncélos növendékek mindannyinkat kivisznek részletekben a moziba, hogy lássuk, milyen is egy páncélos ütközet. Ők kimondottan lelkesednek a filmért, mondjuk én is, de náluk ez viszont szakmai. Szerintem a német páncélosok sokkal nagyobb hatással vannak rájuk, mint az amerikaiak. Véleményüket csak szűk körben osztják meg, nem lenne jó, ha a német hadsereg iránti lelkesedésük közkézre kerülne!²⁰

Rendszeresen visznek bennünket az újszegedi strandra. Itt még télen is lehet úszni a kültéri, fedetlen medencében. Jó sokszor vagyunk itt, mivel majd, mind a kiképzés része az úzás felmérése, mind pedig a Kilián haditorna egyik pontszerző száma.

²⁰ Csak zárójelben jegyzem meg, hogy ezekben az években a nyíregyházi mezőgazdasági repülő főiskoláról zártak ki olyan fiataalt, akinek az volt a „bűne”, makettek épített és persze a „fasiszta” Messerschmitt Bf-109 – es valamelyik változatát is. Ezt aztán a társadalmi rend elleni támadásként értékelték az illetékesek!!!

Ha nem vagyunk szolgálatban és a létszám is engedi, kimenőre szívesen megyünk a belvárosba. Itt, minden más ismeretség hiányában főleg a mozi a célpont, de amíg jó idő van addig a város bejárása is érdekes számomra. N. Gyula felfedezi, hogy a belvárosi „tejivó”-ban – akkor még ilyen is volt – a palacsinta, meg még egy csomó dolog nagyon olcsón, „korlátlan mennyiségben” beszerezhető és ott el is fogyasztható. Ez rendkívül fontos, mert katona, egyenruhában akkor az utcán még fagyaltot sem ehetett, táska, csomag és egyébként sem semmi nem lehetett nála, ami nem az egyenruha tartozéka volt!!! A laktanyai étrend mellett ez kiválóan bizonyul, bár az ottani kantinban is van rendszeresen krémes, mindenféle nápolyi és még sör is.

Október közepére aztán kiderül, hogy a növendékek távozásáig mindössze két hét van hátra. Ekkor ők teszik meg a javaslatokat a rajok további vezetésére, amit az üpk. és helyettese hagy majd jóvá. Én még mindig a 2. rajban vagyok, de M. növendék már bizalmasan közli, hogy én leszek a rajpk. A többieknél is kialakul a sor és ezt nagyjából tudomásul kell venni. Aztán egyszerre minden összekuszálódik e vonalon. Utóbb elmagyarázzák azt is, hogy miért. Az ütegben az 1. raj a vezérlőveget kezeli. Ez tájol elsőre, ehhez igazodnak a többiek, ezen van éjjellátó készülék, ezzel adjuk le a bemérő lövéseket, stb. Viszont az 1. raj pk-ja, mint szakaszpk is működik, azaz a tisztek távollétében vezeti az üteg jövésmenését. Ez felborít mindent, mert B. Gyurit, akit az 1. raj pk-jának van kiszemelve, az üpk. nem akarja szpk-nak. Csere, ráadásul velem, amiért én nem nagyon lelkesedem, hiszen ott kell hagyni azokat a fiúkat, akikkel már két hónapja együtt vagyunk a 2. rajban. D. növendéktől jókora letolást kapok, amikor az álláspontomat elmondom, ráadásul annak is hangot adok, hogy ez B. Gyurival szemben nem korrekt. Nincs választási lehetőség, ez parancs és kész. Ekkor aztán már teljes a káosz, mert a módosítás másokat is érint. Ekkor eszmélek rá először, de nem utoljára, hogy sokkal egyszerűbb lenne az életem, ha ugyanolyan beosztott lennék, mint korábban. Még a növendékek között is feszültség lesz, mert egyik-másikuk erősen sérelmezi, hogy az általa választott ember nem lép elő majd. A beosztás tehát a következő lesz Szpk. és 1. rajpk én, 2. rajpk L. Péter, a 3. A. Gyuri, a 4. Sz. Karcsi. az 5. R. János. Híradóraj N. Laci, felderítők Z. István.

Az 1. rajban a következők: B. Jancsi, közel 2 méteres srác, barátja L. Győző, alig több mint 150 cm! N. Robi, aki egyben írnök, úgyhogy őt sokszor nélkülözzük, mert egyéb munkát sóznak rá. Mo. Pista, aki ekkor már az alakulat megbízott fotósa és a labort is kezeli. A későbbi fényképek tőle származnak. N. Gyula, aki egyben fegyvermester is, ezért ő is sokat van a rajtól távol. Az irányzó Sz. Laci, aki nyugodt, kiegyensúlyozott. A raj fő erőssége viszont L. Jancsi, kiváló erőben, jó szellemben, sportosan. A gkv. B. Kálmán, ő is nagy nyereség számunkra, jó szellemű, sportos, nem húzza ki magát a munka alól, ráadásul már a második időszakos, ezért egy csomó dologban sokkal jobban eligazodik, mint mi.

Időközben egy színes epizód októberben! A szovjet hadsereg 1944. október 11-én foglalta el a várost. Moszkvában este 224 ágyúból 20 díszlövessel ünnepelték Szeged elfoglalását.²¹ Ez 1969-ben érvényes terminológiával azonban Szeged „felszabadulásának” 25. évfordulója. A laktanyánk üres földszintjére a határőr kerületből díszalakulat érkezik, tisztjeik

²¹ Emberek! Ez csak Szegedért 4480 díszlövés!

vezetésével és egy héten át ők is itt, nálunk gyakorolják a díszmenetet. Csizmájuk van, vasalva, amely a mi „*surranóinkhoz*” képest hihetetlen hangosan csattog a körlet kövezetén. Amikor le- vagy felvonulnak olyan a dübörgés, mintha egy hadsereg menetelne. Itt látok életemben először tisztet karddal! A határőröknek AK-47, fatusos gépkarabélyuk van. A szemünkben valami ósdi fegyvernek tűnik. Mi ezen jócskán elcsodálkozunk, mert ilyenből nekünk is van négy, de a töltenyűr átfúrva, hatástalanítva és csak a rohampályán gyakorolva használjuk ezeket. Emlékezetesek, mert ezeket a háton átvette futunk rá a palánkra. Ott viszont a tus a másik oldali leugráskor rendre felakad a palánkon és hihetetlen ütések tud bevinni az emberre. Én is kapok az AK-tól egy csomószor, néha majdnem KO!

Ők is csodálkoznak, amikor azt látják, hogy a belszolgálat tagjai az AKM-63-hoz rendszeresített szuronnyal (rohamszék) a derékszíjunkon adjuk a szolgálatot. Kérdezzük is, hogy ennek mi a lényege, a válaszuk természetesen az, hogy mi sem tudjuk, így van és kész. Majd ennek a rohamszéknek a lényegére egyszer még kitérek M. örgy. egyik veretes előadásával kapcsolatosan. No, de ezek a határőrök, díszeljenek, ahogy akarnak, nekünk más feladataink lesznek a városi ünnepi díszszemlével kapcsolatosan. Emlékeim szerint három, vagy négy löveget készítünk elő, amelyek a Tisza, Újszegedi homokos partján felállva, a Himnusz alatt, a díszlövéseket fogják adni. Sürgés-forgás, gyakorlás egy hétig. Szerencsémre a 2. raj nincs a kiválasztottak között! Gépkocsik kifényezve, nem különbben a lövegek. A kezelők meg még jobban, bár őket nem fogja látni senki, legfeljebb a hídról néhány bábéskodó. Inkább csak a működésük lesz látványos. A rajokat a növendékek vezetik, akik már néhány ilyet végig csináltak, sőt lőttek is ágyúval. A lövéseket majd rádióon vezénylik a helyszínről, minden megszervezve, begyakorolva, ennek ellenére mindenkin, főleg a tiszteken látszik az idegesség. Az ördög sohasem alszik, és mint kiderül most sem!

Megadott időben elindul az alakulat a laktanyából, előttük „*kirajzanak*” a forgalomirányítók, hogy az egység gond nélkül elérhesse a célját, minden fontos közlekedési csomóponton zászlós forgalomirányító katona. A baj mégis rögtön az elején a bekötő útnak a Röszei útba való torkolatában lesz. A sorban a második, vagy harmadik kocsi, figyelmetlenségéből ráfut az előzőre és a szabályos állásban levő, vontatott ágyú csöve betöri a szélvédőt és a vezető, valamint a növendék között – a fejük mellett – egészen a fülke hátsó falánál áll meg. No, hiszen ha volna idő, itt helyben jönne az „*istenítélet*”, de szerencsére menni kell. A lényeg azonban részünkről az, hogy senki sem sérült, a szélvédőt meg majd rá HTK-zák²² a gépkocsivezetőre. Szerencsére a tüzérség működése ebben az akcióban, az ünnepség alatt, példásan jó, így hát valamicskét enyhülnek a dolgok, de a fenyegetések nem maradnak el.

Ekkor jövünk mi, akik nem voltunk a helyszínen, de a lövegeket azonnal rendbe kell hozni. Csináltuk már ezt jó párszor, hogy a csövet a belement portól tisztára sikáljuk. Az hogy mekkora a különbség, az és a mostani állapot között csak majd később döbbenünk rá!

Itt tapasztaljuk meg először, hogy a vaklőszerrel való puffogatás egy agyrém, már ami az ágyúcső belsejét illeti. Vastagon áll benne a korom, ránézni is rossz. Ezt már a gépkarabélyoknál a szoktató – csöszűkítő – vaklőszeres gyakorlásnál is tapasztaltuk, de annak csöve hol van az ágyúéhoz képest!

²² HTK (honvédség iránti tartozási kötelezettség). Enyhe esetben az alakulatnál rendezik és vonogatják le a zsoldból az elvesztett, eltört, tönkretett felszerelés értékét. Nagyobb súlyú ügyekben hadbíróság és a kár megtérítésének esetleges áthúzódása a már civil életre is!

Rögtön érkezik is O. főrm. és segédje T. törm. (nem éppen egy finom ember, így enyhén szólva) akik hozatják az ilyenkor szükséges dolgokat. Tisztítószer, olajok, rongyok... és még néhány hengeresre esztergált fadarab, ilyenkor látunk először, bár már, mintha regéltek volna róla a karbantartási ismereteknél. Aztán elkezdődik, gyakorlatilag az ünnep egész délutánját igénybe vevő, karbantartás. Most először használjuk igazán a löveg tisztítókészletét. Tisztítószerral kell a cső belsejét n-szer áthúzni. Először különféle kefékkel, majd rongyokkal. Ezzel a korom egy része feloldódik, ki is jön, viszont a falra ráégett réteg meg sem mozdul. Jöhetnek tehát a fatuskók, amelyek mérete a kicsit több mint az ürméret, de ezen túl a huzagolást a tisztításkor is mi fogjuk belevájni! Ez egy igazi rabszolgamunka a túl méretes fát átütögetni a több méteres csövön. A tisztító rudat két-három ember kezeli egyszerre, de egy-egy ütés csak millimétereket tud előre vinni. Hát persze, ez a lényege az egésznek, hogy a cső belseje, a huzagolás minden felülete letisztuljon. Műszakilag egyszerű, gyakorlatilag azt hisszük, hogy csak leszerelésre érünk a végére. Több órás viaskodás után sikerül átdolgozni a csövet! Utána már csak szimpla passzió az ilyen-olyan ronggyal való átdörzsölés. Miután O. és T. számtalanszor megtanulmányozzák a cső állapotát belülről, lassan végéhez közeledik a szeánsz. A csövet már csak olajozni kell, az egyéb részeket eközben a többiek letisztították portól és áttörölték vékonyan olajjal, ragyog minden. Mehet be a helyére, a telephelyre, mi meg hulla fáradtan mosdani, mert talpig leizzadtunk ebben az egészben. A ruhákból csavarni lehetne az izzadtságot! Ráadásul egész nap valami hihetetlenül jó az idő, napsütés, meleg. Ha strandon lettünk volna ennél jobbat képzelni sem lehetne.

A hónap végén az alakulatnak két hetes mezőgazdasági munka, paprikaszedés, emlékeim szerint a Szeged környéki földeken. A paprikaföld, ameddig a szem ellát, sosincs vége. Rajta a híres „szegedi” paprika. Később ez majd még néhány vasárnap soron kívül is megismétlődik, hogy támogassuk a népgazdaság erőfeszítéseit, szigorúan önkéntes alapon, de kötelező jelleggel. Ezeknek a munkáknak – szervezésileg - M. örgy. anyagi tiszt a „*spiritusz rektor*”-a. Őt viszont a helyszínen soha nem látjuk, mindig másokat fog be a felügyeletbe. Úgyhogy van társadalmi munka bőven részben a kiképzés, részben a szabadidő rovására. Eközben a kiválasztott rajpk-knak a laktanyában reggeltől délutánig kiképzés, főleg a vezetési ismeretekből, de a lövegraj vezetéséhez való ismeretekből is. Rajzolunk tehát tüzterv vázlatokat, térképen ezt-azt, írunk a saját fejünk és az eligazítás alapján foglalkozási tervet. Ehhez szerencsére vannak sémák. A kiképző NJ. örgy és Sz „*bácsi*” szds. Ő itt is kiengedi a hangját jó néhányszor, a hatás frenetikus, de nem vészes!

A növendékek eltávon, szabadságon, majd visszaérnek, és lassan csomagolnak. Most már rendszeres az együtt kantinózás, a zenélés, a klubozás. Ők is leengednek lassan és már a harmadik év rájuk váró feladataira gondolnak. A hangulat ilyen módon jó, csak bennünk a szorongás, hogy mi lesz nélkülük, hogyan lesznek képesek mondjuk én, az ugyanolyan idős, képzettségű katonatársaimat mozgatni. Szorongok, nem is kicsit...

A kantinunk zárva, ezért ezekben a napokban a Zalkáét látogatjuk. Nevezetes esemény, az egyik növendék és L. Győző barátunk, egy jó sörözés után, hazafelé tartva, letérnek a raktári útról és simán beesnek a rohampálya alagútjának gödrébe. Amikor kihúzzuk őket, csak röhögnek, pedig össze-vissza törhették volna magukat...

Aztán egyszer csak ott maradunk magunkra, a növendékek elutaztak. A rajok kiegészülnek a beosztott gépkocsivezetőkkel, akik ezen túl nem a törzsszakasz, hanem az üteg tagjai. Hozzánk az 1. rajba B. Kálmán kerül. A „stúdiós” srác, kiváló katona, tapasztalt is, nyugodt is, már legalább egy éve szolgál (Akkor még 24 hónap a normál szolgálati idő.), kissé megnyugszom, hogy a rajban lesz egy nálam sokkal gyakorlottabb katona. Október 31-el őrvezető leszek, amint a többi kinevezett rajpk. is. Ezen túl, amint azt már mondtam, mozgatom kell az üteget is. A feladatom megsokszorozódik és innentől kezdve nem vagyok nyugodt. Akármi van, már keresnek, hívatnak is és hallgatom a litániákat. Nem jól sepregetett a külső körletes raj, rossz az étkezdei előkészítés, beszélgettek az étkezdébe menet az alakzatban (Erről lesz még egy helyen szó!) és minden egyéb. Szervezem a szolgálatokat, a feladatokra a rajokat, embereket, aztán kialakul ismét az a rend, melyet már a két hónap alatt megszoktunk. A szervezésben nagy segítség a két írnök. N. Robi és P. Dezső, akik vezetik a naplót, készítik az alakulat foglalkozási terveinek beosztását és még számtalan dolgot. Ezt egyedül képtelenség lenne csinálni. Ráadásul szolgálatvezető sincs, tehát minden ilyen dolgot is saját magunknak kell rendezni. Szerencsénkre M. Pista a raktáros egy végtelenül nyugodt, ráadásul szorgalmas srác, ezért olyan nagy vész itt sincs.

Ragyogó ősz, szombati rövidebb nap és tájékozódási gyakorlat. Ez aztán abból áll, hogy rajonként indulunk a laktanyából és különféle útvonalat kell Szeged mellett bejárnunk, térkép és tájoló segítségével. Indulunk, emlékeim szerint az utunk a vasúti töltés mellett visz, a repülőtér mellett és egyre távolodunk nyugat felé. Megyünk a térkép és a fejünk után, megcélizzuk, amiket látunk. Így jutunk el egy házcsoporthoz, melyet fák vesznek körül. Kiderül, hogy tanyai központi iskola, két tanterem, tanítói lakás, udvar, körben fák és amerre nézünk körül, semmi. Városi és nagyobb településről érkezetteknek ez valami hihetetlen dolog. Hogy a csudában jönnek ide a gyerekek? Jó időben még csak-csak, de télen, sárban, hóban? Itt egy kicsit mindenki magába száll, még a szokásos elégedetlenek is! Aztán igyekszünk vissza, a kört megtettük, beérünk, ebéd és hétvége.

A korábbi kiképzőink, a növendékek számomra egyértelműen pozitív gondolkodású és viselkedésűek voltak velünk szemben. Messze nyugodtabb volt a légkör az alakulatunknál, mint az később barátaimtól hallott esetek, más helyőrségekről beszélgetve, ahol sortisztesek vezették a kiképzéseket. Egy emlékezetes, máig kitartó élményem azonban van, amelyet az egyik növendékhez köthető. A dolog valahol még október végén történt, amikor még ott voltak. Este a szakaszparancsnokiban D. növendék, én és az írnökök ügyködtünk valamin. Konkrétan már nem emlékszem, lehet, hogy kiképzési terv volt? D. magyarázta, hogyan kell készítenünk. Arra viszont igen, hogy N. Gyula – szombathelyi gyerek – bejött valamiért, másokkal együtt és ott beszélgetni kezdett az ugyancsak oda betért N. növendékkal, aki a felderítő rajpk. volt. Nem igazán figyeltünk rájuk, csak aztán arra, hogy valami megjegyzés miatt N. kizavarta az irodából N. Gyulát. Erre felkaptuk a fejünket, de nem értettük teljesen, ő nem mondta, mi nem kérdeztük. Nem tulajdonítottunk neki jelentőséget, más dolgunk volt, én oda sem nagyon figyeltem, volt elég dolgom. N. Gyulát, aki ekkor már az 1. rajban pk-ságom alá tartozott, később megkérdeztem, hogy mi volt, de csak annyit mondott, vitatkoztak a néphadsereg felkészültségéről. (?) N. Gyula ekkor már a fegyverzeti műhelyben is dolgozott, ahol kiképez-

ték néhányukat fegyvermesterré, ő sem tulajdonított az esetnek nagy jelentőséget. Mondtam viszont neki, hogy tartsa a pofáját és a véleményeit is őrizgesse magában.

Estéknként a körletben halkán szól a zene a hangszóróból, a számtalan Beatles sláger, a Hollies, a Hermans Hermits, és még egy csomó más. Nincs gond, ha nem kötekszik az ÜTI.

Már bőven november volt. Egy délután a körlet tantermében KISZ gyűlés. Innen az ügyeletes egyesével, név szerint szólított ki embereket, akik nem jöttek vissza. Ahogy ment a névsor kezdtem rájönni, hogy a két írnok, N. Gyula, néhány más katonatársunk, végül én is sorra kerültem. Irány a pk. épület egy emeleti irodája, ahol NJ. őrgy. üpk. és idegen – emlékeim szerint – alezredes üldögéltek.

N. kiment, csak ketten maradtunk, ahol a tiszt elmondta, hogy a kiskunfélegyházi hadosztály elhárító tisztje és N. Gyula ügyében nyomoz. Hoppá! Most már egyértelmű lett a névsor, igen azok, akik körülbelül akkor este a szpk-i szobában bent voltak. Mondjam csak el, hogy ott mi hangzott el! Semmit ki nem hagyhatok, egyébként is a többiek már mindent elmondtak, N. Gyula búcsúzhat az egyetemről, mert lázítja a legénységet...

Ne próbáljam meg átverni, mert akkor én is bajban leszek! Azt hiszem, hogy életemben így még megijedve nem voltam! Fogalmam sem volt, hogy ki, mit mondott és az esetre is csak úgy emlékeztem, ahogy azt leírtam. Ezt el is mondtam, hogy dolgoztunk, másra figyeltünk, ezt D. növendék is megerősítheti, mert ő velünk foglalkozott. Erre aztán meg is kaptam a jókora letolást. Nekem, mint rpk-nak és szpk-nak mindenre oda kell figyelni, én ne próbáljam menteni a helyzetet, nem hiszi el, hogy nem hallottam, hogy miről volt szó... *”és egyébként is sem KISZ taghoz, sem egyetemistához nem méltó. Ki kell vetni magunk közül a nem oda valókat...”* Kitartottam a mellett, hogy elismertem a helyzetet, de megerősíteni, hogy ki és mit mondott nem tudtam, bár akkor már többször halottam N. Gyulától az „operett hadsereg” jelzöt, amikor valami nem tetszett neki. Lehet, hogy ez volt az ominózus megjegyzés? Némi huzakodás és rábeszélés sem vitte előre az ügyet, ezért aztán a kihallgatásról szabályosan elzavart az alezredes és azt is hozzátette, hogy ezek után rám is gondja lesz!

Visszamentem a körletbe, de a többi meghallgatott is eléggé magába volt roskadva, ezért akkor ott nem beszélgettünk, csak majd később. N. Gyula egy fenyítéssel megúsza az egészet, senki sem vallott rá érdemben vagy, mert nem akart vagy, mert nem tudta az ügy minden részletét. No, rám is ragadt akkorra már a katonai szlengből egy csomó dolog, úgyhogy néhány keresetlen szót váltottam vele, ahol ecseteltem a hülyeségét, ismét felszólítottam, hogy tartsa a pofáját, meg azt, hogy ennek valószínűleg nincs még vége, nem lehetünk nyugodtak. Ekkora és a felhajtás hatására már rádöbbsent, hogy mekkora marha volt és nem győzte a magyarázkodást, de a baj már megvolt. Másnap NJ. üpk. vett elő minket és mindenki kapott alaposan, mert őt is megrángatták az eset miatt, a külsősöktől is, meg az opk-tól is hallgathatta a litániákat. Máig az a véleményem, hogy nagyon nagy valószínűséggel V. alez politikai helyettes csillapította le a hihetetlenül magasra törő hullámokat...

Óriási tanulság volt, azt hiszem itt már a legvagányabbak is leszögezhetnék magukban, hogy legjobb az engedelmesség és alaposan vigyázni kell, ki, kinek, mit mond. Az is egyértelmű lett, hogy a katonai előmenetelért mennyi mindent lehet tenni, akinek volt hozzá gyomra ám tegye. Máig gondolkodom egy nagy kérdésen ezzel kapcsolatban, a mostani fejemmel, az 1990 utáni tapasztalatokkal. Gyulát sikerült-e az elhárítósnak sarokba szorítania? Legalább olyan szinten megszarolni a tovább tanulás elvesztésének lehetőségével, hogy kötelessége lett

jelenteni az ütegről, az ott történekről? Ezt azóta sem tudom sem megerősíteni, sem cáfolni. Annyi bizonyos, hogy egy idő után rájövünk, hogy információk, történések igen hamar eljutnak a pk-ig, anélkül, hogy ez a jelentési soron átmenne. Egyébként más irányú tippem is van, de ezt megőrzöm magamnak, nincs már jelentősége, de bizonyos voltam egy más társam ilyen irányú tevékenységében is! Ő viszont mérhetetlen becsvágyból követte ezt el! Gyulának megbocsátom, mert sarokba szorították, a másiknak viszont nem!

Szeretném már itt leszögezni, hogy az ügyben érintetteket, a vélt tanúkat, a szolgálatunk alatt többé nem léptették elő, bármilyen jó eredményeink is voltak a kiképzési szakaszokban. Az a furcsa eset állt azonban elő, hogy az üpk. és helyettese engem az szpk-ból nem váltott le. Így lehetett aztán az, hogy örvezetőként egy csomó tizedesnek parancsoltam néhány hónap múlva... A végső előléptetésnél is eredményeinktől függetlenül eggyel „rövidebbre” jöttünk! A fő bűnös csak szkv-ként, tehát nem is tiszt helyettesként szerel majd le, lesz még így néhány – akiket menet közben lefokoztak – én csak az őrmesteri fokozatot kapom, a legtöbbben törzs-őrmesterek lesznek. De itt még egyelőre nem tartunk.

Jó volt viszont a klub és a könyvtár is. Most már egy két könyvet gond nélkül elviseltek a szekrényeinkben. A könyvtárat egy idős tanárnő kezelte, aki hetente két nap járt be a városból. Ő szervezte az irodalmi színpadot is, melyben sokan részt vettek.

Sz. „bácsi” szds. az ÜTI. Hullafáradtan, farkaséhesen levonulunk vacsorázni. Az étel egy szerény mennyiségű tejbegríz! Jön az öreg, megnézi és megérdeklődik, hogy mit eszünk. A válasz egyértelmű, de az övé is és ezt kénytelen vagyok szó szerint idézni: „*Hát ez vacsora? A kutyának az a veres f...a! Ettől aztán nem fognak jóllakni!*” Nagy mérgesen elballag, valószínű, hogy másnap ő is referál, és majd rövidesen betelik a pohár az alakulatnál a gh-val kapcsolatosan.

Furcsa hely ez a katonaság. Időről-időre hírek kapnak lábra, amelyekkel minket, de egymást is traktálni lehet. „*Hat hónap lesz csak a szolgálati idő és nem tizenegy.*”, „*A rendes 24 hónapos szolgálati időt kell letöltenünk.*”, „*Vietnámban a háború kiszélesedett, ezért bennünket is oda visznek.*” „*Az alakulat egy része Hódmezővásárhelyre megy át és ott folytatja.*” Azt, hogy ezeket kik találták ki és miért, máig rejtély számomra, de vége hossza nem volt ezeknek a beszédeknek.

Az idő ősszel már hihetetlenül változó, jön a téli ruha, az eső, a szél, a hideg., viszont a kiképzés és a szolgálat úgy megy, hogy ezekre nem is figyelünk, csak ázunk-fázunk. A körlet folyton sáros, nem győzzük felmosni, ugyanígy minden olyan helyiség, ahol megfordulunk. A ruhák nedvesek, a bakancsok sárosak. Ezen csak a csapok alatti lemosással lehet segíteni, akkor, viszont amíg ki nem szárad nem lehet fényesre tisztítani. Ebből újabb súlyos szemrehányások. A gépkocsik, löveget szintén igen sok energiát elvisznek, mert már nem csak a laktanyában és az előtte lévő gyakorlóterre megyünk, hanem Sándorfalva, Sövényháza térségében minden valamire való földutat, legelőt, rétet megjárunk.

Külön kell szólni az egység „megindulási” körletéről. Riadó esetén a laktanyából teljes fegyverzettel és felszereléssel vonulunk ki és valahol a Szeged környéki tanyavilágban – máig sem tudom hol – egy nyárfás kiserdőben húzzuk meg magunkat. Egy ilyen alkalommal újabb

óriási trauma ér néhányunkat. A lövegek és a gépkocsik betoltnak a fák alá, a legénység a kocsik körül a földön. Az eső szemerkél, ezért a cuccok egy része nem a kocsi platóján, hanem alatta a földön. A tisztikar eligazításra megy. Hozzánk ér B. őrgy. a 3. üpk. és ráripakodik B. Kálmánra, hogy az 1. löveg kocsijának eleje szerint nincs benne az „*egyenes vonalban*”. Kálmán ugrik, indít, és pár centit tolat. Rá L. Győző felszerelésére, amit ő is a kocsi alá tett. Nincs nagy baj, mert ezt, azt kihúznak a srácok a kerék alól, amikor B. elmegy, viszont mindenki ledöbben, amikor az AKM-63-ast is előhalásszák. A tok viszonylag vékony lemezei össze-vissza horpadva. Szerencsére a tus és a markolat ép, de mi lehet magával a szerkezettel. Gyors vizsgálat és látszik, hogy szorul a gázdugattyú, a zár... egyáltalán alig lehet a fegyvert felhúzni. A fegyver elvesztése, megrongálása főbenjáró bűn! Döbbenet és teljes tanácstalanság, a hideg futkározik mindenkin, leginkább Győzőn, hogy most mi lesz? Ekkor előkerül N. Gyula és a korábban elkövetett hülyeségéből egy nagyrészt megpróbál jóvátenni. Egyértelmű, hogy ezzel a fegyverrel, ilyen állapotban előjáró szeme elé kerülni nem lehet, ezért óvatosságból mindent visszarakunk a kocsira, ha kérdezik, majd kimagyarázzuk valahogyan. Győző őrszolgálatba nem mehet ez is egyértelmű. Gyula kitalálja, hogy amennyiben baj nélkül visszaérünk a laktanyába, akkor lemegy a fegyverrel a műhelybe és megpróbálja rendbe hozni. Így is lesz, két délutánt, amelyek éjszakába nyúlnak végigdolgozik a fegyverzeti műhelyben. Erre még az ÜTI-k sem mondanak semmit, mert ez gyakran van így, sokszor dolgoznak későig is. Summa summarum a „*mű elkészül, az alkotó pihen*”, bezsebeli az elismerést és mindenkinék jócskán törleszt adóságából az általa okozott kellemetlenségekért. Ránézésre a fegyverrel semmi baj, kivéve, ha löni kellene vele. Disznó szerencsénk lesz, Gyula, ragyogó arccal közli, hozzávetőleg két hét múlva, hogy az AKM-63-okat belátható időn belül leszedik, mert új, AMD-65 típusú fegyverek jöttek! Most már tisztul a kép, valamicskét megnyugszik mindenki, aki a géppisztoly dolgáról tud, akkor már csak egy pár hetet kell bekézni... (A növényedék már szeptemberben ilyen AMD-ket hoztak magukkal a csapatgyakorlatra. Irigyeltük is, mert kisebbek voltak könnyebbek és ráadásul ennek már sötétszürke műanyag volt a markolata. Valaki észbekapott a konstruktőrök közül!)

És eljött a nagy pillanat! A régi fegyverek konzerválása egy külön szertartás, melyet a fegyverzetiek és a fegyvermesterek celebrálnak, mi meg csináljuk. Jön a tisztítás, a konzerváló zsír, a zsírpapír, a ládák és ezekbe elhelyezzük ezeket. Óriási a megkönnyebbülés, amikor L. Győző AKM-je is ládába kerül és lezárják!

A rossz nyelvek szerint ezek a fegyverek Vietnamba kerültek – akkor még ott javában tartott a háború – bár én inkább a munkásörökre tippelek, náluk láttam később e típust, amikor megváltak a dobtárostól. Az már csak hab a tortán, mekkorát csodálkozhatott az, aki a Győző féle fegyvert kikapta, ahogy azt a „klasszikus” leírta „*ezzel három lépésről még a hatemeletes vámház épületét sem lehetett eltalálni*”. Különbösen is nagyon elégedettek vagyunk, végre a lerágott kenyérhéjon kívül most már mi is tudtunk valami fontos dolgot biztosítani a „*vietnámi elvtársaknak*”.

Ilyen módon, ez által megszabadulunk a rohamkéstől is.

Erről is ígértem egy történetet! Még valahol az alapkiképzés folyamán M. őrgy előadást tartott nekünk a felszerelésekkel való gazdálkodásról, azok használatáról... A rohamkésre – amely feltűzhető szurony is volt egyben az AKM-63-on – kitérve elmondta, hogy ez a kiváló fegyver, természetesen a szovjet fegyvergyártás egyik remeke, szurony, rohamkés, fűrész is egyben, de a tokjával együtt, összekapcsolva drótvágó is. A műanyag nyelét fogva, a tokot

pedig a gumiborításánál, akár a feszültség alatti drótakadály is átvágható vele. „*Elvitársak! Nem szeretném látni, hogy a rohamkést konzerv bontására használják, mert ha kicsorbítják, akkor kifizetik, és fegyver rongálásért megfenyítem magukat!*”

Most akkor ez egy univerzális műszaki csoda, vagy sem? Még a nálam levő zsebkés kisebbik pengéje sem csorbult ki soha, ha a főzelékes-, vagy húskonzerv dobozát végigvágtam vele. Az őrgy. nem egészen volt tisztában a metallográfiával és e csodálatos fegyver képességeivel. Vágtunk vele konzervdobozt, meg se kottyant neki! Nem igazán bánkódtunk utána, legalább a belszolgálatban ezen túl nem fityeg a derékszíjon.

Az unalom elűzésére többek között jön a laktanyába az IM (Ifjúsági Magazin), amely a KISZ egyik alap folyóiratának számít. Benne levelezési rovat. No, több sem kell L. Győzőnek és néhány elszánt barátjának. Rögvest írnak egy ugandai címre, ahová egy lány levelet vár a baráti országokból. Csodák csodájára a levelet nem tartják vissza, sőt még majd válasz is jön! Benne fénykép, melyen egy láthatóan, nagyon jó kondícióban levő, szénfekete lány mosolyog. Igaz, hogy a méretei alapján Győzöt egy kézzel, megállás nélkül át tudná vinni még a Szaharán is, nem egy súlycsoportban vannak. Óriási az öröm, mert a fényképet mindenki megtekintheti, sok- sok gratuláció és különféle megjegyzések. Folyamatos röhögés...

Ekkor következett az, amit viszont senki sem várt. Sz. „*bácsi*” szds-t törzstiszti tanulmányokra a Zrínyire vezényelték. Ott maradt NJ. őrgy egyedül, velünk! Se helyettese, se szolgálatvezetője, csak mi. Berendelt az üpk. szobába elmondta, hogy ez van, „*kapja össze magát amennyire csak bírja*”, mert neki segítség kell. Ugyanezt elmondta a rajpk-nak is. Átveszi a helyettese kiképzési óráit is, amihez mi még természetesen nem értünk, de minden egyebet a rajpk-nak kell megoldani. Testnevelés, alakizás, karbantartások vezetése, a szolgálat természetesen, meg még egy csomó minden. Henyélés, tunyaság nincs, dolgozni kell, és amikor ő nincs a laktanyában, akkor nekünk kell megoldani mindent.

Ennyi és kész, el lettünk bocsátva.

Annyi biztos, hogy ő sem volt ezek után nyugodt, mert jó néhányszor vasárnap is bejött a laktanyába megnézni, hogy mit művelünk.

Velem ekkor is történik valami, amit máig sem értek. Sz. „*bácsi*” szds. az elmenetele előtt átad egy zsebnyi kulcsot, kulcskarikán. Megismerem, ezek az 1. üteg raktárának kulcsai, néhányszor a parancsára és felügyeletével takarítottuk, rendeztük a raktárait. A következőkkel adja át: „*Idefigyeljen! Maga lesz az szpk. az 1. ütegen M²³ esetén, amíg én távol vagyok és visszaérek! Maga nyitja a raktárt és felel érte. Ha ilyen esemény lesz, akkor ez után az 1. üteg bevonuló tartalékos üpk. helyettesének adja át a kulcsokat. Egyébként meg mindig legyen rend!*” Meg sem merem kérdezni, hogy ez jól van-e így, már el is ment. Őrizgetem a kulcsokat, aztán megdöbbenve látom, hogy rajta a számmal jelölt egyéni pecsétnyomója. A raktárak, egyéb helyek, de még a lőszeresek is elzárva ugyan, de az ajtók viaszpecséttel is lezárva, amelyen a lezáró tiszt azonosítója szerepel. Újabb izgalom, hogy már ez is nálam van. Néhány hétig őrzöm a kulcsokat az szpk. iroda asztalának fiókjában, de azt csak egy sima fiókszár védi. Lassan-lassan kiókumlálom magamban, hogy veszélyes az ügy. A raktárból eltűnhet

²³ Mozcósítás

akármilyen, úgy, hogy még csak észre sem veszem, ott a pecsétnyomó, hihetetlen értékek, ezt így nem lehet vállalni. Jelentkezem NJ. üpk-nál és viszem a kulcsokat, elmondom a történetet, hihetetlenkedve néz. Átveszi a kulcsosomót, bámul a pecsétnyomóra, majd kérdez. Voltam-e a raktárban, mondom neki, hogy azóta nem, de a pecsétek épségét, mint őrpk. rendre megnézem. Aztán lemegyünk, kinyitja, megnézi és a saját pecsétjével lezárja, csak annyit mond, hogy a kulcsoknak jobb helye lesz a páncélszekrényben. Hála a magasságosnak, én is ezt akarom, bár látom, hogy erősen helyteleníti Sz. szds. intézkedését, hogy nekem adta át a kulcsokat. Mai fejjel én is úgy gondolom, hogy ez az szds. egy meggondolatlan dolga volt, bármennyire is megbízott bennem. A raktárból természetesen semmi sem tűnt el, sem előtte, sem utána, de számomra nagy megkönnyebbülés lett. Amikor majd később – erről ott és bővebben – lesz egy gyakorló tartalékos mozgósítás az 1. üteg is gond nélkül felszerelkezik a raktárból. Én is ott vagyok, aztán majd J. fhdgy. üpk. helyettes – tartalékos – veszi át a dolgokat, de erről majd kicsit később. A szds-t természetesen a nem hívták vissza az akadémiáról a gyakorlat miatt.

Sz. „bácsi” szds. hiányán néha úgy próbáltak meg segíteni, hogy egy – egy foglalkozást tüzérismeretekből a 3. üteges K. hdgy. közösen tartotta a két ütegnek.

Ekkor már a komolyabb elméleti tüzérségi dolgok is tanulásra kerültek. Az előadások során nem mindig sikerült lépést tartani a jegyzeteléssel, ha meg az ember szolgálatban volt, akkor ezek a témák kimaradtak. Ez nagy fejtörést okozott, másoltunk az ott levők füzetét, de ez nem mindig segített. Kicsit később ez is megoldódott, kiderült, hogy a könyvtárban egy nagycsomó Wrzawa²⁴ féle tábori tüzérségről szóló tankönyv van. Ebben gyakorlatilag minden benne volt, hiszen ebből oktattak a tisztek is. Kiveszünk pár könyvet és most már igazán jegyzetelni sem kell, minden ott van és ráadásul érthetően. Tanulni meg aztán már nem gond számunkra.

Még egy két emlékem van Sz. „bácsi” szds-ról, amelyben és is tevékeny részes vagyok. Az egyik. Ő éppen ÜTI, mi meg az 1. raj őrségben, én őrpk. Este, olyan 9 óra körül, sötétség, ez természetes, hiszen késő őszi van már, délután öttől esteledik. Csenget a telephelyi őr, de fújja sípot is, még jó, hogy nem lő! A készültséggel széleseben ki, de már felé futva látjuk, hogy a raktárak között valami ég. Az őr Sz. Laci elmondja, hogy mielőtt jelzett, mozgást látott a raktárak mellett, majd már égett is valami, egy alak pedig elfutott az épületek takarásában a körletek felé. Jó, átrohanunk az alakulón, meg a rohampályán toronyiránt, egy nagy csomó rongy ég, olajos, füstös lánggal. Feltöretem a porral oltó szekrényét és a velem levő egyik őr ráfújja a rongycsomóra. Ekkor csörtetve érkezik a körlet felől az ügyeletes tűzoltó raj. Mindenki téblábol egy kicsit, aztán közlik, hogy őket az ÜTI riasztotta, mert tűz van a raktáraknál. Mondom, bennünket meg az őr, de már eloltottuk. Megyünk nagy diadalmasan a kapuhoz, Sz. „bácsi” szds. kint áll és bámul ránk. A tűzoltókat várta, minket az őrségtől nem. Megjelentjük a jelenteni valókat és akkor az öreg rettenetes szomorú pofát vág. Ennek hangot is ad: „Maguk oltották el a tüzet? Ráadásul kifújtak egy porral oltót is? Mondjuk nagy büszkén, hogy hamarabb értünk, mint a tűzoltók, mert az őr riasztott bennünket. „No jól kib...tak velem! Én rakattam a tüzet, hogy tűzoltók is mozogjanak egy kicsit. Most aztán fizetjük az indokolatlanul felhasznált készüléket!” Hebegünk, habogunk, de aztán kiadja, hogy az eseményt írjuk be az őrnaplóba, mert már sokan tudnak róla. Aztán ideológiát is gyárt

²⁴ Akkor, vagy korábban a Kossuthon tanított?

gyorsan az ügyhöz, egyébként pedig jól is van így, mert erre az őrségnek is feltétlenül reagálnia kellett. Búcsúzóul még hozzátésem: „Egyébként maguknak meg ott az őrségen elfelejtettem szólni, hogy ne szaladgáljanak, ha tüzet látnak.”

Előbb az ijedség, aztán a nevetség, ahogy a közmondás tartja. Nem lett belőle ügy, de amikor mint lelépő őrpk. kihallgatáson megjelentettem az üpk-nak az eseményt, igencsak kerekedett a szeme.

A tiszthelyetteseink zömében ftörm-ek, akik nagy részének, vagy mindnek, nincs érettségije. Ekkorra esett az, hogy a seregben, akinek még elég sok van nyugdíjig, be kell iratkoznia esti gimnáziumba, „*érettségizni, vagy leszerelni, ez itt a kérdés*” Hamlet után szabadon idézve. Így aztán a mi tudásunk egy kettőre felértékelődik, mert a házi feladatokat kapják rendesen. Szívesen segítünk és jó pár magyar dolgozat, matek feladatsor is elkészül ilyen konstrukcióban. Ha meg ÜTI szolgálatot ad éppen az illető, akkor még beszélgetni is kell vele a témáról. Ez nem baj, addig sem cseszteti a többieket. Mindegyik „öregdiák” körül kialakul egy kör, akik adott tárgyban a segítségére vannak. Ennek határozottan, inkább csak előnyei vannak számunkra...

A kultúrmunkát szigorúan vették ott nálunk. Klub, könyvtár, film, de a színházban is gyakran megfordultunk. Ott láttam akkor neves színészeket, többek között Nagy Attilát, aki a tiszti klubban adott önálló irodalmi estet. Addig is kedveltem, de élőben még hatásosabb volt. Sokkal, de sokkal később jöttem rá, hogy 1956-ban, Miskolcon, a szuggesztív színészi erejével nagyon tragikus dolgokat tudott megakadályozni, amit aztán nem igazán értékelték neki később, sok éven át. Újszegeden is volt egy kultúrház ahová szívesen mentünk, mert neves fellépők voltak mindig.

Hozzávetőleg ez volt az az időszak, amikor a következő „*Ki Mit Tud?*” Előkészítése folyt. Ez akkor országos ifjúsági rendezvénysorozat, amelyen olyan nagyszerű művészek tűnnek fel majd, mind Gálvölgyi János, Kern András, Koncz Zsuzsa és még sorolhatnám...

A függetlenített KISZ titkár barátunk, Gyula, szintén beveti a szervezőképességét. Mivel halani szokta a zenéléseinket azonnal elő is áll egy „*táltos*” ötlettel, zenekar kell! Akik egy kicsit is konyítunk hozzá elmondjuk, hogy nagyjából mik a feltételek. Nem elég egyedül valamilyen hangszeren játszani, azt majd együtt kell megtenni és úgy, hogy az jó is legyen. A színpadon csak egy pianínó, erre zenekart alapítani nem lehet. Nagyjából kell a zongora mellé egy, vagy két ritmusgitar, egy baszusgitar, egy komplett dobfelszerelés. Erősítők, hangfalak, keverő, mikrofonok és sok- sok gyakorlás. Azon kívül, ha nemcsak instrumentális zenét akarunk, ekkor már ezen egy kicsit túlléptek a zenekarok, akkor ének, vokál. A felszerelés mellé idő és segítő emberek. Gyula elballagott V. alez-hez, mindezt elmondta és meglepetésünkre igenlő válasszal jött vissza. Amikor a részletekről faggattuk annyit mondott, hogy ő szervezi a technikai részeket, mi meg foglalkozunk az emberek kiválasztásával és az ötlet kivitelezésével. Szétnéztünk, B. Laci a miskolci Földesből, ahol jó zenekar volt, jómagam, a 3. ütegből P. Bandi, aki kiválóan dobolt, és D. András, aki basszusozott. Ez eddig rendben is lett volna elméletileg, de felszerelés nélkül, egy zongorával, egy akusztikus gitárral nem lehetett sokat tenni. Az idő vésszesen fogyott, mert már a kiskunfélegyházi szereplés időpontja is a láthatáron volt és nem tartottunk gyakorlatilag sehhol. Abban egyetértettünk, amit B. Laci javasolt három olyan dal kell, amelyet senki, vagy csak kevesen ismernek, hogy az előadásuknál ne

legyen összehasonlítási alap. Ez egy zseniális ötlet volt. Ő tudott is ilyet, mégpedig az akkori Miskolc nagynevű zenekarának az „Építők” –nek a számai, melyet a földesisták is játszottak, de ezek nem voltak közismertek. Annyit tudtunk előrelépni, hogy gitáron, zongorán a zenekar tagjai memorizálták a dallamot, szöveget, a dobra és basszusra a két Bandi „fejben” készült egyelőre. A basszusgitár problémája egy kettőre megoldódott, amikor András benyögte végre, hogy neki otthon van, csak el kell menni érte Ajkára. Ez lett a legkevesebb, már hozta is. Egyszer csak szólt Gyula, hogy irány a klub. Egy teljesen új, komplett dobfelszerelést csomagolgatnak kifelé. V. alez. megvette. Maradt a két elektromos gitár és az erősítés problémája. A helyi autóbusszosoktól Gyszi hozott erősítőket, mikrofonokat. Az erősítők az akkori, azt hiszem EVIG gyártmányokat, ekkor ezek még elektroncsövesek voltak, érzékenyek, drágák, ezért nagyon vigyázni kellett rájuk. A fő gond azonban a nem megfelelő hangfalak és a keverés. Egy rövid szabadság fejében M. Józsi a 3. ütegből lehozta Pestről az elektromos gitárját, mivel ő nem játszott jól, ezért ezt a zenekar rendelkezésére bocsátotta, némi rábeszélésre.

A sok problémát látva nem voltunk biztosak még egy szerény szereplésben sem. Ekkor üzent értünk V. alez. és megkérdezte tőlünk, hogy hol tart a felkészülés. A kitérő hebegés-habogásra ránk nézett és a következőt mondta: „*Fiúk, én ezt komolyan gondoltam. Amit ígértem megtettem. Most átmegyek 5 percre az opk-hoz. Mire visszajövök, döntsenek!*”

Itt tehát nem volt hátra csak előre, így is döntöttünk, mert tényleg igaza volt. Mi nem gondoltuk ezt teljesen komolyan. A válasszal megelégedett és meglepetésre megkérdezte, hogy a jó szerepléshez – nem a részvételhez! – mire van még szükség? Elmondtuk, hogy megfelelő hangfalakra, keverőre és leginkább jó néhány szabad délutánra 16-tól takarodóig az étkezdében, a színpadon, mert ott van a pianínó. B. Laci és M. Pista szabadságot kaptak, hogy néhány hétre elkunyerálják a földesisták felszerelésének egy részét. El is hozták, ráadásul vonaton! Erősítők, keverő, hangfalak... úgy fel voltak pakolva, mint két öszvér.

Idő is lett és elkezdtek. Egyre jobb lett és ebben B. Kálmánnak is nagy szerepe volt ő, mint stúdiós, zeneértő nemcsak a technikai szerelésekben segített, hanem beült az étkezdébe is és a hallottak alapján hangolt erősítőt, bennünket, mert egy zenekar nem arról szól, hogy minden hangszernek, vagy szólósnak erősebbnek kell lennie a többinél. Kezdetben ez sok amatőrt megzavart. Az összhangzatnak kellett nyerőnek lennie és ez a zenekar tagjaitól bizony nagyon sok önmérsékletet követelt!

Talán egy hét lehetett Kiskunfélegyháziig, amikor egész napos karbantartást rendelt el az opk. Erre V. alez. nekünk kiadta, hogy az nap nincs lövegtisztítás, hanem irány a színpad. Ezt mindkét üpk-nak megjelentjük, tudomásul veszik, még B. örgy. sem kekeckedik.

Mentünk, bár nem tudtuk, hogy ezt V. az opk-val nem egyeztette.

Az ételt még mindig a Kossuthból hordják, a kocsival jövő fiatal őrmester odakönyörgi magát a dobhoz és teljesen jól püföli, és ekkor eljön a vész, az ítélet napja.

Étkezde ajtaja ki... opk. be. Ordítózás, az egész azonnali befejezése, irány átöltözni, karbantartás a telephelyen, mert ez egy példátlan disznóság és ő majd megmutatja...

Gyula a KISZ titkár szerencsére a színpad hátsó részén állt, így másodpercek alatt eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Ugyanígy a gh-s őrmester, ő is egy pillanat alatt elillan. Mi fel a körletbe, öltözünk karbantartáshoz, indulunk le. Gyula lélekszakadva érkezik, öltözünk vissza normál gyakorlóba és megyünk a színpadra. A telephely előtt az opk. és V. alez. sétálnak és beszélgetnek... mi ismét gyakorolunk teljes gözzel. Szolgálatot azért adunk, de úgy, hogy

nagyjából egyszerre menjünk, így egy napra letudjuk, lehet gyakorolni tovább. B. Kálmán szerint jó lesz, alakulnak a dolgok, mi ebben nem vagyunk biztosak.

A kiskunfélegyházi elutazás előtt egy, vagy két nappal este, amikor vacsorázni leül a két üteg eljuttatjuk a számokat. Csend az első szám után, majd egy pillanat múlva dobogás, füttyülés, ordibálás, még csak az kell, hogy az ÜTI idecsődüljön, de azért egy kis önbizalmat merítünk, hiszen itt a nagy többség „beatszakértő”. Lejuttatjuk a másik két számot is, tetszik nekik. Kálmán int, hogy jó volt. Azért szorongással várjuk az indulást.

Ez is eljön és egy vasárnap a következőképp alakul, felszerelés teherkocsin Félegyházára, a laktanya nevére már nem emlékszem, mi vonatta megyünk. Mint kiderül, itt van a hadosztály parancsnoksága, minden lényeges dologgal együtt. Nyitott kocsin kellett volna utazni, ennek egyszerű magyarázata volt. Nem sokkal előtte a dunaföldvári hídról lefutott egy felponyvázott katonai tkg és sokan vízbe fulladtak, innentől személyeket is szállító katonai autó – kivéve a pk. dzsipeket – nem húzhattak ponyvát. A télen ezt mi is megtapasztaljuk, hogy mit jelent a -15 C^0 , megspékelve 50 km menetszállal. Így hát vonat, hogy ne fagyjunk meg. Elballagunk tehát a színhelyre, ahol már vár a felszerelés, de erre nem lesz szükség, mert berendezett, felszerelt zenekari hely egy méretes étkezdében, csak a hangszerekkel kell csatlakozni! Ráadásul nem egy „nevesincs” cucc, hanem a kor egy jó márkájú erősítő felszerelése. Örülünk azért rendesen. A terem tele katonákkal, Félegyháza nagy hely – hadosztály – meg még ki tudja mi. A zsüri hosszú asztalnál, a vállapokon a csillagok száma közelít a végtelenhez, mondanák a matematikusok. Sorsolják a sorrendet. Kritikusan megállapítjuk menet közben, hogy igen jó zenekarok és zenészek jöttek össze a hadosztály minden szegletéből, ennek megfelelően ismét lejjebb az önbizalom. A zenekarok felváltva játsszák a kor legismertebb, legjobb slágereit. Amikor az egyiktől meghallom a kiválóan hangszerelt és előadott „*Guantanamera*”-t, úgy gondolom, hogy zenekar már ennél jobb nem is lehet, a mai napon. A közönség minden produkciónak lelkesen tapsol, dobog. Aztán jövünk mi. Felcsatlakozunk a technikus sráccal néhány szó, a kérésnek megfelelően megpróbálja a dolgokat beállítani, természetesen próba nincs, csak egy félpercnyi hangolás, mert a hangszerek kocsin érkeztek és nagy a hő különbség. Aztán rajta!

Az ismeretlen első szám után pillanatokig csend, majd taps, a második, de a harmadiknál már ütemes taps, dobogás, füttyögés. B. Kálmán, aki a nézők között van, int, hogy jó! Ezen is túl vagyunk, most már csak várni kell, Még néhány együttes és utána zsüri. Ekkor már felszabadultabban kifújuk magunkat, egyöntetű vélemény a zenekarban, hogy bizony itt vannak nagyon jók is és akkor jön az eredményhirdetés: A zsüri vezetője minden cicózás nélkül kihirdeti a 3. a 2. helyet. Aztán döbbenet állunk és halljuk, hogy a győztes, továbbjutó a hadtest szintű megmérettetésre a „21. számú önálló páncéltörő tüzérsztály zenekara Szegedről.” Meg is indokolja, egyéni hangvétel, eredetiség, jó előadás és hangszerelés. No, itt a csoda!!! Alig hisszük pedig ekkor már a körülöttünk álló, vadidegen katonák gratulálnak, ütik a hátunkat.

Kocsi indul vissza, mi vonaton utána. Be a laktanyába és itt a meglepetés: Az ÜTI előtt sora-kozunk, F. ftörm. az ügyeletes, szélesen vigyorog, dicséret ez részéről, amit nem igazán szokott osztogatni – hanem az ultrapor felhasználás miatt veszekszik -, mi meg azon gondolkozunk, ugyan honnan tudja. A megoldás egyszerű V. alez. telefonon tájékozódott barátainál, Félegyházán, mire mi beérünk már ott a parancsa: „*Gratulál! Mindenki rendbe vágja magát, aki ebben részt vett, és irány színház, éjfél.*” Jegyek az ÜTI-nél. A srácok hiszik is meg nem

is, amikor a körletben beszámolunk a napról, bár amikor a jegyeket az orruk alá toljuk és megyünk a városba már mindenki hívó.

A hét elején napiparancs, dicséret, de jön a következő gond, néhány hét múlva Hódmezővásárhely, ahol már csak legjobbak lesznek ott. Nincs mit tenni, előre, hiszen a hírnév kötelez... Néhány nappal ezelőtt egy tisztas helytállásnak is nagyon örültünk volna!

Kiértésítőknak riadó egy alkalommal, késő délután. Ekkor már a kiértésítő kocsí mindig a zárt és fűtött garázsban, hogy indulni tudjon gond nélkül. El is indul „*gond nélkül*”, de az ÜTI háza előtt kis figyelmetlenség, és a „*gond nélkül*” már nem igaz. Simán elviszi a kaput az ügyeletes tiszt szeme láttára! Most aztán ő is alaposan megijedt, embereket toboroz azonnal a műhelybe a kapu restaurálására. Jól is sikerül ez a körülményekhez képest, bár, ahogy a közmondás is tartja, „*hamar munka sose jó*”. Másnap az opk. érkezésekor síkideg mindenki, aztán persze ismét beigazolódik, hogy csodák nincsenek. Elsőre ki is szúrja a dolgot, körbejárja, és elrendeli a nagyobb volumenű tatarozás. Aztán természetesen az ügyben érintettek meglakolnak.

November, viszonylag még mindig jó idő, amikor kétnapos gyakorlat a Sándorfalvai gyakorlótéren. Kivonul teljes felszereléssel a két üteg, ami természetesen riadóval indul hajnalban, elautóznak a gyakorlótérre. Ilyenkor gondolkodik el az ember a laktanya körüli „*Fényképezni Tilos!*” táblák komolyságán. Összes jármű, fegyverzet, oszlopban vonul végig a városon. Aki akarja ilyenkor akár száz fényképet is csinálhat rólunk, mindent lát, megszámolhat és még csak bujkálnia sem kell a laktanya körül! Megérkezünk és itt NF. örgy. törzsfőnök kijelöli az ütegek helyét és parancsot kapunk a komplett tüzelőállás megépítésére, másnap reggelre. Kimérjük a tanult adatok alapján a nagy kört, a hozzá kapcsolódó egyéb árkokat, lőszeres fülkét, stb. majd ásunk. Mindez több tíz köbméter föld megmozgatása, nem kevés. A talaj valami agyagos homok, amit évtizedek alatt az ott gyakorlatozó harcokocsik betonkeménységűre tapostak. Ásó, csákány, bontóvas, lapát. Ez a felszerelés. Néhány óras kínlódás után csak a bontóvas épp, csak ő nincs eltörve, az összes szerszám fanyelei azonban igen, plusz a mi tenyereink. A munkának csak töredéke van elvégezve estére. Nincs már használható szerszámunk. Jön az üpk. aztán erős gondban elmegy. Jön ám NF. is széleseben, ordítva, mindenki disznó, szabotőr, mert a szerszámokat tönkretette, ráadásul szándékosan, hogy ne kellejen dolgozni! Óriási patália, szigorú parancs, hogy reggelre legyenek készen a tüzelőállások! Áll mindenki, mint a sóbálvány, mert nincs mivel dolgozni, egyébként, ha volna is ebben a talajban talán egy hét alatt lehetne a feladatot elvégezni, de a nagyját akkor is csak robbantva.

A tiszték nyugovóra térnek a nekik épített sátorban, mi ottmaradunk a ragyogó csillagok alatt és nem tudjuk, hogy mi legyen. Egyre hidegebb van, már a gépkocsikhoz rendszeresített szerszámok – azt hiszem lapát – is eltörik, és itt van vége a dolognak. Egyöntetű a két ütegben, hogy ezt nem lehet befejezni. Ahol kicsit lazább a talaj, ott kicsit mélyebb a tüzelőállás, de ott sincs még a harmada sem kész. Ülünk, bámulunk, fázunk, tanakodunk, de senkinek nincs ép-kézláb ötlete, nem is lehetett ebben a helyzetben.

Nagyon fázunk, olyan éjfél lehet, amikor Sz. Karcsinak óriási ötlete jön. A távolban tanya világít, dobjunk össze pénzt, ő elmegy, hoz valami pálinkát, hogy egy kicsit átmelegedjünk. Az ötletet tett követi, jó óra múlva két üveg pálinkával beállít. Kiváló ital, számtalan tipp,

hogy miből lehet, de ebben nincs egyetértés, viszont átmelegszünk. A sötétben jár körbe-körbe az üveg, amíg a töltet el nem fogy. A földön és a Csepel platóján fekszünk a ponyvával takarózva, ami így még hidegebb, várjuk a reggelt. Ennek alapvetően két oka van egyrészt, hogy süssön már a nap és ne fázzunk, másrészt NF. ébredése és szemléje után mi lesz? A vak-sötét éjszakában, a hidegben, távol a településektől, a csillagok hihetetlenül jól látszanak, sziporkáznak. Az óta is csak egyszer láttam ilyet az Alacsony – Tátrában. Csak ne lenne ilyen hideg, vagy csak a másnaptól való félelem miatti idegesség van rajtunk?

A reggel jó, és nem számítunk semmi jóra, szerencsére a tüzelőállások állapota mindenütt nagyjából olyan 30 %-os, szerszám sehol, csak darabokban, talán nem lehet teljes két üteget ezért elmarasztalni.

Van azonban egy meglepő eredménye a pálinkának! Ahogy ivás közben kilöttyent a földön levő AKM-re is ráfolyt, lemarta a lemez barnítását... Ugyan mit ihattunk???

Sorakozó, szárnalmasra minősített teljesítmény, amely már a „parancsmegtagadás” határát súrolja és még egy csomó egyéb válogatott fenyegetés. Jól megfuttatják a társaságot, aminek NF. a fő kiagyaloja. Majd, mint a vert seregek irány haza. Nincs itt sem pihenő, a technikát azonnal „*karban kell helyezni*” ez a karbantartásnak egy katonailag kiforgatott megnevezése.

A löveg takarítása cseppet sem egyszerű feladat. A futómű körül és még persze számos egyéb helyeken, kézzel hozzáférhetetlen, a sárnak persze nem, az vastagon áll mindenütt. Irigykedve nézzük a gépkocsisokat, akik a rámpára felállva vízzel mossák, slagból a kocsik alját, végeznek is hamar. Haditanács a telephely előtt és elhatározzuk, hogy szerzünk egy slagot és azzal próbálkozunk. Nincs más megoldás, hacsak nem akarunk ítéletnapig a löveggel foglalkozni! Kockázatos dolog persze, mert azt már legalább százszor elmondták, hogy a „*löveget nagy nyomású vízszugár nem érheti*”. Most már csak az a kérdés, hogy a vízcsap 6 bar nyomása nagy nyomás, vagy nem nagy nyomás? Egy alkalmas időszakban odahúzzuk és mossuk alulról a löveg alsó részét, elég szép eredménnyel. Ahogy az már lenni szokott, most sincs szerencsénk, az opk. lejön az udvarra és rögtön velünk kezdi. Lehet, hogy a pk. épület ablakából nézett? Mindegy. Hatalmas, emelt hangú előadás a fegyverzet rongálásáról, a kiadott utasítások szándékos megszegéséről, meg még számos egyébéről. Úgyhogy eltoljuk onnan a löveget és kézzel folytatjuk, meg várjuk a holnapi napot is, az üpk. ezért kap majd, mi meg tőle.

Öreg este mire végzünk, és ekkor jön csak a saját felszerelés és mi magunk. Az ütegek pk-jai is megkapják a magukét még aznap, ebből aztán, habitusukból eredően többet, kevesebbet át is adnak a legénységnek.

Gépkocsizó gyakorlatot hirdetnek. A kocsiknak hajnalban indulás, adott útvonalat, adott térközzel adott időre kell befutni. Minden kocsin a vezető és egy rajpk. Én az Ö. honv. kocsijára kerülök, aki az 5 raj tgk. vezetője. Az út hosszú úgy, hogy van időnk eszmét cserélni. Ő még sohasem járt Magyarország északi részén, főleg nem borsodban. Így aztán fogalma sincs sem az ottani iparról, bányászatról, sem semmiről. Ahogy természetesen nekem sem a Szeged környéki életről és viszonyokról. Ebben a gépkocsizó gyakorlatban igazán nem lenne semmi, ha a célnál ki nem derülne, hogy ez a keceli téglagyár, ahol nagy lelkesen megmutatják, hogy melyik kocsira mennyi kisméretű téglát kell felraknunk, aztán irány Szeged. Késő délután érünk be, de nem a laktanya a cél, hanem valamiféle épülő garázssor. Most már tiszta, M. örgy. aki az üzemanyagot is grammra méri, téglát fuvaroztat velünk, kincstári kocsikkal,

üzemanyaggal és ráadásul dologidőben. Így lesz a hasznos és a kellemes összekapcsolva. Este a sok rakodástól megfáradva érünk vissza.

A 2. rajban társam volt a kezdetekben O. János, aki szintén szakszolgálatos minősítésű katona volt. A terhelést rosszul bírta, főleg a már októberi szereplése esett nekünk rosszul, mert ekkor már rajszinten történt megméretés. Cipeltünk helyette, húztuk, vontuk, ahogy bírtuk. Később L. Peti, majd B. Laci kínlódott vele a 2. rajban.

Már november-december, amikor L. Peti szól, hogy beszéljünk, mint rpk. és szpk! Nofene, mi ez a hivatalos hang? Mondja, hogy O. furcsán viselkedik, már olyat is hallott tőle, hogy az őrségen öngyilkos lesz. Az ütő megáll bennem! Azt, hogy fizikailag alkalmatlan régen tudjuk, azt is, hogy furcsán, zárkózottan viselkedik. Minden nap kap otthonról levelet, ha nem akkor keresi a postaosztón és nem hiszi, hogy nem jött. Ilyenkor tiszta hisztérika! Ő is rendületlenül irkál haza. De, amit Péter mond az már nem vicc. Néhány nap gondolkodás, aztán irány az üpk. Jelentem a helyzetet és azt is, hogy megtudtam a fiúk nem szívesen mennek vele őrségbe, az utolsó héten már csak naposnak járatjuk, jobbat nem tudunk magunktól kitalálni. Kérdez, amit tudok, azt mondom. Kifaggat a mindennapos levelekről és úgy általában, hogy mit láttunk. Kérem, hogy Pétert is hallgassa meg, ő a rajpk-ja. Megteszi, majd O.-t berendeli és kihallgatja. Másnap O. már a gyengélkedőn van, no, nem beteg, hanem ott kap fegyvertelen beosztást, takarít, adminisztrál, az eü. tiszt hadsegédje lett. Őrségbe többet nem jött!

Mi lett a megoldása a rejtélynek, ez egyszerű, de magunktól soha sem jöttünk volna rá. Az apja egy háború előtt kiképzett, határvadász tiszthelyettes, aki a családon belül is egy rendkívül erőszakos ember. Bántalmazza a családját, főleg a feleségét, aki ezt teljes részletességgel, minden nap megírja O.-nak. A levelek a srácot hozzávetőleg három hónap alatt idegileg felőrlik. A megoldással ilyen formán elégedettek vagyunk, viszont a 2. rajból egy ember kiesett. Akkor lennének igazán elégedettek, ha O. apjának egy két jobbgyenest mi is bevihetnénk...

Ez még az az időszak, amikor „*rohamkéssel*” vagyunk ügyeletesek és naposok. Este már harmadszor mosatom fel a folyosót, meg a mosdót, de mindig bemászkal valaki és a lábnyomok ott vannak mindenütt ez pedig, ha jön az ÜTI, életveszélyes. Kiadom L. Bandi naposomnak, hogy amíg tisztességesen fel nem szárad, senki be nem mehet! A körletben vagyok, amikor ordítózás a folyosón, rohannak értem, én meg a tetthelyre. Ott áll Bandi „*kivont*” rohamkéssel a mosdó ajtajában, mint egy igazságosztó angyal. Előtte J. Tibi egy szál törülközővel és mindenki magyaráz, kiabál. Aztán összeáll a kép szép lassan. Bandi a mosdót megközelítőt „szabályosan” felszólította, mint őrségben, hogy álljon meg. Tibi azt hitte, hogy csak vicc az egész, de amikor Bandi előtte termett és vérfagyasztó hangon elismételte a parancsot, hogy ide senki be nem mehet, ráadásul a hasának volt szegezve a rohamkés, akkor meghátrált és kiabálni kezdett a többiekért. Lassan elcsitulnak a kedélyek, egyesek röhögnek, mások dühöngnek, nekem viszont egyáltalán nincs kedvem röhögni...

Bandinak majd nem ez lesz az egyetlen olyan „*hőstette*”, amellyel a szívbajt hozza ránk, viszont a vasúti menetrendet kiválóan ismerte és a kályhafűtésben is verhetetlen.

Még egy epizód őszre. G. őrgy. fegyverzeti tiszt személyesen kér (!) meg négyünket, hogy vasárnap segítenék-e neki elköltözni, mert lakást cseréltek. Természetesen, és szívesen, mert mindig normális és rendes velünk. Úgyhogy reggel indulás. A Kárász utca egy elegáns

lakásából költöznek egy szerényebbe. Amikor minden üres, a felesége elsírja magát és lemegy. Két lányuk egyetemista, valószínűleg ezért is szükséges ez, talán mégsem egészen ingyenes már ekkor sem az oktatás?

Később majd Miskolcon látjuk, hogy akinek nem jut kollégium, azokat a szállásadók alaposan „*lehúzzák*”.

Amikor hurcolkodunk, civilben megjelenik J. opk. aki arra jár valamiért. Néhány percet beszél velünk, megismert bennünket, tud a dologról, most jókedvű, még viccel is. Hiába, no, most hasznos dolgot csinálunk, nem pedig Botondként bezúzzuk a híres laktanyakaput, vagy slagból mossuk a löveget, nem is szólva a dologidőben végzett zenélésről...

Ahogy múlik az idő a belszolgálat is egyre kutyább. A kimenőkkel, kimaradásokkal, szabadságokkal alaposan leapad a létszám. A szolgálat is elvisz egy csomó embert. A délutánokon viszont mindig van valami extra, előre nem látott feladat, a következőképpen. Csengő, ÜTI: Három perc múlva négy ember legyen itt, meg itt! Csakhogy ekkorra már mindenki tudja, hogy délutánonként nem szabad szem előtt lenni, mert akkor ezeket a feladatokat velük végeztetik el. Tehát, kintin, klub, sportpálya és még ki tudja mi, ahová elhúzódnak. A keresgélésre nincs idő, ezért aki van, az megy. Nem vagyunk népszerűek, mondhatom. Egy időben úgy gondolom, hogy ilyenkor nekem kell mindent intézni, mint ügyeletesnek, sok haragost beszerzek. Lassacskán aztán valami megoldásféle feldereng bennem. Ügyeletes és örpk. egyelőre csak a rajparancsnoki kar. Napos viszont mindenki lehet. No, lám, a következő ilyen esetben ugrasztom a napost, ne csak az asztalt támassza, hanem szedjen össze embereket. Aztán mivel mindenki lesz egyszer napos, a többiek is ezt csinálják. A legkekecebb ellenkezők is sorra kerülnek, lassan mindenki látja, hogy ez nem egy passzió, embert találni és igazságosnak lenni, nem egyszerű.

Valami nyavalya ellen beoltják a társaságot. Nem telik el egy egész nap már mindenki lázas, ráadásul a hónalj alatt a mirigyek megduzzadnak. Olyanok vagyunk, mint pingvinek. Két napra kiütötték a két üteget! A szolgálatokat a törzsszakasz maradékából vakarják össze. Lám csak, nem vicc az ABV fegyver! Mi most a „B”-ből kaptunk valami ízelítőt. Biológiai anyagokkal csodaszép dolgokat lehet elérni ezek szerint, órák alatt. De csak viccelek most?

Az ősz végére teherautó számra hordjuk ki a laktanya udvaráról a nyárfák lehullott lombjait. Betakarjuk a szökőkutat, az esők bejöttével M. örgy. betiltja sportpályát a fű védelmének érdekében és ezt az őrséggel ellenőrizteti is! A telephelyi őr kötelessége elzavarni mindenkit, ott még a veréb sem mehet gyalog!

Előtte viszont forradalmi változás. A pk-ság belefáradt az ellátás miatti reklamációkba. Soron kívül üzembe helyezik a konyhát, egy szakács és egy segédszakács főzik az ebédet, vacsorát, de már a reggelit is ők osztják. Az ellátás határozottan jobb, ízesebb, normálisabb ételleket főznek, mint amiket korábban kaptunk. Kiváló gulyásokat, főzelékeket, pörköltet készítenek, viszont még mindig sok a szénhidrát, tészta, kenyér. Bővül a konyhaszolgálat, de ezt ilyen formán nem igazán bánjuk. Már csak az alapanyagok érkeznek teherautón.

Szombat és vasárnap este konzerv, főleg a „zöld szörnyeteg”²⁵ becenevű húskonzerv. Májkrém, ritkábban főzelékkonzervek. A laktanyán kívüli gyakorlatokon szintén ugyanez.

A rutin már sokat számít és ennek mi is részesei leszünk. A törzsszakasz nem nálunk levő katonáival is jó a viszony. Az ÜTI, akárhová indul, előtte mindig bejelenti ezt a telefonközpontosnak, hogy ha magas helyről keresik, azonnal tudja kerestetni és kapcsolni. Ez viszont felbecsülhetetlen számunkra. Őrségben a központos csak átkopog, mert addig az őrszobáig nem ér fel, rögtön rendbe vágjuk magunkat. Fogdás – ha van, vissza a helyére – szunyókálás készültségieknek befejezve... úgyhogy teljes a rend. Mehetünk akár őrséget is ellenőrizni.

A körleteknél a központos a törzsszakasz naposának szól, aki félemeletet jön és felszól, ugyanígy teszünk a 3. üteg felé. Mire odaér már ágyak, ruhák egyenesben, tanteremben kártya befejezve (ez akkor tilos dolognak számított). Amikor a napos elkiáltja az „Ügyeletes elöljáró! 2. üteg vigyázz!” már általában egyenesben vannak a dolgok. A barátság sokat ér!

Egyedül akkor nem tudjuk soha, hogy mi van, ha az ÜTI „lecsenget” bennünket a szobája elé, ilyenkor napló a kézbe és futás... minden ott derül ki.

Egy esetem, amely után a törzsfőnök örökre megjegyez majd. Sok mindent megtudunk, vagy megsejtünk jelekből, de leginkább az osztály kidolgozóktól (térképeket rajzolnak például), a telefonosoktól, a törzsnél levő írnokoktól. Nem kell mást csinálniuk, mint dolgozni és figyelni. Egy-egy elejtett félmondatból már sok minden kiderül. Talán november lehet, elég kezdők vagyunk még, én ráadásul ügyeletes. Jön a hír még előző este, hogy hajnalban nagy valószínűséggel riadó lesz. Jó, erre felhívjuk a figyelmet, hogy aztán hajnalban mindent bele. Néhányan viszont úgy döntenek, de nem mondják, hogy ha már úgyis tudjuk, akkor ők ruhástól fekszenek le, egy csomó időt lehet majd ezzel nyerni. Hajnaltól várunk, semmi. Majd úgy öt óra körül valaki jön fel a lépcsőn, de a törzsszakaszos napost leinti. Nem tudjuk ki az, aztán megjelenik NF. törzsfőnök. Jelentek, a napos az asztalnál cövekel. Tenni semmit nem tudunk, mert ott áll mellettünk. Kiadja a parancsot, hogy riadó. Ezzel nem is lenne baj, de utána 10-15 másodperccel később már teljesen felöltözött katonák jönnek ki a körletből. Tátja a száját, majd elkezdődik, zeng a ház. Csaló disznók vagyunk, őt akarjuk becsapni, de most aztán ellátja a bajunkat! Azonnal takarodó! Személyesen ellenőrzi, hogy mindenki visszafeküdt-e és a ruhák a stokikon. Majd ismét riadó. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy az ijedtség szárnyakat ad a társulatnak. Ilyen gyors felszerelést talán még soha sem produkáltak a fiúk, hallották az előzőeket, mindenki tisztában van a helyzettel. A teljesítési idő jó, a viharfelhők kezdenek oszlani, engem viszont megjegyzett magának, de erről is majd később.

Itt teszek egy kis kitérőt az ÜTI-kel kapcsolatosan. Mint azt már írtam tiszték és tiszthelyettesek is adták a szolgálatot. Nagy többségük nyugodtan tette a szolgálatát, megcsinálta az ellenőrzéseket – őrség, körlet – végeztek ilyenkor egyéb munkákat is. Szinte minden szolgálat alatt jött telefonellenőrzés a hadosztálytól – ezt a központosoktól tudtuk – sőt sokszor megoldandó, elméleti feladat is, amelyet nekik adott időre le kellett reagálniuk. (Csak egy példa: adott erősségű, adott helyszínre ledobott atombomba rombolási és sugárzási övezetei-

²⁵ A név az akkoriban a tv-ben játszott, Guatemalával foglalkozó filmmel kapcsolatos. Abban viszont a dzsungelt nevezték a „zöld szörnyetegnek”, mi meg a zöld dobozos húskonzervet.

nek meghatározása.) Ha nem volt különösebb, akkor az éjféle beérkezőket még megvárta és ezután a rá megszabott időben nyugovóra tért, hiszen mind az őrség, a belszolgálat ment és ott volt a telefonközpont is, ahol állandó szolgálat volt. Reggel időben ébresztette a központos, ha meg jött valami, akkor a központos, vagy az őrség intézkedett és felzörgette.

Voltak viszont olyanok, akik „leskelődtek”. Számos történet kering máig is ilyen esetekről. Most is vallom, az akkori szigorú „*őrszolgálat, harc feladat*” légkörben, megvoltak annak a reális feltételei, hogy az őr ilyenkor lőjön. A szabályzat szerint ilyen nem csinálhatott, mert az őrséget csak az őrp. kíséretében ellenőrizhette! Ennek egy jeles gyakorlója Gy. szds. felderítőfőnök volt. Bár ez is csak az elején jelentett újdonságot, ha tudtuk, hogy ő lesz, az ÜTI, erre minden őr számított! Ennek ellenére M. Jóskát – aki ezt ugyanilyen kristálytisztán tudta a 3. ütegből - szunyókálásért ő kapta el, volt is szerencsénk őrizni őt a fogdában. Gy. szds-nak fáj a gerince, nem tud aludni, ezért rendszeresen egész éjszaka szórakoztatja, mozgatja az őrp. t. ügyeleteseket. Ha van fogdás, akkor azzal is separtet, havat, vagy ami éppen van.

Csak egy példa, hogy némelyik ÜTI milyen jó alvó volt. Egyik őrség alatt történt. Soha sem volt eddig gond, most viszont lett! A „*Fegyvert üríts!*” parancsra sorban odaléptek az állványhoz, tárat le, biztosítót ki, fegyvert felhúzni, a dombra irányozva elsütni. A tárat a táskába, fegyvert vállra és kész. Mo. Pisti elbambult, mindent végigcsinált, de tévesztett, a fegyvert kibiztosította, felhúzta, a tárat levette, majd elsütötte. Az ÜTI házának falától mondjuk 5 méterre elcsattant a lövés. Döbönt csend, Pista motyog valamit, a fegyvert újra ellenőrzik, most már üres. A kapuban álló őr élénken érdeklődik, hogy mi van, már a központos is kint a verandán. Az ÜTI-nél a villany lekapcsolva, alszik, a központos végre felcsöngeti telefonon, mert a zörgésre nem ébredt, sem a lövésre. Tájékozódik, majd természetesen kapitális letolás, őrnaplóba beírás. Az üpk. természetesen egy kettőre megtudja a dolgot, tőle is megkapjuk majd a magunkét. Az őrp. -nak mindenre figyelnie kell!!! Hetekig ezután az őrség felkészítés fő napirendi pontja, a ceremónia begyakorlása mellett, a fegyverek töltése és ürítése, n-szer.

Az egyetem kitalálja, hogy a 11 hónap sok „*csak katonának lenni*”, ezért havonta két napra tanár jön Miskolcra, akik matematikát, fizikát próbál meg belénk verni, illetve az érdeklődést fenntartani. Túl fáradtak vagyunk, túl sok a feladat és alacsony hatékonyságú a konzultáció, ezért nem vagyunk érte nagyon oda. Havi két nap az édeskevés – tudja mindenki – amikor majd élesben csináljuk nap, mint nap, reggeltől estig az egyetemen az is kevés lesz igen sokszor!

Az üpk. vezeti a fő kiképzést, gyakran ideges, mérgeződik, ha valaki sokadszorra sem ért valamit, vagy elrontja. Kedvenc szavajárása: „*Nézel, mint Káin az Istenre!*”, „*Bámulsz, mint Káin az Istenre!*” Ha nagyon ideges összekever dolgokat és ezt mondja „*Állsz itt, mint Káin az Istenre!*” Ennek mondjuk így semmi értelme, de ha ennyivel megúsztatjuk ezt sem bánjuk. Így hát egyszer csak „*Káin*” a neve, természetesen csak a klubtagok körében! Értéktételünk szerint azonban ekkorra már látszik, hogy sokkal értelmesebb, képzetesebb, mint a törzsben lévők egy része, nem lehetett alaptalan az a törzsfőnöki beosztás Szentesen.

Furcsa dolgok, de megemlítem. A híradóraj jól képzett fiúkból válogatott, lelkes csapat. Ennek ellenére számtalanszor szembesülünk azzal a ténnyel, hogy a rádiók nem igazán hajlandók működni. Néha már induláskor a próbájuk során sem működnek. A raj tagjai ál-

landó stresszben, pedig dolgoznak rendesen. A telefonokkal ilyen gondjaink nincsenek. Egy csomószor a rádiók hiányában zászlójelek maradnak, pedig már 1969 nyarán Holdra szállt két ember, egy pedig ott keringett felettük...

Itt kell szót ejteni arról, hogy ekkor még a régi mintájú kimenőruhánk van. Ehhez béleletlen posztóköpeny jár, amely alig melegít valamit. De még így is jól járunk, mert nekünk a kimenőköpeny ilyen vékony, viszont a szolgálati mikádó, bélelt, több rétegű és meleg. Sokszor látjuk a karhatalmistákat is gyakorlatozni. Ezeknek a szolgálati kabátjuk a béleletlen posztóköpeny. Még rágondolni is rossz, hogy egész nap mit fázhatnak benne. Inkább fázok egy kimenőn egy két órát, mint egész nap gyakorlás közben. Használjuk is a kiosztott téli holmikat!

Megjöttek az új gyalogsági fegyverek. Az AMD-65-ösöket villámgyorsan megtisztítottuk a kiosztásuk után. Rövid, jó fogású fegyver volt. A behajtható válltámasz miatt vállon, háton könnyen, akadálymentesen hordható volt, ráadásul vállon, csővel lefelé, így az eső is kevesebbet ártott.

AMD-65 és a kihajtható válltámasz²⁶

Egy nagy gond majd ennek is lesz, no, nem nekünk, hanem a törzsfőnöknek! Egyszer már ezzel az új fegyverrel alakzat-

ban állva, a fegyvert mellre véve, nem igazán tudtuk a szokásos módon végrehajtani a tisztelgést. A tisztelgés folyamatában ugyanis a jobb kéz nem talált fegyvertust az előzőekhez hasonlóan!!!

Ott és akkor ez nagy probléma volt. A fegyverrel együtt nem jött alaki szabályzatmódosítás. Ez neki számtalan álmatlan éjszakát okozhatott... Később, amíg hivatalos változat nem jött ezzel kapcsolatosan két táborra szakadt a tisztikar, az egyik a hátsó markolat jobb kézben, bal kéz a mellső markolat előtti tokrészen párt tagja volt. A másik tábor pedig a bal kéz hasonlóan az előzőhöz, de a jobb kéz nem a markolaton, hanem előtte fogja át a fegyvert. A második tábor lett a nyerő, bár velünk mindkettőt gyakoroltatták egy ideig, amíg meg nem jött a hivatalos verzió.

Jönnek az ünnepek és a nagyobb arányú szabadságok. Ezt megtoldják majd három nappal azoknak, akik vért adnak. Nosza, ott van mindenki hiánytalanul, a három nap nagydolgoz. A véradáshoz színházjegy is jár, ezt is igénybe vesszük.

²⁶ Az enyém a DI2431 számú.

Az üteg egy része karácsonykor, másik része majd szilveszter környékén mehet. Én a szilveszteri környéket választom, ez az első karácsony, amit a családtól távol töltök. Beosztásomnál fogva választhatnám a karácsonyt is, de nem teszem, ne lássák, hogy előnyben vagyok. Ekkor még nem tudom, hogy ez a választás mennyire szerencsés véletlen, de nemsokára megmagyarázom. A lecsappant létszám miatt minden második nap szolgálat. Egyik délután letesszük, másik délután felvesszük. Legalább megy az idő.

A körletek fűtését a két végében elhelyezett kályha végzi, erősen kérdéses hatékonysággal. Ugyancsak így fűtjük a mosdókat, az irodákat is, a szénellátmány viszont erősen véges. Két kinevezett fűtőnk van, akik kezelhetik a kályhákat, de úgy, hogy takarodóra bennük tűz már nem lehet! Majd csak következő délután lehet begyűjtani ismét, mert napközben vagy a tanteremben, vagy a szolgálati helyen, de legtöbbször a szabadban gyakoroljuk a tüzérségi ismereteket.

Karácsonyeste a szinte üres körletben páran lézengünk. Tanterem, tv, olvasás, de a hangulat erősen nyomott. Mindenki hazagondol. Z. Pista hoz valami fenyőág félét, gyertya rajta, szép gesztus, de bennem ez még inkább valami ürességet okoz.

Az ünnepekkor mindig jobb ebéd, vacsora. Sült, vagy rántott hús és pohárban valami-féle bor. Most már tél van, sok az eső, néha hó és főleg hideg szél.

Az őrség a két órát kinn állva alig várja, hogy melegbe mehessen. Januárban, februárban lesz még rosszabb is, amikor majd a mínuszok dühöngnek és az őrség is bundában, nemezcsizmában álldogálja végig a két órát.

**Akár mi is lehattünk volna...
Itt már a kéztartás is kialakult!**

Két ünnep között hazamegyek szabadságra, majd csak 4-e körül kell visszajönnöm. Hazaérve első út a rendőrség, a szabadságos papírt ellen kell jegyeztetni, majd távozás előtt viszont ki kell jelentkezni. A civil ruha viselet akkor tilos, bár Kazincbarcikán nincs helyőrség, még így is kockázatos, de egyszer kétszer megteszem. A család örül, a napok gyorsan eltelnek, mehetünk vissza. A Nyugati pályaudvaron összeverődik a társaság egy része, várjuk a postavonatot. Vannak, akik eltávrról jönnek, és érdekes híreket mesélnek. Szájtátva hallgatjuk...

Szilveszter, ital becsempészése, lebukás, botrány, fenyítések, lefokozás... Túl sok ez így egyszerre, de Szegedig van néhány óra, addigra sok minden kiderül. R. Tibi híradórajos is közöttünk van, neki mondják, hogy ne lepődjön meg, ő a rajpk. Elődjét N. Lacit az ital mizéria miatt lefokozták és leváltották. Aztán sorra a többiek akár benne voltak közvetlenül, akár csak közvetve, vagy szolgálatban. Mindenki elmereng, hogy az élethez szerencse kell, de nem is kevés...

A történet dióhéjban. B. örgy. a 3. üpk. az ÜTI, 30-án, amikor a városból kimenőről jönnek vissza a srácok. Észreveszi - mert valószínűleg sejtései voltak és nagyon figyelt is és készült rá - a laktanya kerítését elérve ott a fiúk letettek valamit. Ami után jelentkeztek belépésre, és felmehettek a körletbe. Később néhányan a kerítésen belülről visszamenetek az italos zacskóért, ezt várta ki, és rajtuk „ütött”, az italmaffiát leleplezte. Felvittek mindent a körletbe, aztán nagy patália. Itt már az elbeszélések némileg ellentmondásosak, de a lényeg, hogy majd az alkoholt egyesével ki kellett önteniük a mosdóba. N. Laci, aki szerencsétlenségére ügyeletes volt, azonnal el lett marasztalva. Egyáltalán tudott az ügyről? Leváltották és majd, mint fő bűnöst az ünnep utáni első nap a felsorakozott – bent lévő – legénység előtt, lefokozták. A rossz nyelvek szerint ezt J. opk. személyesen végzi, le akarja tépni az örvezetői csillagokat, de azok jól oda vannak varrva. Majd valami zsebkést kerítenek, azzal vágja le. Röhögni viszont senkinek sincs nagyon kedve a látványon. Fenyítések, fogda, szigorítás. Erre érünk vissza, de szerencsések vagyunk, mert akár mi is lehetnénk ezzel az erővel a lefokozottak, fogdások...

Tiltakozásul néhány nap múlva az egész híradóraj kopaszra nyíratja fejét, csak úgy világítanak. Az opk-ig felriad a tisztikar és mindenki a „kopaszok” megbüntetését akarja, mert nyilvánvaló a tettnek az üzenete. Ordibálás, fenyegetőzés, aztán lassan csak megnő a hajuk...

A történések miatt B. örgy. minimális népszerűsége is a negatív nulla felé tendál, viszont egyértelmű, hogy nagyon jó lesz vigyázni vele! Nekem majd lesz is rá okom, hogy ezt az eszembe véssem, még jobban.

Az őrségváltás egy megszokott kis „szertartás” a belépő új őrség adott időre felvonul, az ÜTI háza elé. Jelentés, ő szemrevételezi a csapatot – már előtte az ütegnél alapos kioktatás, őrmintakert – csillog, villog mindenki, főleg a ruhák, a bakancsok. Általában nem sok kekeckedés van. Az őrpk. egy cetlin megkapja az érvényes jelszót és jelhangot, amit majd megismertet az őrség tagjaival. Általában ezek magyar településnevek, ugyanígy a jelhang is. Váltáskor, vagy az ellenőrzéskor ezt is kérdezi az őr. A filmekben megszokott őrségváltási ceremónia itt sokkal szerényebb, még a díszmenetre sincs lehetőség, mert a hely kicsi, no meg egyébként is minek?

Jókora hidegek és egyszer csak rengeteg hó, olyan 60-70 cm. A külső körlet vért iz-zad, de aztán szinte az egész alakulat ezen dolgozik mire a laktanya útjait, az alakuló teret, a bevezető utat letakarítjuk. A továbbiakban ezek karbantartása már könnyebb. Az alföldi hó helyzet azonban kritikus. Nálunk is készenlétbe állítanak gépkocsikat, ha menteni, vontatni kellene. A nyílt terepeken a szél újra és újra torlaszokat épít.

M. őrgy viszont csodálatos ötlettel áll elő. Azt vizionálja, hogy ha ez a tömérdek hó elolvad, akkor a laktanyaudvar egy nagy tó lesz. Megoldást is tud, napokon át lapátoljuk autóra a havat, amit aztán a laktanya előtti téren lerakunk, szintén lapáttal. Lassan minden jelentősebb mennyiségű hó laktanyán kívül van, csak mi vagyunk bent, a készenlét okán. Mit mondjak vidám az élet és az ő népszerűsége is erősen tendál a nullához. A hó is elmegy, a készenléti mentésekből sem lesz semmi, ezt megcsinálják a lánctalpasokkal rendelkező alakulatok.

A hideg viszont néha olyan, hogy az öröknek bundában és nemezcsizmában kell szolgálatot adni. Ez így rendjen is van, csak az öltözködés vesz el egy csomó időt a pihenőből. Egyébként is, ha bárkit is felöltöztetünk az még lépni is alig tud, gyorsan fordulni, mozdulni meg végképp nem.

Tovább megy a zenekari gyakorlás, csakhogy most jóval több időnk van, mint korábban.

Változatlanul tél. Őrség és velünk van L. Bandi is, aki ismét kikötötte, hogy ő fűti a kályhát az őrszobán. Nincs ezzel gond, mert a többiek ezért annyira nem lelkesednek, mint ő. Csinálja, ha akarja. Főleg, a készültségi két órájában foglalkozik ezzel a problémával, elmélyülten, nyitogatja az ajtót, igazítja a tüzet, látszik, hogy ez valami kellemes emlékeket ébreszt és passzió a számára. Fűt is rendesen, olyan az őrszoba készenléti helyisége, mint egy szauna. Éjszaka van, a pihenőben levő örök a másik szobában alszanak, a készültségi bóbiskolnak, ülve. A bejárati ajtó csapódása ébreszt, ami ugye egy belülről zárt őrszobában elég rendkívüli. Mindenki felriad, aztán összekapjuk magunkat. Rajtam kívül három örök kellene lennie, de csak kettő van mellettem. Bandi nincs itt. Rossz sejtés, a fegyverállványhoz azonnal, de az AMD a helyén van. Fellélegzünk, de most már utána, hol lehet? A központos szerint valaki kiment a pk-épületből, mert halotta a kinti ajtót csukódni. Fegyvert fel, az alvókat ébresztem, hogy legyen készültség, aztán ki az épületből. Nem kell sokat menni, még a töltődombot sem érjük el, áll valaki az épület előtt és felfelé bámul. A Bandi gyerek az, a holdfényes szép magyar éjszakában, imígyen: „Nincs rendes huzata ennek a büdös kályhának, nem ég jól a tűz, gondoltam megnézem, hogyan füstöl a kémény! Ebből sok minden megállapítható...”

No, amit ott kap, hirtelen a nagy ijedtségre, azt alig győzi hallgatni, de látszik rajta, hogy erősen hisz az igazában, mindezt az érdekünkben tette, fűt, mint az örült, a szobákban jó meleg van. Félszemmel lessük, az ÜTI szobát, hogy a jövésmenés miatt nincs-e fény, de nyugalom van. Bent elmagyarázom a marhájának, hogy őrségben még az ajtót sem nyithatja ki, csak ha én engedem. Az őrszobából kilépni csak úgy, az meg végképp tilos. Egyébként meg, csak ha őrhelyre megy, vagy velem jön ellenőrizni akkor léphet ki. A frászt hozta ránk. A két pihenőből felvert ő is kiosztja, jól lehordják, a hülye kályhájával együtt. Sajnos velem kapcsolatban nem ez volt az utolsó ilyen hőstette, de annak már komolyabb következményei is lettek.

A rajpk-k egyre több foglalkozást tartanak, főleg olyankor, ha a tiszteknek továbbképzés, vagy eligazítás van a pk. épületben, meg egyébként mindenkor, ha olyan a foglalkozási terv, amivel mi is elbírnánk. Irkáljuk hát rendszeren a kiképzési tervek alapján a foglalkozási terveket. Szabványos dolgok, de minden foglalkozásra el kell készíteni. Később majd pedagógus feleségemnél látok valami hasonlóan leírt óravázlatokat.

Megy, mendegél minden, ha tehetjük, laktanyán kívül vagyunk, még ha az oda- és visszaúton majdnem magfagyunk is a vékony köpenyben.

A köpennyel kapcsolatosan is van egy érdekes történetem. A reggeli torna sohasem marad el, csak az időjárás függvényében a ruházat más. Piszok hideg reggel, ezért teljes gyakorló a reggeli torna alatt, sapka és mikádó nélkül. Az alakuló téren tornázunk, illetve várjuk, hogy a negyedóra elteljen, a sötétből csizmás, köpenyes alak lépked elő, nem kétséges tiszt. Tornázunk, mert egy rész fázunk, másrészt meg, hogy lássa. B. őrgy üpk az. Nézi – nézi, rajta a vastag bélelt, prémgalléros tiszt köpeny és láthatja, hogy fázunk ám. Ekkor a következőket mondja: „*Elvtársak! Egy tizennyolc éves elvtárs nem fázhat!*” Ezzel elballag. utána hónapokig szállóige „*a tizennyolc éves elvtárs nem fázhat*”. Pedig ott bárki megerősíthette volna neki, hogy igeeseen!!!

Bár a köpennyel nemcsak ez a gond, hanem az is, hogy fél lábszárig kellene érnie, ez viszont hihetetlenül slampos, az akkori ízlésünk szerint. Sokan felvarrják. Időnként „*köpenyben sorakozó*” és nagy beszédek, köpenyek aljának leengedése, aki levágta, az fizet...

Mint mondtam a törzsfőnök egy korábbi balszerencsés riadókor, mint ügyeletest megjegyzett. Jön is a következő adag. Az őrség reggelente az opk. és tf. beérkezésekor „*Őrség fegyverbe!*”, azaz, egysoros vonalban a verandán, vállra vett fegyverrel, jobb szélén az őrpok.

Vasárnap reggel nem számítunk senkire, de az őrs a kapuból telefonál, hogy NF. őrgy érkezik. Fegyverbe, vigyázz és jelentés. Meghallgatja, majd csak annyit mond, hogy „*teljesen rossz*”. Indok nincs, és kész. Ez aztán arra, jó, hogy NJ. üpk-t idegesítse, aki rajtunk tölti ki hétfőn a mérget. Az a szerencsétlen riadó sokba kerül nekem! Aztán majd egyszer, nem is olyan sokára viszont én örülök!!!

Az év eleje után kiderül, hogy a legénységi épület átalakításra kerül. A nagy háló körletet szétválasztják mind a három szinten. Középen folyosó a tanteremig, két oldalán a most már két körlet, elől, hátul ajtó. Csakhogy az ágyak így már nem férnek el, jön az emeletes ágyak korszaka, eddig ezt megúsztuk. Az átépítés alatt az érintett üteg költözik, hol le, hol fel, állandó mozgásban vagyunk egy jó hónapig, amíg a három szinten felhúzzák és bevakolják a

hat falat. Aztán ez is elkészül. Mi ismét a másodikon. Az udvar felé az 1, 2. 3. raj. A város felőli oldalon a 4, 5. és a felderítők, valamint a híradók. Bonyolódik az élet, mert a falak és az esetleges zárt ajtók miatt nehezebb észlelni, ha „*előljáró*” érkezik, bár a naposok és az ügyeletes ezért kétszer hangosabban ordít. Még is lesz egy-két alkalom, amikor ezt bekapjuk rendszeren és már csak az ajtónyitásra eszmélünk. Ez még a fűtési szezonban van, utána már jön a „*nyitott ajtó hadművelet*”.

A legénységi ellátmány javítására valahonnan egy teherautónyi alma érkezik. A földszinten berakják egy szobába és Mo. Pista a rajomból lett kinevezve árusnak. Mindenki almát eszik, ő méri, adja, mi meg leperkáljuk az árát.

Valamikor, egy februári délutánon majd eljön az igazság pillanata is, csak akkor ezt még nem tudjuk ilyen kristálytisztán. A dolog úgy kezdődik, hogy NJ. üpk. délután négy után még javában ott matat az irodájában, a többi tiszt és tiszthelyettes már elvillamosozott a vágóhídi megállóból. Mennék ki a városba, már kimenőruhában vagyok, de hívat és a másnapal kapcsolatosan eligazít. Így utólag fölösleges volt, csak akkor még ezt sem tudjuk. Szép lassan esteledik, elenged, olyan 20 perc múlva, de akkor a laktanya elé befordul egy méretes, pk. kocsiból álló autósor. Az üpk. kinéz az ablakon és közli, hogy nyugodtan visszaöltözhettek, de az is nagyon valószínű, hogy ő is, és itt nem lesz hazamenetel. Az ÜTI „*ezerrel*” nyomja a csengőt, az ügyeletesek már rohannak is lefelé. Ilyenkor, aki ott van, az már mind hegyezi a fülét, ráadásul egy csomóan látták a bevonuló idegen autókat, mert a körlet felének ablakai a város felé néznek a bekötőútra. Az ügyeletes rohan vissza, de a nyomában már teljesen idegen tiszték jönnek fel a körletbe, az üpk-t aki jelentkezik, a parancsnoki épületbe irányítják. és elhangzik a „*riadó*”. Indul a verkli, rohannak a kiértesítők. A villanyok le és égnek a petróleumlámpák - de nem az Omegától, hanem ténylegesen. Villámgyorsan összeáll a riadóórség is. Eltrappolnak, váltanak, a leváltottak futnak vissza, annyi előnyük van, hogy a hátizsákjuk kész. Rohamtempóban megy minden! Az idegen tiszték nem szólnak egy árva szót sem, nem irányítanak, csak figyelnek és ekkor már mindenkiben derengeni kezd, hogy ez itt valószínűleg a hadosztálytörzs színe-java és nekünk önállóan kell tevékenykedni, bár akkor még ezt sem tudjuk, mert a tiszték még csak ezek után fognak beérni. Alig-alig érhetek haza! Azért várjuk őket, megnyugtatóbb lenne, ha itt volnának már, de nem jönnek! Mindenki ezerrel pakolja a felszerelését, pokrócok koszorúba, amikor a személyes dolgok készen nyitattjuk a vegyvédelmi és a fegyverszobát, rajonként be, majd ki. A megfigyelőktől változatlanul egy hang sem jön, a petróleumlámpák derengő fényében megy minden készülődés. Jönnek az rpk-ok. sorban, jelentik a készet. Rajsorrendben együtt az üteg, vezetem le őket futólépésben, a lépcsőházban - most nincs még suttogás sem - irány a telephely, ahol a gépkocsik már állnak kifelé. Az ellenőrök utánunk. Várjuk, hogy végre tiszt jöjjön, de nem jön! (Aki jött az a pk. épületbe lett vezényelve!) Nincs mit tenni a riadó teljes, tehát a tanultak szerint tovább. A kocsik a készenléti lőszerraktár előtt és minden raj az első tüzérségi lőszer javadalmazást már rakja is fel, a gyalogsági lőszeres ládákkal együtt.

Itt egy újabb meglepetés, szálás, idős ezredes²⁷ a lőszer felrakásakor sorban megszólítja a lövegpk-okat, mit tesznek fel, mennyit és miért? A válasz a megfelelő mennyiségű repesz-,

²⁷ F. ezredes, hadosztály pk, Kiskunfélegyházán.

páncéltörő-, és űrméret alatti lövedék. Elenged bennünket, de nem mondja, hogy jó, vagy rossz. A ládákon orosz nyelvű feliratok, de ezeket meg tudjuk különböztetni, hiszen 8 éve tanuljuk ezt a nyelvet és korábban el is magyarázták, megtanultuk, hogy miből mennyit kell felpakolni!

A kocsik sorban az alakuló tér szélére állnak, a rajok már tolják is kifelé a lövegeket, felkapcsolás, lassan a kocsin van minden már csak a dögnehez akkumulátorokért kell elrohanni a két vezérlőveg személyzetének, az infrához. Aztán a kocsik előtt sorakozunk, majd elhangzik a gépkocsira parancs és ezzel részünkről kész.

Ekkor már minden jármű kint, az osztály teljes gépkocsiparkja felsorakozva, a két üteg felszerelve, indulásra kész.

Amikor tudjuk, a fényben az óránkat nézegetjük, szerintem a futott idő jó, ezzel nem lehet baj, de hol vannak a tisztjeink? Aztán csak ülünk-ülünk. Ahogy esteledik egyre hidegebb, de senki sem mer a kocsikról lemászni.

Hogy hol van a tisztikar az összes tiszthelyetessel együtt? Utólag kiderül. Hát a pk. épületben vannak összegyűjtve és az „idegenek” által kiadott feladaton dolgozik mindenki, ki-ki, beosztásának megfelelően.

Öreg este és még mindig semmi, pedig a cucozás óta órák teltek el! Idegen tiszt érkezik, és jön a „gépkocsiról” parancs. Közli, mindenki felvonul a körletébe a személyes felszerelésével, levetkőzni tilos, az alakulón pedig minden úgy marad, ahogy van. Így telik el az éjszaka, de legalább már nem fázunk. A tanácsstalanság változatlanul teljes. Még csak híreink sincsenek, mert az osztálykidolgozók – térképészek – sem jöttek vissza, a telefonközpontost meg nem merjük kérdezni, hátha mögötte is áll valaki. Reggel az idegenek elautóznak, nekünk parancs, hogy mindent a helyére, mert nem megyünk sehova.

Rövid időn belül híre megy, hogy NF. őrgy törzsfőnök nem tudta elindítani a feladatra az osztályt, amit a helyben kapott feladatra kiagyalt, azt nem fogadták el. A gyakorlatot valamikor hajnalban felfüggesztették, mint elégtelent. A gyakorlat egyik fele rendben van, az irányítás viszont „kisiklott”. Napokkal később beteget jelent, helyét Gy. szds. felderítőfőnök veszi át, egyelőre ideiglenesen, NF-et jó ideig nem látjuk viszont.

Ekkor én egy kicsit megnyugszom és elmerengek az élet dolgain, ahogy ezt egy 18 éves teheti, de tanultam én valamikor elsőben a görög mitológiákban és drámákban az isteni igazságszolgáltatást, ez most az volt?

Az viszont igaz, hogy mind NJ. mind B. őrnagyok, üpk-ok ,elégedettek, a legénység megtette, amit „megkövetelt a haza”, azt , hogy nem indulhattunk el a kitűzött feladatra egyértelműen a törzsfőnök nyakába varrták.

Egy borongós nap. Négyszögben állunk az alakuló téren, mindenki, aki nincs szolgálatban. Középen az opk. és egy nyilvános katonai bírósági ítéletet olvas fel. Nem is ítélet ez, inkább csak a tények közlése az okulásunkra. Ezt a magasabb parancsnokság rendelte el. Egy hozzánk közeli városban az őrszolgálatból megszökött egy katona, fegyverrel, lőszerrel, mindezzel, ahogy ki volt állítva. A váltáskor vették észre és indultak is utána. Először a rendőrök az otthoni címén keresték, ahol kiderült, hogy ott már járt és a volt mennyasszonyához indult. Tulajdonképpen ez volt az indíték, az ok, ment hozzá, eligazítani az elpattant dolgokat. Odaért a rendőrség, mire a srác egyből közéjük lőtt. Nem sokat „gatyáztak”, fegyveres katonával nem kezdtek ki, hívták a helyőrségi ügyeletes alegységet. Ennek pk-ja felszólította, hogy adja

meg magát, mire rájuk is lőtt néhány sorozatot. Ők aztán már nem sokat cicóztak, hanem viszszalóttak. Egy halott árán – a szökevény – az ügy megoldódott, mi pedig okulhattunk.

Lesz majd még egy ügy ebben az időszakban, amikor börtönből szökött bűnöző, vadászfegyvert szerezve, rendőrt lelőve Jugoszláviának indul. Napokig keresik, a karhatalmisták, határőrök, egyre nagyobb területen, már a katonaság bevetését is fontolgatják. Nálunk a kiképzést felfüggesztik. N. tsz.szkv, aki a 3. üteg szolgálatvezetője, tényleges idejében karhatalmista volt, most részletes előadást tart számunkra a területzárásról, a nyílt és fedett területek átfésüléséről, meg még egy csomó dologról. Mindezt csak úgy barátilag. Ebből csak azt tudjuk leszűrni, hogy ez nem tréfadolog. Napokig terepen, éjjel-nappal, esőben-sárban a Szeged környéki tanyavilágban és még fegyverest is kell keresnünk, nem lesz egy vidám dolog. Másnap

délelőtt eligazítás az ilyenkor teendőkről – most már hivatalosan – készülnek a kihelyezési tervek a parancsnoki épületben. Aztán mire indulnánk, akkor vissza minden, időközben, valakik megtalálták, lelőtték. A neve Burány, vagy Burányi volt? Nem kell mennünk, nem is baj.

Akárcsak mi...

A kiképzési szakasz végén lövészet ismét Újszegedes a lőtéren, hogy a kiképzési szakaszt lezárjuk. Csakhogy most már a lőtér is mi biztosítjuk. Ez azt jelenti,

hogy a toronymagas lődomb irányába, a nagy semmi felé, kétoldalt a lőtér szélén, felállítjuk az őrséget, fegyverrel, kézi húzós rakétával természetesen, hogy ha valaki mégis becsámbo-

rogna, akkor a rakétára a lövöldözést le lehessen állítani. Bár a lődomb olyan magas, hogy felette átlőni csak szándékosan és toronymagasasan lehetne. Kilométeres gyaloglás, többször amíg kimegy és visszajön a lőtérőrség, majd még egyszer, hogy ők is löhessenek. A sár kilós koloncokban a bakancsunkon, körben szántás, földutak.

Mindenki kap öt löszert, amit betárazunk és sorban, fekvőből, a fedezékből kinyújtott álló alakokra kell lőnünk. A farostlemezből szabott alakoknak lécből készült nyele van, és aki tartja a beton tetejű fedezékben, az érzi a találatokat. A fedezéket telefonvonal köti össze a lőállással. Az öt lövést két sorozatra kell elosztani. A fegyvernek a jobb oldalán vetődik ki a hüvely a lövés után, ezért a bal szomszéd mindig nagyon hangos.

Ez úttal is négykézláb mászkálunk a lőállásoknál, hogy a kilőtt hüvelyekkel elszámolhassunk. Ezt akkor és ott rendkívüli módon szigorúan vették! Amíg mind meg nem lett, addig nem volt hazamenetel.

76 mm-es, ZIS pct. ágyú²⁸

Erre jegyzi meg valamelyik tiszthelyettesünk, hogy itt egyszer látott szovjeteket löni, „halomban álltak a lőszeres ládák, és amíg a tisztjeik szerint nem lőtt a katona elég jól, addig adták neki a lőszert, és annyit, amennyit csak akart”, ehhez képest én már eddig nyolc lőszert lőttem el két lövészetten! Hiába, no, a tudás hatalom, ezek szerint mi tehetségesebbek vagyunk, nekünk ennyiből is sikerült!

Ez már bőven a következő kiképzési szakasz. márciusra ennek is vége. Március 12-én már varrjuk is fel a jelvényeket, nekem a 3000 m-es futás a „kiválóba” került.

Élenjáró lettem csak, de nem zavar. Az 1. raj is élenjáró, így rpk-ként is az vagyok. Beirkálják a katonai igazolványba, kiosztják az ezzel járó kimenő és kimaradási engedélyeket, ami természetesen semmit sem ér, mert

ennyien egyszerre nem lehetünk kint. Úgyhogy ennek csak erkölcsi értéke van, haszna kevés.

Kezdődik majd az újabb kiképzési ütem. Ez már az utolsó lesz, a bakonyi tüzérségi lőtérre való záró gyakorlattal, utána meg tiszthelyettesi vizsga.

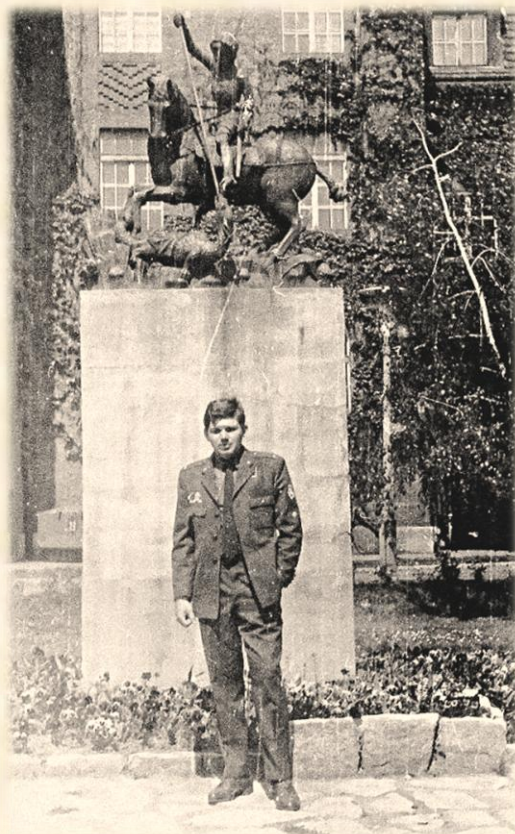
Előtte azonban nagyon kora tavasszal a bócsai tüzérségi lőtérre megyünk,

szoktató lövészetre. Ez egy viszonylag kis lőtér, csak közvetlen irányzásra, ezt is négyen nézik és ellenőrzik, nehogy kilőjünk a lőtérrel. A löveg a 2. világháborús 76 mm-es páncéltörő ágyú, messze kisebb, mint a mi 85 mm-esünk. Fix fedezékbe téve, ezzel tehát nincs gondunk. Ráadásul ennek nincs közvetlen irányzású egyenes távcsőve, amivel eddig gyakoroltunk, ezt is a Goerz-féle lövegtávcsővel kell megcsinálnunk. Mi ezt csak közvetett célok esetén hasz-

²⁸ A ZIS-3-as páncéltörő ágyú a második világháború leghíresebb szovjet lövege volt. Tervezését 1941 tavaszán kezdték el. Bár nyár elejére elkészültek az első prototípusok, a döntéshozók közül többen nem ismerték fel a benne rejlő lehetőségeket, ezért rendszerbe állítására és sorozatgyártására csak 1942 elején került sor. Nagyon olcsó volt, ez volt az első igazi tömeggyártásra került löveg. Lőszere megegyezett a T-34/76-os harckocsi lőszerével. A fegyver lövegtalpát kisebb teljesítményű ágyúhoz tervezték, ezért igen nagy csőszájféket kellett az ágyúcsőre felszerelni. Űrméret: 76,2 mm, űrméret-hossz: L/42,6, csőhossz: 3246 mm, személyzet: 6 fő, tömeg: 1116 kg, lőtáv: 13.300 m, lövedék-kezdősebesség: 680 m/s.

náljuk. Minden rpk-val lövetnek, harckocsi makettre, fedezék-, épület makettek. Nincs irányzó, az rpk. az irányzó. Kijelölés, célzás, ellenőrzés a lőteresektől még külön is, aztán „tűz”. Mit mondjak, így elsöre képtelenül nagyot szól, cseng-bong a fülem, a fejem. Lövéskor az ágyú hátra nem ment, de pattant is egyet felfelé, még jó, hogy a szemem, fejem elvettem, mert másként lenne egy monoklim. Egy lövés és kész jön a következő ember. Amíg a többiek várjuk egy csapat idegen srác jön, mint kiderül Mezőtúrról, szintén elő felvételisek. Néhány nálunk lévő srácnak, néhány korábbi iskolatársa, aknavetősök. Rövid beszélgetés, amíg a pk-juk a mienkkel szót vált, aztán eltűnnek. A nyitott teherautókon még most már a kissé jobb időben is összefagyunk, Szegedig több mint nyolcvan kilométer.

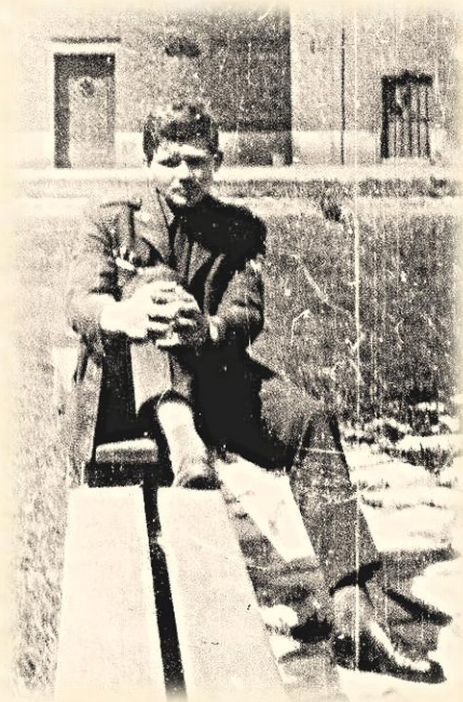
A téli gyakorlatozásainkról már nem is beszélek, még a lehajtott téli, prémes sapkában is majd

szétment a fejkünk! Bár a tényszerűségért meg kell állapítani, hogy alig beteg valaki, a megfázás az előzőek ellenére nem gyakori. Hozzászoktunk?

Teljes gözzel folyik kiképzés, most már a különlegesebb tüzérségi dolgokról is. A napközbeni irányzás, már mindenben hibátlan. Éjszakai irányzás, világító kisegítő céllal, a kollimátorral, amelyet szinte sohasem tudunk tisztességesen beállítani. Ezt aztán gyakoroljuk szakadásig. Most már minden a nagy bako nyi lövészet fényében dereng.

1970 nyara,
Szeged

A szolgálat és a munkák ugyanúgy, mint eddig, van mindkettőből bőven. Kicsit azért könnyebb, mert a márciusi előléptetés – amelyből természetesen kimaradunk egy páran (lásd N. Gyula ügy) – óta a tisztési állomány sokkal nagyobb, tehát ügyeletesnek már sokkal többen járhatnak, mint eddig. Az őrség azonban ezután is a mi gondunk, a rajparancsnokoké.

Kézigránát dobási gyakorlat, ugyanott, az újszegedi lőtéren. A lődomb előtt földbe ásott, nem túl mély fedezék. Oktatás már előtte hetekig. Támadó gránát, a nyeles. Mindenki tudja már mit és hogyan, gyakorlókkal mindenki akárhányszor is dobott. Minden a hátra lendítésen múlik a kibiztosítás után, mert a tehetetlenség miatt távolodik el a fej a nyéltől és ez hozza működésbe az ütőszeget. Azért a szorongás mindenkin látszik. Sorra kerülök, jelenke-

zem a dobókörben. Gránátot a kézben, kibiztosítani és tanultak szerint, hátralendítve az álló alakok közé dobni. Ezután lebukni a fedezékbe és várni a robbanást, ami jön is. Kiderül hát, hogy ezt is meg lehet csinálni.

X. honv. a törzsszakasz jeles tagja. Kimaradáson van, de az időt már erősen túllépte. Kétségbe esett mentőötleme támadt. Az ÜTI-nk és az ő nevelő apja – aki határőr tiszttel jó barátok. X. tehát a városból felhívja a laktanyát, kéri az ÜTI-t és elmagyarázza, hogy a „*fia az elhúzódtott családi beszélgetés miatt késni fog*”. Nincs is ezzel semmi baj csak a telefonban szóló hang túl „*fiatalos*”, ezért a beszélgetés befejezése után természetesen telefon a „*határőr tiszttel barátához*”. Ő aztán természetesen semmiről nem tud semmit. X. diadalmasan beérkezett a laktanyába – jókora késéssel – ahol jelentkezett. A körletébe természetesen már nem kellett felballagnia, ott várta a kitöltött fogdajegy a kapuban. Hja, néha a legtökéletesebb konspiráció is egészen apró dolgon szokott megbukni... Később ő maga mesélte el a történetet, okulásunkra.

Valamikor tavaszra teszem az új kimenőruhák megérkezését. Szegeden és környékén nekünk van legelőször, ehhez csak nyáron van ingzubony, az is elegánsabb, mint a régi. Egyébként barna félcipő, hajtóka nélküli nadrág, zakó, ing, nyakkendő, és tányérsapka. Mielőtt megrendelik N. tsz. szkv. (Nekünk ekkor már csak „*szaki*”, beletörődik, nem bánja, majdnem úgy bánnak vele, mint velünk, nincs sok különbség. Egyébként is a maga 160 centijével és két oktávval magasabb hangján elkiáltozott „*ijesztgetései*” inkább humorosak, mint félelmetesek.) mindenkiről méreteket vesz egy táblázat szerint. Ami után a ruhák megérkeznek elég „*jólfésültek*” leszünk. No, ez kell csak a mellettünk tanyázó műszakiaknak, most már a villamoson is kötekszenek. Vagyunk mi „*zsúrfiúk*”, „*táposok*”, „*mama kedvencei*”. Főleg a „*zsúrfiú*” műszaki katonán látszik, hogy fogalma sincs, ez mit jelenthet, se a beszéde, se kinézete nem olyan, hogy ezzel tisztában lehetne, inkább csak hallotta valahol és megmaradt benne. A városban sokan azt hiszik, hogy ez tisztai ruha, nem hiszik, hogy sorkatonák vagyunk.

Bár már erősen keverednek bennem az időpontok, de valamikor kora tavasszal kell mennünk Hódmezővásárhelyre a „*Ki Mit Tud*” újabb versenyére, készülünk is rendesen, a taktika változatlan. Az idő most jobb, a távolság is alig több húsz kilométernél ezért, zenekar, felszerelés teherkocsin. Irány a megadott laktanya. Az étkezde itt is óriási, de saját felszereléssel fogunk játszani, mert itt nincs olyan jó előkészítés, mint Kiskunfélegyházán volt. Nem gond, lejátsszuk a részünket, hallgatjuk a többieket, majd várunk a döntésre. Ez aztán meg is születik, de katonásan furcsa. A kalocsai alakulat zenekara nem ért ide, nem, hogy a kezdésre, egyáltalán egész nap se hírük, se hamvuk. A zsüri ítélete: a mai három legjobb még egy napot itt marad, addigra megjön a kalocsai is – ez már tuti – és akkor újra játszás és döntés. Erősen szabadkozunk, a papírunk délutánig szól. Nem számít, telefonon távmondattal utasítást Szegedre, maradunk, de nincs nálunk semmi. Intéznék valami ennivalót, adnak délutánra kilépőt, majd mutatnak egy üres körletet, ahonnan az aknavető üteg éppen a Bakonyban van, itt majd alhatunk. Mondhatni szokatlan helyzet!

Itt látunk először első lépcsős alakulatokat. Még a napos is teljes fegyverzettel, igaz a hátizsákja és a holmija az asztal alatt. Mászkálunk a városban, este betévedünk a város központ-

jába, egy hatalmas étterembe, élő zene, játsszák rogyásig az Illés számokat, meg úgy általában mindent. Nem sok pénzünk van, úgyhogy ez csak villámlátogatás.

Kapunk reggelit, de nem tudunk borotválkozni, ez a belénk neveltek szerint most szorongást okoz, ha tisztel találkozunk, nem tudhatja kik, mik vagyunk. Nem jó érzés.

Újra játszunk a zsűri előtt, bár a kalocsaiak mostanra sem értek ide! De már nincs tovább, eredményhirdetés: első a kalocsai alakulat zenekara (!?) – akik itt sincsenek – a másodikra már nem emlékszem, de a tisztas harmadik hely a mienk és ennél több nem is kell. Ilyen az alakulatunknál még nem volt, úgyhogy V. alez. elégedett lesz majd velünk.

A döntésre a magyarázat egyszerű, katonás. A zsűri elnöke – ő a legmagasabb rangú, úgy emlékszem ezredes - kijelenti, hogy ő már hallotta a kalocsaiakat játszani, ők mindannyinknál jobbak, tehát ők győztek, mert ha itt lettek volna, akkor bizonyosan ők lettek volna a legjobbak... Vita nincs, nem is lehet, a zsűri sem szól egy szót sem, végre szabadulunk és irány vissza. Az ÜTI csak meresztgeti a szemét, mert az eredeti papírunk van csak nálunk, és ez alapján majdnem 24 órás a késés, neki meg nem szóltak. Majd némi telefonálgatás után belenyugszik, hogy nem szükséges az egész zenekart és kíséretét letartóztatnia.

V. alez. elégedett, napiparancs, dicséret, színház. Amikor a részletekről kérdez, elmondjuk a szereplést és az eredményhirdetést is. Hihetetlenkedve néz, látszik, nem érti a zsűri döntését, de nem baj. Az elképzelése bevált, a szereplés tisztas, Szegedről más alakulattól nem voltak szereplők. Karikatúrát rajzol rólunk a könyvtáros tanárnő az alakulat „*aranykönyvébe*”, hja, ezt is megértük. Ezután is zenélgetünk, mert egy ilyen híres csapatnak most már a szegedi katonai rendezvényeken is „*villantani*” kell majd!

KISZ titkár Gyula, még elégedettebb és már szervezi a továbbiakat, de mondjuk neki, hogy csak módjával. Annyi a szolgálat, hogy alig győzzük, nincs túl sok idő zenélgetni.

N. tsz. szkv. a 3. üteg szolgálatvezetője a laktanyában egy kis garzonlakásban lakik. Ha nagyon unatkozik, esténként feljön az ütegekhez beszélgetni. Csoda egy figura, ékesen elmeséli, hogy a karhatalomnál szolgálta le a tényleges idejét, ami akkor ott és a határőröknél 3 év volt. Az ottani szigorról, a fenytésekről, és minden egyébről, amit ecsetel, be kell látunk, hogy itt nincs is olyan rossz dolgunk! A maga 160 centijével, az ehhez való testsúlyával és kamaszosan magas hangjával elég mulatságos. Egy csomó „katonás” kiszólást ismerünk meg tőle. A szalonképesebbekből néhány: „*Maga olyan szerencsétlen, mint Himnuszban a balsors.*” „*Olyan, mint a zsidótemplomban az utálatos lép.*”... Egyébként jó indulatú, nincs sok baj vele.

Itt ejtek szót egy olyan szolgálatról, amit, aztán ha csak lehetett kikerültem. Ez pedig nem volt más, mint a „*látogató ügyeletes*” szolgálat. Nem volt nehéz, szó sincs róla, csak ülni kellett és figyelni, ahogy a civil rokonok, látogatók az étkezdei asztaloknál, vagy később a KISZ klubban beszélgetnek, esznek, isznak a katonákkal. Nagyjából mind a környékbeli srácokhoz jöttek, vasárnaponként. Pontosan az „*ittak*” volt itt a lényeg, mert tulajdonképpen azt kellett volna minden eszközzel megakadályoznunk és a szeszcsempész maffiákat leleplezni. Ezen kívül pedig azt figyelni, hogy senki a hadititkokat el ne árulja, azt meg különösen figyelni, hogy csak a kijelölt úton volt szabad a látogatóknak menniük. Bár ezt kijelölt katona irányította. Mindezt kimenő ruhában a fő pulpituson ülve kellett végigcelebrálni. A szegény látogatók közül sokan ezt teljesen félreértelmezték és elkezdtek az asztalhoz hozni a „*kósto-*

lőkat”, volt ott hús, sütemény, minden. A pofámról majd leégett a bőr és hiába szabadkoztam csak rakosgatták le! Máskor inkább elmentem őrségbe, ez számomra egyszerűbb volt, ismerem viszont olyat, aki szerette csinálni!

Éjszakai gyalogsági lövészet, a szokott helyen. Lőtérőrség ki, mi felvezetők vissza. Az őrség eligazítása és feladata a szokásos, náluk a rakéta is.

A célok álló alakok, amit reflektorokkal valamelyest megvilágítanak. Most lövészet közben jól jönnek az AMD-k lángrejtői, melyek egyben csőszájfékek is. Úgy emlékszem 5 lőszer a kiszabat. Ezzel nincs is gond, a nagyobb baj, hogy az üres hüvelyeket vaksötétben kell kitapogatnunk a fűben! Ezzel megy el egy csomó idő. Az egyezség szerint a lövészet vége a lőtérrel egy fehér rakéta. És ekkor bekövetkezik a katasztrófa! A rakétára válaszul a legtávolabbi őrtől is felszáll a rakéta, majd sorban egymás után a többiektől is, óriási ordítózás a tisztikar részéről. Viszont csodálatos tűzijáték a nagy magyar éjszakában. Őrség bevonul, kiderül, hogy F. Béla (sajnos 2. üteges) lőtte ki először a rakétáját, ő volt jobbra kint a legtávolabb. A kérdésre, hogy miért a válasz, hogy jó ötletnek tűnt, egyébként sem lőtt még fel rakétát soha. Kapitális letolás mindenkinek. Van ebben szó az engedetlenségről, szándékos ellenszegülésről, határtalan gazemberségről, a nép vagyonának elherdálásig minden... Ennek ellenére szép volt a látvány. Másnap kihallgatáson áll az érintett kompánia, mindenki lakol.

Ebben az időben kell szót ejtenünk egy történésről, amely elég különös az osztálynál. A főzés már bőven a saját konyhákon történik. Egész délutáni lőtás-futás után alig várjuk a vacsorát. Levonulunk, és mindenki elégedetten megállapítja, hogy ez bizony túrós csusza, nohát, neki lehet látni. Az első falatnál mindenki leáll, agyon van cukrozva. Ordítózás, hóbörgés és lám megjön, az ÜTI is, aki éppen az eü. tiszt. Megérdeklődik a „*népharag*” okát és egyszerű megoldást talál ki. A vacsorát mindenki egye meg úgy, ahogy van! Senki sem eszik, ez aztán határtalanul felbőszíti, ordítva parancsolgatja, hogy együnk, de mi nem. Felállítja a jelenlevőket, ki az alakulóra, sorakozó és vigyázzmenet. Időnként kérdés, visszamegyünk-e enni. A válasz nem, újra és újra menetelünk. Aztán belefárad, vagy elhívják? Mi felvonulunk a körletbe és a szakácsnak tized íziglen elszidjuk minden rokonságát.

Másnap az üpk. foglalkozik az engedetlenségi akcióval, de csak úgy „*félszívvvel*”, mert még a letolások is eléggé mérsékeltek. Viszont többet nem lett cukrozott túrós tészta! Az eü. tiszt viszont bekerül a hosszú távú memóriákba, bár eddig nem volt sok dolgunk vele, kivéve, amikor levagdosta a gyanútlanok vízhólyagjairól a bőrt. Később, adandó alkalommal majd megpróbálunk törleszteni. Ez hamarosan el is jön. Nappali lövészet a gyalogsági lőtéren. A tiszték, tiszthelyettesek is lőnek. Lőlapra lőnek először pisztollyal, úgy 25-30 m-re.

Ekkor nekik a PA-63 van rendszeresítve, amely szemre pofás fegyver. Engem a könyvekben már látott, valamikori Walther PPK-ra emlékeztet, de alumíniumtokkal készült. 9 mm-es.

Félautomata, tömegreteszelésű, súlyzáras rendszerű pisztoly, külső kakasos, repülő ütőszeggel. A biztosítása a szánba épített forgóbiztosító, az elsütő szerkezete a revolverező lövést is lehetővé teszi. Nem túl híres a pontosságáról, bár ezt mi nem tudjuk megítélni, mert a lőlapokat nem mutatják meg. Amikor ezzel megvannak ők is álló alakra fognak lőni az AMD-jeikkel, amelyek viszont nekik 20-as tárral vannak rendszeresítve.

A felállás a szokott, most egy időre fedezékparancsnok vagyok, azaz figyelem majd a célokat tartókat és a telefonostól veszem az utasításokat. A fedezék betonból, főleg a teteje – ez meg-

nyugtató – azért mégis mindenki, aki ott van, igyekszik a lövés irányában lévő falhoz közelebb kerülni! Megy a lövészet, cuppognak a földbe fúródó lövedékek, nem lenne jó velük szembenézni! És ekkor két rendkívüli esemény! Az egyik, hogy rászólnak a telefonosunkra diszkrétum, hogy a nekünk balról második alakot ne vegyük le még találat esetén sem! Jelszó: arra lő az eü. tiszt. Áll is az alak rendületlenül, már vagy az n-edik sorozatot lövi rá, amikor az üpk-nk eszmél, veszi a telefont, személyesen és diszkrétum beleszól, hogy a „*b...kodást abba-hagyni*”. Fel sem merül a folytatás, az alak ledül, de azért némi izgalmat szereztünk az illetőnek. A csoda az, hogy NJ-től még nagyobb letolást sem kaptunk az ügyben!

Megy a lövészet, már a legénység is lő, amikor mindezek közben – oldalról a fedezékbe érkezik – T. Péter, aki 3. üteges. A szívbaj határán mindenki, aki a fedezékben van! A kérdésre, hogy mi a f...szt szaladgál itt lövöldözés közben egyszerű a válasz. Szerette volna néhány kételkedőnek bizonyítani, hogy ő nem fél!!! Kiment a lőtérrel oldalra, a fák között előrejött a fedezék vonaláig, majd befutott. Hát, ha ez a Peti normális... Amikor váltás lesz, hogy mi is löhessünk, a lövészet vezetőjének feltűnik, hogy eggyel többen jövünk ki a fedezékből. Óriási botrány, hápogás, káromkodás, kapja ám Peti rendesen mindenkitől. Ez most viszont vérre ment, aki csak belegondol is, a haja szála égnek áll. Ez óriási baromság volt részéről, viszont ezek szerint tényleg bátor, vagy csak hülye?

Őrségben vagyunk. A telephely előtti ór, az ebéd előtti órákban, L. Bandi! Csenget, gondolom, valaki be akar menni a telephelyre, ezért szabályosan kimegyünk. A látvány hátborzongató és körben az alaki foglalkozást végző rajok dermedten figyelnek. Ott áll K. hdgy az őrtől nem messze, s az őrnök kezében a fegyvere. Rövid úton kiderül, hogy a hadnagy cigarettázva nézi az alakizást, közben a telephely betonjára lép. Az ór felszólítja: „*K. hdgy. állj! Cigarettaát eldobni, eloltani!*” Az egyértelmű, hogy a telephelyen tilos a dohányzás, meg az is, hogy már a telephely előtti beton is zárt területnek számít, ez a hülye Bandi viszont kézbe vett fegyverrel nyomatékosítja a felszólítást. A hdgy. természetesen azonnal eldobja a cigijét, eltapossa és nem is mozdul. Amikor odaérünk, hihetetlenkedve néz ránk, bár nincs kedve nevetni az egészen és be is várt, mint őrpkt, nehogy baj legyen. Ballagunk vissza, amikor megkérdezi: „*Mondja Rónaföldi ez az embere teljesen normális?*” Mit mondhatnék, egy csapat nagy tudású katonáorvos sorozta be! Már csak ez hiányzott, de érdekes módon nem lesz belőle ügy, csak a srácok nevetgélnek időről-időre: „*K. hdgy állj! Cigarettaát eldobni, eloltani!*” Most már kimondottan félek Bandival akárhová szolgálatba menni, ki is kerülöm ezt, ha tehetem. Nem mindig sikerül és ebből lesz is még egy méretes patália. Ver a sors vele rendesen...

Eltelik szépen az április is. Folyik a kiképzés, „*arccal a tüzérségi éleslövészet felé*” jelszóval, ami majd felteszi az i-re a pontot. Gyakorolunk napszámra, megosztott és közvetlen feladatok rogyásig, de már jól mennek a dolgok, tudunk már mindent a tájolásokról, a belövésről, a tűzlegezőről, a gyorstűzön át, az osztűzig, még számtalan dolgot, lassan már a készség szintig.

Hívat NJ. őrgy. üpk. és elrendeli, hogy a táborig tüzérség tankönyvből tanuljam meg a tűzfedezettel történő előretörés fejezetet, mert ezt holnap bemutatjuk az ütegeknek. Megtanultam, ami ott le volt írva és értettem is. Másnap a laktanya előtti gyakorlótéren vagyunk, amikor elrendeli a bemutatót. Az 1. löveg és egy másik általa választott hajtja majd végre, melyet ő vezényel személyesen. Az összes löveg mozgására a kis területen egyszerre nincs lehetőség.

Vezényszóra előre indulunk a kocsira kapcsolt löveggel és úgy 60-70 m-re megállunk, a löveget harchoz állítjuk a megadott irányban. Ekkor indul a másik löveg, megelőz bennünket úgy 100 m-rel és most ez vesz tüzelőállást. Felkapcsolunk, és már vágatunk megint előre, úgy 100 m-re megint tüzelőállást foglalunk. Ez megy felváltva egészen addig, amíg a kiserdő szélét el nem érjük. Az elv egyszerű, az egyik löveg mindig tűzfedezetet biztosít, amíg a másik előremegy és fordítva. A másik kocsi előretörés közben behajt az erdei útra. Én úgy gondolom, hogy nekünk már nem kell utána menni, mert nem lesz hely a fordulásra, egyébként is ott már vasúti pálya, nincs tehát tovább. Robognak is kifelé és int, hogy kész, mutatja, hogy irány a laktanya. Bent aztán szólít és mondja, hogy jó volt, főleg az, hogy az erdei úton már a mi lövegünk nem ment utánuk, mert bajos lett volna két kocsival megfordulni. No, ez jól sikerült.

Itt jön a történet a régi szovjet, de sosem használt híradó autóról. A források a tőlünk beosztott két gépkocsivezető, kis mértékben pedig L. ftörm. gk. tiszthelyettes. Parancs jött, hogy Budapestre kell felvinni, ahol leselejtezik. Kijelölik a két gépkocsivezetőt. Az autó benzinnel, megtankolják és mivel senkinek semmi tapasztalata sincs az üzemeltetésre vonatkozóan, tartaléknak egy kétszáz literes hordót is visznek, tele benzinnel. Akkor látjuk a sohasem használt autót először elindulni és gurulni. A lényeg a lényeg, hogy a teli tankkal és a tartalékkal Szegedről – emlékeim szerint - egészen Dabas magasságáig el is mennek. Ez olyan 140-150 km és itt fogy el minden üzemanyag! Mindenki elképedve, mert ilyen fogyasztásra nem gondoltak, mentést kérnek, és úgy visznek nekik üzemanyagot, hogy végre beérjenek Budapestre és leadhassák a kocsit. Ha csak 100 literes saját tartályt tételek fel, ez akkor is 200 liter/100 km fogyasztás!!! Aztán visszaér a személyzet és hihetetlenkedve hallgatjuk az egészet, ez elképesztő.

A laktanyában semmiféle tranzisztoros készülék senkinél sem lehet. Erre szigorú parancs van érvényben. Ekkor már a zsebrádiók korát éljük. A törzsszakaszban viszont a távirádszoknál van, amikor ők az ottani ügyeletesek éjjel rendre lehet hallgatni a „Rádió Luxemburg” zenei adását. A legjobb zenét adják, ráadásul középhullámon, amit senki sem zavar! A rádió tényleg picike, erős sem lehet, ezért az első és a második emeleti lépcsőfordulóban álldogalunk, lejön általában a 3. üteges is és csendesen megy a rádiózás. Innen látni az ÜTI szobáját, ráadásul a telefonközpontos ügyis rögtön riaszt. Egyébként is így naprakészek vagyunk a világ slágerlistáiból és az idő is gyorsabban telik.

Április 4-én, „*hazánk felszabadulásának 25. évfordulója*”, általános amnesztiát hirdetnek a HTK-ra vonatkozóan. Akinek eddig volt az fellélegzik, akik meg sumákolnak – mint mi – azok meg káromkodnak. Imígyen a történet.

Sokat vonulunk teljes felszereléssel, lövegekkel át a városon, hogy Sándorfalva felé elmenjünk ide, oda. Egy ilyen alkalommal a gépkocsin a lábaknál a sok feltekert, de a gázálarctokról levett vegyvédelmi köpeny, hogy ne kelljen cipelni, kényelmesebben lehessen ülni. Hogy, hogy nem egy leesik az autóról, nincs megállás a menetoszlop vonul. Nagy a gond hetekig sumákolunk, bár mindig botrány a vége, mert aki utoljára ér a vegyvédelmi szobába az köpeny nélkül marad. Már mindegyikben „*száz név*”, de a hiányon ez nem segít, mondani meg még nem merjük. Mi hülyék, most amnesztiát kaptunk volna, ehelyett marad a probléma. Ké-

sőbb megoldódik, de néhány vasárnapunk rámeleg majd a fegyelmezésként elrendelt vegyvédelmi ruha karbantartására. Ezt NJ. üpk. személyesen vezényli és a talkum por az égig száll...

Már bőven tavasz van, igen jó idő, még az esték is melegek már. Örpk. vagyok, a kapuban G. „*az eskü előénekes*”. Éjszaka, jön a központos, kopog és közli, hogy G. telefonált a kapuból, hogy gyanús mozgás a laktanya előtti gyakorlótéren. Megyünk, mint a „*villám*” a készültséggel. G. mutatja az irányt és mondja, hogy „*mintha*” futó alakot látott volna. Nálunk csak egy nyomorult zseblámpa. A jelzett helyet nagyobb ívben közelítjük. A gyönyörű csak az az egészben, hogy a kapu és az ÜTI háza teljes díszkivilágításba van. Valószínűleg jól lát-szunk, ahogy a világosból megyünk a sötétbe, mi viszont a sötét irányába semmit sem látunk. A lámpa gyenge, csak akkor vennénk észre valakit, ha rálépnénk, vagy szándékosan mozogna. Teljes a csend, a gyakorlótér tele az évtizedek alatt ásott gödrökkel, azok betemetett, vagy beomlott helyeivel, egészen a Cserepes sorig. Úgy tízpercnyi eredménytelen bolyongás után abbahagyjuk a keresgélést, nem láttunk semmit. Akkorra már az ÜTI is talpon, neki sincs semmi ötlete, hogyan lehetne eredményesebben keresgélni, ezért bennünket visszaküld, G-t pedig „*fokozott*” figyelésre biztatja. Máig sem tudjuk, hogy mi lehetett, csak elméletek születtek. Lehetett ember, állat, mondjuk kutya. Az ember csak akkor érdekes, ha a laktanyába akart bejutni! A lakóházak jóval távolabb vannak, ezért csellengő sem igazán lehetséges. Katona-társunk „*érkezett*” vissza egy nem hivatalos kimenőről? Lehet, de ők meg világosan tudják, hogy jóval messzebb be kell menni az erdős részre és onnan a megközelítés már gyerekjáték. Marad a kutya, mint lehetséges megoldás.

Sz. Laci az irányzónk és Mo. Pisti segítenek a könyvtárban. Ennek fejében megkapják a könyvtár raktárának a kulcsát. Ez a klub feletti szoba – szemben a mozigépész szobája – ahová létrán lehet feljutni. Ez lesz a továbbiakban az 1. raj „*gyülekezési*” helye. Asztal, székek, több száz könyv – részben selejtesek, egy részük pedig olyan, amit tartalma, aktualitása miatt kivontak a forgalomból. Bár egész jó könyvek is vannak itt, sokat és sokszor itt olvassunk. Vannak még hangszerek is tangóharmonika, trombita, egyéb fúvósok ..., amit az akkori zenei ízlésünk a saját zenekarba nem tud befogadni. Itt el lehet tűnni a világ szeme elől egy-két órára, csak arra kell figyelni, ha riadó van. A többiek heccből be-be ordítanak, hogy riadó... Természetesen rohanunk, aztán az ötlet kiagyalója a leghangosabban röhögő. Ez sokszor ismétlődik, amíg lassan úgy járunk, mint a „*pásztorfiú a farkassal*” Már nem hiszünk a kiabálásnak ezért egy esetben – tényleg riadó volt - csak az utolsó pillanatban került elő az egész komplett 1. raj. Ez a napos jóindulatán múlt, mert, amikor látta, hogy hiányzunk, egy embert értünk szalasztott! Ez után már sokkal óvatosabbak lettünk.

Valamikor tavasszal az egyik környékbeli szovjet alakulattól jön néhány katona, valamiféle látogatásra. A hagyományos szovjet kimenőruhában vannak, amelyhez csizmát viselnek. A tányersapkájuk kerülete a miénknek legalább másfélszerese! Beszélgetünk szerény nyelvtudásunkkal és ők mondanak mindent, mi meg értjük is meg nem is. Öt év a szolgálati idő, aki három évet jól teljesített, illetve valami eldugott, embertelen helyen volt, annak jutalom az itt töltött két év. Már nem emlékszem honnan valók voltak, csak az egyikre, aki moszkvainak mondta magát. Délutánra focimeccs a két alakulat „*válogatottjának*”. Meg is érkezik a csapatuk komplett felszerelésben, mezek, foci cipők, minden. A mieink meg csak

sima tornaruhában, tornacipőben. A saját felszerelésünk a raktárban „*eltéve az utókornak*”. Elég nevetséges helyzet, de szerintem M. örgy. így őrzi a nép vagyonát. Később ezekről beszélgetve egy tiszthelyettesünk simán elmondja, hogy a szovjeteknél a testi fenytés még mindig legális, legalábbis a gyakorlatban.

Az 1970. évben először az áprilisi, majd a legkomolyabban a májusi és az azzal összefüggő júniusi, teljes Tisza-völgyre kiterjedő árhullámok idézték fel először komolyabban annak veszélyét, hogy Szeged városát esetleg második elöntési katasztrófa is érheti.²⁹ A televízióban látjuk, hogy a Tiszán már több árhullám is levonult, illetve a városban járva ilyenkor megcsodáljuk, a hihetetlenül megáradt folyót. Május elején riasztó hírek érkeznek a Kárpátok vidékén zuhogó esőkről, majd a Szamosról és a többi folyókról. Aztán egyszer csak a döbbenet. A Tisza felső folyásánál elsöpört falvak, emberek... A Zalkások az összes emberükkel, gépeikkel órák alatt elvonulnak valahová menteni, gátat építeni? Most valószínűleg nincs sem idejük, sem kedvük füttyörészni! Egyre riasztóbb hírek és hihetetlen vízállásokat mondanak be. Helikopterekkel és mindennel mentik az embereket Szabolcsban. Néhány nappal később a Zalka laktanyába egy szovjet egység települ, óriási csörömpöléssel, csattogással. Nagyméretű, láncfalpas, csónakszerű járműveik vannak. Úgy gondolom PTSZ-ek³⁰ lehetnek, de nagyon sokan.

PTSZ

Nálunk a kiképzés azonnal felfüggesztve, ugyanígy a helyőrség elhagyása is. Az alakulat készenlétségbe kerül. A néphadseregből rengetegen a mentéseknél és védekezéseknél, ugyanígy a karhatalom, határőrség, rendőrség és munkásőrség is. A látot-

tak alapján a baj nagyon nagy.

A laktanyánkban állítja fel H. János mk.vörgy. az MN műszaki főnöke, a védekezési törzsét. Számtalan idegen tiszt, gépkocsi és két Mi-1 helikopter a laktanya előtti gyakorlótéren a kapu közelébe tolva, hogy az ör, szemmel tarthassa. A pilótáik irányításával számtalanszor ide-oda toljuk és segítünk a lenyűgözésében is. A vezérőrnagy egy idő után leállítja az „*őrség fegyverbe*” című fejezetet, mert számtalanszor megy és jön, egyébként is ez most az ezredrendű gondja. Amúgy viszont barátságosan fogadja, ha találkozáskor vigyázzmenetben tisztelgünk. Ezt tábornoknak még úgyse tettük.

Néhány napi téblábolás után egyszerre már a Maros folyón a vész. Az Árvíz- és Belvízvédelmi Területi Bizottság (ÁTB) a folyó tetőzése után egy nappal, május 21-én, a buzárok hatását, a közlekedést megbénító felhőszakadás és a gát átszakadásának veszélyét mérlegeli.

²⁹ 1879. március 12. Szegedet teljesen tönkretette az emlékezetes árvíz. Ekkor határozták el Szeged, korszerű, újjáépítését.

³⁰ Közepes, úszó, szállító jármű.

Az akkor 32 000 lakosú Makó, valamint Maroslele, Földeák és Óföldeák kitelepítése mellett döntött, hogy elkerüljön egy esetleges tömegkatasztrófát.

Gátszakadás esetén a város legmélyebben fekvő részeit négy-, a legmagasabb pontját kétméteres víz borítaná. A négy településről és a környező tanyákról összesen 18 ezer embert telepítettek ki egyetlen éjszaka alatt, akiknek többsége – 16 000 fő Hódmezővásárhelyre került, de Szentés város és több község is fogadott be menekülteket.³¹

Tájkép a Tiszával, itt még elég maradhatós a vízszint

Ekkor éjszaka riasztják az összes teherautóinkat, indulnak Makóra, napokkal később jönnek vissza. Másokkal együtt, de főleg a honvédség, kitelepítették a várost, hozzávetőleg 18

000 embert, csak az maradhatott, akinek a védekezésben hasznát vették.

Magyar katonák a hídmezőről pakolják a homokzsákokat 1970.

A kitelepítés alatt történt jelenetek hatása alatt vannak még napokig a társaink. Az embereket gyakran erőszakkal kell a kocsikra, buszokra, vonatokra felkergetni. Senki sem akarja tudomásul venni, hogy most az életüket mentik. Minden egyéb másodrendű

kérdés. A hallottak szerint sem a karhatalom, sem a többiek nem bántak kesztyűs kézzel az ellenszegülőkkal. A társainkat ez viselte meg, a látvány, a síró-rívó embereken kívül, az, hogy komoly erőszakot kellett alkalmazni az embereknek a járművekre való feltuszkolásánál. Az emberek, az értékek mentésével senki sem foglalkozhatott, csak az emberek számítottak! Igazi világvége helyzet, totális katasztrófa...

Kitelepítésre készen 1970.

³¹ A nagy szervezettséggel és példás fegyelemmel végrehajtott intézkedés az árvízi védekezés műszaki történetének fontos mérföldköve. Ez a valaha volt legnagyobb létszámú kitelepítés egész Európában. A kitelepítettek a közvetlen veszély elmúltával, július 3-án térhettek vissza otthonaikba.

Aztán már bennünket is érint az ügy közelebbről is, mert a laktanyában megjelennek

az újszentiváni lokátoros alakulat katonái, mint a kiöntött ürgék és hozzák, amit mozdítani tudtak, amikor elérte őket a Maros. Amit teherautókra tudtak rakni az van velük a helyhez kötött dolgaik ott maradtak a Maros vizében. A pakolásra nem sok idejük lehetett, mert elég szerény a személyi felszerelésük is. Az étkezdét telehordjuk emeletes ágyakkal, az lesz hetekig a körletük. Az autóik, teljes rakománnyal, az alakuló tér szélein. Az őrzésük egyszerű, mindenütt őrkutyák, hosszú láncon. Esőben a kocsi alatt fekszenek, máskor békésen napozgatnak, de ha valaki a kocsik közelébe megy, olyanok, mint a sárkányok. Később majd, ha a sportpályáról a labda átgurul, addig nincs tovább, amíg a lokátorosok meg nem keresik azt a társukat, aki eteti őket. Ő adja vissza a labdákat, más a közelükbe sem mehet!

A mi étkezésünk jó néhány napig a szabadban az ároksparton, vagy ki hol. Aztán sátrakat építünk a körlet előtti térségben, itt már asztal, lóca, valamilyest barátságosabb. Mindezt csajkából, amit csak a körlet hideg vizével tudunk elmosogatni, no, képzelhető.

Az addigi zárt laktanya olyan, mint az átjáró ház, már napközben a kapuval sem kell foglalkozni,

nyitva az ór engedí ki-be a kocsikat, mint egy portás. Az eddigi elszigetelt világ megszűnik.

A Maros első árhulláma ugyan a Tiszába szakadt, de május végén kialakult a második, és ez már „oldalba kapta” a Tisza fő árhullámát éppen Szegednél. Szegeden kialakult a 961 cm-es, 2006-ig a legmagasabb vízál-

lás. Ha kivetítenénk ezt a magasságot, ez a Széchenyi téren, Vásárhelyi Pál szobránál több mint másfél méterrel magasabban volna. A közel száz év előtti katasztrófa réme lebeg a város felett.

A Maros első árhulláma ugyan a Tiszába szakadt, de május végén kialakult a második, és ez már „oldalba kapta” a Tisza fő árhullámát éppen Szegednél. Szegeden kialakult a 961 cm-es, 2006-ig a legmagasabb vízál-

lás. Ha kivetítenénk ezt a magasságot, ez a Széchenyi téren, Vásárhelyi Pál szobránál több mint másfél méterrel magasabban volna. A közel száz év előtti katasztrófa réme lebeg a város felett.

Egyértelmű, hogy tartalékban vagyunk. Ha Szegedet is eléri a víz, akkor nincs tovább. Azt már tudjuk, hogy a szovjetek a szomszédból kimondottan mentésre lettek áthelyezve. Amikor indulnak a gépeik és ezt napközben többször megteszik, ordítanak a hatalmas motorok, zörögnek a lánctalpak, mindig izgalom, mert utánuk már mi is megyünk, mi következünk. Ki-kivonulnak néha, de rendre néhány óra múlva, vissza is jönnek.

A szegedi pályaudvarokon annyi vasúti szerelvény, amennyi csak elfér, ugyanez a buszokkal. Egyértelmű, hogy Szeged kiürítésére készülnek. Mi adjuk a szolgáltatokat változatlanul, de az alakulat egyéb részei készütségbn. Mindkét ütegnél állandóan tiszt, aki bent is alszik az üpk. irodában. Az egyik helikopter a hírek szerint lezuhan (?), már csak egyet látunk. Amikor valamiért ki kell menni a városba a látvány, borzasztó. A Tisza a városi közúti híd alatt alig fér át! Leszek majd még olyan időszakok is, amikor már a híd oldalának megy a víz!!! A Felső parton levő téglafal tetején, a krízis tetőfokán, már három sor homokzsák is van, amelyen csaknem már így is átcsap a víz.

Mi lehetett ebben a helyzetben az árvíz-védelem feladata? A töltések oldalát tartósan borító víz átszivárgásának korlátozása, a magassági hiányok pótlása, a töltések védőképességének folyamatos fenntartása, a keletkező meghibásodások állandó figyelése és kijavítása. Szeged belvárosának akkor még alacsony téglamellvédőfal különös gondosságot kívánt. Minthogy a tetőző vízállás idején a fal maga is védővonallá vált, s az árvíz-védelem az esetleges 100 cm-t is számításba vette, a téglafalat homokzsákokkal meg kellett támasztani, meg kellett magasítani.

A gátaikon különleges őrség, egymástól száz méterenként rendőr, karhatalmista, határőr, munkásőr. Természetesen fegyverrel, mert egy szabotázs a totális katasztrófát jelentené. Ugyanez a városi védővonalakon is. Szegeden teljes az „ostromállapot”. A katonaeletünk e szakaszában a készütségi szolgálat miatt nincs igazán kiképzés, ezért laktanyán belül hihetetlen lézengés, időnként egy-egy foglalkozás. Napközben a sportpályán vagyunk, ha jó az idő, a lokátorosok híradó kocsiján magnó, kitesznek egy hangszórót és szolidan, de már szól is a zene. A tisztjeink, tiszthelyetteseink alaposan befogva töltik az időt. A létszám is megnőtt, az ellátás miatt a konyha és minden egyéb határértéken üzemel. Itt a katonai védekezési törzs főhadiszállása. Ráadásul a kint levő alakulatok egy részét is innen élelmezik. Konyhaszolgálat rogyásig, annyi krumplit életünkben nem láttunk, már kézzel is hámozunk, hogy étel legyen.

Az állandó hírek – és ezek általában nem jók – a készenlét mindenkit megviselnek. Aztán, hogy levezessék, a feszültségeket néhányszor már kivisznek bennünket is homokzsákokat tölteni. Itt az árvízből semmit sem látunk, de több ezer zsákot rakunk kocsikra a munkák alatt.

Egy 24 órás szolgálat után – őrség – a körletben szerelünk le éppen, jön O. f.törm. és konyhai munkára oszt be bennünket, nem érdekli, hogy most tettük le a szolgálatot. Egyébként egy kis utánajárással kétütegnyi létszámot találhat a feladatra. Vitatkozás, mint őrpk. védem az érdekekeinket. Kihallgatásra rendel másnapra mérgében, hogy vitáztam vele.

Lemegyünk, a konyhában hegynyi krumppli, a gh-sok közül alig lézeng itt valaki. Egy darabig csináljuk, aztán elszivárgunk. Kihallgatás fejmosás, de csak módjával, mert az üpk. is látja, hogy ez így nem volt helyénvaló.

Amint említettem minden napra tiszt van beosztva hozzánk, aki adott esetben vezet majd bennünket. Időközben, május 31-én elkezdődött Mexikóban a labdarúgó világbajnokság. Itt csak egy gondunk van, az időeltolódás, ami miatt a takarodón túlra nyúlnak a televíziós közvetítések. Az ÜTI-k között vélemény megosztás, van, aki elnézi, de közli, hogy ébresztő változatlanul, amit tudomásul is veszünk. Van, akinél meg sem kíséreljük a meccsek nézését. V. alez. politikai helyettes a beosztott az ütegnél aznap, amiről külön is szeretnék megemlékezni. Délután sötétkék melegítőre vetkőzik, és a szobájában van. Este delegáció indul hozzá, fontos mérkőzés, megnézhetnék-e? Természetesen, jön ő is, érdekli, és beül a tanterembe. Meccsnézés. Még a napos is a nyitott tanteremajtót támasztja, úgyis meghallja a csengőt, vagy telefont. Azt azonban már csak akkor látja, hogy az ÜTI ott áll mellette, hang nélkül felsettenkedett, és már ordít is. Zavarja ki a népet a tanteremből. A szerencsétlen nem látja V-t, akinek a melegítője a sötétben nem virít ki a pizsamák közül, ezért tovább folyik az artikulálatlan üvöltözés. A világítást az ordítózó felkapcsolja, és ekkor ül ki a döbbenet az arcára. V. megfordul és int neki, hogy kint várja meg. Diszkrétan becsukja az ajtót maga mögött, amikor kimegy, de így is hallani a határozott, nyugodt hangú eligazítást, a kulturált parancskiadásról és még számos egyébéről. Visszajön és int, hogy mindenki maradjon...A hír gyorsan terjed, ha tiszt van velünk, akkor már senki sem kötekszik többet a tv-zéssel kapcsolatban.

Aztán az egyre elhúzódó és alig csökkenő vízszintek miatt a gátak egyszer csak elkezdnek átázni. A legveszélyesebb helyeken fóliázzák, bár nem tudom, hogy ez mennyit ér. Ekkor már minket is visznek. Valahol Szegedtől délre folyik a védekezés, legfőképpen a gátakon átáramló víz és a buzgárok ellen. A gát teteje olyan magas itt, hogy a mellette levő gátórháznak még a kéményébe is bőven belelátni. A gátak tetején is homokzsák sorok, még magasabb vízszintekre készülnek és ez napok múlva látszik, nem is alaptalan.

Szeged belvárosában a téglafal homokzsákokkal magasítva, de meg is támasztva cudarul, hogy a víz el ne nyomja. Mondhatom félelmetes látvány, mert a város szintje felett vagyunk, bőségesen.

**Amikor már a híd alatt ismét „átfért” a víz.
A téglafal alaposan megerősítve.**

Ha itt kitör a víz nincs hová menekülni ezen a sík vidéken! A követ és a homokzsákokat uszályon hozzák, kirakjuk és a gát oldalán lecsúsztatjuk. A vízügyesek a vezetők, megtanítják a buzgárok elfojtásának módját, egyszerű ellenmedencéket építünk homokzsákokból, a víznyomás majd megállítja a folyást. A helyzet enyhén szólva is kétségbe ejtő. Nyakig sárosak vagyunk, általában reggeltől estig, leváltásig dolgozunk. A civilek azonban a megszokott munkarendjük szerint. Ez számomra olyan elképesztő, hogy nem is találok szavakat rá, hiszen az ő családjaik élete és vagyona van a legnagyobb veszélynek kitéve, mégis gond nélkül elmennek a műszak végén! Így megy ez heteken át, amelyből a váltások miatt megint egy csomó időt tartalékban vagyunk. Ezt sem értjük világosan, hiszen a gáton dolgozókon segítene, ha többen lennének! Aki ezt vezeti, biztosan jobban tudja, legalábbis reméljük!

Aztán 960 cm-es rekord vízállással a folyó kitombolja magát. 1970. július 4-én, 49 nap, éjszakákat és nappalokat egyaránt igénybe vevő védekezés hozta meg a sikert. Szeged is, az Alsó-Tisza vidék is megmenekült, s ez – amint az árvízi emlékmű egyik oszlopán is olvasható – „a szegediek, a vízügyi szolgálat és a katonák hősi helytállásának, összefogásának egyaránt köszönhető.” Meg a gátaknak, amelyek ronggyá ázva is kitartottak, bár nem tudom, ha még egy két hétig marad a helyzet, akkor már biztosan katasztrófa lett volna.

Máig büszkén vallom, mi is ott voltunk, talán többet is tehattunk volna. Amiről sokan ma már hajlandóak megfeledkezni, akkor volt egy tisztességes létszámú, minden feladatra bevethető hadseregünk. A mellettünk dolgozó szovjetek is ezerszám tették a dolgukat, szakadásig, ezt mára már mindenki elfelejti. A védekezésnél nem volt ritka az a nap, amikor csak itt 40...45

Buzgár és ellennyomó medencesor 1970.

behívót kaptak a néphadseregtől és hónapokat dolgoztak az újjáépítéseken, mint katonák!

Miközben ezeket írom, arra gondolok, hogy mindannyiunk szülei, eközben mit össze-

idegeskedhettek otthon, mert a híradások hetekig csak erről szóltak és nem sok jót tartalmaztak.

tése és a három üteg kiállítása. Az előkészületek megtörténnek. Számunkra katonai sátrak épülnek a sportpálya fűvén, a földön laticel matracok, beosztásoknak, rajoknak megfelelően helyezkedünk el. A körletből minden felszerelésünk – kivéve a fegyverek és a vegyvédelmi eszközök - lekerül, csak a raktárban maradnak holmijaink.

Előre eligazítás, ki kinek segít, kinek a kötelessége a tartalékos tiszteket segíteni és milyen beosztásban. Mi csak tanácsadók vagyunk, elvileg mindent maguknak kell megoldaniuk!

Éjszaka az M tervnek megfelelően széthordják az azonnali behívókat. Hajnaltól mindenféle elképzelhető módon „öznlik” az egyenruhás emberek sokasága a laktanyához. Ezek a tartalékosok a lezárt ruhás zsákjait otthon tartják, tehát már teljesen beöltözve érnek ide.

92

ezer ember is dolgozott a gátakon. A Szeged környéki településeket sikerült megóvni nagyrészt, bár itt is tetemes károk keletkeztek. A

Felső-Tiszavidéket azonban szinte a semmiből újjá kellett építeni. Számos barátom, későbbi kollégám, akik ekkor már egyetemisták voltak, szabályos

Ahogy itt véget értek a munkák, azonnal vissza a kiképzéshez. A fegyvelm valamicskét lazult, úgyhogy újra erős fegyelmezés. Legnagyobb meglepetésre részesei leszünk egy tartalékos mozgósításnak is. A cél a páncéltörő tüzérsztyály tartalékosokkal való feltöl-

A laktanya előtti gyakorlótér egy része olyan, mintha búcsú lenne, a bevonulásra kötelezett járművek sokasága is itt van. Új ZIL, kopottabb Csepel, darus és tejes autó, locsoló kocs, kisbusz, teherautó, üzemanyag szállító, meg amit el lehet képzelni. Elég tarka társaság, talán nincs két egyforma!!! A mi „uniformizált” szemünknek ez kicsit szokatlan.

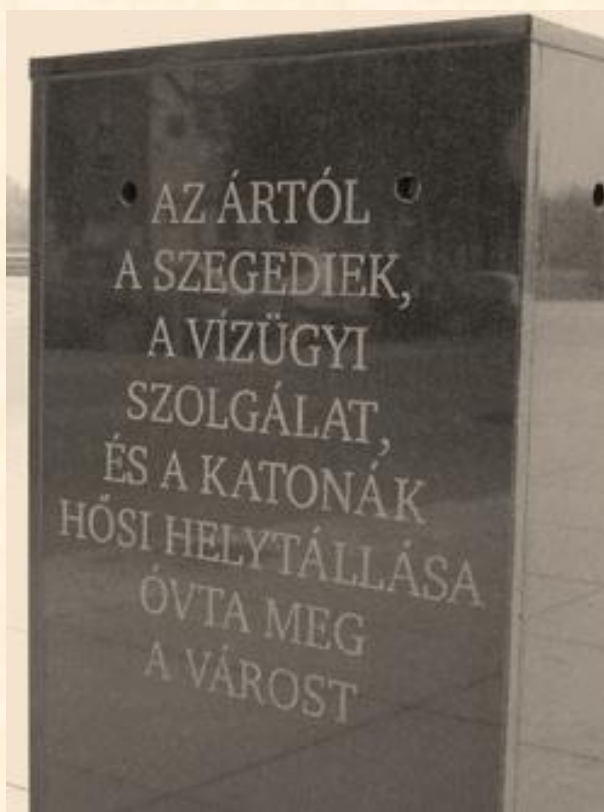
Szeged árvízi emlékmű

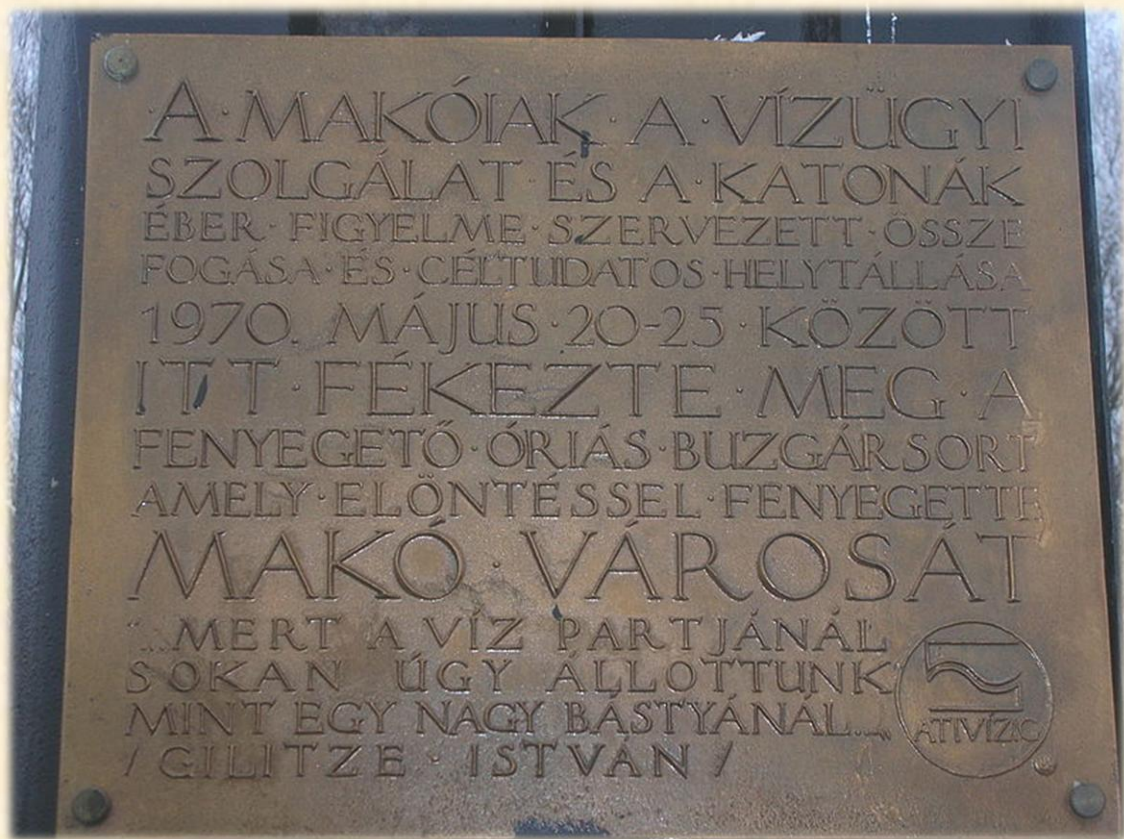
A körleteket elfoglalják a tartalékosok. Tisztjeink számos feladattal küzdenek, ezért nekünk is jut munka reggeltől estig. Az 1. ütegpk.helyettes J. fhdgy, szakaszpk-i hadnagyok. Mivel Sz „bácsi” szds. nincs itt, ezért mindkét üteget NJ őrgy. vezeti. Ránézésre is elég vegyes, de inkább koros társaságot verbuváltak össze, legalábbis a mi 18-19 évünkhöz mérve. A súlycsoportjuk is más, ezek közül jó néhány a rohampályán csak az első akadályig jutna!

Azonosítás, létszámenőrzések, felszerelések ellenőrzései. A mai napra még alaki és szoktató gyakorlatok is hátravannak, egészen estig. Jönnek az első kapitális problémák. Segítünk elvezetni az alakuló téren való sorakozást, összeállást, de már itt is látszik, jócskán van „sánta” ember. Az erőltetett alaki foglalkozások után még több.

Kiderül, hogy a zsákokban kiadott teljesen új, még betöretlen csizmák az évek alatt még me-revebbek lettek. Délutánra már csaknem mindenki „járashibás”. Ezt majd részben megoldja az, hogy másnap a teljes állomány részére bakancsokat osztanak ki és a csizmákat visszaveszik. A feltört lábakon ez azonban vajmi keveset javít.

Nagyobb baj az, hogy a fegyverismeretük teljesen gyenge. Vannak szép számmal olyanok, akik csak a dobtáras PPS géppisztolyt ismerik. Sem AK, sem AKM, főleg aztán AMD-t még képen sem láttak. Mérhetetlen vakarózás... J. fhdgy. elrendeli, hogy tüzszakaszonként mutasuk be a fegyvert! Magyarazzuk a paramétereit, ismertetjük a szét- és összeszerelést, a karbantartást a fegyverfogásokat, a célzást és a kezelést. Minderre egy, két órát kapunk. Nincs valami nagy hatásfoka az igyekezetünknek, bár mindig jelen van tiszt ezeken a foglalkozásokon, elég „jópofa” a hangulat. Ezek mindenben csak röhögnek, tudják, hogy három nap múlva úgyszintén otthon lesznek, kár is velük veszködni. Ezeknek begyakorlására hetek kellenének. Ugyanígy igaz ez a fegyver viselésére, azzal való jövés-menésre, tisztelgésre. Ezt el lehet mondani egy két óra alatt, megtanulni, mint azt a mellékelt ábra is mutatja, nem. Gyakoroltatjuk őket, amíg lehet, aztán másfajta foglalkozásiak vannak, amik még ennél is „gatyábban” mennek. Talán valahol az 57 mm-es és a jobbak a 76 mm-es pc. ágyúnál tartanak, arra kaptak jó régen kiképzést? Csak egy két fiatalabb van, aki a 85-öst ismeri. A tiszték inkább, hiszen nekik a rendszeres továbbképzés itt nálunk szokott történni, egy csomószor, vasárnap délelő-tönként.

Esős napok a körlet csupa kosz. A belszolgálatosuk is tanácstalan, csak téblábol, ezért közbelépünk és a nálunk 10-20 évvel idősebb katonákkal felmosatjuk irtalmatlanul a teljes körletet. A legidősebbek talán már a szüleink korosztályához tartoznak, ezért számomra ez nem okoz valami eufórikus örömet, de meg kell csináltatni. Késő este mire mi mehetünk a sátrakba, az egész napos lótás futás megviselt bennünket is, de másnap újra előlről kezdjük.

Bakancsok cseréje, jó sok idő elmegy vele. Leadás, átvétel előírások, cserebere, hol kicsi, hol nagy, most már sokkal óvatosabbak! Alakizás, elméleti gyakorlati foglalkozások, majd ki a lövegeket a telephelyről. Fel- lekapcsolás, harchoz és minden, ami belefér. 90-100 kilósan, mindentől már jól elszokva, elkényelmesedve, nagy kín a tehergk-ról való fel-leugrálás, a dögnehéz löveg mozgatása. Most már az összes rajpk. és az irányzóink, sőt még a legénység-ből a legjobb is velünk dolgoznak, hogy valami látható eredmény legyen. Csodát azonban három nap alatt nem lehet tenni. Gondolom nem is ez a cél, de az biztos, hogy a formába lendítésre hetek kellenének, még katonaviselt embereknél is. Az üteg tisztjei is segítségre szorulnak, mert elszoktak a naplók, a foglalkozási tervek, meg ilyen olyan nyomtatványok kitöltésétől. A parancsnoklás, parancsok kiadása is gondokat okoz nekik. Pedig e nélkül nem megy! A tartalékosokkal feltöltött 1. ütegek őrm. rangú szolgálatvezetője van, aki egy nemrég leszerelt srác, talán ez érti legjobban a dolgokat, még frissek az emlékek.

A százféle járművet összeírják, megszemlélik, sorba állítják, bár ez az összképen, amiről az előbb írtam, nem sokat javít!

A gyakorlatot megfelelőként minősítik. Egykét jó szó nekünk is leesik. A három nap alatt J. fhdgy. megérdeklődik, hogyan van az, hogy örvezetőként szpk. vagyok, mikor tizedesek

a rajpk-k. Az igazat nem mondom neki, csak azt, hogy ez így alakult. Nem erőlteti, de díjazza, hogy dolgozunk neki rendesen a pár nap alatt, talán ő az egyetlen, aki meg is köszöni.

Búcsúzásként szemle nekik, verik a vigyázzmenetet – jól-rosszul – de aztán visszakerülnek a felszerelések a raktárakba, ők meg elballagnak haza. Mi meg ismét a helyünkön alhatunk.

Egy nagy tanulságot azonban a három nap alatt látottak alapján megállapítottunk. A mozgósított, tartalékosokkal feltöltött osztály nemhogy nem harckész, hanem egészen szárnalmas gyülekezet csak. Most tudatosul sokakban, hogy a folyamatos kiképzés, a gyakorlás, a beszélyelés mit is jelentenek. Az egyetemista sorállományú osztály képességei nem összevethetőek a megjelent tartalékos állományéval. Ezeknek a tartalékosoknak egy éles helyzetben századányi esélyük sem lenne, mint nekünk. Egy mozgósítás esetén bizony nekünk kellene helytállni, nekik meg hónapos kiképzés következne. A kiképzettség tehát nem jelent egyben hadrafoghatóságot, csak ha újra trenírozzák a társaságot.³²

Később még egyszer két tartalékos tisztet rendelnek a 2. üteghez gyakorlatra. Egy nyugodtabb hadnagyot és egy elég izgága főhadnagyot. Mindketten jó negyvenesek. A fhdgy. rendre megcsillogtatja pk. tudását, ami abból áll, hogy engem, vagy valamelyik rpk-t letol valamiért. Beszélgettek a sorban ebédhez menve, „csikosra” mosták a folyosót, az ágyon feküdt valaki a körletben... Csupa lényeges dolog. A kiképzést, ha vezeti, ott hibát már nem vétünk, abba nem tud kötekedni, mert ez számára nagyobb gond, mint nekünk, akik folyamatosan tréningben vagyunk. Vagy két hetet vannak nálunk, aztán odébbállnak.

Ugyanígy kapunk rövid időre néhány egyetem és főiskola utáni tiszthelyettest, akik tartalékos tiszti képzésre kaptak behívót. Valamikor előfelvételiztek és ezt még nem felejtették el. Foglalkozásokat tartanak, nincs velük gondunk, csináljuk rendesen, ők sem keckeckednek so-

kat. Jó minősítést kapnak, aztán elmennek. Nem mondom mozgalmas lett az élet, mert az árvízi két hónap már örökre elveszett kiképzési szempontból.

RPD golyószóró

Az ütegekkel lőállásban vagyunk valahol Szeged környékén egy tágas legelőn. Mindkét üteget a szárnyakon egy – egy RPD-s golyószórós biztosítja, gyalogsági rajtaütés ellen. Nálunk az egyik T. Árpi a 2. rajból. A gyakorlatnak vége, parancsra szedelőzködünk, az egyik golyószórós befut a parancsra a másik – Árpi – nem mozdul. Elaludt a jó meleg napon. Kimennek érte, dörgedelmes eligazítás részére az üpk-től...

Éjszaka alszunk a körletben. Reggel ébredve Sz. Laci ágya üres, no, majd előkerül, aztán mégse. Gyorsan valaki beveti az ágyat én meg keresgélem. Némi töprengés után a na-

³² Az írás végén majd ismertetem a magyar 5. hadsereg szervezetét, melynek a 7. Gépkocsizó Lövészadosztályához volt rendelve a 21. önálló páncéltörő tüzérosztály. (parancsnokság: Kiskunfélegyháza, katonalétszáma: 9065 fő). Az akkori mozgósítási tervek alapján a 7. ho. „azonnali menetkészültségű” besorolású volt. A látott tartalékosainkkal? Ma is úgy gondolom, hogy akkor és ott, egy esetleges háborús helyzetben, csak az lehetett volna a megoldás, ha bennünket szétszórtnak három ütegre – a kulcspozíciókba a lövegek körül – és kiegészítésül osztják be mellénk a tartalékosokat, mondjuk lőszereseknek! Azt talán elcipelgették volna gond nélkül.

pos kinyögi, hogy éjjel az ÜTI két embert kért. Sz. Laci pechjére az ajtó közelében aludt, meg nem is a napos rajtársa volt, ezért őt költötte fel. Ja, hogy hol van, hát szemet raknak ki a laktanya részére a vasútállomás valamelyik részén, amit egy tkg. fuvarozott a laktanyába. Még jó, hogy a naposnak eszébe jutott megmondani, bár erős keresztkérdések súlya alatt tört csak meg! Estére előkerül Laci, tiszta szénpor. Bár összességében elégedett, mert minden fordulónál, amikor a kocsij eljött leszaladt a Tiszához és úszott egyet, az utolsónál ezt már nem tudta megtenni!

Az Alföld egy honos, jellegzetes növénye igen emlékezetes számunkra. Ez nem más, mint a királydinnye nevű gyomnövény, amely a homokos pusztát, legelőket igencsak kedveli. Külön- külön a király és a dinnye is jó dolog, de így együtt nem az. Mi meg rendszeresen ilyen helyeken gyakorlatozunk. A gyakorlatok közben számtalanszor tenyerelünk bele a tövises termésébe, de átmeleg ez a gyakorló ruha anyagán is! Kellemes nyári idő, ezerrel tűz a Nap. Kis falun megyünk át és a közepén ivóvízcsap. Gépkocsiról le és töltjük a kulacsokat, isszuk az íztelen alföldi vizet. Körülöttünk sereglik az iskolából jövő gyereksereg, őszinte irigységgel bámulják az ágyúkat, bennünket, de legfőképp az újdonságnak számító, sosem látott, géppisztolyainkat.

Egész nyáron a szúnyogok seregével viaskodunk. Az őrszobai helyzetet már leírtam, de ugyanez a körletekben is. Ezzel kapcsolatosan az i-re a pontot R. Jani teszi fel, aki az 5. rajpk-ján. Ügyeletes és éjszaka a szpk. szoba ablaka nyitva marad, ő meg égve hagyja a villanyt. A szúnyogok millió lepik el a szobát, a mennyezet nem látszik tőlük. Erre aztán észbe kapnak és elkezdik a napossal kihajtani a dögöket. Dolgoznak keményen, mint a megszállottak, az eredmény lesújtó, ezért bevetik a „csodafegyvert”! Ez abból áll, hogy papírtekercset készítenek, meggyújtják, és mint lángszóró, égetik a szúnyogokat a plafonon... A hatásfok jó, de a korom kíméletlen nyomot hagy. Reggel az üpk-t a guta kerülgeti, amikor a mennyezetet meglátja. Meszelés n-szer, mire valamit is takar a csata maradványaiból. R. Jani megkapja a fekete pontját.

Janinak egyébként sincs szerencséje ezzel az irodával. A városban – valószínűleg a piacon - nagy üveg parfümöt vásárol a barátnőjének. Adják kézzől kézre, vizsgálhatja mindenki, mint ha értene hozzá, de elejtik! Az üveg szét, a parfüm ki. Hónapokig az iroda, a legnagyobb forgalmú drogériát is lepipálja illatban. NJ. örgy. már csak legyint, itt még a százszori felmosás sem segíthet.

Az őrség kezdettől fogva kiemelt szolgálat. A belépő örpki. már a reggeli kihallgatáson ott sorakozik. Délig az őrség tagjainak is kiképzés, ebéd után viszont külön szeánsz. Újra botrotválkozás, szolgálatiba való átöltözés, hátizsák bepakolás. Mindezek után fegyverek ki a fegyverszobából és az üpk. vezetésével irány az „örmintakert”, ahol a laktanya kicsinyített mása, közöttük az utak. Minden elgyakorolható, a váltás ceremóniája, a körbejárásútvonal, a felállítási helyek megközelítése, a különleges esetekre való felszólítások (Örpki! Négy lépést előre lép! Világítsa meg magát!), váltás közbeni biztosítás, és még számtalan dolog. Mindezeknek, kialakult, szabályzat szerinti rendje van. Az ör által felügyelt területre csak az ÜTI és az örpki. engedélyével mehet be még az opki is! Egyedül, engedély nélkül az ört megközelí-

teni kockázatos dolog a szabályzat szerint. Nappal az őr vállra vett fegyverrel áll kint, de alkonyattól, virradatig mellre, kézhez vettel.

Az őrminta kerti foglalkozás után vissza a körletbe. Nyári időszámításnál váltás 18 órakor. Ez télen 16 óra. Előtte őrpk. az őrség még egy tagjával irány az ÜTI és felvételezik a lőszert. Ez lepecsételt ládában van olyan módon, hogy farostlemezen képzett lyukakban egy-egy lőszer. Így a teljesség pillanatok alatt áttekinthető, átvétel, majd aláírások és irány a fegyverszoba. Minden őr 150 lőszert betáraz saját magának. Az üres láda várja a lelépő őrség lőszereit.

Váltás után a lelépő őrség szintén a fegyverszobába megy és kitáraz, az üres ládát hozzák és a farostlemez furataiba be kell rakni a lőszereket.

Egy emlékezetes eset ezzel kapcsolatosan. Ilyenkor, 24 órás őrség után, ráadásul hidegben, melegben már mindenki sietne. A tárból amilyen gyorsan lehet, mindenki kilökdösi a lőszereket a fegyvertisztító asztalra. Ennek pereme van, nem eshet le. Sajnos a berakodáskor a ládába egy lyuk üres! Őrpk. az ajtóban, addig senki sehová, amíg a lőszer elő nem kerül! Motozás, ennek ellenére sincs meg. Fegyverszoba teljes átnézés, nincs! Már azon tanakodnak, hogy nem-e a jövésmenések közepette esett ki valahol egy tárból a felső lőszer, amikor végre meglesz. A fegyvertisztító asztal deszkái elég durvák, az évtizedek alatti összeszáradás miatt rések, ezek egyikében békésen pihenget a lőszer. Mindenki fellélegzik, az ÜTI is, aki ekkorra már a helyszínen, személyesen vezeti a keresgélést. A lőszert rendkívül komolyan vették!

Valamelyik Újszegedi kultúrházba kell mennünk, mert valami zenekari találkozó lesz. Odacsődülünk, várunk sokadmagunkkal, majd egy-két óra múlva egy „*mérges*” szds. lefűjja az egészséget, úgy, hogy nem is volt semmi zenélés. A szórakozásnak az a formája, ami mostanság már nemcsak a középiskolásokat, hanem még a kisebbeket is „*megilleti*” akkor inkább csak az egyetemi évek alatt kezdődhettek. Ezért az esti mozikon, egyéb rendezvényeken középiskolás lányok csak elvétve láthatók, akkor is szülői kísérettel.

Játszunk viszont a zenekarral a szegedi tiszti klubban. Van egy állandó zenekara a klubnak, előttük játszunk egy két alkalommal. Nincs sok közönség, csak lézengenek, vasárnap délután. Ők is főként főiskolások, egyetemisták, csapatszolgálaton levő katonai főiskolások és a barátnőik.

Viszont egyik alkalommal vasárnap ki jön szemben a folyosón? Sz. „bácsi” szds. aki fülig érő szájjal harsogja, „*Hát maguktól még itt sem lehet nyugta az embernek?*” Ez csak egy költői kiszólás részéről, hiszen jó fél éve már színét sem láttuk, meg ő sem a miénknek. Tanul keményen a Zrínyin mondja, ki sincs a sok munkából, aztán kérdezget, legvégül kegyesen elbocsát minket. Nem győzünk erőt, egészséget kívánni neki és tényleg így is gondoljuk.

Ügyeletes vagyok és B. őrgy. a 3. üpk az ÜTI. Takarodó előtt telefon, azonnal embe- reket a klub és a kantin takarítására. Jelentem neki, hogy ezt már második este mi csináljuk, ez lenne a harmadik. nem igazán érdeklí, kiabál, veszekszik, a parancs az parancs, ne merjek ellenkezni... Reggelre kihallgatásra rendel, nem nagy újság, úgyis mennem kellett volna, mert lelépő szolgálatos vagyok. Másnap azért ezt az egészséget a szolgálati jelentésben elmondom NJ. üpk-nak, aki kihallgatás után berendel az irodájába. Ott is el kell mondanom, de részletesen, aztán pár embert még meghallgatva, meggyőződik, hogy ez a helyzet. Felmegy B-hez beszélgetni... Most már B-nek sem vagyok „*kedvence*”. Bár neki elég sok emberrel baja van, C. Józsit rendre lecsukhatja, mert nem viszi le a szemetet, vagy valami hasonló bünt követ el. Jó-

zsi aztán ilyenkor, amikor őrségben vagyunk, ezeket mindig teljes részletességgel el is meséli. A legutóbbi esetről B. azt mondta neki, hogy most legszívesebben lelőné, és ha háború lenne ezt meg is tenné!!! Józsi a fogdában addig van, amíg az ÜTI ellenőrzi, egyébként kint csám-borog az őrszobában, sakkozni, beszélget, jól elvan, még csak őrhelyre se kell mennie, ha elálmosodik elmegy aludni., Egész jól érzi magát, kivéve, ha Gy. szds. az ÜTI, mert akkor végigsepri az udvart nappal is meg éjszaka is!

Egyébként pedig egyre inkább olyan érzéseim vannak, hogy az ütegben olyan ember ténykedik, aki jelent rólunk. Apró jelekből, visszajelzésekből ez egyértelmű. Lehet, hogy ket-ten vannak? Az egyik talán kényszerből, a másik viszont meggyőződése, hogy önként, szer-zi a „*piros pontokat*”. Összességében nem nagy gond, de azért minden apróságról nem biztos, hogy azonnal tudnia kellene a pk-nak. Sokszor vagyunk ezért kellemetlen helyzetben. A fiú-kon is látszik, hogy sokan elbizonytalanodnak. Az egyik gk. vezető a 2. rajból erősen győzkö-di a többieket, hogy ez csak én lehetek, mert az üpk-hoz szoktam bemenni. Próbálok magya-rázni neki, hogy szpk. vagyok, minden apróság miatt nekem adja az utasításokat az üpk. Ma-gamtól a legritkábban megyek, csak ha valami halaszthatatlant kell intézni, még ilyenkor is mindig jön valami letolás, valaki miatt. Egyébként pedig a rajpk-kat is rendszeresen berende-li. Az viszont jól esik, hogy a körletben a többség lehurrogja a hangadót. Lassan mindenki gyanús? Nem vagyok róla meggyőződve, hogy a jelentéseket az üpk-nak teszi az illető, sze-rintem más a csatorna.

Ügyeletes vagyok, estére mindenki bejön időre a városból, takarodó és nyugalom. A központos felszól telefonon, hogy irány az ÜTI, szokatlan, mert N. szds..máskor csengetni szokott! Lebaktatok és hallgatom a kérdést, ami rövid és tömör, X és Y beérkeztek-e a kime-nőről? Jelentem, hogy természetesen beérkeztek, már alszanak. Akkor viszont a helyzet a kö-vetkező mondja N.: a rendőrség telefonált, hogy igazoltatták őket a városban, mert egy önkí-szolgáló élelmiszerüzletben italt loptak, de lebuktak. Tehát a körletet el nem hagyhatják éj-szaka, reggel sem, csak, ha a pk. kihallgatta őket és így tovább... A naposoknak nem kell tud-ni az okot, ne mondjam el, csak azt, hogy az érintetteknek egyelőre körletfogság van. Én meg nem alhatok, egész éjjel tartsam őket szemmel! Őszintén meg vagyok döbbenve, hogyan le-hettek ilyen meggondolatlanok, ráadásul az egyikük lgpk. és rajpk. Ekkora hülyeséget! N. tulajdonképpen az értesítés után azonnal fogdába vághatta volna mindkettőt, nem tette, majd az üpk. kezdje a vizsgálatot reggel. Egész éjjel ezen morfondírozom és reggelre rájövök, hogy N. szds. egy piros pontot érdemel, mert nem a legsúlyosabbal kezdte. Természetesen nem mentek az érintettek sehová sem, mert nem is tudták még, hogy a rendőrség már betelefonált, meg gondolom, hogy egyébként sem szerették volna a bajt tetézni. Tőlem nem tudott meg senki semmit, de engem ért a „*megtiszteltetés*”, hogy mint ügyeletes az üpk-hoz kísérem őket reggel. A többit már ő intézte, természetesen fenytetés lett a vége, de úgy emlékszem, hogy elviselhető büntetéssel. Az ügynek azonban itt még nem lett vége. Y a szüleinek megírta a dolgokat, mert le lett tiltva a szabadságról, eltávozásokról. Legnagyobb döbbenetre egy szimpla hétköznap késő délután megérkeztek a szülei a laktanyához, az ország másik végéből, és bejelentkeztek az ÜTI-nél, hogy a fiukkal szeretnének beszélni. A történet az éppen a ka-puban álló őrtől származott, aki akaratlanul és végighallgatta az egészet. F. ftórm. volt az ügyeletes tiszt, aki kerek-perec kijelentette, hogy hétköznap nincs látogatás, de egyébként is

Y büntetés alatt van. Egy ideig beszélgettek vele még, ekkor F. meggondolta magát és 10, azaz tíz perc beszélgetést engedélyezett a kapuban. Egy piros pontra ő is érdemes lett, bár vele állandó konfrontációban voltunk a mosogatópor herdálása miatt. Aztán, ahogy a mondás is tartja „*minden csoda három napig tart*” ennek is elhalkultak a zöngéi, meg aztán jöttek az újabbak.

Az árvíz miatti közel két hónapos kiesés miatt a formába hozásra mindent kitalálnak. Az üpk. elrendeli, hogy egy szombat délután és vasárnap egy műhelybeli katonával a löveg csövére szerkesszek olyan bilincset, amely az AMD-t szilárdan megfogja. Magyarázat egyelőre nincs, de magam is rájövök, hogy erre azért lesz szükség, hogy löveggel való irányzással, de 7,62-es lőszerrel gyakoroljunk, közvetlen célra. El is készül a bilincs, erre az AMD, majd irány az újszegedi lőtér. Viszünk magunkkal kicsinyített harckocsi makettet is, melyet kötéllel, kézzel lehet húzni.

Az elv rendkívül egyszerű, az üpk. olyan 100 m-en, az álló maketre a rögzített gépkarabéllyal lead néhány lövést. A legjobb találatra állítja rá a szögtávcsövet, így a löveg és az AMD „*együttállása*” jó. Egy-két délelőtt erre gyakorolunk, működik az ügy.³³

Kihirdetik az éleslövészet feladatait. Lesz megosztott célpontra való tüzelés, olyan 10-12 km távolságra, mindez üteg szinten. Lesz majd harckocsi elhárító lövészet, amikor minden lövegre két makettet indítanak és ezeket négy lövedékkel kell leküzdeni. A makettek életnagyságúak, drótkötélpálya vontatja őket. Lesz ezen túl minden rpk-nak egyéni feladat, ugyanígy a tisztikarnak is személyre szabottan. Amit csak lehet, elgyakorolunk, aztán majd lesz, ahogy lesz.

A kitűzött nap előtt a táborverők elindulnak jó néhány kocsival, sátrakkal, meg mindenféle felszerelésekkel. Konyha nem jön, ezt majd valamelyik már ott levő alakulat által biztosítják számunkra is.

Az éles lövészeti gyakorlat hajnali riadóval indul, jóval a normaidőn belül a teljes osztály az alakuló téren áll készen az indulásra. Aztán egész délelőtt ellenőrzés és csak a délután közepén indulunk el a Szeged – Dunaföldvár – Székesfehérvár – Hajmáskér útvonalon. A menet szabályosan, megadott sebességgel, és távközökkel halad. Időnként pihenő. Még az Alföldön vagyunk, amikor pihenőben egy almáskert mellett a srácok levesznek néhányat. Az opk. odarohan és közli, hogy háború esetén, fosztogatásért most mindegyiküket le kellene lőnie! No, már megint egy helyszínen való felkoncolás. Még szerencse, hogy béke van, de megjegyezzük ismét, hogy legjobb kussolni.

A menet egészen Székesfehérvárig gondtalan, amikor is az elől haladó opk. eltéveszti az utcát – akkor még Székesfehérvárt nem lehetett kikerülni – és egy lehetetlenül szűk utcáscorba vezeti az osztályt. Van ám kavarodás jócskán, a lövegekkel felszerelt kocsikkal nem egyszerű tolatgatni. Ez legalább akkora baki, mint almát lopni háborúban és békében...

³³ Ötödéves gépészmérnök hallgatóként a diploma előtti utolsó üzemi gyakorlat a DIGÉP fegyverüzemében volt számomra. Az itt gyártott lövegeknél ezt már elegánsabban megoldották. A cső belsejébe került egy központosan elhelyezett géppuskacső, ebből adtak le beállító és iránymérő lövéseket. A kisgyőri lőtéren egyébként aztán ténylegesen is belőtték a lövegeket, de ez így sokkal olcsóbb volt. A találmányért F. Pista és még jó néhányan egy szekérnyi pénzt vágtak zsebre azokban az időkben.

A bakonyi fennsík, ez a lőtér

Aztán valahogy csak kijövünk ebből is. A lényeg a lényeg, hogy mire a lőtérre felérünk és megtaláljuk a helyünket, vaksötét és csak kézi lámpák, meg a kocsik világítanak. Nagy kérdés, hogy mi a fenére is vártunk Szegeden délután hatig, reggel 6-tól? No, mindegy lenne, ha látnánk, de nem látunk. A sátrak már megvannak, az elhelyezés is rendben, de a tüzérségi löszert biztonsági okokból néhány száz méterrel odébb kell vinni és egy jelentős részét lerakni. Aztán szabályosan megalakul a belszolgálat és az őrség.

Apró közjáték! Mindenki csak csetlik – botlik a sötétben, fény semmi. M. Józsi, aki 3. üteges is jön, megy, keresi a helyét a sátrakban, de mindenütt telt házat jelentenek, még a sajátjai is. Erre így reagál „*A k...va életbe, még Auschwitzban is volt mindenkinek egy saját priccse!*” Nincs szerencséje, V. alez. pol.helyettes ott áll a sötétben, néhány méterre és meg is

érdeklődni Józsitól ezt a priccse ügyet kicsit részletesebben. Ott nincs egyelőre belőle semmi, majd Szegedre visszaérve „*üli le*” és fekszi ki, no, nem az „*auschwitz priccse*”, hanem a saját fogdánkéban az ügyet.

Jellegzetes Bakonyi fennsíki táj

Amilyen szerencsém van, belebotlom NJ. örgy. üpk-ba és kitüntetésként rögtön örpk. lehetek a semmi közepén, a rajommal. Mindenki természetesen repes az örömtől, már akiket ez érint. Ez azért már sok, mert a két ütegben 14 raj van összesen. Ráadásul kitalálják, hogy „*biztonsági*” okból az őrszerűen őrzik a tüzérségi löszereket, nehogy valami csellengőt lelőjön... Hát ez azért már túlzás, Szeged városában, állig felfegyverkezve, 150 löszerral (+ tartalék), állunk őrséget, itt meg üres fegyverrel kell őrizni több tonna tüzérségi löszert, ki érti? Az első őrs L. Jancsi, vicces is, megkérdezi tőlem, hogy mit tegyen támadás esetén? A válasz a szokásos, a szabályzat szerinti eljárás, egészen a felszólítással bezárólag, aztán felhúzhatja a fegyverét és innentől kezdve azt csinálja, amit akar, talán vágja fejbe, vagy egyéb más megoldás is szóba jöhet... Röhögés... Éjjel többször elmegyek az éppen kiállított őrköz, hogy ne érezzék magukat olyan elhagyottan az erdőben.

Bár már a fáradtságtól én is csak lézengek, de nincs felvezető, ezért az örpk. éjjel nem alhat! A kimerültségtől ráz a hideg, pedig kellemes nyári idő van, az éjszaka sem hideg.

Végre virrad, és most már tájékozódunk valamelyest, hogy hol vagyunk. Az látszik, hogy ez egy állandó táborhely, mert szabadtéri vizes részleg és egyebek vannak. Erősen kitaposott földutak, mellettünk erdő.

Becsapódás a lőtéren

A nap a berendezkedéssel telik. Az ellátást a szintén jelen levő egyik mezőtúri alakulat – később megnézzük majd a lövészetüket is – gh-ja adja. Nagyjából olyan, mint a mienk. A feladatokat ismertetik,

a tiszteknek állítólag sorsolják? A 2. és a 3. üteg külön-külön fog tevékenykedni, mert ennyi a hely egyszerre. A saját ütegem dolgait írom le, bár nézőként a rajpk-k ott vagyunk a másikonál is és figyeljük majd a tevékenységüket.

Célpontok a lőtéren

Az első feladat nagyobb távolságú, megosztott cél leküzdése. A lövegcsöveket még indulás előtt tűzkészre tisztítjuk. Az indulás után, jókora menetből foglaljuk el a kijelölt helyen levő állásainkat. A csuda sem tudja, hogy hol járunk, de úgy érzem ez lőtéren kívüli terület, mert a földeken dolgozó embereket látok, egészen közel hozzánk. Ez biztosan a távolság miatt van, az mindegy, hogy honnan lövünk, de a találat az már a lőtéren belül legyen.

Célpont a FUG

A „Harchoz!” vezényszó után a lövegek pillanatok alatt felállítva. A nagyjából való irányba állunk. A raj már a talpszarak rögzítésén dolgozik. A felderítők és a híradóraj jóvoltából jönnek az adatok és a fő kisegítő célra tájolójuk a vezérlőveget.

Ehhez aztán hozzááll a többi is. Mögöttünk áll az üpk-n kívül az opk is. A negyedik lövegnél valami gubanc, mert a cső szemlátomást nem párhuzamos a többivel. Opk. magán kívül ordít, - „katona, eltöröm a derekán a löveglapátot” – ez P. Gyurinak szól, aki valamit rosszul állí-

tott, ellenőrzés és minden kialakul. Az 1. löveg végzi a belövést, repeszgránáttal, emlékeim szerint 12-13 km-re van a cél és mindössze 30 m a célterület átmérője.

Elmegy tehát az első lövés és várjuk a visszajelzést a figyelőből. Kis tanácstalanság, mert nincs becsapódás! Ugyan hová lett útközben, vagy becsapódáskor nem robbant? Másodikat lövünk, ami már jó. Helyesbítés, aztán sorban a többiek is lönek.

Mit mondjak, cseng-bong a fülünk, és szinte fejfájásig hasítanak a dörrenések. Visszajelzés és a lőtéri ellenőrök által is elismert kiváló teljesítés. Úgy emlékszem lövünk még egy ösztüzet, aztán ennek vége. „*Harctól!*”, felkapcsolás és megyünk vissza a táborba. A lövegek karbantartása következik és ezzel jó sok idő elmegy, bár nem olyan vészes, mert az „éles” lövedék tisztítja a csövet, nem úgy, mint a vaklőszer.

A felderítők, akik a figyelőben dolgoztak elmondják, hogy a lövések kezdettől fogva jól ültek. Pontos ágyúk ám ezek!

Beszélgetésre is akad azért idő és van olyan is, aki hajlandó válaszolni bizonyos kérdéseinkre. A szegedi indulás és a székesfehérvári átvonulás azért olyan késői időpontban történt, mert az ottani hadtest csak ezt engedélyezte! Akkor viszont, ha ez ilyen fontos dolog, miért nem adott fogalomirányítást, vagy átvezetést a városon? Egyébként meg minek is riadóztunk már négykor?

Célpont

Másnap megnézzük, ahogy a 3. üteg is hiba nélkül abszolválja a megosztott célra való feladatot.

A tisztek, tiszthelyettesek és a lövegparancsnokok lövészetére is sor kerül.

Már meg sem lepődöm, amikor az üpk-nk közli, hogy az egyik felállási helyre az 1. löveg vonul ki, ő és még néhányan ezzel fogják elvégezni a feladatukat. Természetesen a mi közreműködésünkkel. Egy másik löveg másutt foglal majd állást és ott is többen lönek feladatot. A lőtérnek egy olyan részére vezetnek ki délelőtt, hogy amikor a fennsík szélén felállunk állásban, nagyjából alattunk az inotai erőmű látszik. Mellettünk a lőtéri ellenőrök. A saját feladatom nappali lövés betonfedezék ellen. Kijelölök a célt, távcsővel megnézem, és a tereptárgyak alapján memorizálom, meghatározom az irányt, távolságot. Minden feladatot repeszgránáttal lövünk. A közvetlen irányzó lövegtávcsővel megkeresem, megcélzom, aztán, töltés és tűz. Találat gond nélkül, beírják a piros pontot. Sorban lönek a velünk lévő tisztjeink is a kisorsolt céljaikra. Minden jó eddig. Már délután van, amikor közlik, hogy ők most visszamennek a táborba, mi meg maradunk, mert lesz egy éjszakai feladat is, ezt V. alez. politikai helyettes „*húzza*”. Estig szieszta, még szerencse, hogy jó meleg, szép napos az idő. A bámészkodáson kívül nincs sok dolgunk, azon kívül, hogy esszük az ellátmányként adott konzerveket. A környezet szép. A fennsíkról jó messze ellátni, Inota, Várpalota (?), a távolban Székesfehérvár (?). A fennsík viszont köves sziklás, nagyon gyér növényzet, elég vigasztalan. Böven ránk esteledik, már mire tők sötét van. Az inotai erőmű kivilágítva, mint egy karácsonyfa. Visszajönnek az érdekeltek, az üpk, V. alez, és az ellenőr.

A feladat álló cél, fedezék kilövése infra segítségével. A Hold világít és sejtelmes fény a lőtérben. Bekapcsoljuk az infrát, a távcsövén keresztül V. megtalálja a célt, mi megcélizzuk, töltés, az tűz. Én viszont elkövettem egy kapitális baromságot. A nappali lövéseknél csak a zaj volt rendkívül kellemetlen, akkor is látszott a láng, de az majdnem semmi a mostanihoz. Úgy gondoltam, ilyet nem láttam, nem is igen fogok, tehát megnézem. Rossz döntés! A lövéskor 3-4 m-es láng a sötétben, ami elvakít, és utána csak káprázik a szemem, nem igazán látok jól még percekig. A találat jó, végre pakolunk és megyünk. Megint éjszaka van, amire a sátorba kerülünk. Az egész napos igénybevétel és az előző napok dolgai után a földön levő laticel hihetetlenül kényelmes az alvásra. Még szerencse, hogy most sem ügyeletes, sem őrpk. nem vagyok!

A következő nap szünet. Tengés-lengés, kantine is van, ahol valami tévedés folytán pálinkát is mérnek, iszunk belőle. Az űpk-nak éppen arra lévén dolga ezt észreveszi és alaposan leszid mindenkit. Tulajdonképpen teljesen igaza van. Délután aztán egy kicsit kisiklanak a dolgok. A pihenőben levők tőlünk is mennek ide-oda. Találnak valami kis tavat, partján valami ladik. Beülnek, evezgetnek, eljönnek. Kis idő után jön egy ember. akié ezek szerint a tó, meg az a háló is, amelyet a ladikázással összegubancoltak.

Sorakozó, a feltett kérdésre aztán egymás után kilépnek az „*evezős válogatott*” tagjai. A tettek egy kettőre vallanak, de a megtorlás az egész ütegünket érinti. Hiába példát kell statuálni. A gidres-gödrös földúton vigyázzmenet, jó párszor ide-oda, mindezt a tisztí sátrak előtt is... Aztán eleresztenek bennünket, de ez nem volt egy dicsőséges ügy! A körlethatárok szigorú kijelölése által ezután az élettér jelentősen beszűkült!

Az űpk-nk szűkebb ütegekörben egyre inkább hangsúlyozza, hogy az elkövetett marhaságotok miatt előbb utóbb bevezeti a „*fasizmust*”, no, nem ideológiai értelemben, hanem elege van most belőlünk, így ezt a megtorlásra érti. Erre majd szabadidejét is áldozza a laktanyánkba, bebetérve, akár vasárnap is. Ebből azért némi vitája majd lesz már Szegeden V. alez-el, akinek ez a fülébe jut, de ez majd csak később következik be, így egy csomószor mi húzzuk a rövidebbet.

A 3. üteg lövi először a harckocsi elhárítási feladatot. Előtte olyan indokkal, hogy segítünk a lőtereseznek a makettek felkötözni a zsákvásznak, helyszíni szemle. A makett egy köracélból tákolt drótváz, amely szánkószerűen csúszik a földön. Kötélpálya vontatja, minden lövegre kettőt. A makett méretei élethűek, a találatok jelzésére a felületek zsákvászonnal borítva, ezt kell a keretre rádrótozni. Találat esetén – szintén repeszgránát – nincs robbanás, hanem a vászon az átlövési lyukat kell keresni. A zsákvásznak kicsik, ezért spárgával össze is kell varrni őket, hogy a nagyobb felületeket takarják. Itt aztán megint utólag okulunk majd, sokkal kisebb öltésekkel, sokkal szorosabbra kellett volna varrni a zsákvászonborítást!!!

A célok kint vannak a csörlőházzal szemben a lőtér túlsó oldalán. Amíg oda gyalogolunk a surranó talpa alatt számtalan kisebb, nagyobb repesz. Felveszek egyet, ez egy tenyérszerű, acél-darab, amelynek szabálytalan, borotvaéles szélei vannak. No, hát, ha ez valakit eltalál, abból már többet ember nem lesz...³⁴

³⁴ Majd később a metallográfiában megtanulom, hogyan lehet ilyen csodálatos acélt gyártani – foszforötvözéssel – ami iszonyatosan törékeny, de a repeszhatása kiváló, mert szerte-széjjel szakad a robbanáskor. Kimondottan erre fejlesztik ezeket!

Egyéb helyeken is járunk, használt FUG,³⁵ harckocsi, gépkocsi. kitéve célpontnak. A FUG oldalán találat, mintha egy konzervet nyitottak volna ki, látszik, hogy tüzérség ellen semmit sem véd, de a jó találat a harckocsit is kinyírja, a sima teherautó meg darabokban száll el. A lövegeink iránt most már sokkal nagyobb a tisztelet!

Megnézzük a terepet, enyhén emelkedik a tüzelőállások felé, nagy nyílt tér, messze elől ritkás erdő, onnan indulnak a harckocsik és átlagos sebességgel húzzák majd őket. A tüzelőállások előre kiépítve földből, csak be kell állni a lövegekkel és a talpszárazakat kell rögzíteni. A tüzelőállások mögött épületek, mint egy nézőtér, karzat betonból és a vontató gépház. A feladat nappali, mindkét ütegnek.

Az állásokat menetből foglalja el a 3. üteg. Az utolsó terepszakasz meredek emelkedő az előbb említett épületek mellett, ezen felhajtva lehet elérni az állásokat. Mi egy külön kocsin követjük a 3. üteget. Felhajtanak rendre, de az utolsó lövegjük Csepelje, csak „puffog” a meredeken és leáll, nem viszi fel az ágyút, a motor hengerfej tömítése megadta magát. Visszacúszik a lejtő aljába. Leugrálunk a saját autónkról, ugyanígy a löveg személyzete is, a miénk

előre áll, rákapcsolják a löveget és késéssel ugyan, de felvágtnak a dombon. Az elromlott autóról lekapkodunk lőszeres ládákat és futva visszük fel az állásba.

Nem látható célpont lövése

Látjuk, hogy közben B. őrgy. üpk. már a meglevő lőszeret próbálja

szétosztani, hogy a késve jövőnek is jusson. Ekkor érünk fel. Az ellenőr szerencsére nem tudja, hogy mi kik vagyunk, ezért nem szól, látja, hogy mi a helyzet és felérünk a lőszerrel. B. is látja, hogy mit csináltunk. Már jönnek is rájuk a harckocsik és lönek rendületlenül. Amit hinni sem akarok, a lövedékek szemmel követhetőek!!!

A löveredményük jó lett mindenki elégedett, nekünk 2. ütegeknek – a segítség fejében - B. annyit sem mond, hogy köszönöm!

Nem baj, pedig az, csak akkor még nem tudom, hogy másnap nekünk három találatot elvitat majd az ellenőr!

Másnap mi jövünk. Minden úgy, ahogy az előbb írtam. Gond nélkül feljutnak a lövegek a tüzelőállásokba és megvan a négy repeszgránát is ágyúnként. Aztán indulnak a harckocsik. Az akkori szabályzat szerint 1000 méter távolságra egy lövést mindenképpen le kell adni. Csak zárójelben mondom, hogy ezt negyven évvel később sem értem! Egy elvileg jól álcázott üteg, miért fedi fel magát még idő előtt? Az első lövés, a meglepetés és a biztos találat egyrészt önbizalom, másrészt pedig óriási előny.

Eleresztjük az első lövést, de láthatóan nincs találat. Mondanom sem kell, hogy a hosszú lövések egyike sem talál. A közeledő harckocsi makettekre folytatjuk a tüzelést. A bal oldalra lövünk, nem látok találatot, újra rálövünk, és ekkor találat látszik. NJ. üpk. kiállt felénk vala-

³⁵ Felderítő, úszó, gépjármű.

mit, de nem értem, olyan a zaj. Üvöltének az ágyúk, mert mindegyik önállóan dolgozik a céljaira. Most mi a jobb oldalit löjjük az utolsó lövedékkel és ez is talál. Közben szólnak mellettünk a többiek ágyúi is csak szédelgünk a robbanások zajától. Aztán vége. A harckocsik az állások előtt megállnak. Az üpk. odajön és kérdezi, hogy miért lövtem a már eltalált baloldalira még egyszer, ő már azt kiabálta, hogy van találat, löjünk a 2. löveg felé jövőre.

Tüzelőállásban a Bakonyban

No, ezt viszont nem halottam. Egyébként is mondom neki, hogy a baloldalin elsőre nem láttam a találatot, ő viszont látta, mert jobban oldalt állt. Kigyalogolunk a makettekhez és mutatja a saját találatokat. A jobb oldalin egyértelmű, a baloldalin is az egyik. Az első találat után azonban a zsákvászon „visszazárt”, ezért számomra nem volt egyértelmű.

Amikor a makettek leálltak és minden löveg üres, akkor a döntnök az üpk. és a lgpk-k kimennek és szemrevételezik a „harckocsikat”. Ekkor jön el a pillanat, amit soha sem hittünk, és tényleg, most „állunk és nézünk, mint Káin az Istenre”, mert erős vita az ellenőrrel, a maketektél. Három olyan makett is van, ahol a zsákvászon borításának varrása cafatokban, a döntés azonban az, hogy ezeket nem ismerik el találatnak. A löveg pk-k esküsznek égre, földre, hogy még három találat van. A makettek zsákvászon borításai csak hevenyészve vannak varrva. A találat egyértelmű, ha a lövedék lyukat üt, de ha a varrásnál megy át, akkor már nem! Az 1. löveg tehát két harckocsit lőtt ki. Sajnos viszont így a másik négy löveg csak összesen még hármat!!!

A meg nem adott találatokkal lenne tízből nyolc, ami tisztes dolog, így viszont ez tízből csak öt, ami alig súrolja a megfelelőt. Miért van az, hogy nincs szerencsénk?

Ez természetesen nem volt szándékos, mindent úgy tettünk, ahogy tanultuk és azt a készség szintjéig begyakoroltuk. A dolog egyértelműen a vitatott találatok számlájára írható, de így

találataik. A mi üpk-kal nem felhőtlen a kapcsolata, jó párszor megvédett bennünket, utólag, amikor B. örgy, mint ÜTI, piszkálja a 2. üteget.

lesújtóan gyenge dolog lett. Ráadásul – később látjuk majd - a másik üpk. mérhetetlenül büszkén jön-megy, leplezetlen az öröme, ezt az egészet valószínűleg a zseniális kiképzési módszereinek tulajdonítja, hogy az ő ütege lepipált bennünket.

A lőtér „0” pontja

Pedig lehetek volna nekik is ugyanilyen szerencsétlen – meg nem adott –

Azt hiszem mindannyinkat rettenetesen bánt a dolog, bár az előbbieken leírtak alapján a szerencsével is gondjaink voltak.

Az üpk-unk nem ezt érdemelte, olyan gondolata is van, hogy ez szándékos volt? Most haragszik az egész világra, végül is igaza van. Hazafelé jutalomból gázárcban autózunk, por és meleg, mindannyian úgy nézünk ki, amikor a táborba érünk, mint a disznók. Ennél sokkal jobban kellett volna teljesítenünk...

Következő nap megnézzük a Mezőtúriakkat, akiknek GAZ kocsira szerelt, négy páncéltörő rakétájuk van, amit a maga után húzott huzalon át irányítanak egy kis képernyőről, botkormányal. Az irányzó a földön fekszik, előtte a műszer, a keze a kormányon. Indulnak a makettek és indul az első rakéta is. Kicsit felfelé, aztán lefelé és a kezelő 100-200 méterre maga előtt belevezeti a földbe. Úgy látszik más is ideges itt! Aztán találatok, folyik a lövészet. Izgalom csak akkor, amikor az egyik rakétáról leakad a huzal és szép nagy ívben oldalra kitérve, megy önállóan, amíg a fák közé nem csapódik. Hja, azért ez veszélyes hely... No, ilyet is láttunk, meg azt is, hogy a csöves tüzérség mellett van már más is a páncélos elhárításban, nem számítva természetesen a sorozatvetőket, esetleg aknavetőket. Majd az írás végén, amikor az 5. hadsereg dolgaival foglalkozom, kiderül, hogy a - harckocsikat nem számítva - a 85 mm-es pct. lövegekkel felszerelt osztályok csak hozzávetőleg az egynegyedét tették ki akkor a Magyar Néphadsereg páncélelhárításának. Az egyéb pct. alakulatok csak 76 mm-es és 57 mm-es lövegekkel vannak csak felszerelve, ami erősen megkérdőjelezi a hatásosságát.³⁶

Aztán pakolunk és megyünk, mert jönnek a többi tüzér és harckocsizó alakulatok. Belegondolok, hogy ez a lőtér egész évre betáblázva, milyen lehet itt a mínuszokban és nyakig hóban, esetleg esőben, sárban ugyanezt végigcsinálni, amikor még nyáron is fárasztó.

Készülődés a tiszthelyettesi vizsgákra, amikor beüt a „ménkü”. Kiderül, hogy az alakulatnál „miniszteri szemle” is lesz egyúttal, ami a tiszthelyettesek szerint egy borzalom, mert a „pincétől a padlásig” mindent átnéznek, ezt megúszni lehetetlen problémák nélkül.

Előtte még egy két közbjáték és ez mindkettő M. őrgy. anyagi helyetteshez kapcsolódik. Őrségben vagyunk, a nyár tombol. Az őrszobán délelőtt megjelenik M. és ellenőrzést tart. Ritkán látjuk, mert ő ÜTI szolgálatot sem ad. Végigmászkal, mindenhová benéz, majd beírja az őrnaplóba, hogy az őrbundák porosak a nemezcsizmákkal együtt. Ezt az őrszabályzatban egyébként sehol sem találni, hogy a téli felszerelés karbantartása a nyári őrszolgálatosok feladata lenne. Üpk megkapja a magáét az opk-tól – aki minden nap áttekinti az őrnaplót – mi meg aztán tőle. Most már csak az a kérdés, hogy az őrbundákat hogyan kellene portalanítani, egyáltalán, miért nincsenek nyáron raktárban a többi téli felszereléssel együtt?

A másik esetben R. Jancsi rpk. a szenvedő alany. Délutánra már szabadságos papírja van, de én, mint ügyeletes valamiért az ÜTI-nél vagyok. Ezért ő indul el az üteggel az ebédre. M. őrgy. a tisztí étterem – pk. épület emelet, melynek ablakai a telephely és az étkezde irányában vannak – ablaka mögött áll, bámul kifelé. Őt letről nem látni, bár már megszoktuk, hogy leskelődik, de ez Jani figyelmét most elkerüli. A vonuló menetben beszélgetés. Alig ülnek le, már érkezik is N. tsz. szkv lélekszakadva és viszi R. Jánost M-hez. Jókora letolást kap és nem

³⁶ 57 mm-es pct.ágyú, 201 db, 76 mm-es pct.ágyú 281 db, 85 mm-es pedig 164 db.

is lenne baj, ha ennyivel megúszná, de nem. Felhozatja magához a „dics-feny”³⁷ lapját és be-leír. Aztán mikor megtudja, hogy szabadságos papírja is van, ezt ott helyben elszaggatja... Határozottan tartunk most már tőle is, nincs pofázás menet közben, főleg az érintett útszakaszokon.

Ismét L. Bandi! Őrség. Vasárnap délután vagyunk, és már várjuk a 18 órai váltást. Én a szabályzat szerint az őrpki szobában szundítok egyet, mert a váltások között nappal lehet. Nyílik az ajtó!!! Ennek belülről zárva kellene lennie. Bejön L. ftörm. aki éppen ÜTI és hozza Bandit. A kantint ellenőrizte és feltűnt neki egy katona, aki az őrség felszerelésében – tártáska, szolgálati ruha - éppen krémest evett, nagy boldogan. Hozza vissza szélesebesen a Bandi gyereket, aztán természetesen velünk veszekszik, kapunk rendesen, hogy nem figyelünk. Rendes viszont, hogy a részéről ennyivel le van tudva, még az őrnaplóba sem ír be. Mint egy szellem, olyan csendben húzott el az őrszobáról Bandi, krémesezni - miközben a készültség szépen bóbiskolt - mert mint kiderült „*nagyon megkívánta*”. Ekkora kapitális baromságra már igazán nincs mit mondani, mindenki megadóan hallgat, nincs is értelme veszködni vele.

Általános és ideges készülődés, a vizsgákra és a miniszteri szemlére, ami sok takarítással, rendcsinálással, jókora lórással futással jár együtt. A raktárak is sorra kerülnek, leltár, takarítás... Halál ideges most már mindenki. Ez a szemle a vizsgához már nem hiányzott. Megérkezik a vizsgabizottság és a miniszteri szemlével megbízottak serege. Sokféle helyről, alakulattól, még a katonai főiskolákról is jó néhányan. A vállapokon a csillagok száma a végtelenhez tart.

A vizsga a sportpályán felállított sátraknál, a szakvizsga helyeken, ahol a mieinken kívül az idegenek is ott vannak és ők vizsgáztatnak bennünket. A tételeket húzni kell és részben elmagyarázni, illetve ha olyan, akkor be is kell mutatni a tudományt. Mindenkit alaposan megforgatnak akár alaki, akár fegyverismeret és még ki tudja hányféle dologból. Ez megy napokig, aztán ennek is vége lesz.

A miniszteri szemle csak nevében ez, mert a miniszternek ezer fontosabb dolga van, mint bennünket nézegetni. Az általa kijelölt bizottság ténykedik, egy magas rangú vezetővel az élen. Tényleg be is járnak mindent, amit csak lehet, körletek, telephely, raktárak, elszámoltatások, leltárok, foglalkozások látogatása... Ami viszont új és számunkra nagyon furcsa, személyes és csoportos elbeszélgetések. Először a rajpk-kat terelik egybe a sportpálya egyik szélén. 2. ütegesek ülünk a fűben és egy alez. kérdezget bennünket. Elég furcsa dolgokat. Mi a véleményünk az alakulatról, a pk-król, az ellátásról... Nem nagyon jut velünk sokra, mert nagyon visszafogottak a válaszok, majdnem semmik, illetve csak pozitív megjegyzések vannak. Aztán taktikát változtat és egyesével beszélget velünk. Itt már valószínűleg mindenki jobban „nyit” egy kicsit, bár nem tudjuk, hogy mi a vége ennek és az óvatosság bőven belénk nevelődött. A beszélgetés során névre szólóan is kérdez egy két pk-ról. Meglehetősen kellemtelen a helyzet, nem lehet tudni, hogy egyéb csatornákon mi fog visszajutni és már nem sok

³⁷ Karton, név szerint, amire a dicséretet, fenyíteteket felkerülnek.

van leszerelésig. Úgy vélem senki sem akar kockáztatni. Amikor velem beszél meg is jegyzi, hogy konstruktívabb hozzáállást várt volna...

Magam részéről az N. Gyula eset óta fokozottan óvatos vagyok a meggondolatlan véleménynyilvánításokkal.

A miniszteri szemle alaki szemlével zárul. Az alakuló téren sorakozik az osztály. J. alez. opk. jelent a miniszteri szemle vezetőjének. Ehhez ki kell lépnie, és egy bizonyos távolságon belül már tisztelegve, vigyázz menetben kell az előjárót megközelíteni. A vigyázz menetben jobb kéz tiszteleg, bal kéz a testhez leszorítva! Döbbenünk meg, mert a bal kezét a normál menetben megszokott módon lóbálja. „*Teljesen rossz*” mondhatnánk, de természetesen néma csend és majd csak a szemle után tárgyaljuk ki, óvatosan az alaki hibát. Ezek után a szemlebizottság vezetője mond egy rövid értékelést, ami tulajdonképpen nem rossz, utána a futópályán díszmenet. Ezzel ezen is túl vagyunk.

Számomra ismét egy kellemetlen eset. Ügyeletes lévén a körletben vagyok, a többiek foglalkozáson. A konyháról segítséget kérnek, az üpk az irodájából kiszól, hogy szerezzek egy embert. Ilyenkor elsöre a körlet és a tanterem a célterület. Mit ad Isten, ott ül R. honvéd, gépkocsivezető, akinek leszereléséig már csak hetei vannak hátra. Olvassa a kedvenc könyvét az „*Északnyugati átjáró*”-t. Mondom neki, hogy mi a helyzet, egyedül ő van itt, azt, hogy miért nem tudom, szerintem ellógott valamelyik foglalkozásról. Simán azt mondja, hogy nem, ő már eleget dolgozott, nem hajlandó sehová menni, pláne nem a konyhára. Értem én ezt az egészet és nem is nagyon huzakodnék vele, ha találnék valami jobb szellemű embert. NJ. kiabál az üpk. szoba elöl, hogy hol az ember, kit találtam? Jelentem, aztán már ő veszi a kezébe a dolgot, zeng a ház, bár ez az ökör még vele is felel. Nagy morogva lemegy a konyhára, de aztán megüzeni másnap, hogy „*ne menjünk együtt még egyszer őrségbe, mert ő majd ellátja a bajom, ha fegyver lesz nála*”... Különösebben nem félek, de ekkora marhától sok minden kitelik, óvatos leszek. NJ. örgy. fülébe is eljut ez az, pontosan e miatt, még arra a néhány hétre kezelésbe veszi, ki nincs a szolgálatból R. Így aztán nincs sok ideje meditálni, meg olvasgatni. Tényleg van őrségben, igaz nem velem és szűrős szemmel méreget, de nem csinál semmit. A leszerelése napján már hajnalban felkel, átöltözik és tüntetően menetelget a körletekben és a folyosón, szigorúan lenézve mindenkit, aki még katona. Most már tényleg nem tudjuk majd szolgálatba küldeni, reméltem a kedvenc könyvét is viszi magával, hogy otthon is olvasgathasson...

Júliusban elkezdik hazaengedni az embereket, hogy civil ruhát hozzanak be a leszereléshez. Én is hazajövök és ekkor egy nem várt dolog következik. A pár napban, amíg itthon vagyok Édesapám májgyulladás a kazincbarcikai kórházba kerül, a fertőző osztályra. Amikor ez kiderül, az egész családot beoltják – kivéve engem, mert én katona vagyok – engem majd ott! Irány a rendőrség, ahol jelentem, hogy mi van és kérem, hogy az alakulattól kérjenek számomra utasítást. Mindenki leszerelés előtt, nem igazán lenne szerencsés néhány hét karantént „*kiharcolni*” a többieknek. Telefonok az 1970-es szinten, de fél órán belül így is felveszik a kapcsolatot az alakulattal. Néhány órán belül hivatalos távirat. Az adott időre az alakulathoz vonuljak be! Ismerősök, akik a kórházban dolgoznak, elmondják, hogy az alakulattól a pk. hivatalosan tájékozódott, leellenőrizte, hogy nem csalás-e az egész? A leszerelés előtt 3 héttel?

A megadott napon visszautazom, az ór tisztos távolságban megállít, és a gyengélkedőre irányít, a lelkekre kötve, hogy senkivel nem beszélhetek, kezet meg pláne nem foghatok! Úgy látszik, itt kemény ellenintézkedések vannak fogadosítva... még a beszéd is fertőzhet. A gyengélkedőn az eü. tiszt és O. Jani, a hadsegédje fogadosnak, óriási az izgalom. Egyáltalán, hogy érzem magam, sárga vagyok-e már? Kaptam-e gamma-globulint, ha igen mennyit és mikor, kitől? Záporoznak a kérdések! Mondom, hogy nem kaptam oltást és azt is, hogy miért. Erre ők valami ilyesmit magyaráznak, hogy pedig ezt ott kellett volna megkapnom, nem itt. Erre aztán én nem tudom a helyes választ, bezárnak egy szobába, egy szál, egyedül. O-nak szigorú parancs, nincs látogató, senkivel sem lehet érintkezni és így tovább, de oltást nem kapok, csak szigorú karantént és megfigyelést.

Az ablak nyitva, hőség, kint a rajok gyakorlatoznak. Ez már csak amolyan levezetés, időtöltés, mert minden egyéb készen van. A lentiek lelkesen integetnek, én nem vagyok olyan lelkes, minden jobb, mint itt bezárva lenni.

Délután, amikor a tisztok hazamentek, hangos szóváltás a gyengélkedő folyosóján. O. Jani erősködik, hogy ide senki sem jöhet be, de B. Jancsi közli vele, hogy takarodjon az útból, különben felrúgja, mint egy krumplit. Jönnek a rajom tagjai látogatóba! Hoznak ezt, azt, könyveket, nápolyit a kintinból, mert rohadt hosszú a nap egyedül és egyébként is „*beteget*” jöttek látogatni, ami a laktanyánkban nagy szó, mert nem sok ilyen volt. Eztán minden délután megjelennek, hol ez, hol más és estig beszélgetünk. O. János komolyan szorong, egy esetleges járványról vizionálgat, napközben nekem magyarázza az aggályait, én meg kérdem, hogy hol a védőoltásom. Erre aztán nem tudja a választ, az eü. tisztet meg nem kérdezi, mert nem meri. Ezért aztán kedvenc témáival traktál, hogy ennek meg annak a harcokosinak mennyi lánctalp talajnyomása, árokmászó képessége, páncélvastagsága... Csak szakszolgálatos, ezért is került nagyjából ide a gyengélkedőre - már korábban leírtam - de szilárdan hiszi, hogy az egyetem után hadmérnök lehet. Időnk aztán van, úgyhogy hallgatom, bár nem nagyon érdekel. Miután nincs rajtam sárgaság, meg semmi, egy jó hét után kieresztenek és most már az utolsó szolgálatokat abszolváljuk.

A foglalkozások amolyan levezető szinten mennek. Ez olyan, hogy aki messziről nézi, az mindig lát valami mozgást, mondjuk alakizásnál, de már csak „*pihenj*”-ben csinálunk mindent. Tehát alaki foglalkozás, a raj egysoros vonalban áll, én kint előttük. Egy ember mindig kilép és valamit bemutat, a többi meg csak álldogál. L. Jancsi a következő. A parancs menet közbeni tisztelgés. Jön felém, és amikor a szabályos távolságot eléri, vigyázzmenetre vált és tisztelgés helyett „*német karlendítés*” következik, nagy büszkén elmasírozik előttem, mintha egy amerikai filmjelenetből jött volna. Talán Hessler ezredes jelenete ihlette meg a „*Hálál 50 órája*” című filmből? A hatás frenetikus, döbbenetesen néz mindenki, aztán kitört a röhögés, de csak pillanatokra, és már forog is a feje mindenkinek, hogy mindezt ki láthatta. N. Robi meg is jegyzi halkán „*Megőrültél, nem vagy normális!*” Főleg a pk. épületszárny felé leselkedünk, ha meglátták, akkor ez nagyon nagy baj lesz. Most már nem röhög senki, de szerencsére a fák takarják a tisztai étkező ablakait, ezt hát megúsztuk. Utólag is átgondolva a poén kifogástalan volt, a tisztelgés is, de azt hiszem a büntetés is az lehetett volna.

A kiképzésnek tehát vége már csak egy két hetünk van. Mennek a szolgálatok, de már nagyjából csak időtöltés az egész. Izgalom azért még maradt egy kicsi, mert a telephelyen

karbantartás közben B. Kálmán „vezetni tanítja” barátját L. Győzöt, a Csepelen! Ennél nagyobb marhaságot a leszerelés előtt már nem is lehetne elképzelni! Lassan autózgatnak a telephely betonján előre – hátra, egyesben, természetesen Győző vezet. Éppen a sportpálya felé araszolnak, amikor elérik a beton végét. Győző fékezne, de a lába lecsúszik a pedálról és az autó be az árokba! Helyesbíték, a két első kerék az árok felett lóg, az első tengely meg az ör számára elhelyezett két betongerendán fekszik fel, amik természetesen eltörtek, de még tartják a kocsit. Forognak ismét a fejek, hogy ki láthatta ezt a nevezetes eseményt, mivel sem tiszt, sem tiszthelyettes nincs a láthatáron, ezért egy másik kocsit gyorsan kirántja a szorult helyzetéből az autónkat. Irány a kocsit alá, most már megfelelően ijedt mindenki, hogy mekkora lehet a baj? A sérülések itt nem nagyok, de a betongerendákat meg kell majd magyarázni. Még jó, hogy az ör a falnál állt, mert őt is elsodorták volna. Ez már igazán nem hiányzott, így leszerelés előtt, de Kálmán magára vállalja a dolgokat, ő vezetett és figyelmetlen volt! Némi ordítózás árán, nagyobb baj nélkül ezt is megúsztuk.

A napok most már csak vánszorognak. Délutánonként, aki bent maradt a laktanyában az a sportpályán focizik, napozgat. Egy két alkalommal NJ. örgy. üpk lejön és beáll focizni. Tiszti nyári ruhában, normál félcipőben szaladgál köztünk. Úgy látszik most már ő is megkönnyebbül lassan, mert ilyet azelőtt sosem tett. Bár az egyik nap olyat mond, hogy csak bámulok. Az üpk. irodájában osztogatja a másnapra vonatkozó parancsait. Mielőtt elengedne, valami olyasmit mond kár, hogy elmegyünk, mi már ki lettünk képezve, ő meg egy hónap múlva kezdheti előlről az egészet az újakkal és vesződhet velük..., van ebben egy csomó igazság.

Ugyancsak a sportpályán összeáll az üteg – kimenő ruhában – és egy csoportkép készül.

MN 3793, a 21. önálló páncéltörő tüzérsztyály, 2. ütege
Szeged, 1970 nyara, a leszerelés előtt

Megtörténik a tiszthelyettesi előléptetés, én, mint az várható volt csak őrmester leszek. Itt is kitartott még az N. Gyula ügy, tényleg nem mondott valótlan az elhárítás, gondja lett rám. Néhányan, a korábban lefokozottak, szakaszvezetők, N. Gyula „az áruló” szintén szkv.

Úgy gondoljuk, hogy augusztus 1-én mehetünk, de aztán ez még sem így lesz, csak harmadikán szerelünk le, holott az utolsó két napban már nincs semmink, mindent leadtunk, csak vagyunk.

A normál katonaidős barátainktól nehéz a búcsú, jóban, rosszban együtt voltunk. Nekik még legalább fél évük van hátra.

Várhatják az újabb egyetemistákat és adhatják ismét rogyásig a szolgálatot, amíg azok is átesnek majd az alapkiképzésen.

Az utolsó nap. A rajtunk levő gyakorlóruhát leadjuk, és civil ruhába öltözünk. Sorakozó a körlet folyosóján. Még egy hétig a katonai törvények hatálya alá esünk, ezt vesse be mindenki az eszébe! A leszerelési segílyt már felvettük, úgyhogy pénzzel bőven el vagyunk látva.

Átfut a fejemen, ilyen összeállításban soha többet az életben nem leszünk már együtt. Az életünk egy olyan szakasza zárul, amely megismételhetetlen...

Az üpk. jön sorban a civil ruhás katonái előtt és mindenkiel kezet fog, sok sikert kíván a tanulmányainkhoz.

Én pedig őszintén remélem, hogy egy hónap múlva az újonnan jövőknél már minimum ő lesz törzsfőnök, mert megérdemli. Jó sokat veszködött velünk, de ő ettől sokkal képzetebb, minthogy egyszerű ütegpk. legyen. Aztán majd az egyetemi évek alatt megtudjuk, hogy ez így is lett, sőt az osztályt is vezette egy időben.

Gépkocsikkal a főpályaudvarra visznek, ismét csak késő délután. Itt aztán néhány gyorsan kisiklanak, mert a vasúti restiben, a külön, leszerelő katonavonat indulásáig, cudarul berúgnak, szinte percek alatt. Az állomáson várakozó utasok csak néznek, amíg a vonat ki nem húz...

Kiskunfélegyházán már a vonaton a váp. néhány járőre. Próbálják fékezni a társaságot, amelyhez minden olyan városban, ahol egyetemisták szolgáltak, újabb csoportok csapódnak. Néhány társunknak csak Kecskemétiig „*érvényes a jegye*” hazautazáskor. Összeszólalkoztak a járőr pk-jával, aki százados. Kecskemétién a vonatot már a készültség várja és leszednek egy csomó srácot. Ők majd egy hét után szabadulnak.

Budapesten aztán szétszóródik a társulat, ki merre. Szokás szerint éjfél mire hazavergődök, de aztán ezzel vége.

Jó hónappal később látom viszont az egyetemen a volt katonatársaimat, de itt már a három szak és a tankörök között szerte széjjel vagyunk, soha többet nem leszünk már együtt, úgy, mint ahogy a seregben voltunk.

A katonaság 1969. szeptember 1-én elkezdődött, ekkor egy hónappal múltam 18 éves. 1970. augusztus 3-án ért véget, egy nappal múltam 19.

*„...Elmúlt egy év, hova tűnt a fáradt ősz, sokszínű táj?
A hulló csillagok, a búcsúzás?..
Egy év elmúlt, hova tűnt a hideg tél, a nagy havazás?
A sápadt napsugár, a várakozás?...
És jön majd még sok-sok év:..”³⁸*

Tanulságos volt, ma is vallom, a fiatalokat nem szabad megfosztani attól, hogy megtanulják a katonás fegyelmet, a fegyverek kezelését, a nehézségek, a viszontagságok elviselését. Összességében nekem a katonaságról változatlanul pozitív a megítélésem, még akkor is, ha az egy év alatt történtek keserves és kínosan otromba dolgok is. Erről azonban részben mi és az ilyen beállítottságú, szerényebb tudású tisztak, tiszthelyettesek tehettek!

Alapvetően itt kellett rádöbennem, hogy az érvényesülés, a kedvezmények érdekében sokan hajlandóak a besúgásra, az elvtelen dolgokra, amely ott és akkor igencsak virágzott, ha azt igényelték! Az már csak egy nagy kérdés, hogy manapság, hogy is van ez?

Megismertem azonban kiváló képességű tisztakat, tiszthelyetteseket és katonákat, nem utolsósorban azokat a társaimat, akikkel majd az egyetem öt éves megpróbáltatásait is elviselem. Már akkor sem igazán értettem néhány olyan társam viselkedését, akiben az állandó ellenkezés szelleme dolgozott. Ezek nem csak a saját

³⁸ Koncz Zsuzsa: Élünk és meghalunk című album. A szöveget Bródy János írta.

életüket keserítették akkor és ott, hanem a mienkét is. A céltalan és indokolatlan ellenállás sehova sem vezette őket, mégis könnyebb volt a szívüknek, ha állandóan ellenkezhetek.

A nagy többség elfogadta a katonasággal járó kellemetlenségeket is.

Később az egyetemi évek is voltak olyan kemények, mint a katonaság, csak itt valamivel szívélyesebben adták tudtára az embernek, ha valami nem stimelt, vagy ha kirúgták ebből-abból. A katonaviselt csapat szerintem az egyetem megpróbáltatásait – ami a mai kredites, halasztgatós, tanulók is meg nem is, nem kell 5 év alatt műszaki egyetemet végezni elvű szemlélethez képest – sokkal jobb lelki kondíciókban volt képes végigcsinálni, mint azok, akik nem voltak velünk. Az NME akkoriban mind a követelményrendszerével, mind bizonyos módszereiben elég hírhedt volt a hazai felsőoktatásban. Mindezt főleg az első két évben tapasztaltuk meg Ráadásul az egy év kihagyás

sokunknak okozott tanulási problémákat is és ezen a havi két konzultáció amint az várható is volt – nem igazán segített. Maradt a konok elszántság, a teljes gözzel való tanulás... Bár el kell mondanom, hogy az egyetemünkön az első két év volt a vízváltó, matematika, fizika, mechanika, ábrázoló geometria tárgyak alaposan megritkították a sorokat. Ott sokszor viccből emlegettük, hogy ennél még a seregben is jobb volt, hiszen ott, ha nem volt szolgálat, akkor este tíztől reggel hatig

kötelező volt aludni. Az egyetemen meg a sok rajzfeladat, a tanulás miatt igen gyakran éjszakaztunk. Az „elhullás” a katonaviselték között számottevően kisebb volt, mint a többieknél! Az én 1. rajom minden tagja mérnök lett – ráadásul – öt év alatt! B. János, L. Győző, Mo. Pista vegyi gépészek, N. Robi, Sz. Laci és jómagam gépgyártás technológusok, N. Gyula szerszámgépész, L. Jancsi pedig olajbányász.

Szeged város számomra egészen különleges volt, széles, levegős körútjaival, tisztaságával, rendezettségével. Már akkor is igazi diákváros volt és az csak használt neki, hogy az egyetem a város központjában volt. Miskolchoz, a borsodi iparvidékhez képest ez egy teljesen más világ volt. Szerettem Szegeden járni, bolyongani, épületeket bámulni, a mozikat, a színházat...

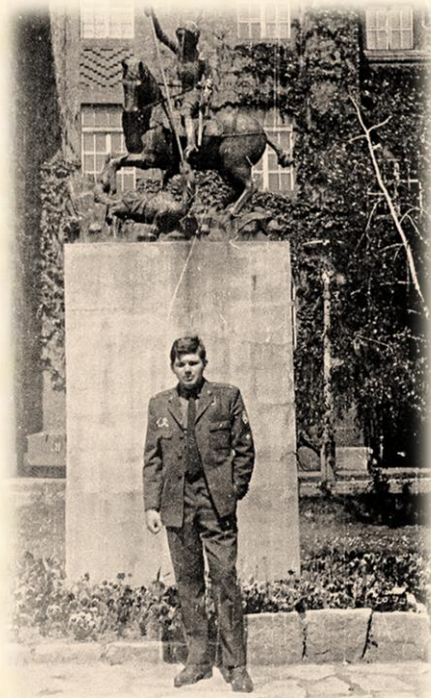
A kilencvenes években – talán 1996 (?) – ellátogattunk Szegedre. Ez már egy más város volt, még szebb, még inkább rendben tartott. Ezt a régiót nem érintették olyan katasztrófális mértékben a rendszerváltozás előtti és uráni eseményei, mint például a borsodit. Itt nálunk a szénbányászatot, az energetikát, majd a kohászati üzemeket verték szét elsőre. Ezt követte aztán a gépgyártás és a vegyipar viszonylagos hanyatlása is. Nem kímélték az esztelen, meg gondolatlan politikai lépések az e térségben működő élelmiszertermelést és állattartást sem.

Csak egy cél lebegett a szemek előtt, bármi áron lerombolni a régit. No, ez sikerült is! Itt nálunk már bő két évtizede példátlan a munkanélküliség, mert pontosan azok a termelési ágak lettek felszámolva, amelyek a nagyon „szerény” műveltségű rétegeknek is munkát tudtak biztosítani. Piaca lettünk Európának, kiszolgáltatott helyzetben, majdnem félgymarmati sorsban.

Úgy látom azonban, hogy most kezdődött el egy kicsit komolyabb eszmélés, hogy veszhelyzetekben nem nagyon tud az ország mihez nyúlni, amikor gyorsan, szakképzett emberekre lenne szükség.

Ellátogattam a laktanyához is, amely ekkor még nyomokban fellelhető volt, mert itt működött előtte a Damjanich János Katonai Középiskola. A legénységi épület, a pk. épület egy része még megvolt, de a többi már nem. A Zalkából már akkor sem volt sok minden.

Látom a Google Earth felvételein a két laktanya helyén épült lakóparkot, a laktanya előtti gyakorlóteret, már részben beépítve. Később, a délszláv háború után, egy üzletemberekből álló delegációval Belgrádba utazva, 1999-ben még egyszer elautózom a laktanya előtt, néhány pillanat az egész, de a 30 évvel ez előtti érzések a régiek.

42 év csak a különbség...

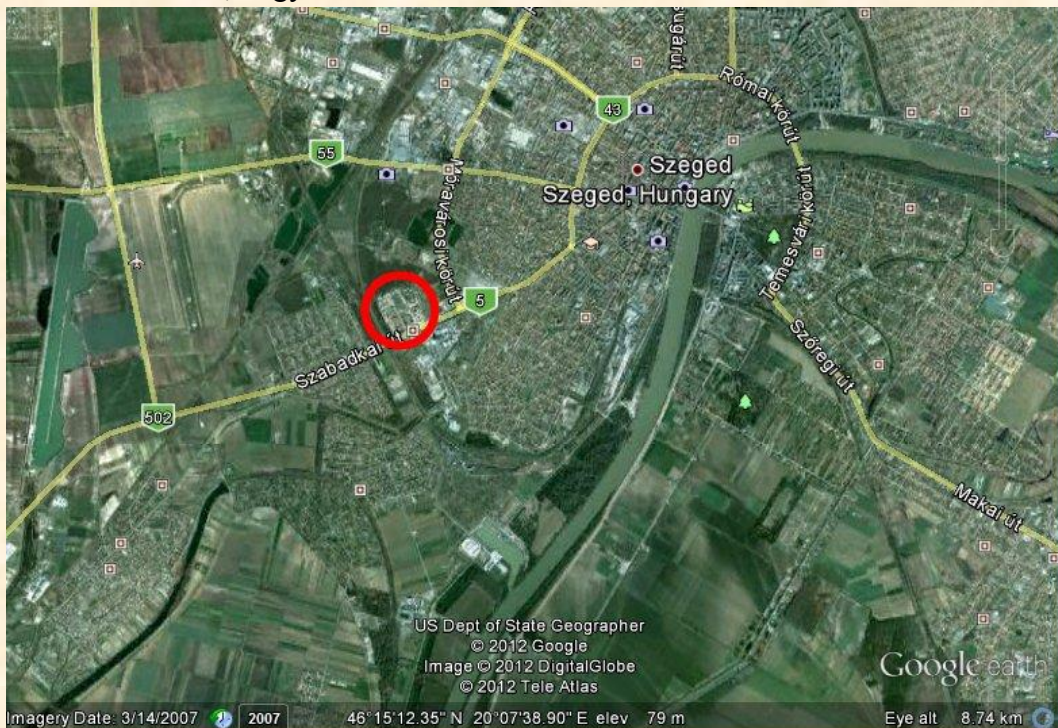
A hadsereg sem úszta meg a politikai csatározást, a mai már csak valami halvány mása annak, ami korábban volt, még ha sokkal korszerűbben is felszerelt. Ennek ellenére valom, hogy nem hiba, hanem bűn az, hogy a fiataloktól elvették a katonáskodás lehetőségét! A maiak nagy része, pláne ha munkája sincs, akkor aztán végképp nem tud magával mit kezdeni és ez morálisan már fiatal korban tönkreteszi az embereket. Marad az alkohol, a drog és a lébecolás, amely szinte egyenes út a bűnözéshez... Szerintem ma sokkal több fiatal szorul testi és lelki gondozásra, mint amikor ennek egy részét a hadseregben való ténykedésre fogták.

Aki éjszakákat képes discóban elugrálni józanon, vagy belőve, annak a katonaság sem jelenthetne semmiféle megerőltető fizikai, vagy szellemi feladatot. Sok szó esik arról is, hogy a ma fiatalja nem sportol, nem mozog. Ez bizony így van, én is látom a családom körében, hogy itt komoly bajok vannak és lesznek is, ha ezen nem változtatunk.

A mi politikusaink mindig csak annyit mondanak a polgároknak és olyan feldolgozásba, amely az ő érdekeiket szolgálja. Miért büszke egy svájci fiatal arra, hogy kötelezően katonára lehet és utána civilként is hosszú évekig tartalékos? Miért nem tiltakoznak az izraeli fiatalok - ott még a lányok is bevonulnak - ez számukra természetes, a hazájukat védik. A túlzott liberális politika azonban súlyosan téved, mert általában csak a jogokat emlegeti a kötelességeket nem igazán. Ezért tart itt hazánk, ahol? Lassan mindenki és minden megoldást az államtól vár el, fel sem merül az emberekben, a saját felelősség, főleg pedig nem a saját mulasztásaik. A munkakerülés nem a felnőttkorban kezdődik, hanem már az általános iskolában! A tanulatlan, képzetlen, tudatlan emberekre nem igazán van szüksége a társadalomnak, főleg nem Európának. A fejekben kellene rendet tenni, de nagyon gyorsan!

Visszakanyarodva oda, ahonnan indultam, hogy hivatásos tiszt leszek, a történet befejezésekor még erről néhány gondolat. A leszerelésünkkor a 3. üteg előfelvételis szpk-ja úgy döntött, hogy ő marad és átkéri magát a Kossuth Lajos Katonai Főiskolára. Több jelentkező nem volt. Bennem továbbra is az a gondolat volt, ha akkor nem kellettem, majd ráérek az egyetem után dönteni, merre tovább. Megismertem a néphadsereg belső életét, az alakulatomnál szolgáló emberek tudását, teljesítményét, emberi magatartását. Találkoztam és együtt éltem két hónapon át katonai főiskolásokkal is. Ezért úgy gondolom, hogy ha a katonai főiskolára felvesznek, azt eredményesen el tudtam volna végezni. Későbbi sikeres mérnöki pályám alapján nyugodtan kijelenthetem, hogy a katonatiszti pályát is legalább ilyen színvonalon képes lettem volna végigcsinálni. Az, hogy ez nem így alakult nem csak az én elhatározásaimon múlt. Be kellett látnom, hogy valamiért én oda nem kellettem.

A mi laktanyánkból, a Vorosilovból, maradt azért valami, ha nem is sok. Amint már írtam egy időben katonai középiskola és kollégium volt. A területe már csak a töredéke az egykorinak. Viszont épült a legénységi épület és a parancsnoki közé egy új szárny, ami az iskola lehetett.

A körlet épülete nem sokat változott kívülről

117

A laktanya valamikori bejárata és a „kapu” mellette az ŰTI háza

A parancsnoki épület, étkeзде, konyha, klub

Nagyjából itt lehetettek a raktárak és a sportpálya egy része, valamint a rohampálya

A valamikori raktárak és a rohampálya helye

A valamikori sportpálya helye, hátul a vasút töltése

Bekötőút a Röszei, most Szabadkai útról, a jobbra levő lakóházak helyén volt a Zalka laktanya

Jobbra a valamikori, laktanya előtti gyakorlóter, ami akkor a Cserepes sorig terjedt

A néphadsereg engem már csak az egyetem elvégzése után keresett ismét, akkor válogatták a tartalékos tiszti képzésre az embereket. Volt egy újabb összeírás a miskolci kiegészítő pk-ságon. Ekkor már családom volt, fiam 1975 nyarán született, így nem igazán örültem ennek. Egyébként is ott voltak azok a társaink az egyetemről, akik egy percet sem töltöttek katonaként, mégis mindig jártatták a szájukat a sereg ellen. Így aztán nem volt igazán nagy lelkiismeret furdalásom, amikor a munkahelyem, a Borsodi Szénbányák, gazdasági érdekre tekintettel, nem járult hozzá a továbbképzéshez. Még párszor hívtak, ilyen-olyan adategyeztetésre, de aztán már semmi.

Engem soha többet nem léptettek elő, pedig a néphadsereg, később a honvédség tartalékosa voltam!

2002. március 30-án kaptam egy levelet, már a Magyar Honvédségtől, hogy a felső korhatár elérésével a hadkötelezettségem megszűnt. Ilyen módon én most már mindörökké örmester maradtam. Számomra így alakult, én bizonyítottam az alkalmasságomat és ez nekem elég is...

Munkám során néhányszor összehozott a sors katonatisztekkel, mérnöktisztekkel. Egyrészt a kollégáim közül sokan tartalékos tisztek voltak, akiket időről időre behívták szolgálatra. A hadseregnek korábban és akkor is voltak még nagy, jól felszerelt javítóbázisai, amelyek a szakcsapatok megszűnésével párhuzamosan igyekeztek megőrizni képességeiket. Az 1990-es évek elején, amikor a sereget is elérte a leépítés, ezek a bázisok külső munkát kerestek a meglévő kapacitásokra, megpróbálták megtartani az embereiket, a tudást, a tapasztalatot. Ilyen volt a nyírteleki bázis is, ahonnan X. örgy. mérnöktiszt keresett meg, hidraulikus rendszerek felújításával kapcsolatosan. Beszélgetéseink alapján egyértelmű volt, hogy bár ő egyenruhát visel, de nagy tudású, jó szemléletű, semmiben nem különbözik a legkiválóbb civil mérnököktől. Sőt, bár a szolgálati szabályzatok kötötték, de ugyanolyan elszánta küzdött a fennmaradásért, az embereiért, mint mi a szénbányáknál. Sajnos akkor már mi is szintén a szénbányászat végét jártuk, de még próbáltunk eredményesek lenni, dolgozni. Rengeteg hidraulikus fejtésbiztosító szerkezettel bírtunk, amelyek felújításaihoz mindig kerestünk külső vállalkozásokat is. A hadsereg javítóbázisával való közös együttműködésnek aztán hamar vége is lett, még a tervezés fázisában, mert a Borsodi Szénbányákat 1993. december 31-el felszámolták.

„...az egykori Vorosilov laktanyába kollégium költözött, míg a karhatalmi zászlóalj egykori Moszkvai körüti épületét a határőrség használja...”³⁹

„... 2003-ban kezdték el építeni a folszámolt Zalka Máté és Vorosilov laktanya helyén a Vadaspark lakóparkot, ahol több száz lakást húzott fel a kivitelező. A lakópark közterületeit a Szegedi Vadaspark állatairól nevezték el, így lett Hiúz, Vikunya és Hópárduc utca, valamint Panda tér és Kenguru köz...”⁴⁰

³⁹ <http://www.morahalom.hu> Csongrád megye laktanyáinak többségét hasznosítják

⁴⁰ <http://www.delmagyar.hu/> A ható körzete: a vadasparktól Szentmihályig

A 21. páncéltörő tüzérosztályt, az iratok alapján, 1987.04.30-i dátummal szüntették meg. Az osztály a szegedi Vorosilov laktanyában 1957.05.05.-1987.04.30. működött. Ez 30 év. Ha a „jogelőd” 72. osztályt is ehhez számítjuk, mely szintén Szegeden állomásozott, fedőszáma szintén 3793 volt, és 1951.11.01.-1957.05.04.⁴¹ állt hadrendben, akkor ez 36 év.

⁴¹ Egy másik forrásanyagban 1950-1955 időpontok szerepelnek, szintén szegedi állomáshellyel, 3793 fedőszámmal és 72. pct. tüzérosztály megjelöléssel. <http://mek.oszk.hu/01300/01340/html/fond11.htm>

Epilógus

Szegeden mindig volt katonai erő, időnként nem is kevés. Sőt olyan is, amelyre évtizedekig senkinek sem volt szabad még gondolnia sem, hiszen innen indult 1919-ben a Nemzeti Hadsereg.

A 21. önálló páncéltörő tüzérosztály elődje a 72. páncéltörő tüzérosztály⁴² volt - szintén 3793 fedőszámon - 1950-55 között, aztán még 1960-61-ben is találtam utalásokat arra nézve, hogy 72. számon futott a tüzérosztály, bár már 1961 közepén 21. számon tartják nyilván.

Összességében mindig is kíváncsi voltam arra, hogy a katonáskodásom idején, valamint az alakulatom mely „felsőbb” egységhez, egységekhez tartozhatott. Ez akkor csak annyiban volt „publikus”, hogy a kiskunfélegyházi hadosztályhoz tartozunk. Ennél többet soha sem köröttek az orrunkra, azon kívül, hogy az országos vezetőket - köztük Czinege Lajos honvédelmi miniszter —név szerint el kellett tudnunk sorolni.

A közelmúltban ráakadtam egy olyan munkára, amelyből kérdéseim egy részére választ kaphattam.

„...A haderő átalakításának első lépései

Az 1960-as évtized elején jelentős feszültségek keletkeztek a nagyhatalmak kapcsolataiban az ún. berlini krízis nyomán. A Német Demokratikus Köztársaság kormánya 1961 augusztusában falat épített Kelet-Berlin és Nyugat-Berlin határán. Ezzel is összefüggésben fokozódtak a nagyhatalmak közötti ellentétek. Az elhúzódó válság miatt a honvédelmi miniszter parancsot adott ki. Ennek alapján a Magyar Néphadsereg egyes alakulatait magasabb harc-készültségi fokozatba helyezték. Néhány katonai szervezetnél visszatartották a leszerelni készülő katonákat és behívták a tartalékosok egy részét is. 1961. szeptember 30. és 1962. január 31. között egyes híradó alakulatok létszámát hadiállományra töltötték fel, a „másodévüket letöltött sorkatonák szolgálati idejét pedig 1962. január 20-ig meghosszabbították”.

Az 5. Hadsereg parancsnokságának megalakulása

A Magyar Néphadsereg történetének, és így az 5. hadsereg megalakításának fontos eseménye volt a Honvédelmi Minisztérium Katonai Tanácsának 1961. június 12-ei ülése, ahol Csémi Károly és Lakatos Béla ezredeseket megbízták azzal, hogy dolgozzák ki a megalakítandó 5. hadsereg szervezési elveit. A szervezési feladatok befejezésével, a 0022/1961 számú honvédelmi miniszteri parancs alapján, 1961. augusztus 1-jén, Budapesten megalakult az 5. Hadsereg Parancsnokság (MN 3964).

Létre kellett hozni e sereget vezető állományát, meg kellett alakítani az 5. hadsereg szervezetét, és teljes állományát. Az 5. Hadsereg első parancsnoka Csémi Károly vezérőrnagy, általános helyettese Martics Pál vezérőrnagy, a törzsfőnöke Kálazi József ezredes, a politikai helyettese pedig, Kutika Károly vezérőrnagy lett.

Az alakulatok összeállítása Czinege Lajos altábornagy, honvédelmi miniszter 1961. szeptember 11-én kiadott intézkedése alapján történt.

⁴² <http://mek.oszk.hu/01300/01340/html/fond11.htm>

A kijelölt alakulatok 1961. szeptember 16-én 00,00 órától kerültek a hadseregparancsnok alárendeltségébe. A hadsereg csapásmérő erőit négy lövészadosztály, egy harckocsizó hadosztály, két tüzérezred, egy páncéltörő tüzérezred és két légvédelmi tüzérezred alkotta. Mindezekon kívül még 11 egyéb alakulat (műszaki, híradó, aknakutató, vegyvédelmi, felderítő, rádiótechnikai stb.) került a seregtest alárendeltségébe.

A honvédelmi miniszter intézkedésében faladatul szabta a vezérkari főnöknek, hogy minden érintett alakulat parancsnokát értesítse az át alárendelésről és lássa őket el a szükséges utasításokkal.

Az 5. Hadsereg állományába rendelt alakulatoknak a jövőben a hadsereg főügyeletes tiszti szolgálatához kell bejelentkezni. A hadseregparancsnoknak 1961. szeptember 16-án 09.00 óráig kellett jelentenie a honvédelmi miniszternek a csapatok vezetésének átvételét. Az 5. Hadsereg megalakulásakor a lövészadosztályok katonalétszáma 9000, a harckocsi hadosztály pedig 3000 fő körüli volt. A Tatán megalakult harckocsi hadosztálynak kezdetben csak kettő harckocsiezrede volt. Az egyes hadosztályok legfőbb kötelei az alábbiak voltak:

- ✓ 4. Gépkocsizó Lövész Hadosztály (parancsnokság: Gyöngyös, katonalétszáma: 9130 fő) állományába tartozott:
 - ✓ 6. Gépkocsizó Lövészezred (Eger),
 - ✓ 15. Gépkocsizó Lövészezred (Aszód),
 - ✓ 22. Gépkocsizó Lövészezred (Budapest),
 - ✓ 35. Harckocsiezred (Várpalota),
 - ✓ 50. Tüzérezred (Jászberény),
 - ✓ 93. Páncéltörő Tüzérsztály (Abasár),
 - ✓ 8. Légvédelmi Tüzérezred (Vác).

- ✓ 7. Gépkocsizó Lövészadosztály (parancsnokság: Kiskunfélegyháza, katonalétszáma: 9065 fő) állományába tartozott:
 - ✓ 62. Gépkocsizó Lövészezred (Hódmezővásárhely),
 - ✓ 108. Gépkocsizó Lövészezred (Baja),
 - ✓ 53. Gépkocsizó Lövészezred (Szabadszállás),
 - ✓ 24. Harckocsiezred (Kalocsa),
 - ✓ 10. Tüzérezred (Kiskőrös),
 - ✓ **21. Páncéltörő Tüzérsztály (Szeged),**
 - ✓ 102. Légvédelmi Tüzérezred (Jánoshalma).

- ✓ 8. Gépkocsizó Lövészadosztály (parancsnokság: Békéscsaba, létszám: 8947 fő) állományába tartozott:
 - ✓ 48. Gépkocsizó Lövészezred (Debrecen),
 - ✓ 65. Gépkocsizó Lövészezred (Nyíregyháza),
 - ✓ 5. Gépkocsizó Lövészezred (Mezőtúr),
 - ✓ 145 Harckocsiezred (Szabadszállás),
 - ✓ 101. Tüzérezred (Orosháza),
 - ✓ 12. Páncéltörő Tüzérsztály (Karcag),
 - ✓ 14. Légvédelmi Tüzérsztály (Szentes).

- ✓ 9. Gépkocsizó Lövészadosztály (parancsnokság: Kaposvár, létszáma: 9111 fő) állományába tartozott:
 - ✓ 8. Gépkocsizó Lövészezred (Tapolca),
 - ✓ 14. Gépkocsizó Lövészezred (Nagykanizsa),
 - ✓ 33. Gépkocsizó Lövészezred (Zalaegerszeg),
 - ✓ 25. Harckocsiezred (Tata),
 - ✓ 20. Tüzérezred (Marcali),
 - ✓ 27. Páncéltörő Tüzérsztály (Nagyatád),
 - ✓ 18. Légvédelmi Tüzérsztály (Nagykanizsa).

- ✓ 11. Harckocsi-hadosztály (parancsnokság: Tata, létszáma: 3014 fő) állományába tartozott:
 - ✓ 31. Harckocsiezred (Rétság),
 - ✓ 69. Harckocsiezred (Tata),
 - ✓ 89 Tüzérsztály (Várpalota),
 - ✓ 11. Tüzér Törzsüteg (Várpalota).

A lövészadosztályok tiszti létszáma 897–936, a tiszthelyettesi létszám 508–516 között, a tisztsek létszáma 2629–2686, a honvédek száma 4913–5018, míg a katonai létszám hadosztályonként 8947–9111 között mozgott. Az 5. Hadsereg létszáma 1961. november 21-ei helyzet alapján mindösszesen 49362 főt ért el (tiszt: 5281 fő, tiszthelyettes: 2901 fő, tiszt: 13652 fő, honvéd: 27527 fő, katona összesen: 49362 fő, polgári: 438 fő).

A Magyar Néphadsereg harcértéke 1961-ben

Az 1961-es év a személyi állomány létszámának gyarapodásával és a fegyverzet, valamint a harci-technikai eszközök számának gyarapodásával járt. Az 1961. november 21-ei helyzet alapján a Magyar Néphadsereg létszáma 79676 katonából és 12888 fő polgári dolgozóból, összesen: 92564 főből állt. (A létszám megoszlása tiszt: 14763 fő, tiszthelyettes: 6826 fő, tiszt: 17844 fő, honvéd: 40243 fő.) A Honvédelmi Minisztérium létszáma: 1493 főt tett ki. (A létszám megoszlása 862 tiszt, 36 tiszthelyettes, 595 polgári dolgozó.)

Az 5. Hadsereg létszáma: 49362 fő katona és 438 polgári dolgozó. (A létszám megoszlása: 5281 tiszt, 2901 tiszthelyettes, 13633 tiszt, 27527 honvéd.)

Az OLP létszáma: 14188 katona és 1033 polgári dolgozó, összesen: 15221 fő. (A létszám megoszlása: tiszt: 3052 fő, tiszthelyettes: 1665 fő, tiszt: 2663 fő, honvéd: 6808 fő.)

A Magyar Néphadsereg Vezérkar Anyagtervezési Csoportfőnöksége 1961. december 22-én összeállította a hadsereg főbb haditechnikai anyagainak és eszközeinek szükségletét és ellátottságát.

1961. december 31-én a Magyar Néphadseregben az alábbi főbb fegyverek és haditechnikai eszközök voltak:

1. Páncélos anyagok:

- ✓ T-34-es közepes harckocsi: 342 darab;
- ✓ T-54/A közepes harckocsi: 52 darab;
- ✓ ZSSU önjáró löveg: 18 darab;
- ✓ harckocsi-vontató: 16 darab.

2. Tüzérségi anyagok:

- ✓ 82 milliméteres aknavető: 987 darab;
- ✓ 120 milliméteres aknavető: 276 darab;
- ✓ 57 milliméteres páncéltörő ágyú: 208 darab;
- ✓ 76 milliméteres páncéltörő ágyú: 281 darab;
- ✓ 85 milliméteres páncéltörő ágyú: 164 darab;
- ✓ 122 milliméteres tarack: 238 darab;
- ✓ 122 milliméteres ágyú: 30 darab;
- ✓ 152 milliméteres ágyú: 54 darab.

3. Repülőanyag:

- ✓ MÍG-21F-13 vadászipülő: 27 darab;
- ✓ MÍG-19PH vadászipülő: 12 darab;
- ✓ MÍG-17PF vadászipülő: 11 darab;
- ✓ MÍG-15 BISZ vadászipülő: 51 darab;
- ✓ IL-18 repülőgép: 3 darab;
- ✓ MI-1M helikopter: 6 darab.

4. Gépkocsi (motorkerékpár) anyag:

- ✓ motorkerékpár: 683 darab;
- ✓ személygépkocsi: 948 darab;
- ✓ tehergépkocsi: 4803 darab;
- ✓ lövegvontató terepjáró tehergépkocsi: 891 darab;
- ✓ 2 tonnás terepjáró sebesültszállító gépkocsi: 53 darab;
- ✓ 3 tonnás terepjáró sebesültszállító gépkocsi: 103 darab;
- ✓ gépes műhely-gépkocsi: 114 darab;
- ✓ törzsbusz: 73 darab;
- ✓ vízszállító gépkocsi: 84 darab;
- ✓ üzemanyagtöltő gépkocsi: 229 darab;
- ✓ üzemanyag-tartálygépkocsi: 159 darab;
- ✓ 7 tonnás üzemanyagtöltő-gépkocsi: 44 darab;
- ✓ autóbusz: 128 darab.

A Magyar Néphadsereg 1961. december 31-ei helyzetnek megfelelő állapotát hitelesen ábrázolja Czinege Lajos altábornagy, honvédelmi miniszter 1961. december 29-én készített jelentése, amelyet A. A. Grecskonak, a Szovjetunió marsalljának, az Egyesített Fegyveres Erők Főparancsnokának küldött el.

A jelentés az alábbi legfontosabb kérdésekre tért ki:

1. A szárazföldi csapatoknál:

- ✓ *Megalakult az 5. Hadsereg parancsnoksága, amelynek alárendeltségébe került a 4. 7., 8., 9 Gépkocsizó Lövészadosztály, a 11. Harckocsi Hadosztály, a 15 Gépkocsizó Hadosztály parancsnoksága (keret szervezettel), valamint a hadsereg-közvetlen fegyvernemi csapatok.*
- ✓ *Megalakult a 11. Harckocsi Hadosztály két ezreddel és hadosztály-közvetlen szervezetekkel.*
- ✓ *A gépkocsizó lövészadosztályok új szervezetre tértek át. Megalakultak azok az elemek (gépkocsi szállító zászlóalj, egészségügyi zászlóalj, páncélos gépjármű javító műhely stb.), amelyek eddig csak mozgósításkor jöttek létre.*
- ✓ *A 4. 7. 9. gépkocsizó lövészadosztályok gépkocsizó lövészezeideinél harckocsi zászlóaljat (zászlóaljanként egy harckocsi századdal), a 8. Gépkocsizó Lövészadosztály gépkocsizó lövészezeideinél harckocsi századot szerveztek.*
- ✓ *A 4. 7. 8. gépkocsizó lövészadosztályoknál a harckocsi ezredeket századtagozódásra (ezredenként négy harckocsi század), a 9. Gépkocsizó Lövész és a 11. Harckocsi-hadosztályoknál a harckocsiezredeket zászlóalj tagozódásra (harckocsi-ezredenként három harckocsi-zászlóalj, zászlóaljanként két harckocsi-század) kerültek átszervezésre.*
- ✓ *A 30. Tüzérdandárból megalakultak a 30. és a 22. önálló tüzérezredek.*
- ✓ *Keretszervezettel felállításra került a 15. Gépkocsizó Lövészadosztály parancsnoksága.*

2. Az Országos Légvédelmi Parancsnokság alakulatainál:

- ✓ *Megalakult az 1. Honi Légvédelmi Tüzérhadosztály parancsnoksága, amelyhez alárendelték a 31. és a 47. Honi Repülőezredeket, az 54. Rádiótechnikai Ezredet, a 11. és a 104. Honi Légvédelmi Tüzérezredeket.*
- ✓ *Felszámolásra került a Repülő Kiképző Központ és helyette három bázis jött létre: a Kilián György Repülő Tiszti Iskola, a Légvédelmi Kiképző Központ és a 106. Önálló Híradó Ezred.*
- ✓ *A 86. Vegyes Repülő Század osztállyá szerveződött.*

3. A háterszági szervezeteknél:

- ✓ *Átszervezésre került a Honvédelmi Minisztérium. Az új szervezetnek megfelelően az Anyagi-technikai Főcsoportfőnökségnek rendelték alá a hadsereg valamennyi lőszer és robbanóanyag raktárát, bázisát, valamint a fegyvernemi javító műhelyeket és szertárakat.*
- ✓ *Megszüntették a 9. Számú Lőszeraktárt és a 13. Számú Fegyverbázist.*
- ✓ *A Gépkocsi Tisztisiskolán megszüntették az összevont gépkocsi tisztes kiképzést és helyette keret-szervezéssel megalakították a 3. önálló gépkocsi szállítózászlóaljat.*
- ✓ *Megkezdődtek a kiegészítő parancsnokságok átszervezésének előkészületei.*

A harckészültség, hadrafoghatóság mutatói

1961. november 30-áig – a HM, az 5. Hadsereg Törzs- és Komendáns-szolgálat, a HM Őr- és Kiszolgáló Ezred és a helyőrségi őrzászlóalj kivételével – átdolgozásra kerültek a mozgósítási tervek. A mozgósítási tervek alapján a 4. 7., 9. Gépkocsizó Lövészadosztályok, a 11. Harckocsi Hadosztály - 31. Harckocsiezrede, a 22. Tüzérezred a 30. Tüzérezred, a 7. Önálló Légvédelmi Tüzérezred, az 5. Rádiótechnikai Század, a 43. Híradó ezred, a 9. vegyvédelmi zászlóalj és az 5. Vegyi-sugár Felderítő Század azonnali menetkész besorolású lett.⁴³ A minimális személyi állomány és a népgazdaságból bevonultatott gépjárművek a mozgósítás elrendelése után 24 órán belül beérkeznek. A gépjárművek feltöltöttsége békében általában 80%-os értéket mutatott, de néhány kiszolgáló alegységnél, például a gépkocsizó szállítózászlóaljnál 20–40 %-os lett.

A harckészültség emelése érdekében tartalékos állomány behívása útján „M”-állományra töltötték fel az M3 készenléti 8. Gépkocsizó Lövészadosztály személyi állományát. A hadosztály azonban különböző anyagok hiánya miatt az azonnali menetkésztséget nem tudja elérni. Menetkésztségét M1-re 647 darab gépjármű (ebből 26 darab különleges) mozgósítása után éri el.

Mindezekon felül néhány alakulat mozgósítási ideje (M) az alábbi volt: 11. Harckocsi Hadosztály (a 31. harckocsiezred nélkül) M3, 15. Gépkocsizó Lövészadosztály M5, a 36. páncéltörő tüzérdandár és az 5. közepes légvédelmi tüzérezred M3, 12. Műszaki Dandár M2, 37. Pontonos Ezred M2, 15. Stratégiai Pontonos Dandár M5, a 46. Hadihajós Dandár M5. Az 5. Hadsereg közúti csapatai M3-tól M5-ig, a hadtápiintézetek M2-től M5-ig. Az egészségügyi intézetek M1-től M6-ig. Az OLP alakulatai M1-től M3-ig. A 85. Tartalék Gépkocsizó Lövész Hadosztály és az OLP tartalékegységei M10.

A Magyar Néphadsereg vezetése 1962-re tervezte, hogy olyan további rendszabályokat dolgoznak ki, amellyel megoldódik a gyors, rejtett és általános mozgósítás. Fontos feladattá vált, hogy a csapatokat jobban feltöltsék szállítóeszközökkel.

Az 1960/61-es kiképzési évben a harckészültség területén több új rendszabályt is bevezettek. A csapatok riasztása eddig távbeszélőn keresztül történt, a rendszer átdolgozása után pedig két honvédségi rádiócsatornával hajtották végre.

Harmadik csatornának a Kossuth adót használták tartalékként. Megkezdődött a csapatok felkészítése olyan feladatokra, amikor a gyülekezési körletek kiiktatásával, a laktanyából egyenesen a hadműveleti feladatokra vonulnak el.

A hadműveleti tervekkel összhangban megszüntették a csapatok feladatait az ellenség váratlan tömeges rakéta- atomcsapása esetére is. Csökkent a riadóparancs lejuttatásának ideje, valamint a laktanyák elhagyásának és a gyülekezési körletek elfoglalásának ideje is. A tervek szerint a csapatok túlnyomó többsége a laktanyákat 30–60 perc alatt hagyja el. A tapasztala-

⁴³ Így már értem, hogy miért volt olyan sok és alapos gyakorlat, riadó, időmérés, kivonulás, stb. Egy azonban bizonyos számomra – akkor és most is - és erről a megfelelő részben írtam is, hogy a mozgósított, tartalékosokkal feltöltött háromüteges páncéltörő tüzérsztály enyhén szólva sem volt „azonnali menetkészültségű”, sőt! Azonnali menetkészültséggel mi, az akkor éppen kiképzett és ott szolgáló sorállomány bírtunk, ez azonban csak két üteg volt a háromból!

tok azt igazolták, hogy a csapatok a csökkentett normaidő és a megszigorított rendszabályok ellenére is 75–80%-ban képesek gyorsan felkészülni a harc feladatok végrehajtására.

A diszlokációs változásokkal a hadműveleti terveknek jobban megfelelő megindulási helyzetet teremtettek meg.

A MAGYAR NÉPHADSEREG BÉKE ÉS MOZGÓSÍTÁSI ÁLLOMÁNYA		
	béke rendszeresített (x)	„M” állomány (xx)
tábornok és tiszte	14 753	24 304
tiszthelyettes	6 826	13 170
tisztes	17 844	38 338
honvéd	40 239	99 937
KATONA ÖSSZESEN	79 662	175 749

A Magyar Néphadsereg anyagi-technikai helyzete:

A csapatok kiképzése anyagilag biztosított volt, a kiképzéshez szükséges anyagok rendelkezésre álltak. A hadsereg átfegyverzése, anyagi-technikai biztosítása terén az ellátottság az 1961-es évben jelentős mértékben javult, azonban a több éves lemaradást még a fokozott mértékű import beszerzéssel sem lehetett pótolni az 1962-es évben.

1. Fegyverzet, lőszer és optikai eszközök:

A hadsereg csapásmérő képessége az átfegyverzés egy részének befejezésével jelentősen növekedett. Az Országos Légvédelmi Parancsnokság nyolc rakéta osztállyal és három vadászpilóta ezreddel rendelkezett az ország légtérének biztosítására. A csapatok fegyverzetével, lőszerrel és optikai anyagokkal való ellátottsága lehetővé tették a sikeres harctevékenységeket. Bizonyos területeken – így különböző típusú lőszerknél és repülő ellenőrző műszereknél, harckocsi-vontatóknál, néhány lokátor-típusnál és löelemképzőknél, valamint egyes lőszerknél – a hadseregnek hiányai voltak. A hiányok pótlását folyamatosan végezték, azonban az igyekezet ellenére is csak 1965-ig volt várható e téren jelentős javulás.

A fegyverzet technikai állapota jó, karbantartása, tárolása és őrzés- védelme megfelelő volt.

2. A harci technika:

A meglévő híradástechnikai eszközök egy része elavult volt, csak minimális mértékben biztosították a korszerű vezetés technikai feltételeit. A feltöltöttség általában 50–70%-os. A teljes feltöltöttséghez még 1–3 évet tartottak szükségesnek. További problémát jelentett a gépkocsikba épített közepes és nehéz típusú rádiók hiánya.

A műszaki anyagi feltöltöttség akna, robbanóanyag, út- és állásépítő eszközök tekintetében megfelelő, a többi hiányos. A feltöltöttség általában 50–70%-os. A meglévő technika (például vízellátó eszközök) egy része elavult, amely tovább csökkenti a műszaki eszközök értékét. A hiányzó berendezéseket 1965-ig tervezték pótolni.

A vegyvédelmi eszközök nagy része korszerűtlen, a több évi használat, illetőleg tárolás miatt csökkent értékűek. A feltöltöttség értéke 25–60%-os. A hiányok pótlását, illetőleg az elavult eszközök cseréjét 1965-ig tervezték végrehajtani. A gépjárműtechnika a népgazdaság-

ból történő bevonultatása után is csak 97%-os feltöltöttséget jelentett. A hiányok pótlását, illetőleg az elavult járművek lecserélését átlagosan 3–4 év alatt tervezték megvalósítani. A műhelyfelszerelések biztosítottsága 50–75 %-os volt. A hiányzó eszközök pótlását 5 éves beszerzési terv alapján vélték kivitelezni.

3. Hadtápanyagok:

A mozgósítási létszám alapján 30 napos élelmezési készletet (50 000 fő kivételével) honvédségi tartalékból biztosítottak. A hadsereg hadműveleti alkalmazása esetén a hiányzó anyagokat a népgazdaságból tervezték biztosítani. Ezen készletek pótlását 1962-ben tervezték elvégezni. A tábori élelmezési technikai eszközök hiányosak voltak (így például „M” esetén a hadsereg kenyérszükségletét csak a polgári területi sütődék bevonásával lehetett biztosítani).

Az üzemanyagok terén a tartalékkészletek 100%-osak. A szovjet Dél Hadseregcsoport részére az igényelt benzin-, gázolaj- és kerozin-tartalékokat is teljes mértékben biztosították. A korszerű üzemanyag-töltő és -szállító gépkocsik terén a feltöltöttség hiányos volt.

A ruházati készletek – a békeállomány részére rendszeresített 60M gyakorló ruházat kivételével – 50%-ban voltak feltöltve. A mozgósítási létszám ruházati szükségletének biztosítását csak 1962 év végére tudták elképzelni.

A tábori elhelyezési anyagok 90%-ban voltak biztosítottak. A hiányzó készleteket 1962–1963-ban tervezték beszerezni.

4. Az egészségügyi anyagi helyzet:

A feltöltöttség átlagosan 94%-os, azonban egyes területeken jelentős hiányok voltak. Így megemlíthető például az, hogy az első hadművelet vér és vérpótló anyagai nem álltak rendelkezésre. Az egyéni vegyvédelmi anyagok és a tábori röntgenkészülékek teljes mértékben hiányoztak. Jelentősek voltak a hiányok sebesültszállító gépjárműveknél, amelyek pótlását csak több év elteltével tudták elképzelni. Az 1961-es őszi hadseregszervezés megállapította az anyagi-technikai eszköz-szükségletet, amelyből kiderült, hogy ebben a szervezésben csak minimálisan tudták biztosítani az új, korszerű haditechnikai eszközöket. Az egyes anyagoknál ideiglenesen a meglévő eszközökkel tudták csak azokat helyettesíteni....⁴⁴

A technikai fejlesztés azonban újabb- és újabb létszámgigényeket támasztott. A politikai vezetés 1964 júliusában ugyanakkor olyan határozatot hozott, hogy a fejlesztés a továbbiakban nem járhat együtt a békelétszám növekedésével. Ezért az 1960-as évek második felében, de különösen az 1970-es években a keretesítés – a hagyományos fegyverzettel felszerelt és nem az első lépcsőhöz tartozó katonai szervezetek békelétszámának drasztikus csökkentése – olyan méreteket öltött, amely hátrányosan hatott a harcászati követelmények teljesítésére, a technikai eszközök kiszolgálására, a személyi állomány életkörülményeire.

Ilyen formán volt a 21. páncéltörő tüzérosztálynál is az, hogy csak két üteggel működött, csak a minimálisan szükséges tiszti és tiszthelyettesi létszám volt feltöltve.

A keretesítés ugyanakkor megnövelte a mozgósítási teendőket. Ennek elősegítésére megkezdődött a békében nem élő katonai szervezetek mozgósítását előkészítő törzsek, majd az 1960-as évek második felében a közéirányító mozgósító törzsek létrehozása.

⁴⁴ Dr. Balló István ny. ezredes: A MAGYAR NÉPHADSEREG HELYZETE ÉS FŐBB SZERVEZETI VÁLTOZÁSAI 1956 NOVEMBERE ÉS 1961 DECEMBER KÖZÖTT

A létszámgazdálkodást nehezítette, hogy ritkán került sor a régi technika kivonására, a kezelő-, kiszolgáló állomány felszabadítására. A legtöbbször az új mellett a régi technika is a hadrendben maradt, ami főként abból következett, hogy szűkös anyagi lehetőségek nem tették lehetővé annyi új eszközvásárlást, mint amennyire szükség lett volna.

A hadsereg legjobban feltöltött, elit alakulatai zömmel az ország nyugati részein állomásoztak, megfelelően a szovjetek elképzeléseinek. Ma már köztudott, hogy egy esetleges háború alkalmával a kijelölt magyar egységeknek ausztriai, illetve észak-olaszországi célpontokat kellett volna elérniük. Ennek megfelelően 1967-ben a dunántúli, valamint közvetlenül a nyugati határszélen elhelyezkedő csapatok feltöltöttsége 80–85%-os volt, míg a Dunától keletre ez csak a 14–35%-ot érte el. A tábori és légvédelmi tüzér alakulatok 55, míg a műszaki vegyvédelmi és híradó csapatok 35%-os feltöltöttséggel bírtak.

Nézegetem az internetet a sorkatonasággal kapcsolatosan, és ni, csak mit találok! Egy *RationalWiki* szócikk. Ezt csak azért emelem be ebbe az írásba, hogy bemutassam, milyen szélsőségesen együgyű megnyilvánulások vannak a katonasággal, főleg a sorkatonasággal kapcsolatosan.

A szélsőségeket mindig elutasítottam, nemcsak a politikailag szélsőséges pártokat és embereket, hanem a vallásiakat is. Ezen túlmenően magam részéről ide sorolom a gazdasági érdekekből szélsőségeket, de a különféle érdekű jog-és környezetvédőket is.

Az ennyire dilettáns, vagy elfogult véleménnyel nem szoktam vitatkozni, az illetet vissza kell utasítani! Ezért inkább a véleményemet írom le, ezért engedtessek meg, hogy reagáljak. Ami engem erre feljogosít az, hogy

- ✓ gyakorlatilag az egész életemben tanultam ilyen-olyan módon, még most is azt teszem, ha tehetem, bár már nem nagyon kellene,
- ✓ én voltam katona,
- ✓ utána sikeres mérnök lettem,
- ✓ nyugdíjazásig 40 évet dolgoztam, ebből nagyjából a felét a régi, a másikat az új politikai és gazdasági rendszerben, felelős beosztásokban, kezdetben sokezres cégnél, majd később kisebbnél is, végül már csak magam,
- ✓ megtanultam, ismerem és szeretem is mind a magyar, mind a nemzetközi történelmet,
- ✓ szívesen meghallgatom mindenki véleményét, de nem mindenkivel értek egyet,
- ✓ mindenről saját kialakítású véleményem van, amit ilyen olyan társaságok, médiák, pártok, emberek nem igazán tudnak alapvetően, erőszakosan befolyásolni,
- ✓ nem vagyok egyetlen politikai párt és semmiféle jog- és környezetvédő szervezet tagja,
- ✓ a jogokat és kötelezettségeket csak azonos súllyal vagyok hajlandó kezelni, nem teszek egyik előnyére semmit sem,
- ✓ magyar vagyok, és mindig felelősséget érzek a hazám, a családom és az arra érdemes embertársaim iránt,
- ✓ a béke híve vagyok, de nem tagadom a hadsereg szükségességét.

„Érvek a sorkatonaság mellett és ezek cáfolata”

„A nagy tömeg:

Egyesek szerint jól jönne egy hatalmas tömegű katonaság az ellenség ellen. Ma már sokat változott a katonaság, szinte lehetetlen nagy tömegű, gyengén kiképzett és felszerelt katonával szembeszállni a modern fegyverek ellen. Inkább csak arra lenne jó, hogy a halálba küldjünk több ezer férfit, akik szinte csak golyófogónak jók.”

Az, hogy mi a „nagy tömeg” mindig kérdéses dolog. A régi háborúkban, nem ritkán százezres sereget csaptak össze. A modern hadviselés és a gépesítési technika ezt már nem teszi feltétlenül szükségessé. A valamikori Magyar Néphadseregben sem mindenki harcoló

alakulathoz tartozott. A harcolókat százféle módon kell kiszolgálni. Ezt az tudja, aki ilyet már látott, volt benne része. A „hatalmas tömeg” hadászatiilag értelmezhető emberekre, de gépekre is. Gondoljunk csak bele a II. világháború légi hadműveleteibe, amiben főleg az angolszászok jeleskedtek, nem ritkán 1000 repülőgépből álló támadóalakulattal. Ugyanez a szovjeteknél a százszámra támadó páncélos. Az eredményük elsöprő volt, ezt nevezik túlerőnek! Egyébként ki állíthatja, hogy például a Magyar Néphadsereg gyengén lett volna kiképezve és felfegyverzve? Csak olyan, aki nem ismeri a részleteket!

Az, hogy mi a jó és mi a gyenge kiképzés, szintén csak valamiféle feltételrendszer alapján dönthető el és semmi estre sem szubjektív megállapításokkal. Egy hadsereg felszerelése és annak színvonala mindig az ország teljesítőképességétől és a vezető politikusainak a szemléletétől függ.

Aki ismeri történelmünket, legyen szíves mondani egy olyan korszakot, amikor korszerű, nagy létszámú, jól képzett seregekkel vehettük fel a küzdelmet az ellenségeinkkel!!! Ennek ellenére nincs mit szégyellnünk, sokszor a korszerű fegyverzetű, nagy létszámú ellenséggel szemben is eredményes volt az ország hadserege. (Végvárok, Rákóczi-szabadságharc, 1848, az I. és II. világháború egyes részletei) Ha a haza szűkkeblű a honvédséggel szemben, akkor bizony az a sereg ki lesz szolgáltatva az ellenségnek. Ez viszont nem a katonák bűne! Magyarország mindig igyekezett a seregét a kornak és a politikai koncepcióknak megfelelő színvonalon felszerelni. Természetesen nem vagyok egyáltalán elfogult, mindig és mindenhol lehet a jónál is jobbat találni. Egyszer egy felelős politikustól, aki ráadásul honvédelmi államtitkár volt halottam egy kapitális baromságot. Nevezetesen azt, hogy „*egy magyar katona szuronnyal többet ér, mint más korszerű fegyverrel...*” Az ilyen és ehhez hasonló szellemiségű, felkészültségű emberek ártanak aztán igazán a hazának.

„Olcsó hadsereg:

Ezek a katonák szinte ingyen szolgálnak, olcsó őket kiképezni, nem kell békeidőben zsoldot fizetni. De sajnós az olcsó húsnak híg a leve, mint fent említettem. A kikézésükre akár milliárdokat is szánhatnak, amit máshonnan kellene elvenni (pl. az amúgy is haldokló magyar egészségügytől), főleg hogy egyesek nem is honvédelemből akarják visszaállítani.”

Most kérdelem én mi az olcsóbb, a semmiért fizetni fiatalok tízezreinek ilyen, olyan segélyeket, vagy ennek fejében ellátni, kiképezni, esetleg munkára, tanulásra szorítani őket? Én is „*mint említettem*” a kiképzés színvonala csak elhatározás kérdése. Tanulatlan, műveletlen, iskolázatlan néprétegekkel nemcsak a hadsereg, hanem a civil élet sem, a gazdaság meg pláne nem tud mit kezdeni! A kiképzésre szánt milliárdok viszont nagyon hamar megtérülhetnek, mert szakmát, munkaszeretetet, hivatástudatot lehet a fiatalokba nevelni. Ez nem kis dolog, a mai agyonliberalizált, „*minden jogos, de semmi sem köteles*” világban. Csodálkozunk, ha itt tart az ország? Az amúgy is „*haldokló*” magyar egészségügy egy külön sarkalatos problémája ennek az országnak! Ilyenekre hivatkozni nem más, mint az kijátszani a néptömegeket egymás ellen a cél érdekében. Fiatalt a nyugdíjassal riogatni, az egészségügy problémáit úgy tálalni, hogy az egészséges azt érezze, hogy az ő nyakán van minden gond, az oktatás válságáról szónokolni, amikor annyira sem lehet a tanulásra gyerekeket szorítani, hogy írni, olvasni, számolni meg tanuljanak a XXI. században. Ez nem más, mint politikai, vagy egyéb szélsőséges érdekből végzett „*népvakítás*”. A hazai egészségügyi viszonyok közepette igencsak üd-

vös lenne, ha sikerülne a rendszeres mozgásra, sportra rábírni a fiatalokat. Ezt pedig a heti öt tornaórával nem lehet, mert az „kötelező”, tehát rossz. A ma fiataljának sokkal inkább olyan példaképek kellenének, akiket érdemes utánozni.

Az alapvető gond azt hiszem az, hogy nincs aki a szükséges nemzeti jövedelmet előteremtse! Nem azért mert az ország népe nem dolgozik szakadásig, hanem azért, mert nincsen elegendő munkahely és a megtermelt profit nem hazánkban hasznosul!!! Ez a különféle cégek, érdekcsoportok bőven kiviszik az országból, ez a pénz másutt „gazdagít”. Csak példákat szeretnék mondani, ami valamikor mind a foglalkoztatást, mind a jövedelemtermelést szemléltetheti. A borsodi szénbányászat valamikor 16 ezer főnek adott munkát, a diósgyőri és ózdi kohászat nagyjából 25 ezernek, a borsodi gépgyártás még vagy 5 ezernek, a vegyipar olyan 10 ezer embernek. Ez csak a Sajó völgy és környezete, 56 ezer munkahellyel. Az egyebek, mezőgazdaság, MÁV, kisebb-nagyobb termelő vállalatok még vagy 20 ezer főnek. Ez így nagyjából 80 ezer ember, 80 ezer család, amely olyan 360 ezer felnőttet, gyereket jelenthetett. Most ennek a töredéke sem áll rendelkezésre, de az embereknek élni kell, azaz, ha nincs munka, akkor segíeyezni szükséges, ami igen nyomorúságos dolog.

„Oktatás:

A sorkatonaság esetén kapnak egy bizonyos képzést, de az életben nem veszik hasznát. Az állítólagos fegyelemre, tiszteletre nevelés is csak egy mendemonda.”

Igen, talán a fegyverismeret nem mindenki számára hasznosul a civil életben. De, aki volt a seregben és ez nem „mendemonda” az tudja, hogy a civil életben is használható szakmákat is kellett ott gyakorolni, mert voltak gépkocsivezetők, szakácsok, műhelyben dolgozó szakkatonák, akik mechanikai, elektromos, híradástechnikai, stb. szakmákat tanultak meg és űztek magas szinten. A cikk szerzőjének szeretném figyelmébe ajánlani, hogy még a harci repülőek karbantartó egységeinél is szolgáltak, arra kiképzett sorkatonák. Úgyhogy ez az érv egy nagy marhaság!!! Ezekon kívül pedig egy csomó fiatalembert megtanítottak szabatosan beszélni, tisztességesen felöltözni, megjelenni, mozogni, rászorították a rendszeres sportra, mozgásra, a kulturált életre...

A fegyelemre és tiszteletre való nevelés tényleg nemcsak a sereg feladata. De ha ezt valaki, főleg a mai magyar társadalomban a családtól nem képes megkapni, az iskolától meg már nem hajlandó elfogadni, akkor lennie kellene egy olyan társadalmi szervezetnek, aki ezt szervezeten felvállalja és végre is tudja hajtani. Nem elég csak elvi síkon polemizálgatni róla. Én örülnék annak a legjobban, ha a jogvédő szervezetek néha a kötelességekről is oktatnák az embereket, mert az etika, és a társadalom is ezt követeli meg az egyéntől.

„Közösségkovácsoló erő:

Sok ember szerzett itt barátokat. De ez nem mindenkire igaz, túl drága az országnak milliárdokat kilapátolni az ablakon egy kötelező (akár börtönbüntetéssel is jár, ha megtagadják a szolgálatot) táborért. Inkább írasd be a gyerekedet egy rendes nyári táborba!”

Igenis volt közösségkovácsoló erő a seregben, és mindig volt, a honfoglalás előtt is meg utána is. E nélkül nem lett volna, nem jöhetett volna létre társadalom! A rendet mindenütt törvényekkel kell szabályozni, ezt tette már István király is, mert ha nem így lenne, már

bőven nem létezne a magyar nemzet. Liberalizációval, önszerveződéssel még egy cserkész-csapatot sem lehet táboroztatni. Mindenütt kellenek rendezőelvek, szabályok, vezetők.

Ahogy a civil életre sem igaz, itt sem mindenki barát, sőt a társadalmi rend változásával, a munkalehetőség katasztrofális leromlásával, a piaccgazdasági viszonyok meghonosodásával, egyre inkább az elidegenedés, az önzés látszik a társadalmon. Az már csak hab a tortán, hogy a civil bűnözés milyen mértékű és ennek féken tartása mibe kerül az országnak. Jó sok pénzt „kilapátolunk” az ablakon ezeknek a fékezésére. A sorkatonai szolgálati kötelezettség éveiben sem azért ültek tömegével a börtönben az emberek!!!

Be lehet íratni egy nyári táborba a gyereket, ha van rá pénze a családnak! Ez azonban messze más, mint egy fegyveres egység katonájának lenni. A felelősségtudat megerősítése nélkül semmilyen nevelési síkon sem lehet eredményeket elérni! E nélkül a bajtársisan összetartó közösség nélkül sem a sorozott, sem a zsoldosokból álló, sem a „hivatásos” seregek nem kivételek. E nélkül még egy grundon játszó focicsapatot sem lehet összeállítani!!!

„További ellenérvek

Az egyik legnagyobb gond az, hogy sokan nem bírják elviselni a katonai szigor, ezért előfordulhatnak öngyilkosságok, pszichiátriai betegségek is a szolgálat miatt. Balesetben is elhunytak emberek. Sokan itt szoktak rá a cigarettára, az alkoholra. Csalásra is okot adhat: sok ember csak az elkerülés miatt szerzett hamis rokkantsági igazolványt, vagy bármi más olyan dokumentumot, mellyel elkerülhették a szolgálatot. Párkapcsolatokat is tönkretett a több éves távollét.”

Bizony volt ilyen is, ahogy a civil életben is voltak mindig öngyilkosságok. Most meg aztán a társadalmunk változásaira ilyen módon sokkal többen reagálnak, mint korábban. A katonaidőm alatt, az alakulatomnál szigorú rend és fegyelem uralkodott. Mégsem lehet egyetlen esetet sem megnevezni, amikor ebbe testileg, lelkileg belerokkant volna bárki is. Ha ironizálnék, akkor azt mondanám, hogy bizony balesetek is előfordultak, ilyen csak a katonaságnál szokott lenni, civil társadalomban a baleset nem létezik? Itt a disco után nem hálnak meg közlekedési balesetben emberek, egyáltalán nincs is baleset, sem munkahelyen, sem sehol!!! Ekorkora képtelenséget még leírni is szégyen!

Magyarországon az ital és a cigaretta a hadseregtől független dolog. Egyébként is már mióta nincs sorozott sereg, azóta egy két nemzedéknek már absztinensnek és dohányzás ellenesnek kellene lennie. Ennek én pontosan az ellenkezőjét látom. Egyre fiatalabban, egyre nagyobb tömegben isznak, dohányoznak a fiatalok. Nem inkább a társadalmi problémák okozták ezt? Egyébként is, ez csak és kimondottan az egyén döntésén, akaratán múlik. Számtalan példát tudok sorolni, akár a katonaidőm alatt, később a munkám során, de a családban is, volt, aki ivott, volt, aki nem és ugyanez érvényes a dohányzásra is. Ez az egyén akaratától függ!

„Németországban sok fiatal csak azért fogyasztott drogot, hogy elkerülje a szolgálatot.”

Németország ilyen szempontból egy különleges eset. Négy évtizeden belül két világháborút vívott és hihetetlen emberi és anyagi veszteségeket szenvedett. Nem hiszem, hogy a német drogfogyasztás és a sorkatonai szolgálat összefüggése szignifikáns egyezőséget mutat-

na. A drogozás meg már sereg nélkül is a csillagos eget súrolja, (lásd például a németekkel szomszédos Hollandiát, vagy az Egyesült Államokat, de lehetne sorolni vég nélkül) lassan a világon mindenütt. Ez nem indok, akinek nem volt tartása abból alkoholistá lett, aki nem akart leszokni a dohányzásról, az tovább csinálta, akinek nem volt fizikai, erkölcsi tartása abból nem lett semmi. Mindenütt voltak és lesznek szolgálatmegtagadók, dezertőrök is voltak és lesznek is.

Az Amnesty International szerint a hadkötelezettség rabszolgaság, ellenkezik az emberi jogokkal. Ezen kívül felmerül a szex izmus kérdése is. Általában a nőket nem sorozzák, semmilyen más kötelező szolgálatot nem kell teljesíteniük. Sokan a tradicionális nemi szerep címszóval állítanak vissza a sorkötelezettséget, de a nőktől semmi pluszt nem vár el.

Én egyetlen Amnesty International aktivistát sem láttam még hazát védeni, sem homokzsákot hordani, pedig ez itt, a mi környezetünkben, mondjuk három éve, nagyon jól jött volna az árvíz idején. Meg sokszor más helyen is.

A rabszolgaság fogalmát és körülményeit meg inkább meg kellene nézniük egy értelmező szótárban, esetleg kicsit részletesebben, hogy én is valami fennkölt dolgot mondjak, talán az *Encyclopaedia Britannica*-ban. Aki ilyen kérdésekkel foglalkozik, annak minimum tudásszinttel kellene rendelkezni arról, hogy a sorköteles idők alatt is törvények, katonai szabályzatok rögzítették a jogokat és köteleességeket. Ennek be nem tartása mögött mindig egyént kell keresni és nem szervezetet!

Igazán üdvös lenne, ha olyan problémákkal foglalkoznának, de ne csak a lázítás és izgatás szintjén, amellyel ténylegesen segíteni tudják a rászorulókat. Itt pedig a Földön nagyon sok ilyen terület és ember van. A seregek általában nem elvi viták miatt mennek egymásnak, hanem ennél gyakorlatiasabb dolgok miatt, mondjuk föld, ásványkincs, élhetőbb terület, víz, élelem. Soha sem maguktól, hanem politikai irányításra! Ezért kell nagyon óvatosan bánni a kijelentésekkel is, a tettekkel meg főleg. Ha még több védett, gazdasági tevékenység alól kivont terület lesz ilyen-olyan indokok alapján, akkor még nagyobb lesz a szegénység, a munkanélküliség, a szükség, ami bizony komoly erőszakos dolgokhoz vezethet majd.

A szexizmust bármibe bele lehet mostanában keverni. A sorkatonaság, főleg a harcoló alakulatok kiképzése nem zsúr, nem baráti összejövétel. Itt se helye, se módja a nemi szerepek és adottságok miatti más és más normáknak ugyanazon alakulatnál. Ezt még az amerikaiak is kezdik belátni és nőket általában elkülönített szolgálati ágakban alkalmaznak. Ennek ellenére az a véleményem, hogy a nők eddig is megtették a köteleességüket azokon a hadseregbeli területeken, amelyekben igazán nem nélkülözhetők (egészségügy, gazdálkodás, szervezés...)

„A sorkatonaság Magyarországon”

„Eredetileg 1868-ban vezették be honvédelem (azaz NEM GYERMEKNEVELÉS ÉS/VAGY FÉRFIGYELŐ KÖVÉDELÉS!!!) címszóval. Utána több törvény módosított rajta. A vasfüggöny mögötti országokban mindenhol volt sorkötelezettség, hogyha kitör a III. világháború, akkor a kommunistákat segítsék a nyugatot felszabadítani az imperialistáktól és a rotadó kapitalizmustól. A nagy tömeg valójában labdába sem rúghatott volna a nyugat modern fegyvereivel szemben.”

Aki leír valamit, az legyen tájékozott. A sorkatonaság nemcsak a „*vasfüggöny*” mögött létezett. Különböző formákban mind a mai napig sok országban megvan. A „*nagy tömeg*” sajnos labdába rúghatott volna és a veszteségekre tekintet nélkül – lásd II. világháborúban Szovjetunió, valamint Japán – valószínűleg igen komoly gondot okozott volna a nyugatiaknak.

Utaltam már rá, de most ismét leírom, a német repülés- és rakétatechnika másokat megelőző fejlettsége sem tudta megakadályozni az angolszász bombázók és vadászok ezres támadásait Németország ellen! A német páncélosok hihetetlen jó technikai felszereltsége, harcmodora, bátorsága sem volt elég a szovjet harcokocsik tömegtámadásainak elhárítására. A tömeg itt is „*labdába rúgott*”, bár nem volt ritka az 1:10 veszteségi arány sem, de ha van pótlás, akkor ez túlerőként értékelhető.

A fegyverzetek közötti eltérés a Szovjetunió széteséséig nem volt akkora, hogy ilyen rendkívül optimista megközelítése lehetett volna a dolgoknak. Minden fegyvernemben nagyrészt erőegyensúly volt, hiszen később csak ilyen alapokon lehetett a leszerelésről tárgyalni. Aki fölényben van, annak nem kell engednie!

„Ugyan többször segítettek betakarításkor és katasztrófavédelemkor, de nem sok hasznát látta a magyar lakosság. Ezeket közmunkások, hivatásos katonák is el tudták volna intézni.”

Már nem is csodálkozom ezen a megállapításon. A nagyüzemi mezőgazdaság – no, nem most – hanem a 70-es, 80-as években olyan mértékig volt már gépesítve, hogy a gazdaságokban a munkaerő nem volt elegendő a betakarítási munkákra, mert nem minden volt gépesíthető. Gyümölcsöt szedni nem igazán lehet gépekkel és ez nem valami szocialista huncutság volt. Aki ezt nem hiszi, olvasson jó nevű nyugati, amerikai íróktól, akár szépirodalmat is, ebben ezt gyönyörűen leírják! (John Steinbeck: Érik a gyümölcs...)

Egyébként is akkor a magyar gazdaság egyes ágazatainak óriási „*elszívó*” ereje volt vidékről munkaerő tekintetében. A társadalom szempontjából, akkor óriási jelentőséggel bírt a mezőgazdasági munka segítése. Nemcsak a katonák, hanem a diákok is sokat tettek ezért, építőtáborok, iskolai mezőgazdasági munkák. Csodálatos módon önként és senki sem „*rokkant*” bele ezekbe a dolgokba, sőt életre szóló élmények lettek. Ez csak a mai emberek fejében van, hogy mindenről az államnak kell gondoskodnia!

„Soha ne azt kérdezd, hogy a hazád mit tett érted, hanem azt, hogy te mit tettél a hazádért” (J. F. Kennedy az Egyesült Államok elnöke)

Természetesen hivatásos katonák is elvégezhetnék, ha ez lenne a dolguk, és ha ezért fizetnék őket az adófizetők! Főleg ha a létszám nem 26 000 lenne és ennek egy jelentős része nem volna folyamatosan külföldön. A környezetemben történt árvizek az utolsó pár évben megmutatták, hogy mire lehet menni a szétdarabolt, egymástól független önkormányzatokkal. A katasztrófavédelem létszám nélküli szervezetével.

Felhívnam a cikk szerzőjének figyelmét, az 1970-es tiszai árvíznél történetekre. Csak Szegeden és környezetében 49 napig tartotta magát a közel 960 cm-es árhullám, átlagosan és naponta csak e szakaszokon 42 000 ember védekezett, éjjel és nappal! Én is ott voltam, de az adatok a vízügyesektől származnak. Ezek nagy része katona volt – ja és ott voltak ezrével a szovjet

hadsereg tagjai is - kézzel, géppel, minden rendelkezésre álló eszközzel, ahogy a következő évi szabolcsi újjáépítésben is!

A közmunkásokat kaszálásra, ároktisztításra, erős felügyelettel, fel lehet használni. A katasztrófahelyzet nem ilyen, onnan nem lehet „*elszivárogni*” ha már megunta az illető. Javaslom, egyszerű közmunkáknál személyesen próbáljon meg ilyen csapatokat (közmunkások) vezetni és eredményeket elérni!

„*A Don-kanyarban rengeteg sorkatona harcolt. Ez is megmutatja, hogy ilyen katasztrófákat tud okozni, ha kőpzetlen katonákra bizzuk a honvédelmet.*”

Ahhoz, hogy a Don-kanyarról valaki megállapításokat tegyen, de azok igazság és valóság tartalma is megfelelő legyen, néhány neves könyvet ajánlok a cikk szerzőjének figyelmébe:

Szabó Péter: Don kanyar

Lajtos Árpád: Emlékezés a 2. magyar hadseregre

Nemeskürthy István: Requiem egy hadseregért

Bártfai Szabó László: Az utolsó emberig

Egyébként most már van pár száz egyéb írás is, amely gond nélkül hozzáférhető!

Ha ezeket figyelmesen elolvassa, messze nem lesz ilyen leegyszerűsített véleménye a dolgokról. Ha meg még mellé olvas a kor nemzetközi történelméből is, akkor aztán még árnyaltabban tud majd fogalmazni! Az ott érintett és érdekelt seregek (német, magyar, olasz, szovjet) mindegyike „*sorozott*” hadsereg volt! A szócikkben történt sommás megállapítás kísértetiesen emlékeztet a szocialista időben e témáról a történelemkönyvekben találhatóakra. A katasztrófa természetesen szörnyű nagy volt, de ennek számos egyéb fontos összetevője is volt!

Sajnos az a helyzet, hogy őket az Ön által annyira lenézett „*tömeg*” gázolta le. Nincs akkor itt valami ellentmondás az előzőekben leírtakban, mégiscsak számít a tömeg?

„*A visszaállítást akaró emberek között leginkább prolikkal, keresztény konzervatívokkal és radikális "feministákkal" (mert a nőket nem érintené és amúgy is gonoszak a férfiak, megérdemlik). Sajnos nem igazán érdekli az embereket a visszaállítás elleni küzdelem, sok embert nem érint (nők, nyugdíjasok, voltak már katonák).*”

Ez így marhaság, ahogy van! Jó akkor legyek proli, bár ezt a szót is értelmezni kellene. Azt mondom, hogy mérnöki munkám során, főleg az a 40 év, amit a szénbányászatban töltöttem rengeteg fizikai dolgozóval hozott össze, akiket most is többre becsülök, mint néhány „*kifinomult*”, általában csodaváró értelmiségit, akik a szövegelésen túl semmiféle hasznos, értékteremtést nem tudnak felmutatni. Akikről én beszélek azok az emberek, mind a munkahelyen, mind otthon szorgalmasan dolgoztak, gyakran erőn felül és lehetetlen körülmények között. Én köztük éltem és kölcsönösen becsültük egymást, de, hogy prolik lettek volna, azt kétlem. Legfeljebb a renhez, fegyelemhez, munkához voltak szokva, ellentétben a mai társadalom jó néhány egyedével. Ha csak a „*prolik*” és a „*keresztények*” akarnák, ez akkor is, így egy jókora hazugság lenne. Minden értelmes, józanul gondolkodó ember mérlegel, ha problémával áll szemben. Az már bizony nemhogy hiba, hanem bűn, amikor ilyen leegyszerű-

rúsított kinyilatkoztatásokat enged meg magának valaki. A sorozott hadsereg kérdése is legalább olyan szintű kérdés, mint mondjuk az EU tagság kérdése volt. Ha már ilyen precízen demokratikusak szeretnénk lenni, akkor nem a „jó lenne”, vagy a „ha” a kérdés, hanem mondjuk egy népszavazás. De előtte viszont nemcsak az ellenérveket kell az emberek fejébe belevetni minden médián keresztül, hanem előre számvetés is készüljön. Mi mennyibe kerül, mi éri meg és mi nem, mik lesznek a társadalmi, vagy egyéni előnyök és mik a hátrányok, mindez viszont csakis hosszú távon. Ezt ma úgy nevezik, hogy hatástanulmány! Minden egyéb érv csak halandzsza!!! Nagyon elég már Magyarországon azokból a jog- és környezetvédő szervezetekből, akik jelentéktelen létszámuk és támogatottságuk ellenére, nagyságrendekkel túldimenzionáltak a hazai közéletben. Túl sokba kerül ez az országnak és az ilyen szervezetek által „megvezetett” embereknek.

Alapvető elvem az, hogy ha valaki valamit leír, vagy beszél, akkor minden esetben azt kell feltételeznie, hogy olvasója, hallgatója legalább olyan műveltségi szinten áll, mint ő. Egyébként pedig nem vagyok híve a kinyilatkoztatásoknak.

A szerző

1951-ben születtem Bánrévén. Családunk a Magyar „Tökés”, a Bakó, és a Rónaföldi (Ruszin) családok révén, a vasúthoz és a községhez kötődött, ahová a trianoni diktátum sodorta össze őket. A család férfijai közel 100 éven keresztül álltak a MÁV szolgálatában 1896-tól kezdődően.

Az általános iskola 1-7. osztályait Bánrévén végeztem el. A család Kazincbarcikára költözése miatt a 8. osztályt az ottani, Május 1. úti Általános Iskolában fejeztem be.

Középiskolai tanulmányaimat a Ságvári Endre Gimnázium és Szakközépiskola, bányászati szakközépiskolai szakán végeztem és 1969-ben érettségiztem.

Az egyetemi tanulmányok előtt 1 évig katonai szolgálatot teljesítettem Szegeden, a 21. önálló páncéltörő tüzérosztálynál (MN 3793).

1975-ben védtem diplomámat, a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem gépészmérnöki karán. Gépgyártástechnológus, szerszámozási szakos mérnök lettem.

A középiskolai szakmai élmények hatására ezután a Borsodi Szénbányáknál álltam munkába 1975-ben. Különböző helyeken és munkakörökben dolgoztam, 1982-től főmérnökként, egészen a vállalat 1993. év végi megszűnéséig.

1994-2004. között a Nord Holding Kft műszaki igazgatója voltam. 2004-től egyéni vállalkozásomban (RZ TERV Mérnöki Vállalkozás) terveztem, gyártattam, szakértettem.

2008-ban nyugdíjba vonultam, karkedvezménnyel, de vállalkozásomban továbbra is folytatom a mérnöki munkát. Aztán a jogszabályi változások miatt nem lettem nyugdíjas, ismételten 2013-ban, immáron másodszer is, véglegesen nyugdíjas lettem.

Az Országos Bányászati és Kohászati Egyesület tagja vagyok, amely szakmai szervezetként, de az évszázados bányászati-kohászati hagyományok őrzőjeként is jelentős munkát végez.

Társaimmal, több mint húsz évvel ezelőtt létrehoztuk a „*Bányagépészet a Műszaki Fejlődésért Alapítvány*” –t, hogy továbbvigyük a szakma hagyományait, megoldásokat keressünk a jelenkor problémáira és a lehetőségekhez mérten támogassuk a szakma pályakezdő, fiatal mérnökeit.

Egyéb munkáim és elfoglaltságaim mellett helytörténeti, had- és repüléstörténeti anyagokat gyűjtök. Folytatom a családi anyagok gondozását, rendezését.

Már elkészült az ózdi cserkészrepülés, valamint a bánrévei sportrepülés és a repülőtér történetével foglalkozó munkám is. Ezekon kívül kutatom Bánréve fellelhető történeti, írásos anyagait, melyet rövidesen rendezni tudok majd.

Mindezek mellett sikerült feldolgozni a borsodi és ózdvidéki szénbányászat eseményeit egy kronológiában, az itteni ipar- és bányavasutak történetével foglalkozó munkámat is befejeztem.

A könyvek egy része a Magyar Elektronikus Könyvtárban már megtalálható.

Hiszem, hogy az elődeink munkája, tehetsége, szorgalma nélkül ma nem tartanánk itt. Sokkal előbbre lehetnénk, ha hazánkat sok súlyos megpróbáltatás nem érte volna az elmúlt évszázadokban, de amit elődeink tettek az nem kevés.